Kirpinin Zarafeti'nin yazarından

MURIEL BARBERY

Elflerin Yaşamı

KIRMIZIKEDİ

Çeviren: Nihan Çetinkaya

Kırmızı Kedi Yayınevi: 737
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 83

Özgün adı: *La Vie des Elfes*

Elflerin Yaşamı
Muriel Barbery
Çeviren: Nihan Çetinkaya

© Éditions Gallimard, 2015
© Kırmızı Kedi Yayınevi, 2015

Yayın Yönetmeni: İlknur Özdemir

Editör: Melis Oflas
Son Okuma: Serra Tüzün
Kapak Görseli: © shutterstock / night_cat
Kapak Tasarımı ve Grafik: Yeşim Ercan Aydın

Cet ouvrage a beneficie du soutien des Programmes d'aide à la publication de l'Institut français.
Bu kitap, l'Institut Français'nin yayına destek programından yararlanmıştır.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni alınmaksızın, hiçbir şekilde kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Birinci Basım: Nisan 2017, İstanbul
ISBN: 978-605-298-080-4
Kırmızı Kedi Sertifika No: 13252

Baskı: Pasifik Ofset
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere/İSTANBUL
Tel: 0212 412 17 77 Sertifika No: 12027

Kırmızı Kedi Yayınevi
kirmizikedi@kirmizikedi.com / www.kirmizikedi.com
www.facebook.com/kirmizikedikitap / twitter.com/krmzkedikitap
kirmizikediedebiyat.blogspot.com.tr
Ömer Avni Mah. Emektar Sok. No: 18 Gümüşsuyu 34427 İSTANBUL
T: 0212 244 89 82 F: 0212 244 09 48

Muriel Barbery

ELFLERİN YAŞAMI

Çeviren: Nihan Çetinkaya

ROMAN

Sébastien

ve

Arty, Elena, Miguel, Pierre ve Simona'ya

DOĞUMLAR

İspanyaların Küçük Kızı

Küçük kız, boş zamanının büyük bölümünü dalların arasında geçiriyordu. Onun nerede olduğunu bilmiyorlarsa, ağaçlara giderlerdi. İlk olarak, çiftliğin hareketini gözleyip hayal kurmayı sevdiği, kuzey sundurmasına hâkim büyük kayın ağacına; olmadı, serin taşlı alçak duvarın ardında kalan papazın bahçesindeki yaşlı ıhlamura; o da olmadı, küçüğün ekseriyetle kışın tercih ettiği, bitişik tarlaların batısındaki küçük vadinin çınarlarına bakılırdı. Sanki tüm ülkede göremeyeceğiniz güzellikte türlerin ekili olduğu bir denizdi bu tarlalar; vadi ve çınarlar ise hırçın dalgalar gibi çıkıverirdi karşınıza. Küçük kız, çalışma, yemek ve duadan ibaret olan köy yaşantısından çalabildiği tüm vakti ağaçlara yaptığı yuvalarda gizlenerek geçirirdi; arkadaşlarını da sıkça davet ettiği olurdu; tüm çocukların hayran kaldığı, dalların arasında oluşturduğu çardaklarda konuşup gülüşerek, gururlandıkları günler geçirirlerdi.

Yine bir akşam, ortadaki çınarın alçak dallarından birinde oturuyordu. Vadiyi gölgeler doldurmaya başlamıştı bile; az sonra onu içeri, sıcağa çağırırlardı. Eve çayırdan geçerek kestirmeden gitmeye karar verdi. Böylece komşunun koyunlarını selamlayabilirdi. Yükselen sisin içinde yola koyuldu. Babasının çiftliğiyle Marcelot'nunki arasında kalan her karış toprağı, bu toprakta biten her bir otu avucunun içi gibi biliyordu. Tıpkı yıldızlara bakarak yolunu bulanlar gibi, kendini, tarlaların girinti çıkıntılarına, dere boyunca uzanan sazlara, yoldaki taşlara ya da tatlı yokuşların eğimlerine bırakarak

gözü kapalı ilerleyebilirdi; fakat nedense tuhaf bir güdüyle kocaman açtı gözlerini. Neredeyse birkaç santim ötesinde, sisin içinde yürüyen biri vardı. Varlığı küçük kızın göğsünde garip bir sıkışmaya yol açmıştı; kalbi sanki kendi üzerine katlanıyor gibiydi; gönlünden geçenler gözünün önüne acayip görüntüler getiriyordu – altın renkli, bodur bir çalının içinde beyaz bir at ve yemyeşil dalların altında parlayan siyah taşlarla döşeli bir yol gördü.

Küçük kızın, bu ilginç olayın geçtiği günlerde nasıl bir çocuk olduğundan biraz bahsetmek gerekiyor. Çiftlikte yaşayan altı yetişkin –baba, anne, iki büyük teyze ve iki büyük kuzin– tapıyordu ona. Farklı bir büyüsü vardı; çocukları, doğdukları o ilk saatlerin bağışlayıcılığıyla sarmalayan türden, cehalet ve mutluluğun o tatlı karışımından doğan bir zarafet değildi onunkisi, hayır. Daha çok şöyle tarif edilebilirdi: Hareket ettiğinde görünür olan rengârenk bir hale taşıyordu. Ormanların, otlakların işleyip şekillendirdiği zihinler için, ancak ulu ağaçların titreşimleriyle kıyaslanabilecek bir şeydi bu. Sadece en büyük teyze, açıklaması olmayan şeyleri hissetmeye yönelik eğilimiyle, küçük kızın içinde bir yerlerde kendisine has büyülü bir şey olduğunu düşünüyordu; fakat herkes için kesin olan kızın, bu yaştaki bir çocuğa göre hiç de alışılmadık bir şekilde hareket etmesiydi: Kendisiyle birlikte hep bir parça görünmezliği de getiriyor, havanın titreşimini taşıyordu, tıpkı rüzgârda salınan yusufçuklar ya da incecik dallar gibi. Onun dışında esmer, biraz sıska ama capcanlı ve zarafet yüklüydü. Işıl ışıl iki volkan camı gibi göz, kuzguni donuk bir ten, elmacıkkemiklerinin üzerinde Slavları andıran al al yuvarlaklar, kalemle çizilmiş gibi kan kırmızı dudaklar. Tam bir ihtişam; ve ne karakter! Tarlaların arasında koşturup duran, kendini otların içine atıp kocaman gökyüzü-

nü uzun uzun seyre dalan, kâh serinlemek kâh soğuk suyun ısırığını hissetmek için yaz kış demeyip derede çıplak ayak yürüyen ve dışarıda geçirdiği günlerde başına gelen büyük küçük her olayı herkese bir rahip ciddiyetiyle anlatan bir küçük kız. Tüm bunların yanında, hafiften bir keder. Düşünce gücünün algının sınırlarını aştığı tüm ruhlarda sezilen türden bir keder; çünkü böylesi ruhlar, ne kadar korunuyor olurlarsa olsunlar –büyüdüğü köy yoksul da olsa güvende olan bu küçük kız gibi– aslında dünyanın trajedisine dair her yerde var olan bazı işaretleri okumasını bilir ve bu trajediyi önceden sezerler. İşte bu genç, ateşli ve gizemli yaratık da, hemen yanı başında, akşamüstü sisinin içinde görünmez bir varlığın olduğunu duyumsadı; Tanrı'nın var olduğunu vaaz eden papazdan daha kesin bir şekilde biliyordu ki duyumsadığı bu görünmez yaratık dostane ve doğaüstüydü. Dolayısıyla hiç korkmadı. Az önce karar vermiş olduğu gibi, kendi yönüne, koyunlara giden yola saptı.

Bir şey elinden tuttu. Sanki eli, yumuşak ve ılık bir yün yumağıyla sarmalanmış kocaman başka bir elin kıskacındaydı. Fakat böyle bir avucun bir insan eline ait olması mümkün değildi. İpeksi yün yumağının içinden hissettiği girinti çıkıntılar küçük kıza sanki dev boyutlarda bir yabandomuzuyla el ele olduğu hissini vermişti. Tam o esnada, neredeyse bir dik açı yaparak sola saptılar; kız, koyunları ve Marcelot'nun çiftliğini çevreleyen koruluğa doğru yöneldiklerini anladı. Burada ekili olmayan bir arazi vardı; sık, nemli otlarla kaplıydı; tatlı bir eğimle zikzaklar yaparak tepeye doğru çıkıyor ve içinden çileklerin fışkırdığı, zemini mor menekşelerle kaplı güzel bir kavaklıkta son buluyordu. Yakın zamana kadar, her ailenin bu kavaklıktan kendi yakacağını tedarik etme hakkı vardı; ilk kar düşer düşmez herkes odununu kırardı. Yazık ki o zamanlar

artık geride kalmıştı; ama acıdan ama unutkanlıktan diyelim, bugün bundan daha fazla bahsedemeyeceğiz; çünkü tam şu saatte küçüğümüz, dev bir yabandomuzunun elini sıkı sıkıya tutmuş kaderinin önünde koşmaktadır. Söz konusu olay, uzun zamandır görülmediği kadar merhametli bir sonbahar akşamında geçmekteydi. Elma ve armutları kurumaları için kilerdeki ahşap çerçevelere koymakta gecikilmişti; meyve bahçelerinin mahsulünden sarhoş olan böcekler, gün boyu yağmur gibi yağıyordu. Havada asılı duran bir rehavet vardı sanki; miskin bir iç çekiş gibi, hiçbir şeyin hiçbir zaman son bulmayacağına dair, endişeye mahal bırakmayan bir kesinlik; ve eğer insanlar, alışılageldiği gibi, ara vermeksizin ve sızlanmadan çalışıyorlarsa, onlara 'sakın sevmeyi unutmayın' diyen bu son bulmayacak sonbaharın içten içe tadını çıkarabildiklerindendi.

Küçük kız doğudaki ormanın açıklığına doğru yürüyordu ki, işte yeniden beklenmedik bir olay oldu. Kar yağmaya başladı. Birdenbire bastırıverdi; kar taneleri gri havada tüy tüy uçuşup toprağa konar gibi yapan küçük ürkek tanelerden değildi; manolya tomurcukları kadar iri ve yoğundular; yan yana düştükçe, ortalığa bembeyaz bir örtü sermek için dirsek dirseğe veriyorlardı sanki. Saat altıya geldiğinde köyde herkes şaşkındı. Üzerinde çadır bezinden basit ince bir gömlekle odun kırmakta olan baba, göl tarafında köpekleri koşturan Marcelot, ekmek hamuru yoğuran Jeanette ve kayıp mutluluklarını düşledikleri bu sonbahar sona ererken işlerine dalmış, kilerdeki unla ambardaki saman arasında gidip gelen diğerleri; ve ahırların kapısında hazır bulunup koyun ve köpekleri içeri sokuyor, kendilerine en az sonbaharın o güzelim miskinliği kadar iyi geleceğini bildikleri bir şey için hazırlanıyorlardı: Dışarıda deli gibi bir tipi varken ateşin başında sevdikleriyle geçirecekleri o ilk karlı gece için.

Hazırlık yapıyor ve düşünüyorlardı.

On sene önce yine böyle bir sonbahar gününde karın aniden bastırdığı, sanki tüm gökyüzünün bir anda ufalanıp lekesiz talaş parçaları halinde dökülmeye başladığı o akşamüstünü hatırlayan herkes özellikle küçük kızın kaldığı çiftliği düşünmeye başladı. Kızın ortada olmadığını öğrendiklerinde ise akıllarında tek bir şey vardı. Baba kürklü başlığını takmış, naftalin kokusu yüz metre öteden duyulan avcı ceketini üstüne geçirirken:

"Onu bizden geri almaya gelmiş olmasınlar," diye fısıldadı gecenin içinde kaybolmadan hemen önce.

Diğer çiftçilerin, saracın, muhtarın (ki aynı zamanda bekçilerin de başıydı), orman bekçisinin ve başka birkaç kişinin daha bulunduğu köy evlerinin kapılarını telaşla çalmaya başladı. Bir sonraki kapıya doğru gitmeden önce ağzından hep aynı sözler çıkıyordu: *Ufaklık kayıp*; ve ardında bıraktığı adam da avcı ceketini veya büyük soğuklara sakladığı paltosunu giyip silahını sırtına geçirirken aynı şekilde bağırarak bir diğer eve doğru fırtınanın içine dalıp yok oluyordu. Böylece Marcelot'nun evine vardıklarında on beş kişi olmuşlardı. Bayan Marcelot bir tava dolusu domuz yağıyla bir testi sıcak şarabı hazır etmişti bile. On dakika içinde her şeyi silip süpürdüler. Bu arada birbirlerine savaş taktikleri verdiler; ava çıkacakları sabahlarda yaptıklarından pek de farklı değildi; bir şey hariç: Yabandomuzlarının izlediği güzergâh sır değildi, lakin küçük kız bir cin gibiydi, ne zaman nerede olacağı kestirilemezdi. Babanın tıpkı diğerleri gibi bir fikri vardı; çünkü buralarda tesadüfe inanılmaz; söylenceler ile Tanrı iyi geçinir ve ikisinin arasında, şehirli insanların çoktan unuttuğu birtakım oyunlar döndüğünden şüphelenilir. Görüyorsunuz ya, bizim buranın insanı, bir felaket anında çok nadiren aklını imdada çağırır; daha çok gözlerine, ayaklarına, sezgi ve

kararlılığına güvenir. İşte bu akşam da böyle yapıyorlardı; çünkü akıllarında, onları dümdüz doğu ormanının açıklığına götüren birinin izlerini takip ederek dağ geçidini tırmandıkları on sene öncesine ait benzer bir gece vardı. Her şeyden önce baba, tepeye vardıklarında adamların gözleri fal taşı gibi açık, istavroz çıkarıp kafalarını sallamaktan başka bir şey yapamaz halde olacaklarından endişe ediyordu; on sene önce takip ettikleri izler bir çemberin ortasında bir anda son bulduğunda tam olarak böyle olmuştu ve kendilerini bir yenidoğanın teni kadar pürüzsüz bir kar manzarasını seyrederken bulmuşlardı. Öyle sessiz öyle bakir bir alandı ki iki gündür kimsenin geçmemiş olduğuna tüm avcılar yemin edebilirdi.

Bırakalım tipinin içinde tırmanmaya devam etsinler.

Küçük kıza gelince... ormanın açıklığına vardı. Kar yağıyor. Ama üşümüyor. Onu buraya getiren konuşuyor onunla. Çok güzel, büyük, beyaz bir at; elbisesinden gecenin içinde dumanlar tütüyor ve dünyanın tüm istikametlerine, Morvan Dağı'nın maviye boyanmakta olduğu batıya, tek bir damla yağmur düşmeksizin hasat yapılan doğuya, ovanın uzandığı kuzeye ve adamların dizlerine kadar kara batmış, kalpleri endişeyle burularak binbir güçlükle tırmandığı güneye doğru aydınlık bir buğu yayılıyor. Evet, kolları, bacakları ve mahmuzlarıyla güzel, iri, beyaz bir at. Aslında ne at ne insan ne de yabandomuzu denebilir ona tek başına; üçünün bir sentezi sanki ama üçünden parçalarla bir araya gelmiş sabit bir bütün değil: At başı bazı anlarda değişip insan kafasına dönüşürken aynı anda vücudu uzuyor ve bir bakıyorsunuz toynakları çıkıyor ama bir an sonra içine geri kaçıp bir süt domuzunun ayağı oluveriyor, sonra da bir yabandomuzununkine dönüşene kadar büyüyor ve bu böyle belirsizce durmadan devam ediyor; küçük kız ise neredeyse ibadet eder gibi huşu içinde,

özlerin birbirini çağırıp bilgi ve imanı adımlayarak birbiri içine geçişinin dansına tanıklık ediyor. Yaratık usulca konuşuyor küçük kıza ve sis biçim değiştiriyor. İşte o zaman görüyor küçük kız. Kendisine söylenenden bir şey anlamıyor ama yine böyle karlı bir akşamı görüyor; kaldığı çiftliğin bulunduğu o aynı köyde, bir sekinin üzerine küçük beyaz bir form bırakılmış. Görüyor. O form[1] ta kendisi.

Tek bir ruh yoktur ki, bir civciv gibi titrek ve heyecanlı, içinden taşan saf yaşamın titreşimini omuzlarınıza, kalbinize dek hissettiren bu küçükle her karşılaştığında, onu bulduklarını o günü aklına getirmesin. Yenidoğanı bulan, Angele teyze olmuştu. Tavukları kümese kapatmaya gittiğinde görmüştü zavallıyı; kehribar rengi küçük suratını neredeyse bütünüyle kaplayan simsiyah gözlerle bakıyordu. Bu gözlerin insaniliği öyle ayan beyandı ki, Angele bir ayağı havada oracıkta kalıvermiş, neden sonra kendini toparlayıp bağırmıştı: *Gecenin içinde bir çocuk!* Hâlâ ölümüne bir kar yağıyor olmasına rağmen kar tanelerinin insaflı davrandığı küçüğü içeri götürmek için kucağına almıştı. Angele teyze, o geceyi daha sonra şöyle açıklayacaktı: *Sandım ki yüce Tanrı benimle konuşuyordu*; ilerleyen saatlerde ise karmakarışık duygular içinde susmuştu çünkü dünyanın altüst olmuş eğrilerinin, bembeyaz kundağı içinde yeni doğmuş bu küçüğün bulunmasıyla yeniden düzelişini sözle ifade etmek imkânsızdı. Bu karlı gecede gürlemekte olan tüm olasılıklar bilinmez yollara dağılarak bölünürken, bir yandan zamanlar kendi üstüne katlanarak kısalıyor, uzamlar birbirine yaklaşıp küçülüyordu – en azından Angele hissedebilmişti bunu; anlamayı ise yüce Tanrı'ya bırakıyordu.

1 Aristoteles'in formlar öğretisine atıfta bulunduğu düşünülerek, sözcük form olarak bırakıldı. (ç.n.)

Ufaklığın bulunmasından bir saat kadar sonra çiftlik, meclis yerine dönmüş, köylülerle dolmuştu; köyün çevresi ise iz süren adamlarla. Çiftlikten yalnız ayrıldığını gördükleri her ayak izini takip ediyor, ilk defa adım atılan bir karda yarı bellerine kadar batarak doğu ormanına doğru tırmanıyorlardı. Gerisini biliyorsunuz: Ormanın açıklığına geldiklerinde takibi bırakıyor ve son derece karanlık zihinlerle ağırlaşmış bir şekilde köye geri dönüyorlar.

"Umalım ki..." diyor baba.

Kimse daha fazla bir şey söylemiyor ama herkes bu ufaklığın, karda bulamadıkları ve annesi olduğuna hükmettikleri talihsiz kadını düşünüyor; belki de... ve istavroz çıkarıyorlar.

Küçük, tüm olanları ince patiskadan kundak bezinin gerisinden izliyor. Kundağın dantelleri ülkede görülebilecek türden değil. Üzerine işlenmiş bir haç yaşlı teyzelerin yüreğini ısıtırken, bilmedikleri bir lisanda iki kelime de bir o kadar korkutuyor. Herkesin dikkati bu iki kelimeye yoğunlaşmış ama nafile. Jeannot gelene kadar ne olduğunu bilemeyecekler. Posta memuruymuş Jeannot; köyden yirmi bir kişinin gidip de dönmediği, anılarına belediye ile kilisenin karşısına bir abidenin dikildiği savaş sırasında bir hayli güneye, Avrupa denilen, köy korucularının zihninde köy evinin duvarındaki bir haritanın pembe, mavi, yeşil, kırmızı lekelerinden başka bir yeri olmayan topraklara gitmiş. Öyle ya, ne olabilir ki Avrupa, birbirinden yalnızca bir-iki fersah uzaklıktaki köyler keskin sınırlarla ayrıldığında?

Anne, kardan saçları bembeyaz içeri giren Jeannot'ya kahvesinin yanında büyük bir bardak içki ikram ediyor. Jeannot, saten gibi parlak pamuklu kumaşın üzerine nakşedilmiş harflere bakarak:

"Vallahi," diyor, "İspanyolca bu."

"Emin misin?" diye soruyor baba.

Burnu içkiye bulanmış iriyarı adam, başını bardaktan kaldırarak var gücüyle sallıyor.

"Peki ne anlama geliyor?" diye soruyor tekrar baba.

"Kim bilir," diye cevaplıyor barbarca bilmeyen Jeannot.

Hepsi kafalarını sallayıp bu yeni bilgiyi bir yudum daha içkinin yardımıyla sindirmeye girişiyor. İspanyalardan gelen bir küçük kız ha? Bakın hele şu işe.

Bu arada içki içmeyen kadınlar yeni doğum yapan Lucette'in çevresine toplanmış; en az dışarıdaki kar kadar beyaz iki memesine yapışmış –biri kendisinin diğeri İspanyaların– iki küçüğü emziriyor Lucette. Kadınlar seyrediyor. Bu kelle şekeri kadar güzel memelere kötülükle bakmak diye bir şey söz konusu bile olamaz. Kim olsa bu memelere aynı şekilde yapışmayı isterdi; bu buyurgan ve doyurgan göğüslere asılmış iki küçüğün varlığının yaydığı bir çeşit huzur hissiydi duydukları. İyice emdikten sonra minik kız bir güzel geğiriyor; misket gibi yusyuvarlak ağzından çan gibi çınlayarak çıkan küçük bir geğirti. Herkesi bir gülme alıyor; bir yandan da kardeşçe birbirlerinin omzuna vuruyorlar. Rahatlamışlar. Lucette bluzunun önünü ilikliyor. Kadınlar kaz yağında ısıtılmış büyük dilimler üstünde tavşan ezmesi ikram ediyor; çünkü bunun papaz efendinin en sevdiği günahı olduğunu biliyorlar ve Hıristiyan bir evde genç kızı koruyacağını düşünüyorlar. Bu tür bir ikram başka şartlarda uygun kaçmazdı belki ama adamın tekinin kapısının önüne minik bir Hispanik kız öylece yuvarlanıp gelmişse sorun yoktu.

"Eh," diyor baba, "kanımca ufaklık artık evini buldu," ve kendisine gülümseyen anneye bakıyor; sonra büyük sobanın yanında, battaniyenin içindeki süt bebelerini tatmin olmuş bakışlarla seyreden tüm konukların üzerinde tek tek gezdiriyor gözlerini ve nihayet papaz efendiye çeviriyor başını. Tavşan ezmesi ve kaz yağıyla onurlandırılan papaz efendi ayağa kalkıyor, sobaya yaklaşıyor.

Herkes ayakta şimdi.

Bir köy papazının takdis merasimini burada tekrar etmeyeceğiz. Birazcık İspanyolca bilmeye hayır demezdik ama tüm o Latince sözler kafamızı karıştırır. Papaz minik kızı takdis ediyor. Herkes ayakta ve her biri biliyor ki bu karlı gece Tanrı'nın bir lütfu. Akıllarına, köyün yaşlılarından birinin anlattığı savaş yıllarına ait bir hikâye geliyor. İhtiyar, son kez düşman karşısına çıkacakları sırada korkudan olduğu kadar soğuktan donduran buz gibi bir havadan bahsetmişti. Galip çıkacakları fakat verdikleri kayıpların lanetle anılacağı o son çarpışmada, ay ışığının aydınlattığı bir alacakaranlıkta sıra sıra ilerliyorlarmış; ne var ki, ihtiyar dahil hiç kimse çocukluklarının gelip geçtiği yolların, köşedeki fındık ağacının ya da Aziz Yuhanna'yı takip eden kalabalıkların gerçekten var olup olmadığını artık bilemiyormuş; hayır, artık gerçekten hiçbir şey bilmiyorlarmış. Öyle soğuk, öyle soğukmuş ki... kaderde yazılı olanı hayal bile edemez olmuşlar. Düşmanın bile devirmediği bu cesur insanları soğuğun kırıp geçirdiği o acı dolu gecenin sonunda, gün ağarırken birdenbire kar yağmaya başlamış. Öyle bir karmış ki bu, sanki dünyayı acılarından kurtarmaya gelmiş; çünkü az sonra tümenleri donduran soğuk kırılacak, mucizevi kar taneleri alınlara ılık ılık düşmeye başlayacakmış.

Küçük kız üşümüyordu. En azından o son çarpışmanın askerlerinden ya da onu aramak için ormanın açıklığına varan köylülerden daha fazla üşümüyordu. Adamlar, avın başında bekleyen köpekler gibi sakin ve sessiz, karşılarındaki manzarayı seyrediyorlardı. Bir süre sonra, gördükleri her şey gün gibi ortada olmasına rağmen ne gördüklerini tam olarak hatırlamayacak ve sorulara verdikleri yanıtlar iç içe geçmiş anılardan birini çekip çıkarmaya çalışanların o muğlak tonunda olacaktı. Çoğunlukla sadece şöyle demekle yetineceklerdi:

"Küçük kız berbat bir tipinin ortasındaydı; fakat capcanlı ve sıcacıktı. Bir hayvanla konuşuyordu. Bir süre sonra hayvan uzaklaştı."

"Ne hayvanı?" diye soracaktı kadınlar.

"Bir hayvan işte," diye geçiştireceklerdi.

Dediğimiz gibi, burası Tanrı ile söylencelerin iyi geçindiği bir diyar olduğundan, herkes bu cevapla yetinecek ve İsa'nın mezarına gösterecekleri türden bir özenle çocuğa sahip çıkacaklardı.

Garip bir şekilde insani olan bir şey vardı bu hayvanda. Öyle ki küçük kızın etrafında dönüp duran neredeyse madde kadar görünür birtakım dalgalara bakan herkes hissetmişti bunu. Tuhaf bir ürperti veren bilmedikleri bir gösteriydi bu; sanki yaşam aniden ikiye bölünüp açılıyor ve bakıp içindekileri nihayet görebiliyordunuz. Fakat ne görürüz ki yaşamın içinde? Ağaçları görürüz, ormanları, yağan karı görürüz. Belki bir köprü... ve gözümüzün yakalayamadığı manzaralar geçer durur önümüzden. Emeği görürüz, esintiyi, mevsimleri ve acıları; ve her birimizin gördüğü yalnızca kendi gönlüne aittir. Teneke bir kutu içinde deriden bir kayış görürüz ya da sürüyle akdikenin bittiği bir tarla parçasını, sevgiyi tatmış bir kadının kırışık yüzünü, yeşil kurbağanın öyküsünü anlatan küçük kızın gülümseyişini. Sonra hiçbir şey görmez oluruz. Dünya, aniden şiddetli bir patlamayla yeniden ayakları üstünde durmaya başlamıştır. Küçük kızı ormanın açıklığında bulanlar, kendilerini sallantıda bırakan böyle bir patlamayı hep hatırlayacaktı. Sonrasında ise sislerin dağılmış olduğunu, nefes aldırmayacak denli şiddetli yağan karı ve kendi bıraktıkları izlerden başka hiçbir izin olmadığı bir çemberin ortasında duran küçük kızı görecek ve çiftliğe geri döneceklerdi.

Ufaklığın önüne bir tas kaynar süt koydular. Erkekler hemencecik tüfeklerinden kurtuldu; onları bekleyen mantar

yahnisi, domuz burnu ezmesi ve on şişe yıllanmış şarap için sabırsızlanıyorlardı.

İşte dev bir yabandomuzunun elinden sıkı sıkı tutan küçük kızın hikâyesi. Gerçekte, kimse bunun ne anlama geldiğini açıklayamayacaktı. Ama beyaz kundağın kenarına güzel bir İspanyolcayla işlenmiş, tamamlanmamış, mantığın ötesinde kavranması gereken o iki kelimeyi söylemedik daha; küçük kız bu iki kelimeyi ileride talihin oyunlarını başlatmak üzere köyden ayrıldığında öğrenecekti. Fakat bu iki kelimeden önce başka bir şeyi daha söylemek lazım: Her insanın, dünyaya gelişindeki sırrı bilmeye hakkı var. Bunun için dua ediyoruz, ister kiliselerimizde ister ormanların derinliklerinde; ve bu uğurda dünyayı arşınlamak üzere düşüyoruz yola; çünkü karlı bir gecede doğmuşuz ve İspanyalardan gelen iki kelimeyi miras edinmişiz bir kere.

Mantendre siempre.[1]

1 (İsp.) Her zaman dayanacağım.

Varoluşun satır aralarını okumayı bilmeyenlerin akıllarında kalan tek şey, küçük kızın Abruzzo bölgesinin kuş uçmaz kervan geçmez köylerinden birinde, yörenin papazıyla okuma yazması olmayan dadısının ellerinde büyüdüğü olacaktır.

Centi Baba'nın evi yüksek bir yapıydı; mahzenlerin alt kısmında erik ağaçlarının bulunduğu bir bahçesi vardı; günün serin saatlerinde dağ rüzgârının içinde uzun uzun kurusunlar diye çamaşırları buraya asarlardı. Köy, doğruca gökyüzüne tırmanan dimdik bir tepeye kurulmuştu; öyle ki sokaklar tepeyi sıkı bir yumağın ipleri gibi sarıp sarmalamış, bir kilise, bir han ve altmış ruhun barınabilmesi için gereken taşa dair ne varsa kondurulmuştu. Ev ise tepenin ortalarına doğru bir yerdeydi. Gün boyu dışarıda koşturup duran Clara, meyve bahçelerini tavaf etmeden asla içeri girmezdi; kendisini duvarların arasına geri dönmeye hazırlaması için kapalı alanların ruhlarına dua ederdi. Sonra hemen mutfağa geçerdi; mutfak uzun, alçak tavanlıydı; ucuna bir kiler eklenerek genişletilmişti. Burada erik kokusu, eski reçel dolabının kokusuna karışır, bunlara bir de mahzenlerin ulvi tozunun kokusu eklenirdi.

Gündoğumundan günbatımına dek yaşlı dadı hikâyelerini burada anlatırdı. Papaza bu hikâyeleri büyükannesinden duyduğunu söylemişti; Clara'ya ise, onları uykusunda Sasso'nun ruhlarının kulağına fısıldadığını. Ama Paolo'nun öykülerini de duymuş olan küçük kız, bu sırrın Paolo'nunkiyle benzerliğinin farkındaydı; çünkü Paolo da hikâyelerini dağlardaki

otlaklardan cinlerin yardımıyla bizzat kendisi topluyordu. Fakat Clara'nın bu mutfak hikâyelerinde canlandırılan figürlere ve dönen oyunlara kulak kabartmasının asıl nedeni, onları anlatan ihtiyar kadının kadife gibi melodik sesiydi; çünkü okuryazarlığı yalnızca iki kelimeden –biri kendisinin diğeri köyünün adıydı ve ayin sırasında duaları okumuyor, ezberden söylüyordu– ibaret olan bu kaba saba kadının diksiyonu, Sasso dağının bu ücra eteklerinde süregiden yaşam tarzının mütevazılığıyla tam bir tezat içindeydi. Gerçekten de Clara'nın koruyucu ailesinin yaşadığı bir zamanların Abruzzo'sunun bu dağlık kesiminin nasıl bir manzara sunduğunu tahayyül etmek gerekir: fırtınalarla bölünse de sekiz ay boyunca kalkmayan bir karla kaplı, iki deniz arasında sıkışmış kayalıklar. Yaz aylarında bile uçuşan kar taneleri görmek işten değil. Bununla beraber, tam anlamıyla bir yoksulluk; toprağı ekip biçip, elverişli mevsimlerde yamaçların zirvelerine çıkarılan hayvanları yetiştirmekten başka bir geçim kaynağının olmadığı ülkelere has bir yoksulluk. Hal böyle olunca, nüfus hayli az; karlı dönemlerde, çoğunluğun hayvanları otlatmaya Puglia güneşine doğru gittiği zamanlarda ise iyice azalıyor. Köyde kalanlar zor işlerin insanları; yalnızca verimsiz toprakların dostu kara mercimeklerini ekenler ve soğukta çocukların bakımını üstlenen, ibadetlerini eksiksiz yerine getiren, çiftlikleri çekip çeviren yiğit kadınlar. Sert kayaların sırtlarındaki topraklarda yaşayan bu insanlar rüzgâr ve karla yontulmuş sivri kayaçlara dönmüş olsalar da, çevrelendikleri manzaraların şiiriyle de yoğrulmuşlardır; çobanlara, dağ otlaklarının buz tutmuş sisleri içinde dizeler esinleyen, gökyüzünün tablosunda asılı kalmış evlerden fırtınaları doğurtan şiirdir bu.

Hayatı ücra bir köyün duvarları arasında geçmiş yaşlı kadının sesinde işte bu manzaraların ihtişamından gelen bir ipeksilik vardı. Küçük kız, dünyaya gözlerini açmasını sağ-

layanın bu sesin tınısı olduğundan emindi; her ne kadar ona "İnan ki kilise merdivenlerinin en üst basamağında, aç açına bir bebeciktin," demişlerse de, Clara inandığı şeyden en ufak bir kuşku duymuyordu. Tüm duyumsamaları yutan büyük bir boşluk, beyazın her tonu ve rüzgârla fistolanmış bir yokluk söz konusuydu; ve melodisiyle hiçliği delip geçen bir şelale vardı; ihtiyar dadısının günaydın dileyen sesinde, Clara her sabah bu şelaleyi buluyordu. Küçük kız İtalyancayı mucizevi bir hızla öğrenmişti; fakat bıraktığı izlerdeki mucizenin kokusunu alan çoban Paolo, bu kokunun kaynağını farklı yorumlayarak, geç saatlere kadar oturdukları bir gece usulca şöyle fısıldamıştı Clara'ya: *"Müzik, değil mi, ufaklık, müzik değil mi duyduğun?"* Küçük kız buzulların taşkın suları kadar mavi gözlerini Paolo'ya doğru kaldırıp, gizem meleklerinin şarkılarıyla eşlik ettiği bir bakışla yanıtlamıştı onu. Yaşam, Sasso'nun dik yamaçlarından, bu diyara has yavaşlığı ve yoğunluğuyla akmaktaydı; artık geçmişte kalmış bir rüyanın seyrindeki her şey zahmet ve bir o kadar zaman istiyordu; bu rüyada insanlar, dünyanın birbirini geçen rehaveti ve burukluğunu tanımıştı. Çok çalışıyorlardı; bir o kadar da dua ediyor ve şarkı söylercesine konuşan, kayaların, vadilerin ruhlarıyla sohbet etmeyi bilen küçük bir kızı koruyup kolluyorlardı.

Bir haziran akşamüstü, papaz evinin kapısı çalındı ve iki adam alınlarındaki teri silerek mutfağa girdi. İçlerinden biri papazın en küçük kardeşi, öteki arabacıydı; Aquila'dan bu yana sürdüğü iki ata bağlı büyük römork, örtüler ve deri kayışlarla sarmalanmış iri bir yığınla yüklüydü. Öğle yemeğinden sonra köyün yukarısındaki dik patikayı tırmanmış olan Clara, kuzey yolundan ilerleyen arabanın giderek yaklaşışını takip etmişti. Buradan her iki vadiyi de gözlerinizle kucaklayabiliyordunuz; hatta havanın açık olduğu zamanlarda

Pescara ve denizi görebilirdiniz. Araba son bayırdan yukarı çıkmaya hazırlandığı sırada, Clara da kendisini yokuş aşağı bırakarak koşmaya başlamış ve az sonra aşkın aydınlık yüzü papaz evine ulaşmıştı. İki adam, yük arabasını kilisenin sundurması önüne bırakıp erik ağaçlarının bulunduğu bahçeye kadar tırmandılar. Kucaklaşıp sıcak günlerin ikramı bir bardak buz gibi şekerli beyaz şarapla ağızlarının pasını giderirken, bir iki atıştırmalıkla akşam yemeğine kadar açlıklarını bastırdılar. Ellerinin tersiyle ağızlarını silip Centi Baba'nın onları beklediği kiliseye geçtiler. Getirdikleri o kocaman nesneyi, sarılı olduğu kayış ve örtülerden kurtararak nefin ortasına yerleştirebilmeleri için iki adamın daha yardımı gerekmişti. Adamlar bu işle uğraşadururken köy, küçük kilisenin sıraları arasına dolmaya başlamıştı; havada tatlı bir dinginlik vardı; sanki kentten mirasla gelen bu beklenmedik nesneyi karşılıyordu. Clara, bir sütunun gölgesinde, sessiz ve kıpırtısızdı. O an anlamıştı. Zaman onun zamanıydı. Kuzey yolunda kıpırdayan o noktayı fark ettiği anda hissetmişti bunu. İhtiyar bakıcısının küçük kızın yüzünde gördüğü, gelin olacaklara özgü o coşkulu heyecan boşuna değildi; Clara, sıcak ve samimi ama aynı zamanda yabancı ve tuhaf bir düğünün arifesinde olduğunu duyumsuyordu. Son kayış da çözülüp nesne nihayet açığa çıktığında, hoşnutluk belirtisi fısıldaşmaların hemen ardından bir alkış tufanı koptu. Bir piyanoydu bu. Güzel, siyah bir piyano. Çok yaşamış, çok seyahat etmişti; ama neredeyse hasarsızdı. Bir çakıltaşı gibi parlaktı.

Hikâyesine gelince. Centi Baba'nın ailesi Aquila'nın varlıklı ailelerindendi. Ne var ki ailenin soyu kurumaktaydı. Centi Baba rahip olmayı seçmiş, kardeşlerinden ikisi erken gelen ölümlerle bu dünyadan göçmüş, diğer kardeşi Alessandro ise

sürdüğü sefih hayatın kefaretini ödemeyi seçerek teyzesinin yanına yerleşmiş, bir kadınla evlenmeyi hiçbir zaman düşünmemişti. Babaları savaştan önce ölmüş, dul kalan annelerinin payına da hesapta olmayan borçlar kalmıştı; babanın ardında bıraktığı ev ise bir günde fakir birine dönüşen anne için fazla şatafatlıydı. Kadıncağız, tüm varlığını satıp savdıktan sonra alacaklılar kapısını çalmayı bırakınca kapandığı manastırda birkaç sene sonra ölmüştü. Bütün bunlar Clara'nın köye gelişinden uzun zaman önceydi. Kadın, seküler hayatı bırakıp kesin olarak manastıra inzivaya çekilme kararı verdiği zaman akbabalardan kurtarmayı başardığı, geçmiş parlak günlerinin elinde kalan tek hatırasını kent surlarına yakın bir yerde yaşayan kız kardeşinin evine taşıtmış ve belki günün birinde dünyaya gelecek torunlarına verilmek üzere bu emanete sahip çıkmasını istemişti. *Onları hiç tanımayacak olsam da bu emanet benden onlara ulaşacak; şimdi gidiyorum. Sana iyi bir hayat dilerim.* Kız kardeşi bu isteğe sadık kalmış, ölmeden önce kendi vasiyetine bu cümleleri aynen yazarak, piyanoyu kendisinden sonra doğacak yeğenlerine bırakmış ve şöyle eklemişti: *Lütfen onun isteğini yerine getirin.* Papaz evinde bir yetimin olduğu kulağına çalınan noter, bu görevi sonunda bir şekilde yerine getirebileceği düşüncesiyle Alessandro'dan, miras bırakılan piyano kardeşinin evine götürülürken eşlik etmesini rica etmişti. Aynı noterin, tüm savaş yılları boyunca bir daha dokunulmamak üzere çatı arasında kaldığı için piyanonun akort edilmeye ihtiyacı olacağını bildirdiği mektubuna papaz efendi, senede bir kez çevredeki köy ve kasabaları dolaşan akortçudan yazın ilk günlerinde köylerine uğramasını rica ettiği cevabını vermişti.

İşte şimdi vitrayların altında ışıl ışıl parlayan piyanoyu hayranlıkla seyrediyor, gülüyor, durumu değerlendiriyor ve

kendilerini bu güzel ilkbahar sonu akşamının neşesine bırakıyorlardı. Clara susuyordu. Komşu kilisedeki cenaze merasimleri sırasında org çalındığını duymuştu; ama yaşlı sofu kadın müzikten hiç anlamıyor, çaldığı kutsal ezgiler kulağı tırmalıyordu – hiç duymadan bastığı akorların zaten hatırlanmaya değer bir yanları olmadığını da belirtmek gerekiyor. Clara, Paolo'nun flütüyle dağlardan toplayıp getirdiği tekdüze ezgiyi, orgun Yüceler Yücesi'nin inayetine adanan gürültüsüne yüz kez tercih ediyordu. Uzun zikzaklı yolun aşağısında at arabasını gördüğü an, kalbinin olağanüstü bir olayı haber verircesine yerinden çıkacağını sanmıştı. Şimdi ise önündeydi işte; duyduğu o heyecan, baş döndürücü bir hızla büyüyordu. Clara nasıl dayanacağım beklemeye diye soruyordu kendine. Zira bu keyfin hemen tadına bakmak isteyecekleri üzecek olsa da, akort edilmeden enstrümana dokunulmayacağı söylenmişti. Vicdanların çobanının buyruğuna saygılıydılar ve yıldızların merhameti altında geçecek güzel bir gecede şarabın tadını çıkarmaya hazırlanıyorlardı.

Olağanüstü bir geceydi. Masayı erik ağaçlarının olduğu meyve bahçesine kurmuşlardı. Yemeğe Alessandro'nun yaşlı dostları da davetliydi. Bir zamanlar çok yakışıklı bir adam olmalıydı Alessandro. Biçimli yüzünde, yılların bıraktığı izlerin altından, çizgilerindeki inceliğin yanında tatlı bir kibir ifadesi okunabiliyordu hâlâ. Dahası, İtalyancayı son derece düzgün bir tonda konuşuyordu; dilin melodisi asla zayıflamıyordu. İçinde çok güzel kadınların olduğu, şairler ve bilge kişilerle meşk edilip tüttürülen saçak altı muhabbetlerin geçtiği hikâyeler anlatıyordu. Bu akşam başladığı öykü, incecik sigarların ve altın rengi likörlerin ikram edildiği, parfüm kokulu salonlardan birinde geçiyordu. Clara duyduklarının anlamını çözemiyordu. Böylesi sahnelerin geçtiği ortamlar, bu

âdetler ona ne kadar da yabancıydı. Tam Alessandro, ismine konser denilen gizemli bir şeyle ilgili bir öyküye geçecekti ki, ihtiyar dadı araya girerek şöyle dedi: *Sandro, al vino ci pensi tu?* Tüm yaşamı gençlik ateşinin tutuşturduğu, debdebeyle geçen birkaç sene içinde yanıp kül olan bu nazik, tatlı dilli adam, mahzene inip getirdiği birkaç şişeyi, yaşamını altüst ederken sergilediği o aynı zarafetle açarken, dudaklarında felaketlere karşı hep hazır tuttuğu o aynı gülümseme vardı. Ayın karanlıktan çaldığı sımsıcak ışıklar papaz evinde kurulan yemek masasını parça parça tutuştururken, Alessandro bir anlığına da olsa geçmişin kasıp kavuran o ışıltılı delikanlısı oluvermiş, sonra gecenin külleri, herkesin kapılıp gittiği görkemli ifadesini yeniden örtmüştü. Uzaklarda boşlukta asılı ışıklar seçiliyordu; ve biliyorlardı ki başkaları da bu ılık alacakaranlığı bahşettiği için Tanrı'ya teşekkür ederek yaz şarabıyla dolu kadehlerini kaldırıyordu. Dağlar taze gelinciklerle kaplıydı; ve papaz efendi, dağların otlarından daha sarışın bu küçük kıza yakında kentli hanımefendiler gibi piyano çalmayı öğretecekti. Ah... şu hayat gailesi... durmadan dönen emek çarkında nefes almak için verilen o küçük aralar... bu gece büyük bir geceydi ve orada bulunan herkes bunu biliyordu.

Alessandro Centi, piyanonun gelişini takip eden günlerde papaz evinde kalmaya devam etti; temmuzun ilk sıcaklarıyla beraber gelen akortçuyu karşılayan da kendisi oldu. İki adamı kiliseye kadar izleyen Clara, kullanacağı aletleri çantasından çıkarmakta olan akortçuyu sessizce izliyordu. Akordu bozuk tuşlardan çıkan ilk notalar Clara'da, bilenmiş bir bıçak hissiyle birlikte keskin bir baş dönmesi yaratmıştı. Alessandro ve akortçu aralarında konuşup şakalaşıyorlardı; oysa Clara'nın tüm yaşamı o an, fildişi ile keçenin gelgitleri arasında salınmaktaydı. Bir süre sonra Alessandro klavyeye

geçti; bir partisyon açtı ve her şeyden el etek çektiği bütün kıtlık yıllarına rağmen gayet iyi çaldı. Parçanın sonunda Clara yanına geldi, parmağıyla partisyonu göstererek ondan sayfaları çevirmesini istedi. Alessandro eğlenerek baktı küçük kıza fakat kızın bakışlarında bir şey etkiledi onu; ricasına uyarak sayfaları çevirmeye başladı. Tüm sayfaları bir bir yavaşça çevirdi ve sonra tekrar baştan başladı. Bitirdiği zaman küçük kız şöyle dedi: *Bir daha çal.* Alessandro parçayı bir kez daha çaldı. Sonra hiç kimse konuşmadı. Alessandro ayağa kalktı, ayin için gerekli eşyaların durduğu yerden kocaman kırmızı bir yastık alıp kadife kaplı taburenin üzerine yerleştirdi. *Çalmak ister misin?* diye sordu, sesi boğuktu.

Clara'nın elleri ince ve zarifti; daha geçen kasımda on yaşını kutlamış bir çocuğa göre biraz büyük fakat son derece becerikliydiler. Parçaya başlamak üzere, ellerini gerektiği gibi tuşların üzerine getirip bir anlığına öylece havada asılı tuttu; iki adam, nefin altında sözle tarifi olmayan bir rüzgâr esiyormuş duygusuna kapıldı. Neden sonra Clara tuşların üzerine koydu ellerini. O zaman bir uçtan bir uca bir fırtına dolaştı kiliseyi; yaprakları havalandıran, yükselip kayaların üzerinde patlayan bir dalga gibi gürüldeyen gerçek bir fırtına. Sonra dalga geçti ve küçük kız çalmaya başladı.

Yavaşça çaldı; ellerine bakmadan ve bir kez bile hata yapmadan. Alessandro ona partisyonun sayfalarını çevirdi; Clara aynı şaşmaz mükemmellikte çalmaya devam etti, aynı hızda, aynı doğrulukta. Gerçekliği bütünüyle değişen kilisede sessizlik geri gelene dek çaldı.

"Ne çaldığını okuyor musun?" diye sordu Alessandro uzunca bir an sonra.

"Bakıyorum," diye cevap verdi kız.

"Bakmadan çalabilir misin?"

Clara evet der gibi başını salladı.

"Sadece öğrenmek için mi bakıyorsun?"

Kız yine başını salladı. İki adam kararsızlıkla birbirlerine baktılar. Sanki kendilerine öyle narin bir kristal verilmişti ki, avuçlarında nasıl tutacaklarını bilemiyorlardı. Alessandro Centi kristalin ne demek olduğunu bilirdi; şeffaflığına, baş döndürücü saflığına bir zamanlar tanık olmuş, hazlarıyla birlikte yılgınlığını da tatmıştı. Fakat sürdürmekte olduğu varoluşu, artık kendisine geçmiş sarhoşluklarının yankısını geri getirmiyordu; tabii alacakaranlık kuşlarının titreşen seslerini ya da bulutların büyük kaligrafik desenlerini saymazsak. Küçük kız çalmaya başladığında hissettiği acı, içinde bir yerlerde olduğunu kendisinin bile artık bilmediği bir kederle el ele tutuşmuştu... zevklerin zalimliğinin hatırlandığı o kısacık anlar... Daha *Öğrenmek için mi bakıyorsun?* diye sorduğu esnada Alessandro, Clara'nın kendisine vereceği cevabı çoktan biliyordu.

Centi Baba'yla yaşlı bakıcıyı çağırdılar; Alessandro'nun kentten getirdiği tüm partisyonları yanlarına almışlardı. Papaz ve yaşlı kadın, kilisenin sadık kullara ayrılan sıralarından ilkine yerleşti; ve Alessandro, Clara'dan ilk parçayı tekrar ezberden çalmasını istedi. Küçük kızın çalmaya başlamasıyla duydukları heyecan, yeni gelenleri adeta bir çekiç darbesi gibi oldukları yere çivilemişti. Zavallı ihtiyar kadın yüzlerce kez istavroz çıkardı; Clara parçaya iki kat hızlandırdığı bir ritimde devam ediyordu; ne de olsa gerçek düğün şimdi başlamıştı. Alessandro'nun verdiği partisyonları birbiri ardına okuyordu. Clara'nın nasıl çaldığı daha sonraları dillerde dolanacaktı elbet; ama temmuzla gelen bu buluşmanın asıl mucizesi, bu keskin icranın çok ötesindeydi. Şimdilik şunu bilelim yeter: Alessandro, sert duygu geçişleri olan bir partisyonu, bir ritüeli

gerçekleştirir gibi kızın önüne bıraktığında, Clara'nın çalmaya başlamadan önce aldığı nefes, büyük kubbenin kemerleri altında, yolunu şaşırmış bir dağ rüzgârının hissiyle geçmişti herkesin içinden. Ve çaldı. Alessandro yanaklarından süzülen yaşları tutmaya çalışmıyordu. Bir görüntü geldi geçti gözlerinin önünden; benliğini bir daha unutamayacağı şekilde kateden çok kıymetli bir görüntüydü; göğsüne bastırdığı İsa'yı tutan hıçkırıklara boğulmuş bir kadının resmedildiği tablonun önünde kendisine görünen yüzün uçucu hayali, on yaşından beri ağlayamadığını bildirmişti Alessandro'ya.

Ertesi gün, ağustosun ilk günlerinde tekrar geleceğini söyleyerek ayrıldı. Öyle de oldu; söylediği gibi geri geldi. Gelişinin üstünden bir hafta geçmişti ki hafif kamburlaşmış iri bir adam çaldı papaz evinin kapısını. Alessandro konuğu karşılamak için mutfağa gitti. İki kardeş gibi kucaklaştılar.

"Nihayet, Sandro," dedi adam.

Clara arka kapının eşiğinde hareketsiz kalmıştı. Alessandro kızın elinden tuttu ve beli bükük koca adamın yanına getirdi.

"Sana Pietro'yu takdim edeyim," dedi.

Clara ve bu yeni konuk, birbirinden farklı nedenlerle merak içinde bakıştılar. Adam küçük kızdan kendisine bahsedildiği için meraktaydı, Clara ise onu hiç tanımadığı için. Adam bakışını Clara'dan ayırmayarak Alessandro'ya sordu:

"Bana açıklayacak mısın şimdi?"

Güzel bir öğleden sonraydı. İnsanlar evlerinin önüne çıkmıştı; Clara, Alessandro ve Pietro'dan oluşan üçlü, kiliseye inen sokakta ilerlerken, gözler bu iki adamın üzerindeydi. İçlerinden birini tanımış olsalar da, kılık kıyafetleriyle olduğu kadar tavırlarıyla da yabancı ve benzersiz bu adamların

arkasından ayağa kalkıp onları düşünceli bakışlarla takip etmişlerdi. Clara çalmaya başladığı zaman Pietro, kendisini Roma'dan ta Sasso'ya, zamanın unuttuğu bu dik yokuşlara getiren yolu niye yaptığını anladı. Clara son notayı bastığı an, olağanüstü yoğunlukta bir baş dönmesiyle sendeledi; ve bir dizi hayali görüntü, gözünün önünde patlayan bir havai fişek gibi saçılıp neredeyse aynı anda yok oldu – içlerinden biri, en sonuncusu, köyü terk ettikten çok sonra bile Pietro'nun hafızasında kazılı kalacaktı. Yaşadığı bu mucizevi yeniden doğumun gerçekleşmesine vesile olan narin, kırılgan küçük kızın yüzüne hürmetle baktı; bu yüz bir başkasıyla çakışmıştı; unutulmuş bir bahçede gülmekte olan bir kadının yüzüyle.

Clara günbatımına dek çaldı. Sonrası ise kilisenin kubbelerini örten koskoca bir sessizlik. Fırtınalardan sağ salim çıkan bir piyano, on bir yaşının hemen öncesinde bir ilkbaharda Clara'nın sularına ulaşmıştı. Görüyorsunuz; bu elbette sadece bir masal ama hakikat de aynı zamanda. Kim bu şeyleri birbirinden ayırabilir ki? Hiç kimse. Hele hele Abruzzo'nun kayıp bir köyünde, bir papaz ve cahil bir bakıcı kadınla bulduğumuz bu küçük kızın hikâyesini duyanlar hiç ayıramaz. Bildiğimiz tek şey ise, küçük kızın isminin Clara Centi olduğu ve hikâyenin burada bitmediğiydi. Zira Pietro o kadar uzaktan, az biraz yabani bir küçük kızın piyano çalışını izlemek ve hiçbir şey olmamış gibi Roma'ya dönmek için gelmemişti. Hikâyelerine, savaş hazırlıklarının yapıldığı büyük kentte devam etmeden önce, son bir şey daha söyleyeceğiz; aynı Pietro'nun Clara'ya, son parçayı çaldıktan sonra kilisenin gizli bir köşesinde dediği şeyi:

Alle orfane la grazia.[1]

1 Tanrı'nın inayeti yetimlerin üzerine olsun.

OKÇULAR

Köksüzler Son İttifak

– Angèle –

Kara Oklar

Çiftliktekilerin, öncelikle Bakire Meryem'e, sonrasında ise İspanyalardan kendilerine ulaşan o iki kelimeye duydukları saygı gereği Maria ismini koydukları küçük kız, korkutucu derecede ihtiyarlamış dört kadının himayesinde büyüyordu. Tespihleri kuvvetli bu kadınların ülke sınırlarını aştıkları görülmemişti; evlerinden yalnızca bir kuzenin cenazesi ya da bir torunun düğünü için çıktıkları halde, bu ihtiyar kadınlar, yedi düvelde olup bitenden haberdar olan kocakarılar için söylendiği gibi, Tanrı'nın gözüne sahiplerdi.

Hiç şüphe yok ki, kadın gibi kadındılar. İçlerinden en genci seksen iki yaşını sürmekteydi; ama bu yaşına rağmen bazı şeyleri içine atarak, büyük kız kardeşlerinin, misal domuz etlerinin tuzlanması veyahut adaçayı yapraklarının nasıl pişirileceği hususundaki görüşlerine susarak saygıyla itaat ederdi. Küçük kızın gelişi, Hıristiyan topraklarında helal süt emmiş kadınların payına düşen çalışma ve duaya adanmış günlerin akışını pek fazla değiştirmemişti; çocuk için sabah erkenden günün ilk sütünü sağmak ve ona kutsal kitabı okumak gibi şeyler dışında. Bir de ona irilerinden pelin otu yapraklarını kurutmak gibi görevler veriyorlar, bir yandan da her birinin maddi ve manevi yararlarını tek tek ve –dikkatinizi çekerim– doğru sırayla saymak suretiyle şifalı bitkiler hakkında türlü şey öğretiyorlardı. Hayır, küçüğün gelişi görünüşte ayların ve yılların birbirini kovalamasında neredeyse biçimsel hiçbir değişikliğe yol açmamıştı; günler her zamanki gibi bu topraklarda yaşayan insanların dört temel gıdası olan ibadet, çalışma,

av ve beslenmenin yükünü sırtlanarak geçiyor gibiydi; fakat işin iç yüzü farklıydı; zamanın çehresi değişmişti bir kere. Bunun hemen farkına varılmamışsa, sebebi, dönüşümün zaman almasıydı; küçük kızın güçleri kendisinden bağımsız yavaşça ortaya serilip kanıksanıyordu. Fakat bir şey vardı ki, köye geldiği günden bu yana ilkbaharlar çok daha bereketli, kışlar da bu bolluğu çağırırcasına bir o kadar ihtişamlı geçiyordu; ve hiç kimse tüm bunların o ilk karlı geceyle bir bağlantısı olabileceğini düşünmüyordu. Aynı şekilde, bu ninelerin marifetlerindeki serpilme de kadınların bol bol dua ettiği bu illerin kutsanmışlığına veriliyordu. Bu kocamış olağanüstü ihtiyarların, hünerlerindeki artışı o iki İspanyolca kelimeye borçlu olabilecekleri hiç kimsenin aklına gelmiyordu.

Dört ihtiyardan, içlerinde en şüpheci olanı Angele teyzeydi, baba tarafından büyükannenin kız kardeşi. Fare gibi ufak tefek ama yabandomuzu kadar sert, meşin gibi bir iradeye sahip kadınlarıyla nam salmış bir soyun mensubu. Angele teyzenin de, geliştirmiş olduğu kendine has bakış açısıyla kendi soyuna kişisel bir katkısı olmuştu elbette. Onun etrafında olup bitenleri değerlendirme biçimi, zekânın eşlik etmediği durumlarda karanlık ve anlaşılmaz bir çeşit sabit fikirlilik olarak görülebilirdi belki ama etrafında cereyan eden her şeye hâkim bu capcanlı kadını, hiç ayak basmadığı bir dünyayı anlayabilmesini sağlayan, feraset sahibi biri yapıyordu. Başından beri herkes biliyordu ki, Angèle, küçük kızda bir çeşit büyü sezinliyordu. Adamların tam olarak neye benzediğini bir türlü söyleyemediği şu hayvanı –ki Angèle onun bir hayvan olmadığından emindi– gördüklerinden beri bundan şüphe etmiyordu Angèle. Üstelik her geçen gün ortaya çıkan yeni kanıtlarla büyünün kesinliği daha da perçinleniyordu; küçük kız büyülü olmasının yanında çok da güçlüydü. Her ne kadar dünyanın

yalnızca üç tepesi ve iki ormanını biliyor olsa da, Angele gibi bir kadın apaçık farkındaydı ki bu durum küçük kızı daha doğuştan bir kurban yapıyordu; bunu düşünmek bile korkudan titremesine yetiyor, her sabah ilk iş ufaklık için bir kuple Ave Maria ve hep aynı sayıda olmak üzere Babamız duasını okuyordu. Tanrı'nın gözüyle baktığı gözü hep çocuğun üstündeydi; ateş yanlışsa sütü on kez de kaynatsanız yetmezdi.

Ormanın açıklığındaki olayın üstünden bir yıl geçip gitmişti. Mutluluğun yolunda ve sakin adımlarının izinde giden rüya gibi bir sene. Angele, bir kasım sonu sabahı, Tanrı'nın gözünü yine çocuğun peşinde gezdiriyordu. Çocuk daha gün ağarırken, ağzına kilerden aldığı bir parça peyniri attıktan sonra fırlayarak çıkmıştı; döne döne ağaçlarının yolunu tuttuğunu görmüşlerdi. İlkel bir doğayla temas halinde bir hayatın ne olduğunu unutan bazıları birazdan anlatacaklarımızın bir metafor olduğunu ve Angele'in yalnızca yan komşuya sohbete gittiğini düşünebilir; fakat hakikat şu ki köy hayatı, ilmekleri bir bal peteğinin gözeneklerinden daha sıkı olacak şekilde dokunmuştur. Tanrı'nın gözü ise, köyde dolaşan fısıltıların aktardığından çok daha fazlasını görebilir; bu göz, varlıkları ve şeyleri doğrudan görünür olmadıkları yarı karanlıklarda bile seçebilmeyi sağlayan bir değneğe benzer. Elbette bunlardan hiçbiri Angele teyzenin vicdanında söylenmiyordu. Kocakarılara ne gördükleri sorulsaydı, bir yandan tespihlerini çekerken, ağızlarında, annelere has o durugörü hakkında belli belirsiz mırıldandıkları bir şeyler geveleyeceklerdi – çünkü büyü şeytan demekti ve bu kadınlar, bazı melekelerini inkâr etmek pahasına da olsa ondan uzak durmalıydı; her ne kadar bu melekelerin doğrulanması daha az Hıristiyan olmayı gerektirmiyor olsa da.

* * *

Köy o sabah pırıl pırıldı. Günün ilk saatlerinde düşen kırağı dona çevirmiş, tüm ülkeyi baştan uca zangırdatmıştı; sonra bir anda güneş doğmuş, toprağın örtüsünü bir ışık denizine döndürmüştü. Angele, kırağıyla düzlenmiş tarlalarda şöyle bir göz gezdirdi; ve küçük kızı çiftliğin doğusunda ulu ağaçlı bir ormanın kıyısında neredeyse ilk bakışta fark etti; kızın görünüşündeki berraklığa şaşmaksızın, bu sahnenin seyrine bir an olsun dalarak kendini kaybetti. Harika bir görüntüydü; Maria, başının üstünde bir taç gibi duran beyazlarla süslü ağaçların oluşturduğu fonda göz alıyordu. Böyle bir güzelliği seyretmek için durmak günah sayılmasa gerekti. Zira bu aylaklık değil, Tanrı'nın eserlerine bir methiyeydi – belirtmek gerekir ki, o zamanlar, böylesine sade bir hayatın hüküm sürdüğü bu köylerde kutsal olanın yanağına dokunup okşamak hiç de zor değildi; kutsallık, gündelik rutinde alışveriş içinde olduğunuz her şeyden geliyordu; bulutlardan, taşlardan ve toprağa alev alev bir saydamlık serpen ıslak seher vakitlerinden. Angele teyze de, mutfağında gözleri uzaklara dalmış, küçük kızın o güzelim korunun kıyısında serin buz tabakasının vaazına eşlik eden görüntüsüne gülümsüyordu ki aniden aklına gelen bir düşüncenin şiddetiyle irkildi. Nasıl atlamıştı bunu? Birdenbire ayırdına vardı; ortalığı saran o aydınlık hiç de alışılmış değildi; belki de ışıl ışıl mücevherler gibi parıldayan dallardan kubbenin ardında saklanan bir şey vardı ve küçük kız yalnız değildi; öyleyse tehlikede olabilirdi. Bir nefeslik bile tereddüt etmedi. Anne ve diğer kocakarılar bir cenaze merasimi için erkenden çıkmıştı, iki saatten önce dönmezlerdi. Bitişik çiftlikte ise yalnızca Marcelot'nun karısını bulabilirdi; çünkü köyde erkekten sayılan kim varsa bu sabah kışın büyük avlarından ilkine katılmak üzere gitmişti. Papaza gelince, bir koşu gidip onu evinde bulabilirdi; fakat kaz yağıyla dolu güzelim işkembesinin tüm ihtişamını düşünün-

ce –bu vacip olmayan düşüncenin günahını ödemeyi sonraya bırakmıştı– adamcağızın evrenin karanlık güçleri karşısında son derece âciz kalacağı aşikârdı.

İmkânların ılık rehavetine kapılmanın mümkün olmadığı zamanların kadını olarak Angele, üst üste üç içlik, yedi etek giymiş, tüm bunların üstüne de çuha kumaşından ağır bir pelerin örtmüştü. Başlığı, kalan üç tel saçını örtecek şekilde sıkı sıkıya bağlıydı. Tehditkâr bir günün aldatıcı ışığı altında, üzerinde kışlık sekiz kat giysisi, saboları, üç adet tespihi ve bir zincirin ucundaki gümüş haçıyla –kurdeleli başlığının üzerine geçirdiği koca fötr şapkayı da unutmamak lazım– toplasanız ancak kırk kilo ağırlığındaki bu kadın ve geçirdiği doksan iki bahar, toprak yolların üstünden adeta uçarken, kırağı kaplı yolda en ufak bir çıtırtı çıkarmadan ilerliyordu. Önceden gözüyle taramış olduğu tarlanın kıyısına kıpkırmızı bir burunla nefesi kesilmiş halde neredeyse hiç ses çıkarmadan ulaştı. Bir an sonra donuk gümüşi yansımaları olan gri bir ata doğru bağırarak bir şeyler söyleyen küçük kızı fark edebildi; *tüm azizler ve Bakire Meryem'in inayeti aşkına!* diyebilmeyi umarak ağzını açtı; fakat tüm söylemek istedikleri zarifçe çıkarabildiği bir *oh oh oh!* sesinde yankısını buldu ve tarlanın üzerindeki karanlık bir kasırgaya dönüşerek küçük kız ve davetsiz misafirinin tepesinde patladı; tespihlerinden birini sıkı sıkı tutan Angèle, neredeyse arkaüstü devrilecekti ki avucundaki tespih, hemen o an, tutunduğu bir değneğe dönüşüverdi. Bir mucize.

Böylece Angèle teyze, fırtınanın içinde tespihini sallayıp duruyor, bir yandan da Maria'yla arasında bir set gibi yükselen yoğun girdaba lanet ediyordu. Başörtüsünü ve kurdeleli başlığını kaybetmişti; ters esen rüzgâra karşı koymak için

çaresizlik içinde sallayıp durduğu başının üstünde, örümcek ağının ipleri kadar ince telli iki saç örgüsü dimdik olmuştu. Tekrar *Oh oh oh!* diye bağırıyordu. Bu sefer şöyle söylemek istiyordu aslında: *Sakın bizden küçüğü almak için gelmeyesiniz, yoksa o kötülük akan suratlarınızı tırpanlarım.* Göreceğiz ki öfkeden deliye dönmüş bir ihtiyar kocakarının bir hışımla fırlattığı nalın, fırtınanın sert rüzgârları içinde bir yol açabilir; tıpkı Musa gibi; belki Musa'nın da tüm giysileri, kutsal kitaptaki deniz kadar kırmızı olan en sonuncusu da dahil olmak üzere, Angele'inkiler gibi ters dönmüştür, kim bilir. Fırlattığı nalının havada bir tür gedik açtığını gören Angele, bir keçi gibi atladı ve kumaşları saçılan bir bohça gibi, etrafında uğuldayan rüzgârlarıyla öfke saçan fırtınanın yarattığı burgacın tam ortasına popo üstü düşüverdi; beyninde bir şimşek çaktı sanki, asla kelimelere dökülemeyecek bir bilinç haliyle fark etti ki görüşünü kapatan ve küçük kıza ulaşmasını engelleyen hava akımı, bu enerji topunun çevresinde dönüp duruyor, sanki bir düdüklü tencerenin içindeymişçesine sarıp sarmalıyordu. Miyop gözlerini kocaman açtı ve artık bir değnek olan tespihinin yardımıyla doğrulup eteklerini toplamaya çabaladı. Elbisesi uluyan rüzgârların içinde fırıl fırıl dönen Maria, gri ata bağırarak bir şeyler söylüyordu. At şimdi ağaçların kıyısına doğru gerilemişti; çünkü kızla aralarında yıldırım gibi gürleyen ve dönerek daha da kalınlaşan siyah dumanlardan bir duvar vardı. Atın etrafı da, parıldayan burun delikleriyle o soylu başının önünde zarifçe titreşen sislerle sarılmıştı; çok güzel bir attı, gümüşi incecik tüylerle çizgilenmiş yelesinin harelendirdiği cıva rengi bir elbisesi vardı. Bir köstebek kadar miyop olan Angele teyze, aralarında en az yirmi adım olmasına rağmen bu ışıltılı gümüş telleri fark etmişti fakat buna şaşırmıyordu bile; tespih mucizesinden sonra bu hiçbir şeydi. Küçük kız, anlayamadığı bir şeyler söyleyerek bağırmaya de-

vam ediyor, fakat kara dumanların gücü, atın Maria'yla buluşma arzusundan üstün geliyordu; at, şefkatle eğdiği başını Maria'ya doğru uzatarak onu teskin etmeye çalışıyordu; sanki aynı zamanda bir çeşit veda selamıydı bu. Angele, burada, hüznün yanında umudu da okuyabiliyordu; bu jestiyle gri at kıza sanki şöyle demek istiyordu: *Tekrar görüşeceğiz.* İhtiyar, aptalcasına (aptalcasına diyorum; çünkü fırtınanın tam ortasında, şimşeklerin içinde olduğunu unutmamak lazım) bir ağlama ve uzun uzun sümkürme isteğine kapıldı.

Ve at ortadan kayboldu.

Birkaç saniye öncesine kadar, karanlık kasırgaya tutulmuş bu iki ruhun kaderi ne kadar da belirsizdi. Sonrasında, kulakları sağır edici bir ıslığın ardından bulutlar aydınlandı; kara dumanlar, birer ölümcül ok gibi gökyüzüne doğru yükselip öfkeli lekeler bırakarak dağıldı. Angele teyze kafasını toplayana kadar ortalık yeniden mücevher gibi parıldamaya başlamış, taş gibi bir sessizlik havada asılı kalmıştı. İhtiyar kadın, küçük kızı nefessiz bırakacak denli sıkarak koca çuha pelerinine sardı.

O akşam adamları çiftliğe çağırdılar. Kadınlar akşam yemeğini hazırlıyor, babanın dönmesini bekliyordu; elinde iki tavşan, harika bir domuz etiyle ziyafet sözü vererek şöyle bir göründüğü sırada, kendisine günün fantezileri anlatılan baba, kadınlar on beş kişilik bir masa hazırlayadursun, duyduklarından sonra diğer kapıları çalmak üzere tekrar çıkmıştı. Normalde böyle bir günde, çorbanın ardından domuz yağı ve kişi başına yarım kalıp düşecek şekilde peynir ve biraz da Eugénie'nin ayva püresinden yenirdi; fakat şimdi bunun yerine, yahni ve yanında, senenin ilk kavanozları açılarak mantarlı börek için kolları sıvayacaklardı. Maria, önünde arıların bütün bir yaz oradan buradan topladıkları zahter kokulu bir

parça balın süzüldüğü bir armut, öylece oturup susuyordu. Birkaç soru sormaya yeltenmişler ama her ne kadar sislerle gelen gri ata ne dediğini merak etseler de kızın simsiyah gözbebeklerine oturan kıvılcımdan çekinip vazgeçmişlerdi; fakat Angele'in öyküsünden şüphe duymuyorlardı. Böylece akşam yemeği, tespihler, fırtına, kasım sonu günleri derken çok sesli bir kakofoniyle başlamış, Angele ise bir virgülünü bile atlamadan anlatmayı bir gurur meselesi saydığı öyküsünü detaylarıyla en az on defa tekrarlamak zorunda kalmıştı.

Öykü belki detaylı anlatılmıştı fakat tam değildi, diye içinden geçiriyordu Maria. Armudunun önünde oturmuş, düşünüyor ve susuyordu. Angele'in, hikâyesini anlatırken belli bir yerde kendisine gizliden gizliye fırlattığı bakışı düşünüyordu. İncelerek iplik iplik gökyüzüne doğru yükselen dumanların, birer ok görünümüne büründüğü ana geldiği zamandı bu. Angele de Maria da biliyordu ki bu oklar ölümcüldü. Bakmak yeterli olmuştu bunu anlamak için. Okların ölümcül olduğunu biliyorlardı, işte o kadar; ve Maria görüyordu ki Angele teyze içindeki hakikat aşkını kemiren bir sürü sebepten dolayı susuyor, o meşum görüntünün yüreğine kazıdığı dehşeti kendine saklıyordu. Ağzından şu kelimeler çıkmıştı yalnızca: *ve dumanlar böyle gökyüzüne doğru yükseldi, yukarılarda bir yerde aniden patlayıp saçıldı ve gökyüzü tekrar mavilere büründü* – sonra susmuştu. Maria düşünüyordu. Bu yürekli ve cesur insanların bilmediği çok şeyi bildiğini ve onları, on iki yaşındaki bir çocuğun, bir aşkı donatabileceği tüm gücüyle içinden sevdiğini geçiriyordu; bu aşk sadece erken yaşta gelen bir bağlılığın meyvesi olmakla kalmıyor, tüm yüceliği ve dile gelmez gizemleriyle ötekini anlamaktan geçiyordu. Eğer Angele teyze, kara okların ölümcül gücünden bahsetmemişse, bunun sebebi kısmen ağzından çıkan sözlerin birer kehanete dönüşmesin-

den korkması, kısmen küçük kızın hiçbir şeyden haberi olmadığı ihtimalini düşünüp onu korkutmak istememesi ve kısmen de bir zamanlar yaman bir kadın olmasıydı. On yaşından beri geçmişi tüm görüntüleriyle bilmek gibi bir yeteneği olan Maria, bugün her ne kadar dualarla beslenen kurumuş bir ceviz kabuğuna dönüşmüşse de Angèle'in vaktiyle, teni ve tini özgürlük rüzgârlarına tahsis edilmiş nasıl güzel bir ateşböceği olduğunu görebiliyordu; nehri çoğu kez yalınayak geçtiğini, gökyüzüne dalarak hayaller kurduğunu görebiliyordu; fakat zamanı ve alınyazısını da okuyabiliyordu; aslında hiç uzaklaşmadan sonsuza uzanan kaçış çizgilerini görüyordu ve biliyordu ki Angele'in ateşi yavaş yavaş içinde bir yerlere hapsolmuş ve artık hatırlanmayan tek bir noktada yoğunlaşarak kalmıştı; gelgelelim İspanyalardan gelen küçük kızın hayatlarına girmesiyle beraber, bir zamanlar damarlarında dolaşan bir sıcaklığın anısı tekrar canlanmıştı; bu ikinci hayatı, Angèle'e Maria'nın özgür ve yaman yetiştirilmesi gerektiğini buyuruyordu. Dolayısıyla Angele, siyah oklardan bahsettiği takdirde, aile meclisinin, çocuğun gündelik hayatının kısıtlanmasının daha yerinde olacağı yönünde karar almasından endişe etmişti; ufaklığı kapalı kapılar ardında tutmak yerine kollayıp koruyabileceğini düşünüyordu; en azından öyle umut ediyordu; çünkü dört duvar arasında geçireceği tek bir öğleden sonranın bu çocuğu, basit bir tespihin geri püskürtebildiği tüm o oklardan çok daha fazla öldürebileceğini biliyordu.

Maria düşünüyor, büyükler konuşuyordu. Beaune yamaçlarının şarabıyla iyice gevşeyen erkeklere, fantastik yaratıklar ya da kara dumanlar artık o kadar da tehditkâr görünmüyordu; fakat yine de konuşuyorlardı; bir karar vermeleri gerekiyordu. Jandarmayı mı üfürükçüleri mi harekete geçirmeliydi? Yoksa bu kırların, kalbi safları koruduğunu söyleyen

atalarının hikmetine mi sığınacaklardı; bu yörelerin kutsandığı cesaretin ne olduğunu görebilmek için Angele teyzeye bakmak yeterliydi. Otoritesine hürmeten oturttukları sallanan sandalyesindeki bu sevgili ihtiyarın yahni ve şaraptan ısınmış yaşlı yüzü, unutmabeni çiçekleri ve kurdelelerle süslü yeni başlığının altında, soylu damarlarıyla güzel bir ahşaptan yontulmuş gibiydi. Yaşlılık koltuğuna oturmuş bu kadınlara bakınca, onların nasıl da aşağı illerin topraklarıyla yoğurulmuş olduğunu fark etmek işten bile değildi. Fırın, bahçe, tavuklar, inekler, tüm o iş güç ve dualar derken hayatları geçip giden bu kadınlar sade ve basittiler belki ama tehlikedeki bir masumu kurtarmak için bir an bile tereddüt etmez, eşarplarını bağlayıp tespihlerini kaptıkları gibi koşarlardı yardımına. Erkekler bir yandan şaraplarını yudumlarken, güzel topraklara sahibiz diye düşünüyorlardı; ve ne güzel bir ülke burası. Mantarlı böreğin de bu düşüncede payı yok değildi elbet ama bu ancak, içtenliklerinin bir kanıtı olabilirdi. Zira aşağı illerin adamları topraklarını da kadınlarını da severdi; ve toprak demek kadın demekti. Bu topraklara ait olduklarından nasıl eminlerse, bu ikisinin birbiri içine geçtiğinden de bir o kadar emindiler; hasat ve av için harcadıkları onca emek ise, bu adamların gözünde toprağa, talihin merhameti uğruna ödedikleri vergiden başka bir şey değildi.

Üfürükçülerden bahis açılmasını tasvip etmeyen ve normalde müritlerini azarlamak için hiçbir fırsatı kaçırmayan papaz efendi, batıl itikada karşı savaşının, kendisine ikram edilen bir bardak dolusu iyi şarap ve ballı armudun içinde giderek boğulduğunu duyumsuyordu. Boğazına düşkündü ama yiğit biriydi papaz efendi; çünkü iyilikseverdi – en azından diğer papazlar gibi, sürekli bedensel bir günah işliyor olduğu için ötekine müsamaha gösterenlerden değildi; ve pa-

paz okulundan çıkıp köye geldiğinden beri iyice öğrenmişti ki, toprak insanlarının inançlarından saptıkları çok ender görülürdü; eğer onların arasında olmak istiyorsanız kavgalarını kavganız yapmanız gerekirdi. Hal böyle olunca kendi vaizlik görevini de aynen bu şekilde ele alıyordu: Onların arasında olmak istiyordu; karşısında değil. Böylece cemaatinin saygınlığını kazanmanın yanı sıra, tavşan ezmesi ya da Eugenie'nin prenslere layık bir erzaka dönüştürdüğü ayva reçelleri gibi dünyevi tatların cömertliğinden faydalanmış oluyordu.

Artık iyice ısınmış olan odada kocakarılar uyukluyor; erkekler bu güzel akşamda sandalyelerine iyice yaslanmış, yudumladıkları içkinin tadını çıkarıyor; Maria ise kimseye bakmıyor ama her şeyi gözlüyordu. İşte herkesin, zahterli bal ve bağlarımızın taneniyle tatlı bir huzura daldığı bu sakin atmosferde, Marcelot, çok yerinde olduğunu düşündüğü bir konuyu açarak şöyle dedi:

"Ufaklık burada bizimle olduğundan beri, mevsimler hiç olmadığı kadar güzel geçiyor. Sizce de öyle değil mi?"

Uzunca bir iç çekiş duyuldu. Bir anda, sanki bütün çiftlik, nefesini tutup beklemeden önce gece havasını derin bir solukla içine çekmiş gibiydi. Sonrasını büyük bir sessizlik takip etti; pusuya yatmış gibi pürdikkat kesilmiş on beş bedenden havaya yayılan elektrik yüklü bir sessizlik. Hepsi birden taş kesilmişti sanki. Fakat bu ani hareketsizliğin içinde güçlü bir arzu dalgasının kabardığı hissediliyordu. Sanki her biri uzun zamandır beklenen bir çiçeklenmenin arifesindeymişçesine donup kalmıştı. Sadece Maria odada olup bitenlere kayıtsız gibiydi. Diğer herkes, Şayenlerin yayları gibi (papazın aklına gelen ilk görüntü buydu; çünkü o sırada Kızılderililerin diyarına giden bir misyonerin kitabını okuyordu) gerilmiş bekliyordu. Bu denli bir kasılmayı nasıl bir gevşemenin takip edeceğini öngörmek mümkün değildi.

Sonunda bu kadarını ummamış olan Marcelot, boğazını temizledi ve babaya biraz daha ısrarcı bir şekilde baktı. Havanın yumuşaması için gereken sinyaldi bu; ve herkes hep bir ağızdan ateşli bir tartışma içinde konuşmaya başladı.

"Tam on bir senedir altın gibi buğday alıyoruz her hasattan," diye söze başladı muhtar.

"Her zamanki gibi çok kar yağmasına rağmen avlar öyle bereketli ki sanki gökten yağıyor mübarek," diye haykırdı Jeannot.

Gerçekten de aşağı ülkenin ormanları av hayvanı bakımından bölgenin en zengin ormanlarıydı; öyle ki onları diğerleri için saklamakta güçlük çekiyorlardı. Zira böyle bir bolluktan yoksun komşu ülkelerden, mahrumiyetlerini biraz olsun gidermek için sık sık avlanmaya gelenler oluyordu.

"Ya meyve bahçelerimizin güzelliğine ne demeli," diye devam etti Eugénie, "şeftaliler, armutlar cennet bahçelerinden çıkma sanki!"

Bunu söyler söylemez papaz efendiye endişeli bir bakış fırlattı, ama ne yapsın, cennetin bahçelerini böyle tahayyül ediyordu; bir masumun öpücüğü kadar yumuşak, kadife gibi, altın sarısı şeftaliler, sulu sulu armutlar... öyle sulu ki pişirirken içine şarap katmak ancak bir zaaftan ötürü suç işlemek olurdu (işte gerçek bir günah). Fakat papaz efendi oralı bile olmamıştı. Zihni bambaşka şeylerle meşguldü. Yaşlı bir kocakarının cennetteki şeftalileri tasvir etmesiyle ilgilenecek durumda değildi; hem zaten kadın o kadar softaydı ki şeftalileri pekâlâ mavi renkte veya konuşabilen şeftaliler olarak hayal edebilir, bu da papazı hiç şaşırtmazdı. Bir de, görüyordu ki, İsa'nın sadık kulları olan bu masum ihtiyarların saklı tuttukları ve muhakeme biçimlerinde açığa çıkan, düpedüz büyüye yönelik bir şeyler vardı. Gelgelelim kendisinin de kafası karışmamış değildi. Basit bir köy papazı olabilirdi ama böyle mütevazı

bir görev için son derece kültürlü biriydi. Araştırma ve keşif öykülerine bayılırdı. Amerika'ya Tanrı'nın sözünü taşımak için giden rahiplerin çektiği acıları lambanın soluk ışığı altında okurken hıçkırıklara boğulduğu olurdu. Fakat her şeyden önce o bir şifalı ve aromatik bitkiler tutkunuydu; her gece, papaz okullulara has o güzel elyazısıyla, ilaç niyetine kullanılan türlü bitkinin kurutulması ya da kullanımına ilişkin gözlemlerini kaleme alırdı. Bu konuda çok değerli gravürlerden ve derin malumatlar içeren çalışmalardan oluşan göz alıcı bir koleksiyonu vardı. Sahip olduğu bu kültür, iyi ve meraklı biri olduğundan, onu şüphe etmeyi bilen biri yapıyordu; vaaz kitabını, alışılmışın dışında cereyan eden her olayda açmak yerine, aklı başında bir ihtiyatla eline alırdı. Aşağı ülkenin on bir senedir süregelen refahı konusunda bir şeyi kabul etmek durumundaydı ki bu refah, bu bolluk gerçekti; hatta gerçek olmaktan öte tılsımlı bir tarafı vardı. Bunu anlamak için civardaki köy yollarında şöyle bir dolaşmak yeterliydi. Ağaçlar ne kadar da güzeldi; sürülmüş topraklardaki yarıklar ta derinlere iniyordu. Ya o böceklerin bolluğu... Daldan dala, çiçekten çiçeğe tüm polenleri bir güzel yayıyorlardı. Maria'nın yaz göğünde seyrettiği titreşen yusufçuk sürüleri başka hiçbir yerde görülmeyecek denli yoğundu; bu yararlı yaratıkların oluşturduğu bulutsu kümeler, bu amber kokulu meyveler, bu görkemli hasat çılgınlığı Maria'nın köyü üzerinde yoğunlaşıyor, köyün tüm geçitlerini, çevresindeki ormanları sarıyor ve bu illerin sakinleri için Avrupa'yı bölen coğrafi çizgilere kıyasla çok daha belirgin olan görünmez bir sınırın ötesinde, bir anda bariz bir şekilde son buluyordu. O akşam hepsi, iki sene önceki bir yaz sabahını hatırlamıştı: Herkes şaşkınlık ve hayranlık içinde, çığlık çığlığa kapı önlerine fırlamıştı; önlerinde buğulu bir taşkın gibi, tarlaları bayırları süsleyen menekşelerden uçsuz bucaksız bir halı serilmişti çünkü. Bir de dört sene

öncesinden bir av sabahı gelmişti akıllarına: Kalın kaşkolları ve kulaklarını örten bereleriyle şafak vakti dondurucu havaya çıkan adamlar, gördükleri manzara karşısında şaşkına dönmüşlerdi; köy yolları ormana doğru kaçışan tavşanlarla adeta siyaha boyanmıştı. Bu olay bir kereye mahsus gerçekleşmişti ama tüm zamanlar anmaya değerdi doğrusu! Avcılar tavşanları ormana kadar kovalamışlar ama hiçbirinin aklından yol boyunca bir tekini bile vurmak geçmemişti; neden sonra hayvanlar ormanın içlerine doğru sağa sola dağılmış ve av her zamanki gibi başlamıştı. Fakat bu olayla, hayvanlar ve şeyler, bilindik düzenlerine girmeden önce, sanki bolluklarını şöyle bir göstermek istemişti.

Evet, papaz efendinin de bir hayli kafası karışmıştı. İç sesi, tıpkı bir köpeğin koku alması gibi ona, Maria'nın Tanrı'ya karşı hiçbir sorumluluğu olmadığını fısıldıyordu; bu kız dünyanın bir anomalisiydi. Eğer bir kilise adamıysanız, bu gizli tarafınız, ancak pelin otunun tedavi amaçlı kaynatılması veya ısırganın merhem olarak nasıl uygulanması gerektiğine yönelik sayfaların arasında ifade bulabilirdi. Velhasıl içgüdüsel de olsa, papaz efendi, karlar içinde beliriveren yenidoğan ile ülkeyi pamuklara sararcasına özenle sarıp sarmalayan şaşırtıcı tatlı dinginlik arasındaki ilişkiyi seziyordu. Uyuklar gibi görünen küçük kıza baktı; ve onun aslında her an teyakkuzda olduğunu fark etti; kızın etrafına olan dikkati neredeyse elle tutulabilecek denli somuttu. Kendisini çevreleyen her şeyi görüyor ve işitiyor olduğunu anladı. Dikkat çeken dalgınlığı ise, ancak duayla gelen trans durumunda deneyimlenebilecek bir ruh halinden kaynaklanıyordu; hani akıl bedenden sıyrılır ama on misli daha büyük bir keskinlikle dünyayı kayıt altına alır ya.

Papaz efendi derin bir nefes aldı.

"Burada aydınlatmamız gereken bir gizem var," dedi merhametli bir elin ballı armudundan arta kalanların yanına koyduğu içki kadehini kaldırarak, "bu küçük kız kutsanmış; nasıl olduğunu bulacağız."

Sislerin içinden ulu Morvan'ın eteklerine doğru yayılan fantastik yaratıklar görmek isteğindeki bu iyi kalpli insanları hiçbir şekilde azarlamama kararından sonra aldığı ikinci bir karar da ilk fırsatta Maria ile konuşmak oldu. Sözleri tam olarak umduğu etkiyi yaratmıştı: İşin içinde bir gizem olmasının, ruhani otorite tarafından kabul edilmesi herkesi tatmin etmişti. Bu ruhaniyi domuz etiyle tıka basa beslemeyi seviyorlardı; ve şimdi kendisi çok daha ayrıcalıklı bir mertebeye yükselmiş olduğundan, payına düşen hayvan sayısına ne kadar uğraşsalar ulaşamazlardı. Fakat günün birinde tüm bu olanların ardında neler döndüğünü er ya da geç –hatta– bizzat Tanrı'dan öğreneceklerini bilmenin getirdiği bir kesinlik duygusunun oluşması tatmin ediciydi. Dolayısıyla papaz efendinin gözlemlenen olaylara getirdiği bu yorumuyla gelinen sonuçtan herkes *yeterince* memnundu; bu şekilde dile getirilmesi herkesi rahatlatmıştı. Fakat aslında hiçbirinin *derinlemesine* bir rahatlama içinde olduğu söylenemezdi; başta da papaz efendinin: Gizemlerin aydınlatılması yolunda makul denilecek bir ara verilmişti, hepsi o kadar; tekrar nefes almak ve iç huzurunu çağırmak için; ama her biri biliyordu ki bir gün türlü hengâme ve sürprizin beklediği bir yaşam gailesinin içine girmek gerekecekti. Hakiki iman, biliriz ki, fani şeylerle fazla ilgilenmez; gizemlerin, aralarında gizli bir anlaşma yaptığına inanır ve tüm farklılıkların eridiği birleştirici gücünün saflığında, aşırı bağnaz eğilimleri öğütüp un ufak eder.

– Gustavo –

Bir Ölü Sesi

Eylül başlarında, Fransa'daki çiftlikte yaşanan tuhaf olaylardan iki ay önce Clara, Pietro'nun gözetiminde Roma'ya ulaştı.

Dağlarından uzaklaşmak küçük kıza öyle bir acı vermişti ki, katettikleri yolda karşılaştıkları köylerin ve ışıltılı manzaraların güzelliği bile bu acıyı dindirememişti. Anılarında ne kadar geriye giderse gitsin, eve çağrılıp da içeri girmesi gerektiğinde hep üzüntü duyduğunu hatırlıyordu; mutfak kapısını itip içeri girmeden önce, her seferinde mutlaka bahçeden geçerdi; güzel ağaçlarıyla bu geçit ona hava kadar gerekliydi; kentin duvarları, rüyalarına giren tüm musibetlerden daha çok korkutuyordu onu. Şu bir gerçekti ki hiçbir insan şimdiye kadar onun ruhuna dağların değdiği gibi değmemişti. Öyle ki yüreğinde kar ve fırtınalar yaşıyordu; mutluluk kadar mutsuzluğun da hâlâ aynı şekilde efsunlayabildiği bir yürek. Oysa kentin içinde ilerledikçe bu yürek kanamaktaydı. Kentte, sadece taşların istilasına boyun eğmiş olan toprağı değil, aynı zamanda o taşlara neler yapılmış olduğunu keşfediyordu; dümdüz ve doğrusal kütleler halinde gökyüzüne yükselen taşlar, uğradıkları saldırı karşısında, budanmış, paramparça edilmiş ve nefes almayı sonsuza dek bırakmışlardı. Çöken karanlıkla birlikte etrafa, geri gelen ılık meltemle keyiflenen neşeli bir insanlık yayılıyorsa da, Clara'nın bu karanlıkta seyredebildiği tek şey bir ölü taşlar yığını ve canlıların kendilerini bile isteye gömdükleri bir mezarlıktı, o kadar.

* * *

At arabası pek kimselerin olmadığı bir tepenin zirvesine doğru tırmanıyordu; Clara daha rahat nefes almaya başlamıştı. Tüm yol boyunca Pietro kızın rahat etmesi için uğraşmış ama onunla farklı bir şekilde konuşmaya çalışmamıştı. Clara ise, zihninde vadiler, yamaçlar, porte ve notalar, her günkü gibi susmuştu. Sonunda, aniden ortaya çıkıp ince uzun çamlarıyla bir iç avluya giden yolu geçerek, kahverengi duvarları yükseklere uzanan bir yapının önünde durdular. Duvarların tepelerini saran hanımelinin dalları parfümlü çıtırtılarla yola doğru düşüyor, pencerelerden taşan uzun şeffaf tüller alacakaranlığın içinde salınıyordu. Gelenleri koskocaman bir sofaya buyur ettiler. Pietro, Clara'yı orada bıraktı ve az sonra küçük kızı, tüm duvarları tablolarla dolu, adım başı heykellerin olduğu devasa odalardan geçirdiler. Gördükleri Clara'yı önce ürkütmüş olsa da bu duygu neden sonra yerini bir çeşit umuda bıraktı; çünkü küçük kız, kendisine yabancı olan tüm bu tuhaflığın belki de onu dağları için tuttuğu yastan çıkarıp teselli edebileceğini düşünmüştü. Sonunda beyaz ve çıplak duvarlarında yalnızca tek bir tablonun asılı durduğu bir odanın kapısını açtılar. Birazdan gelip banyosunu hazırlayacaklarını ve akşam yemeğini getireceklerini söyleyerek Clara'yı yalnız bıraktılar. Yol yorgunu olduklarından, bu akşam herkes erken yatacak, sabah erkenden gelip onu Maestro'ya götüreceklerdi. Clara, saygıyla karışık tuhaf bir korkuyla duvarda asılı duran tabloya yaklaştı. *Nasıl olduğunu bilmiyorum ama sizi tanıyorum.* Uzunca bir an geçmişti ki odanın atmosferinde bir şeyler değişti; küçük kız hafif bir transın etkisine girdi; resmin katmanları arasında dolaşan Clara'nın gördüğü artık tablonun iki boyutlu planı değildi; kendisine rüya âleminin kapılarını aralayan yepyeni bir derinlikteydi şimdi resim. Uyuyor muydu yoksa uyanık mıydı bilmiyordu; zaman, simsiyah, gümüşi bir gökyüzünde o çok yükseklerdeki bulutların

ritminde akıyordu. Hiç şüphe yoktu ki uyuyordu; çünkü sahne değişmişti: Bir yaz bahçesinde, gecenin içinde gülümseyen bir kadın görür gibi oldu. Yüzünü tam olarak seçemiyordu ama genç olmalıydı; evet, kesinlikle genç bir kadındı ve neşe içindeydi – sonra kayboldu ve Clara görüsü olmayan son bir uykuda yitip gitmeden önce kurşuni bulutların oynaşan ışıltılarından başka bir şey görmez oldu.

"Maestro'yu göreceğiz," dedi ertesi gün Pietro. "Kolay biri değildir; ama sen çalacaksın ve bu yeterli olacaktır."

Maestro Gustavo Acciavatti'nin çalışma odası geniş pencereleriyle güzel bir binanın en üst katındaydı. İçeri süzülen gün ışığı, parkenin üzerinde adeta sıvılaşıp ışıltılar oluşturuyordu. Piyanonun klavyesi önünde oturan adam çok genç ama aynı zamanda çok yaşlı görünüyordu; bakışları karşılaştığı an, Clara'ya kendisini üzgün hissettiği zamanlarda yanına gittiği bir ağacı düşündürttü. Kökleri toprağın ta derinlerine inen bu ağacın kolları genç dallar kadar diriydi; öyle bir teyakkuz halindeydi ki, etrafında olup biten her şeyi dikkatle gözetler, adeta ışıldar ve Clara'nın konuşmasına gerek kalmadan onu dinlerdi. Küçük kız ağaçlarının her bir dalını ezberden çizebilir, bu ağaçlara götüren yolların tüm taşlarını tarif edebilirdi; gelgelelim yüzler, küçük kızın önünden tıpkı bir rüyadaymışçasına geçiveriyor ve kâinatı içine alan bir karmaşa içinde eriyip gidiyordu. Fakat kendisine sessizce bakmakta olan bu adamın mevcudiyeti en az ağaçlarınınki kadar güçlü, varlığı bir o kadar canlıydı; Clara, adamın tenindeki her bir gözeneği ya da gözlerinin neredeyse acı verecek şekilde kamaşmasına neden olan kristal gibi parıltısını ayırt edebiliyordu. Adamın yanında ayaktaydı. *Nasıl olduğunu bilmiyorum ama sizi tanıyorum.* Adamın, Clara'nın kim olduğunu bildiği düşüncesi kızın zihninde aniden parlayıp bilincini yır-

tarak aynı anda soldu; sonra birdenbire, odanın bir köşesinde sandalyenin üstünde dertop olmuş bir şey fark etti. Gözü ani bir hareketle oraya çekilmişti; sanki bir adamdı bu; küçük ve Clara'nın görebildiği kadarıyla göbekli biriydi. Kızıl saçları vardı; başı omzuna düşmüş, horluyordu. Hiç kimse ona dikkat etmediği için Clara da yokmuş gibi davrandı.

Sonra Maestro konuştu.

"Sana müziği kim öğretti?"

"Alessandro," diye cevap verdi kız.

"Alessandro, senin kendi kendine öğrendiğini iddia ediyor," dedi. "Ama hiç kimse bir günde öğrenemez. Papaz efendi mi sana ders verdi?"

Clara başını hayır anlamında salladı.

"Köyden başka biri mi yoksa?"

"Yalan söylemiyorum," dedi küçük kız.

"Yalan söyleyen büyüklerdir," diye cevap verdi Maestro, "çocuklar da onlara inanır."

"Öyleyse siz de yalan söylüyor olabilirsiniz," diye karşılık verdi Clara.

"Benim kim olduğumu biliyor musun?"

"Maestro."

"Ne çalmak istersin?"

"Bilmiyorum."

Küçük kıza yerini almasını işaret etti, tabureyi alçalttı, onun yanına oturarak piyanonun üstündeki partisyonu açtı.

"Hadi bakalım," dedi, "çal şimdi, ben sayfaları çeviririm."

Clara'nın bakışları, önünde açık olan iki sayfayı hızlıca ve keskin biçimde taradı –kirpiğinde bir seğirme oldu, iki, üç– ve Maestro'nun yüzünden anlaşılmaz bir ifade geçti. Sonra kız çalmaya başladı. Öylesine yavaş, öylesine kederli, öyle

mükemmel çaldı, öylesine sonsuz bir yavaşlıkta ve öyle kusursuzca çaldı ki kimse konuşamadı. Çalmayı bıraktı. Yine kimse konuşamıyordu. Bu prelüdü bu şekilde çalabilecek hiçbir yetişkin tanımıyorlardı; çünkü yetişkinler arasından hiç kimse aynı anda genç ve yaşlı olanın büyülü dünyasına erişemezken, bu kız çocuğu, bir çocuk hüznü ve kederiyle beraber olgun bir insanın yavaşlığı ve mükemmelliğinde çalabiliyordu.

Uzun bir sessizliğin ardından Maestro, Clara'dan yerinden kalkmasını rica etti ve piyanonun başına geçerek bir sonatın ilk bölümünü çaldı. Bölümün sonunda çok küçük bir değişiklik yaptı. Clara, tüm görünenlerin ötesinde, kör bir noktaya gözlerini dikmişti. Maestro ondan duyduğunu tekrar çalmasını istedi. O da çaldı. Maestro partisyonu eline aldı. Clara ne yazıyorsa onu çalmış, hiçbir değişiklik yapmamıştı; fakat değişikliğin olduğu ölçüye geldiğinde başını kaldırıp Maestro'ya bakmıştı. Sonrasında bir sürü başka partisyon getirip kızın önüne serdiler. Clara hepsini birbiri ardına açtı, kirpiği bir kere seğirdi, iki kere ve üç kere... kızın kirpiği her seğirdiğinde herkes, unutulmuş bir rüyadan kurtulup gelen kar tanelerinden bir çığın içinde ölüp ölüp diriliyordu. Nihayet her şey büyük, titrek bir sessizliğin içinde donup kalmış gibiydi. Tek bir göz kırpıştan sonra, Clara kırmızı ve yıpranmış bir partisyonun sayfalarına bakıyordu; her birinin içinde dipsiz bir uçurum kazacak denli ürperti veren bir parçaydı. Clara büyük piyanoya gitti ve dorukların baş döndürücülüğüyle kendisini yakalamış olan bu Rus sonatını çaldı; dinleyenler biliyorlardı ki insanlar böyle yaşamalı ve böyle sevmeliydi; bu öfke ve bu huzurla; bu denli yoğun ve hiddetli; fırtınaların ve toprağın renkleriyle bezeli, şafak vaktinin maviye boyayıp sağanakların kararttığı bir dünyada.

Bir an geçti. *Nasıl olduğunu bilmiyorum ama sizi tanıyorum.*

Biri usulca kapıyı vurdu.
"Evet?" dedi Maestro.
"Komutan Santangelo," diye yanıt geldi.

Clara, o ana kadar hiç kıpırdamamış olan kızıl saçlı, küçük, şişko adamla odada yalnız kaldı. Adam, uyanık olduğuna dair hiçbir emare göstermiyordu. Ona çayın yanında turuncu renkli, kadifemsi kabuklu, daha önce görmediği meyvelerle birlikte yeni partisyonlar getirdiler; ve Maestro'nun, içlerinden yalnızca birini çalmasını söylediğini özellikle belirttiler. İlk açtığı partisyon Clara'da, sanki kutsal şeylere saygısızlık yapıyormuş gibi bir his uyandırdı ve sayfalarını açtığı gibi kapadı; cenaze evlerindeki orgun homurtulu iç çekişlerine benzettiği portelerinden ürkmüştü. Diğerlerinden hiçbiri küçük kızda böyle ölümcül bir etki yapmadı. Başka bir sürü partisyonu gözden geçirdi ama aralarında, onu Rus sonatı ya da Santo Stefano'da Sandro'nun kilisede önüne koyduğu o son parça kadar sarsan bir başkasına rastlamadı. Nihayet sıra ince bir kitapçığa geldi; çevirdiği ilk sayfayla havaya bilinmeyen bir türün arabesk havaları karıştı. Tüy gibi uçuşan, dolambaçlı melodilerdi; güzelim meyvelerin kadifemsi kabuğuna benzer bir dokuları vardı. Daha önce, o Rus sonatını çaldığında, gümüş yapraklı ağaçların ihtişamını ve bunun yanında yer yer nehirlerin katettiği kurak çayırları hissetmişti; en sonunda ise bir buğday tarlasında çıkan bir rüzgârın imgesiydi canlanan; buğday sapları, yırtıcı bir hayvanın çığlığını andıran bir hızla yeniden ayağa kalkana dek, öfkeli rüzgârın altında eziliyordu. Fakat bu yeni müzik, köy manzaralarından oluşan denkleme, Alessandro'nun öykülerindeki gibi bir pırıltı

ekliyordu; Clara, böyle bir hafifliğin mümkün olabilmesi için çok güçlü kökler gerektiğini duyumsuyor ve acaba bir gün bu inceliğin doğduğu o tebessüm ettiren saçakların altında olabilecek miyim diye kendi kendine soruyordu – artık en azından biliyordu ki, o güne dek sadece burukluğunu ve büyüklüğünü tanıdığı güzelliğin yumuşacık bir dinginlikten doğduğu ülkeler de vardı. Bunu sevmişti ve o yabancı meyvenin tadını, yetiştiği toprağı anlatan müzikle karşılaşması sayesinde öğreniyordu. Parçayı bitirdiğinde, bir süre tuhaf kıtaların hayaliyle öylece kalmış, öğle vakti ıssızlığında gülümsemeye başlamıştı.

Yan odadan kulağına birtakım kısık sesler çalınmaya başladığında, bu ışıklı düşler içinde bir saat geçmişti bile. Birbiri içine giren sesler arasından, az önce gelen konuğa eşlik eden Maestro'nunkini tanıdı; sonra yabancı bir ses daha duydu ve her ne kadar ne dediğini işitemiyor olsa da ayağa kalktı, kalbi küt küt atıyordu; çünkü bu ses bir ölüye aitti; Clara'ya ölüm çanları gibi gelen birtakım ikazlarda bulunuyordu. Küçük kız adeta donup kalmıştı; şu duvardaki anlam veremediği şekilde tuhaf tabloya hangi köşesinden bakarsa baksın, bir çeşit terör ve kaos uzamına paravan olmuş gibi bir gölge görüyordu. Şu ölü sesi ise iki defa ürkütücüydü; çünkü çok da güzeldi ve bu güzellik artık yolundan sapmış eski bir enerjiden geliyordu. *Nasıl olduğunu bilmiyorum ama sizi tanıyorum.*

"İtiraf etmek gerekir ki hiç de beceriksiz değilsin," dedi arkasında biri.

Kızıl saçlı adam oldukça zorlanarak doğrulmuştu; en azından zorlanmış görünüyordu çünkü yaklaşırken sendeliyor, bir elini kararsızca saçlarında gezdiriyordu. Yuvarlak bir yüzü, kendisine çocuksu bir ifade katan koca bir gerdanı ve pırıl pırıl keskin gözleri vardı; biraz da şaşıydı sanki.

"Benim adım Petrus," dedi kızın önünde eğilip aynı anda sendeleyip yere serilerek.

Clara hayretler içinde kalmış, güçlükle doğrulmaya çalışırken selamını yinelemeye çalışan adama bakıyordu.

"Maestro uysal biri değil belki ama bu uğursuz tam bir melun," dedi tekrar doğrulduğunda.

Clara, melun derken şu ölünün sesinden bahsettiğini anladı.

"Kumandanı tanıyor musun?" diye sordu kız.

"Kumandanı herkes tanır," diye cevap verdi biraz şaşkınca. Sonra gülümseyerek, "Pek girişken olmadığım için üzgünüm. Bizler alkole karşı pek dayanıklı değiliz. Bünye meselesi. Fakat akşam yemeğindeki moskato[1] eşsizdi."

"Kimsin sen?" diye sordu Clara.

"Ah, doğru, bizi tanıştırmadılar," dedi ve üçüncü bir kez selam vermek için eğildi.

"Petrus'um ben. Sana hizmet için buradayım. Maestro'nun bir çeşit sekreteri sayılırım. Fakat bu sabahtan itibaren her şeyden evvel senin gölgenim," dedi. Sonra gülümseyerek ve biraz mahcup bir edayla, "İlk karşılaşmamızda böyle sarhoş kafayla çıkmak istemezdim karşına; ama hoş biri olmak için elimden geleni yapacağım; bu arada gerçekten çok iyi çalıyorsun."

İşte Roma'daki ilk günler böyle geçti. Dış dünyada olup biteni umursamadan, ara vermeksizin çalışıyorlardı ama Clara o ölü sesini unutmamıştı. Acciavatti, sabahları erkenden ortalık tenhayken gelmesini tembihlemişti; küçük, dâhi bir öğrencisi olduğunu kimsenin öğrenmesini istemiyordu.

"Roma canavarları sever," demişti Clara'ya, "senden de bir canavar yaratmalarını istemiyorum."

1 Misket şarabı. (ç.n.)

Her sabah şafak sökerken Petrus onu almaya odasına geliyor, tenha sokaklardan geçirerek Acciavatti'nin çalıştığı yere götürüyor, sonra öğle yemeği için buluşacakları Volpe villasına doğru yola çıkıyordu; yemekten sonra ise Clara'yı iç avluya bakan odada yalnız bırakıyordu. Burada etüt için bir piyano vardı. Küçük kız bu odada, Petrus'la birlikte, Pietro'nun da katılacağı akşam yemeği saatine kadar çalışıyordu. Bazen yemekten sonra Maestro da geliyor ve yatma vaktine kadar yine çalışıyorlardı. Acciavatti ve Pietro'nun Petrus'a gösterdiği müsamaha Clara'yı şaşırtıyordu. Onu dostça selamlıyor ve tuhaf tavırlarına hiç aldırış etmiyorlardı. Oysa hal ve tavırları pek de güven telkin edecek türden değildi; sabahları onu uyandırmaya, nefesi kesilmiş, saçları darmadağınık, gözlerinin feri kaçmış bir halde geliyordu; karşılaştıkları o ilk gün içtiği moskatonun bir istisna olmadığını düşünüyordu artık; çünkü sıklıkla eli ayağına dolanmış oluyor, etüt saatleri boyunca da bir koltuğa yığılıp kalıyor ve hafifçe salyası akarak uyuyordu. Arada bir belli belirsiz homurtular çıkarıyordu. Uyandığı zaman ise orada olduğuna şaşırıyor ve dünyayı tekrar doğrultmaya çalışır gibi büyük bir ciddiyetle ceketini ya da pantolonunu çekiştiriyordu; fakat sonuç olarak inandırıcı olmayı başaramadığından vazgeçip yüzünü asıyordu. Nihayet kızın orada olduğunu hatırlayıp onunla konuşmak istediğinde ise söylediğini tekrar etmek zorunda kalıyordu; çünkü ağzından çıkan ilk sesler kelime olmaktan uzaktı. Ne olursa olsun, yanında ne aradığını pek anlamasa da Clara ondan hoşlanıyordu. Zaten yaşadığı yeni piyanist hayatı enerjisinin tamamını alıp götürdüğünden, Romalı varoluşunun diğer yönleri için pek hali kalmıyordu.

Maestro ile dersler hiç de hayal ettiği gibi değildi. Çoğunlukla konuşuyor, bazı partisyonlar veriyorsa da, hiçbir zaman

onları nasıl çalması gerektiğine dair bir şey söylemiyordu. Sonrasında ona sorular soruyor, Clara ise her seferinde ne cevap vereceğini biliyordu; çünkü Maestro ne düşündüğünü değil ne gördüğünü bilmek istiyordu. Rus sonatının onda kurak vadileri, gümüş renkli ırmakları canlandırdığını söylediğinde, kuzeyin steplerinden bahsetmeye başlamış, bu yörelerin olağanüstülüğünden, söğütleri ve buzundan dem vurmuştu.

"Böyle bir azametin sahip olduğu enerji, yavaşlığıyla orantılıdır; işte bu yüzden o kadar yavaş çaldın."

Ayrıca Clara'ya doğduğu köy hakkında sorular soruyor, Clara da kiremit kaplı iki çatı arasından göz alabildiğine uzayıp giden manzarayı, her bir tepesini, yamacını ezbere bildiği dorukları anlatmaya koyuluyordu. Maestro ile geçirdiği bu saatleri seviyordu Clara. Öyle ki kasım başı geldiğinde, Roma'ya gelişinden iki ay sonra, kaybettiği dağlarının acısı artık dayanılmaz gelmiyordu ona. Oysa Maestro, Clara'ya karşı özel bir duygu beslediğine dair hiçbir belirti göstermiyordu; sorduğu sorular, Clara'ya öyle geliyordu ki, usta çırak ilişkisinin çok ötesinde, sanki onu bir tek kendisinin anladığı başka bir şeylere hazırlamak için gönlünden kopup geliyordu; aynı şekilde Clara da ara ara sanki bu adamın kendisini çok daha önceden tanıdığı hissine kapılıyordu. Oysa ilk defa o eylül ayında karşılaşmışlardı.

Korkunç derecede sıkıcı bir partisyon üzerinde çalıştıkları bir gün, Clara anlamsızca tempoyu hızlandırarak can sıkıntısını belli ettiğinde, Maestro sinirli bir şekilde şöyle dedi:

"İşte bu tam sensin."

Clara, ilk gün ikram edilen tanımadığı meyvelerin ismini sordu ve şöyle dedi:

"Öyleyse şeftali ver bana bunun yerine mümkünse."

Maestro bu sefer iyice kaşlarını çatarak kızın önüne bir partisyon koydu ve şu kelimeleri etti:

"Ne yazık ki adam bir Alman'dı; ama şeftalilerle ilgili bir iki şey de bilmiyor değildi hani."

Clara çalıyor, havadaki elle tutulmaz kıvrımlarla içsel bağını tekrar kuruyordu; bir yanda da Maestro'nun kızgınlığının ardında yatanın ne olduğu hakkında düşüncelere dalmıştı. Bir an için sanki birine doğru bir hamle yapacak gibi olmuştu Maestro; ve o birinin belli belirsiz silueti odanın atmosferinde hızlıca süzülüvermişti. Takip eden günler, her ne kadar birbirine benzese de, bir hayaletin tırnak içindeki varlığının izini taşıyor olacaktı.

Maestro'nun, akşam yemeklerinden sonra, Clara'yı görmek için Pietro'nun evine geldiği de çok oluyordu. Piyano, avlu tarafındaki büyük odadaydı ve çalışırken gecenin serinliğinde pencereleri açık bırakıyorlardı. Pietro bir yandan onları dinler bir yandan likör ve sigara içer, ama ders bitmeden konuşmazdı. Aynı şekilde Petrus da büyük bir berjerde uyuklar hatta horladığı olurdu; ta ki piyano susup sessizlikle uyanana kadar. Clara ise ya okur ya düşlere dalar, bir yandan da onların aralarındaki konuşmaları dinlerdi. Sonra onu odasına götürürler ama kendileri gecenin içinde muhabbete devam ederdi; sesleri, çoktan uykuya dalmış olan avluda çınlar, Clara'ya ninni gibi gelirdi. Kasım ortasında bir gün, çok yağmur yağdığı için pencerelerin kapalı olduğu bir gecede, Clara etüt için getirilen partisyonları karıştırırken yine onları dinliyordu. Acciavatti'nin şöyle dediğini duydu: *Ama sonunda bu partisyonu doğru tempoda çalacaklar*; sonra buruş buruş olmuş eski bir partisyonu açtı.

İlk portelerin kenarına siyah mürekkeple şu iki satır yazılıydı:

la lepre e il cinghiale vegliano su di voi quando camminate sotto gli alberi

i vostri padri attraversano il ponte per abbracciarvi quando dormite[1]

Bütün duyulardan arınmış bir boşlukta kısa bir süre geçti; ve Clara'nın izlemekte olduğu, ses dalgaları hızında yayılan bir sessizlik balonu, dilsiz bir tanrılaşmayla patlayıverdi. Şiiri bir daha okudu Clara. Yeni bir patlama olmadı ama bir şeyler değişmişti; sanki mekân ikiye bölünmüştü; ve görünmez bir sınırın ötesinde Clara'nın gitmeyi arzuladığı bir ülke varmış gibiydi. Bu büyüde piyano parçasının hiçbir rolü olmadığını düşünse de, enstrümanın başına geçti ve parçayı çaldı. Ezginin yaptığı tek şey havaya rüzgâr ve ıslak toprak kokusuyla, ağaçların salınımında saklı heyecanları yaymak oldu.

Son notayı basıp da gözlerini kaldırdığında, karşısında sanki tanımadığı bir adam gördü.

"Nereden geliyor bu partisyon?" diye sordu Maestro.

Clara, kendi isteği üzerine getirdikleri koleksiyona işaret etti.

"Hangi sebeple çaldın bunu?"

"Şiiri okudum," dedi kız.

Maestro piyanonun çevresinden dolaştı, kızın yanına gelip omuzunun üzerinden ona baktı. Clara soluğunu hissedebiliyordu; bir de karmakarışık duygularının yarattığı heyecan dalgasını. Maestro için bir sürpriz olmuştu bu; ona, duygu dünyası üzerine düşen bu ani ışık altında bakan Clara, aydınlanan o koca siluetinin ardındaki birbirini takip eden görüntülerden şaşkına dönmüştü – önce bir yaban at sürüsü geçti gözünün önünden; uzaklara doğru gittiler ama Clara uzunca bir süre duydu seslerini. Sonrasında ise, ağaçların altında,

1 Tavşan ve yabandomuzu, siz ağaçların altında yürürken, size göz kulak oluyor Babalarınız siz uyurken size sarılmak için köprüyü geçiyor

güneşin yer yer altın ışıklarla aydınlattığı bir çalılığın gölgeleri içinde, yosun kaplı yerde duran koca bir taş gördü. Taşın yüzeyindeki tüm girinti ve çıkıntılar, soylu çatlaklar, zamanın asırlardır tufanlarla el ele ortaklaşa eseriydi. Clara biliyordu ki bu capcanlı olağanüstü güzellikteki taş, Maestro'nun ta kendisiydi; çünkü bu taş ve bu adam, açıklanamaz bir simyayla mükemmel bir şekilde örtüşüyordu. Nihayet görüntüler solarak yok oldu ve Clara yeniden etten kemikten bir Maestro'yla karşı karşıya kaldı; adam ciddiyetle süzdüğü küçük kıza şöyle sordu:

"Savaşın ne olduğunu biliyor musun? Evet, tabii ki biliyorsun. Heyhat! Gelmekte olan bir savaş var. Öncekilerden çok daha uzun sürecek, çok daha korkunç bir savaş. Daha güçlü ve geçmiştekinden çok daha kötü insanlarca çıkarılmak istenen bir savaş."

"Kumandan mı?" dedi Clara.

"Kumandan ve daha başkaları da," dedi Maestro.

"Şeytan mı o?" diye sordu kız.

"Bir bakıma. Onun şeytan olduğunu söyleyebilirsin ama burada önemli olan adının ne olduğu değil," diye yanıtladı Maestro.

Bir dağ köyünün papaz evinde büyüyen bir yetim, şeytandan bahsedildiğini duymuştu elbet. Tüm Apeninler'de bir kişi bile yoktu ki oralarda yapılan savaşları bilmiyor olsun ve bu savaşlarda yitip gidenlerin ruhuna dua etmesin, anısına istavroz çıkarmasın. Ama çocukluğunda anlatılan hikâyelerin ötesinde Clara, şeytanın savaş arzusunun nereden geldiğini anladığını sanıyordu. Yeraltında sıra sıra uzanan mezarlar, Clara için, ölümün fısıldadığı entrikaları açıklamaya yeterli görünüyordu; ve Maestro olduğunu bildiği o nefes alan taşın, kendisiyle aynı şeyi düşünüp düşünmediğini merak ediyordu.

"Savaşlar, meydanlarda gerçekleşir; ama kurgular, yönet-

mekte uzmanlaşmış kumandanların odalarında kararlaştırılır. Fakat bunun yanında başka yerler, başka kurgular da mevcuttur... Bana gördüklerinden ve duyduklarından, okuduğun şiirlerden ve rüyalarından bahsetmeni istiyorum."

"Nedenlerini bilmesem de mi?" diye sordu Clara.

"Müziğe ve şiire güvenmek gerekir," diye yanıtladı Maestro.

"Bu şiiri kim yazdı?" diye sordu tekrar kız.

"İttifakımızın bir üyesi."

Sonra, uzunca bir sessizliğin ardından:

"Sana şu kadarını söyleyebilirim ki o şiir sana hitaben yazıldı. Ama onu bu kadar erken bulup okuyacağını düşünmüyordum."

O anda Clara, Pietro'nun şiiri bulmak için partisyonu karıştırdığını gördü ve yüzündeki şaşkın ifadeden bulamadığını anladı.

O zaman Gustavo Acciavatti'yi karşısında gülümserken buldu.

Bir süre sonra Petrus, Clara'yı odasına götürdü. Tüm pencereleri kapatmışlardı; çünkü yağmur damlaları inatçı pıtırtılarıyla konserine devam ediyordu.

"Bırakmıyorlar ki işimi yapayım," dedi Petrus Clara'ya, tam odadan çıkacakken.

"İşini mi?" diye sordu kız.

"Evet, işimi," dedi Petrus. "Hepsi ne kadar da ciddi ve soğuk. Bense buradayım çünkü duygusal ve gevezeyim. Seni bütün gün çalıştırdıkları yetmiyor, akşam da savaştı, ittifaktı, tüm bu şeylerle bunaltıyorlar."

Zarifçe başını kaşıdı.

"İçki şişesinde bir balık olabilirim; çok zeki olduğum da söylenemez; ama ben, hiç değilse bir öykü anlatmasını biliyorum."

Bunları dedikten sonra çıktı. Clara uykuya dalmıştı. En azından, avlunun diğer tarafında konuşan Pietro'nun sesini duyana kadar uyuduğunu zannediyordu. Duvarlara ve kapalı kepenklere rağmen dediklerini açıkça işitiyordu:

"Küçük kız haklı. Bu şeytan."

Ve Maestro'nun cevap veren sesi geldi:

"Şeytanın ta kendisi. Peki ama kim kandırdı onu?"

Neden sonra Clara tamamen uykunun karanlıklarına gömüldü.

Garip bir gece olduğu kadar garip bir uykuydu da. Rüyalarının hiç aşina olmadığı kadar net olması, onları birtakım gece sanrılarından çok, keskin görüntülere dönüştürmüştü. Önünde uzanan kenti kuşatır gibi, bir bakışta uçsuz bucaksız manzaraları katedebiliyordu. Kendini yabancı bir kırsal yörenin yollarında, yamaçlarındaki geçitleri takip ederek dolaşırken buldu. Çevrede hiç dağ görünmüyordu ama gezindiği yerlerin, insanın içine işleyen bir çekiciliği vardı; mutlu illere has bir gücü duyumsayabiliyor, ağaçların başkalığını tadıyordu; meyvelerinin tatlılığı dolgun şeftalilerinkine benzemiyordu belki ama dağlarda yaşayanların bilmediği bir esnekliğe, zarif bir harmoniye sahiplerdi; ve bu, sonunda, Clara'yı derinden etkileyen bir dengeye ulaşıyordu: buruk olmayan, sertlik içermeyen bir güç, bir çeşit dayatma, bir zorunluluktu bu; en derinlerde kendisine gülümsüyordu; öyle ya iki ayda tüm coğrafyaların yedi rengini de görmüş, emekle işlenen güzel toprakları, keyifle sarmalanmış kadifemsi şeftalileri; ve diğer bir uçta ise kendi dağlarını tanımıştı, gururla yükselen sarp dağlarını. Çiftliklerin düzenlenişini hayranlıkla seyrederken gözle görülmeyen, büyü gibi bir şeyin farkına vardı; öyle güçlüydü ki, bolluk ve refah içindeki bu yörelere bağışlanan iyiliğin ötesine geçerek, gür ağaçlar ve gölgeli patika-

larıyla tüm peyzajı, yapraklarla bezeli, aşk dolu bir serüven haline getiriyordu. Gördüklerinin arasında bir de köy vardı; bir tepenin ortalarında bir yere kurulmuş bir köy ve bir kilise. Evlerin duvarlarının kalınlığı, kışların ne denli sert geçtiğine delaletti. Buna rağmen ilkbaharla birlikte, sonbaharın don yapan havasına dek sürecek olan, belki dağların yokluğu belki de ağaçların bolluğundan kaynaklanan tatlı bir mevsimin yaşandığı da hissediliyordu; ve ne olursa olsun işlerden sıyrılıp dinlenmek için bir vaktin mutlaka geleceği biliniyordu. Bir görünüp bir kaybolan gölgeler görüyordu Clara. Ne siluet ne de suret olan bu karartılar, kayıtsızlıkla gelip geçiyordu; oysa Clara bu köyün neresi olduğunu, ağaçlarından sarkan meyvelerin ne meyvesi olduğunu sormayı çok isterdi.

Bir ok gibi gelip geçti. Ne nereden çıktığını ne de nereye gittiğini görebilmişti; yalnızca önünden hızla seğirtip yolun dönemecinde yok olduğunu görmüştü. Ortaya çıkışı o kadar ani ve kısa süreli olmuştu ki, hatlarından her biri, acı veren bir kesinlikle Clara'nın aklına kazınmıştı; irisleri karanlık gözleriyle, altın sarısı gergin bir tenle keskinleşmiş soylu hatlarıyla, sıska bir yüzdü; ağzının kıyısında kan lekesi vardı. İzleri takip etti ve gri bir atın ilerlemekte olduğu ulu bir ormanın kıyısında küçük kızı buldu. Bir anda her yer olduğu gibi aydınlandı; ve buz tutmuş kırlardan oluşan bir manzarayla, sislerle kaplı bir dağ manzarası üst üste bindi; birbirlerini tamamlamıyor, bulutlar gibi kucaklaşıp ayrılıyordu: iç içe dolanan panoramalardı bunlar; mevsimler birbiri içinde eriyordu sanki. Aynı anda, hava güzelken, açık bir gökyüzünü yararak adeta fırlatılan bir fırtınanın etkisiyle kar yağıyordu. Sonrasında Clara'nın gözünün önünde cereyan etmekte olan bu sahnenin üzerinde bir kasırga koptu. Olayları ve zamanları birbirine katan şimşek hızında bir görüntü belirdi. Clara fırtınadan

eğilip bükülen ses ve görüntüleri, o kötü girdabı hissetti ve öfke içinde gökyüzüne doğru çıkan siyah okları gördü; bu sırada küçücük bir ihtiyar kadın, saçsız başının üstünde bastonunu savurup duruyordu. Rüya ve uyanıklık arasında gidip geldiği bir an, başka bir sahne belirdi gözlerinin önünde; bu sefer de az önce gördüğü küçük kız, etrafını haleler gibi pırıltılı bir huzurla çevirmiş altı yetişkin, akşam yemeğini yiyordu. Bu sahnede Clara, hayatında ilk defa aşkın vücut bulmuş haliyle karşılaşmıştı. Sonunda her şey kayboldu ve Clara karanlık odanın sessizliğinde uyandı. Sabah, düşünde gördüklerini Maestro'ya anlattı. Hikâyesinin sonuna geldiğinde, gördüğü küçük kızın ismini de söyleyiverdi. Bu isim kendisini sarsan bir kesinlik ve apaçıklıkla gelivermişti dilinin ucuna.

Gustavo Acciavatti, Clara'nın yüzüne bakıp ikinci bir defa gülümsedi. Fakat bu sefer gülümsemesinde keder vardı.

"Her savaşın hainleri vardır. Dünden beri Maria artık güvende değil," dedi.

"Peki kim bu hain?" diye sordu Maestro.

"Bilmiyorum," dedi Konsey Şefi. "Senatonun yarısından emin değiliz artık. On kişiden herhangi biri olabilir. Takip edildiğimi sanmıyorum. İzler de çabucak silinmişti."

"Ben de takip edildiğini görmedim. Mutlaka başka bir köprü ve başka bir pavyon olmalı," dedi Pavyon'un Gardiyanı. "Maria'nın korumasını güçlendirmek lazım."

"Hayır," dedi Maestro. "Maria'nın güçlerini artırması lazım ve Clara da kendi güçlerini sağlamlaştırmalı."

"Ne yaptığımız hakkında hiçbir fikrimiz yok," diye karşılık verdi Konsey Şefi, "buna rağmen kızlarımızı birer askere dönüştürüyoruz."

"En azından şunu söyleyebilirim ki," diye lafa girdi Petrus, "onlara evcilik oynamaları için hiç zaman tanımıyorsunuz, yardımcı olduğunuz da pek söylenemez."

"O şiiri, Teresa'nın ölümünün hemen ardından yazmıştın," dedi Maestro Gardiyan'a, "ve Clara bugün şiiri buldu. Maria'nın da okumasını sağlayacağım."

"Oradan bir şiir, buradan bir partisyon, aman ne açıklama ne açıklama. Nereden anlayacaklar o tavşanla yabandomuzunun aslında kim olduğunu?"

"Maria on yaşına bastığı o gün beni gördü. Hem yabandomuzu da onunla konuşacaktır. Etrafında onu koruyan insanlarsa tıpkı işlenmiş mücevherler gibiler. Beklentimizin çok daha ötesinde çıktılar."

"Peki ya Clara'nın yanındakiler hakkında ne düşünüyorsunuz?" diye sordu Petrus. "Arkadaş yok, aile yok, bir anne

yok. Öfkesi burnunda, anlaşması güç bir öğretmen ve başını kaşıyacak vakit bulamayacağın kadar zorlu bir çalışma temposu. Clara sizin küçük savaşçılar ordunuzun sanatçısı değil mi? Onun yüreğinin ve hassasiyetinin üzerine titremek gerekmiyor mu? Ama bunu o küçük kızı bir köle gibi çalıştırarak yapamazsınız."

"Clara'nın bir kadın eline ve şefkatine ihtiyacı var," dedi Konsey Şefi.

"Pietro onun yeteri kadar güvende olduğuna ikna olduğu zaman, ihtiyaç duyduğu kadınla karşılaşacak," dedi Maestro.

Sonra, bir anlık sessizliğin ardından Gardiyan'a dönerek:

"Onu çalarken duydun mu... evet, biliyorum, o senin kızın ve onu benden daha önce duydun tabii ki... o nasıl yürek parçalayıcı bir yakarıştır... o ne harikuladeliktir..."

– Maria –

Tavşan ve Yabandomuzu

Gri atın görünmesinden ve o saldırgan kasırganın yarattığı heyecan dalgasından sonra çiftlikte yaşam, av, tuzlu peynir ve ormana yapılan düzenli geliş gidişlerden ibaret olan kırsal ritmine geri dönmüştü. Mevsimlerin bereketi, çiftliktekilerin yanı sıra ilahi sesin sözcüsü tarafından da onaylandığına göre artık rahatça arkalarına yaslanıp, o kış tam odun kırma zamanında toprağı örten yumuşak karı seyre dalabilirlerdi. Günün o ilk saatlerinde, galeta gibi çatırdayan sabahların ve göklerdeki aşktan bile saydam, pespembe yansımaların tadına varırken, avladıkları hayvanların sanki hiç bozulmayacakmış gibi duran o en güzel parçalarını tuzlayıp salamura ediyorlardı – bütün bunların telakkisiyle, bazen yüzlerinde küçük bir gülümsemeyle hafifçe başlarını sallıyor ya da bir an için şöyle bir göz göze gelmeden edemiyor, sonra başka hiçbir yorumda bulunmaksızın tekrar işlerine dönüyorlardı.

Bir akşam baba, Maria'nın bir kaşını kaldırmasına sebep olacak, avla ilgili bir gözlemini dile getirdi. Akşam yemeği sırasındaydı; kabaca çırpılmış bir kaşık kremayla servis edilen domuz eti ve külde pişmiş pancar yiyorlardı.

"Avlanacak hayvan sayısı çok daha fazla olmasına rağmen avlar daha adil, daha hakkaniyetli olmaya başladı," dedi.

Maria hafifçe gülümseyerek burnunu pancarından tüten buharlara yeniden daldırdı. Baba tam bir çiftçiydi; sertti, fazla konuşmazdı, hantal bir yürüyüşü vardı ve hiçbir zaman hiçbir şey için acele etmezdi. Örneğin odun kırarken. Köydeki herkes bu işi ondan daha hızlı yapabilirdi belki; ama dayanıklılığın

eşlik ettiği bir düzenlilik, çabukluktan çok daha kayda değer olduğundan, yörenin tüm dulları kendi odununun sorumluluğunu alması için ona yalvarıyordu; karşılığında ise en az beş katını teklif ettikleri halde komik bir ücret talep ediyordu. Aynı ahengi diğer tüm işlerinde de geliştirmişti. Buna mahremiyetle ilgili olanlar da dahildi. Hayatın sınavları ve yasları karşısında, acısını tüm çıplaklığıyla ifade etmezdi; oysa karısıyla birlikte acının en korkuncunu tatmışlardı; genç yaşlarında iki oğullarını kaybetmişlerdi; maalesef elem gerektiğinden çok daha fazla yıl boyunca zalim olabiliyor. Ne mutlu ki, tam tersi de mutluluk için geçerliydi. Baba, Maria'nın gelişiyle, hayatının olgunluk yıllarının kutsandığını düşünüyordu; fakat bu düşüncesini hiçbir zaman sevgi gösterileri şeklinde açığa vurmazdı. Bunun yerine, bahçesini nasıl tırmıklıyorsa, nasıl ki hiç acele etmeden ama ara da vermeden çalışıyorsa, sevgisini hayatının geneline yayarak, Maria'nın varlığının, tüm yıllarını ayrım gözetmeksizin sarıp sarmalayan bir hediye olduğunu düşünüp tadını çıkarıyordu. Aynı şekilde, konuştuğu zaman, ağzından çıkan kelimelerin, duygulanımlarının dengesini bozmasını istemez, laflarının, hislerinin dış hatlarıyla uyum içinde kalmasına özen gösterirdi. Tüm bunları bilen Maria, babasının, masanın üstünden genç ardıç kuşları gibi geçen gözlemine gülümseyerek karşılık vermekle yetinmişti.

Nitekim baba haklıydı: Avlar daha adil geçmeye başlamıştı. Bu durum, avlanacak hayvanların sayısındaki artışın işi zevk için öldürmeye vardıracağını düşünen birini, şaşırtıcı bir şekilde yalanlıyordu; ormanlarını saran ve atalarınınkinden çok daha iyi ganimetler sunan bu cömertlik karşısında köyün adamları ölçülü bir tavır geliştirmeyi bilmişlerdi; bu da avlayacakları hayvanı özenle seçebilmelerini sağlıyordu. Geçen kışlarda patateslerine dadanan birkaç yabandomuzu şölenine

son vermişler, kileri tuzlama etle doldurmuşlardı. Herkes payına düşen en leziz parçayı emeğinin karşılığı olacak şekilde alıyordu; ne de olsa fizik kondisyonu yerine getirmek lazımdı. Dahası, sürüyü takip eden atlıları keşif yapmaktan çok, gizlice pozisyonlanıp pusuya yatmaları için gönderir olmuşlardı; ve konuşlanmaları gereken yerleri, uymaları gereken pozisyonları öyle alışılmadık bir tatlılıkla anlatıyorlardı ki, avlanmak sanki yeni bir değiş tokuş sanatına dönüşmüştü. Ağaçlıkların arasında beyaz bir bayrak sallayarak tavşanlardan kibarca gelip tüfeklerin önünde durması istenmiyordu tabii, ama onları saklandıkları yerden saygıyla çıkarıyor ve sadece gerektiği kadarını hizaya sokuyorlardı. Aslında babanın bu gözlemi, aynı sabah yaşadıkları bir olaya dayanıyordu: Maalesef avlayacak hayvan bulamadıkları için bizim tepelerin yamaçlarında kaçak dolaşan komşu kantonun avcılarını ortak av sahasından dışarı atmak zorunda kalmışlardı; bizim topraklarda çok sayıda yaban tavşanı ve sülün bulan kaçak avcılar, köyün insanlarını tiksindirecek şekilde kaba saba kahkahalar atarak vahşiler gibi rasgele ateş edip birkaç alageyik bile vurmuşlardı. Köylülerse hoşnutsuzluklarını havaya attıkları kurşun ve saçmalarla anlatmaya çalışmışlardı. Daha da kötüsü, oyunun bu sefer, normalde asıl amaç olan erkekçe bir böbürlenmeyi kışkırtmaktan uzak olmasıydı; çünkü bizim erkeklerimiz kutsal bildiklerine karşı bir saygısızlık hissetmişlerdi; aralarından biri (bu kişi Marcelot'dan başkası değildi), bu başıbozukların her birini sınır dışı edip koruluğun her köşesini kontrol ettikten sonra çiftliklerine geri dönerlerken bu hissi şöyle özetlemişti: *Canına yandığımın imansızları, yaptıkları işe en ufak saygıları kalmamış.* İşte babaya az önceki gözlemini yaptıran da buydu; fakat Maria fark ediyordu ki babanın bugünkü olaylardan çıkardığı sonuçlar, gücenmenin çok daha ötesine geçmişti.

* * *

Çiftlikte Maria'nın, sevgi gösterilerinin yokluğundan şikâyet edecek bir durumu yoktu. Kaldığı yerin kadınları, güzel duygularını ifade etme konusunda en az Gerçek Dualar kadar cömert hatta savurgandılar; aynı cömertlik, çok sıska (ama çok güzel) olan küçük kıza, bünyesini güçlendirmeye giriştikleri için bıkıp usanmadan içirdikleri süt miktarı için de geçerliydi; günün sonunda çiftliğe döndüğünde kendisini bir tabak domuz kavurmasının beklemediği tek bir akşam hatırlamıyordu. Fakat Maria en çok da ineklerimizin sütünden yapılan peynirler için deli oluyordu; ne var ki, yahnilere, haşlamalara ve genel olarak bütün karışımlara dudak büküyor olması, tüm kantonların en iyi aşçısı Jeanette'i hayal kırıklığına uğratıyordu. Maria, ocağın başına geliyor ve akşam yemeği için payına düşenleri birbirine karıştırmadan alıyordu: o bir havucu kemiredursun, sonrasında üzerine bir çimdik tuz ve bir tutam kekik ekleyerek yiyeceği küçük bir parça eti kızartılırdı; kendisine bu katı orman hayatına özgü rejimi bozduran tek bir istisna varsa o da Eugénie'nin yarattığı mucizelerdi. Söz konusu güzel çiçeklerin kurutulması ya da reçel yapımı olduğunda evin ustası Eugenie'ydi. Elinden çıkan o lezzetlere kim karşı koyabilirdi? Yaptığı ayva reçelleri, Komünyon ayinlerine götürülür hatta evlenme törenlerinde bile dağıtılırdı; reçellerinden, demlediği çaylara kadar, hazırladıkları arasında bir büyü filtresinden geçmeyen hiçbir şey yoktu. Yemeğin sonunda duyulan keyif ve memnunluk ifadesi seslerin başka bir açıklaması da olamazdı zaten. Üstelik Eugenie'nin asıl bilgili olduğu alan bu değil, şifalı bitkilerdi. Papaz onu sık sık ziyaret ederdi. Zira etkileyici sayıda şifalı otun ve kullanımının bilgisine sahip olan Eugénie'ye çok saygı duyuyordu. Bilgilerinin kökü her ne kadar antik zamanlara dayansa da, o çağlar Eugénie'ye tamamen yabancıydı; ve bu gerçekten büyüleyiciydi. Fakat özellikle, yörede çok yetişen ve yıllar geçtikçe etkileri kanıtlanmış olan bazı

bitkiler, uzmanlığında ayrıcalıklı bir yer edinmişti; erdemleri –en azından çiftlikte– kendini ispat etmiş başarılı bir üçlü karışımda karar kılmıştı: kekik, sarmısak ve akdiken; Eugenie akdikene, soylu diken ya da kuş armudu diyordu. Papaz efendi bu isimleri araştırmış ve doğrusunu isterseniz, bu bodur, ağaçsı bitki için konabilecek en popüler isimlerin bunlar olduğunu doğrulamıştı. Maria akdikeni tutkulu bir şekilde seviyordu. Yaşla birlikte pütürleşip gümüşi bir griden kahverengiye dönen kabuğunu seviyordu; neredeyse ağlatacak denli zarif bir pembeyle bezeli beyaz yapraklarını seviyordu; ve Eugenie ile birlikte mayısın ilk günlerinde, buruşturmamaya özen göstererek onları toplamayı, kurumaları için bir gelini süsler gibi, bir mahzenin gölgesine sermeyi seviyordu. Ve tabii ki her akşam, bir fincan kaynar suyun içine kurumuş çiçeklerinden bir kaşık atarak hazırladıkları çayları seviyordu. Eugenie, bunun kalbi ve ruhu güçlendirdiğini (ki bu modern eczacılık tarafından da ispatlanmıştı) ve bir parça gençlik aşıladığını (bu ise kitaplarda henüz gösterilmiş değildi) iddia ediyordu. Eugenie ne Angele'le aynı yaştaydı ne de onunla aynı göze sahipti ama yine de bu ihtiyar kadını suiistimal etmeye kalkıştığınızda sonuçlarına katlanmayı göze almalıydınız. Angele, Maria'nın büyülü bir kumaşı olduğunun çok erken farkına varmış olabilir; ama Eugenie de ormandaki olaylardan sonra giderek artan bir şekilde bunun idrakine varıyordu. Bir sabah çok erken saatte günün ilk dualarını ettikten sonra mutfağa indiğinde, yemek yedikleri büyük ahşap masanın önünde dikkat çekecek biçimde sabitlenerek duruverdi. İçerisi sessizdi. Diğer kocakarılar tavukları yemlemeye, inekleri sağmaya, baba ise meyve bahçelerini teftişe çıkmıştı. Maria büyük, kırmızı yorganının altında uyuyordu hâlâ. Eugenie masanın karşısında tek başınaydı. Masanın üstünde pişmiş topraktan bir kahvedan, gece susayabilecek olanlar için bir su bardağı ve akşam yemeği için

ayrılmış üç diş sarmısak vardı. Bir anlığına da olsa konsantre olmak için bir çaba gösterdi; fakat gördüğü tek şey gözünün önünde duran ve kurtulmak istediği bu görüntüydü; neden sonra, baktığı şeyi unutmaya çalışırken gevşedi.

Şimdi masayı tekrar dünkü haliyle görüyor; akşam yemeğinden sonra lambayı söndürüp odayı en son terk eden kendisi oldu; az önce mutlu bir aile akşam yemeğini yemişti. Odanın huzur dolu ılıklığını hâlâ hissedebiliyor; içerideki zayıf ışığın, inci taneleri gibi düşerek süslediği karanlık köşelerinde vakit geçiriyor biraz; ve bakışı tekrar masaya yöneliyor; üzerinde sadece bir kahvedanın yanında duran bir su bardağı ve ayrılmış üç büyük diş sarmısak var. O zaman anlıyor ki, uykunun o en derin olduğu saatlerde evi dolaşan Maria, gece gelip sarmısak tanelerini –birkaç santimetre kadar– ve su bardağını –o da olsa olsa birkaç milim kadar– yerlerinden oynatmış. Bu beş sıradan nesnenin belli belirsiz de olsa yer değiştirmesinin tüm mekânı olduğu gibi değiştirdiğini ve bir mutfak masasından canlı bir resim meydana getirdiğini fark ediyor. Bir köylü olarak dünyaya gelmiş olan Eugénie biliyor ki bunu açıklamak için gereken kelimelere sahip değil; kilise duvarlarını süsleyen, kutsal hikâyeyi anlatmak için yapılmış resimlerin dışında tablo görmüşlüğü yok; güzelliği sadece kuşların uçuşlarından, ilkbahara özgü tan kızıllığından, ışıklı ormanları dolanan patikalardan ve sevilen bir çocuğun gülüşünden tanıyor. Fakat sarsılmaz bir kesinlikle biliyor ki Maria'nın üç diş sarmısak ve su bardağıyla gerçekleştirdiği, gözün tanrısal olana kur yapan uzlaşımıdır. Dolayısıyla şeylerin tertibindeki değişikliklere ek olarak, güneşin dönüşünün an içinde göze getirdiği bir şey daha vardır: bardağın yanına bırakılmış bir sarmaşık dalını fark ediverirsiniz. Mükemmel. Eugénie'nin kelimeleri yok belki ama yeteneği var. Görebiliyor; tıpkı şifalı

bitkilerin bedenimiz üzerindeki etkilerini, iyileşme sürecinde hareketlerin ölçüsünü *gördüğü* gibi, ufaklığın şeyleri içine yerleştirdiği dengeyi ve şimdi o şeylerin içinde barınmaya başlayan olağanüstü gerilimi, bir kadraj içinde adeta yüceleşen bir mekânın anbean heykel gibi biçimlendiği ipeksi bir karanlık fon üzerinde dolunun boşla yer değiştirişini görebiliyor. Kelimeleri olmasa da, kabiliyet ve masumiyetin lütfuyla Eugénie, mutfağında bir başına, akdikenlerle demlenmiş seksen altı yılını süsleyen kurdelelerinin arasından, sanatın ihtişamına yüreğinin tam ortasında yer açıyordu.

Maria o sabah, bir parça peynirini kesmek için geldiği kilere her zamankinden biraz daha erken indi. Ne var ki, dersten önce ağaçlarda vakit geçirmeye gitmek yerine mutfağa geri geldi; Eugénie, bir savaşçı edasıyla, bakır bir tencerede, süt bezleri iltihabından mustarip genç bir anne için kereviz sapları, menekşe ve nane yapraklarını karıştırarak bir lapa hazırlıyordu. Maria, büyük masada yerini aldı; sarmısak taneleri hâlâ aynı yerde duruyordu.

"Kereviz de koydun mu?" diye sordu.

"Kereviz, menekşe ve nane," diye cevap verdi Eugénie.

"Bizim yetiştirdiğimiz kerevizlerden mi?" diye sordu Maria.

"Evet, bizim yetiştirdiklerimizden," dedi Eugénie.

"Bahçeden topladıklarından mı?"

"Bahçeden topladıklarımdan."

"Yabanisine göre daha az kötü kokanlardan yani..."

"Yabanilerinden çok daha güzel kokanlardan."

"Ama onlar kadar etkili değiller, öyle değil mi?"

"Bu değişir meleğim, rüzgârına bağlı."

"Peki menekşe? Melankolik, değil mi?"

"Öyle olsun. Evet, melankolik."

"Birine menekşe verdiğimizde bu üzüntümüzü belirtmek için değil midir?"

"Üzüntümüzü kibar bir şekilde belirtmek için de menekşe veririz."

"Peki bizim ormanlarımızın menekşeleri mi bunlar?"

"Bunlar tavşan kafeslerinin arkasındaki bayırın menekşeleri canım."

"Ormandakiler kadar etkili değiller o zaman."

"Dedim ya küçüğüm, değişir, rüzgâra göre değişir."

"Ya bu nane teyzeciğim?"

"Ne olmuş naneye küçüğüm?"

"O nereden?"

"Rüzgârdan geliyor meleğim, diğer hepsi gibi rüzgâr koyuyor onu da buraya; Tanrı'nın buyurduğu yere; biz de onu Tanrı'nın ihsanına duyduğumuz minnetle topluyoruz."

Maria bu diyalogları seviyordu. Bu soru ve cevaplar, onun için, kilisede söylenen karşılıklı ilahilerden çok daha değerliydi; ve Eugénie ile yaptığı bu konuşmanın ardında yatan neden, o gün, egzotik dalgalarıyla çiftliğin küçük dünyasını kaplayacak yeni bir olayın ışığında aydınlanacaktı. Saat on bire doğru bizim Jeannot, mutfak kapısını vurdu; ihtiyar kadınlar tek bir şeye yoğunlaşmışlar, ibadet edercesine hummalı bir şekilde çalışıyorlardı: Büyük Perhiz'in sonuna geliniyordu; ve nihayet rızayla tuttukları oruçlarla gelen mahrumiyeti ödüllendirecekleri büyük akşam yemeğini vereceklerdi. Mutfaktan sarmısak ve av eti kokuları yükseliyordu. Masanın üstü içinden bolluk bereket taşan sepetlerle doluydu. İçlerinden en göz alıcı olan senenin ilk keçi mantarları etrafa saçılmıştı; onlarca mis kokulu yahniye ve kavanoz kavanoz konserveye yetecek kadar mantar toplanmıştı. Nisanın son günleriydi.

Jeannot'nun işiyle ilgili bir yerden döndüğü hemen anlaşılıyordu; postacı şapkasını takmış, iş yolculuklarına çıkarken taşıdığı deri çantasını iki eliyle kavramıştı. Onu içeri, sıcağa buyur ettiler. Her ne kadar meraktan ölseler de, önce önüne bir dilim domuz pastırması ve küçük bir kadeh bizim illerin şarabından koydular; çünkü öyle görünüyordu ki mevzubahis edilecek olay onurlandırılmayı hak ediyordu; ve bizim buralarda bunu yapmanın yolu biraz domuz yağı ve bir bardak dolusu kırmızı şaraptan geçiyordu. Jeannot, etinden bir lokma aldı almadı, şarabından da ancak bir yudum içti. Sorumluluğunu yüklendiği büyük dram her neyse, tamamen ona yoğunlaşmış olduğu görünüyordu. İçinde bir tavşanın piştiği tencerenin altında ateş, ninni söyler gibi çıtırdıyor, odadaki sessizlik dalga dalga yayılıyordu. Kadınlar ellerini kurulayıp havlularını katladılar; saçlarını başlarını şöyle bir düzelterek, yine son derece sessizce sandalyelerini altlarına çekip aynı anda oturdular.

Süt gibi kabaran bir taşımlık bir an geçti.

Dışarıda yağmur düşmeye başlamıştı; güzel bir sağanaktı; siyah bir bulut bir anda çatlayıvermişti; menekşelere ve tüm hayvanlara günlük suyunu verecekti. Odayı dolduran su sesi ve ateşin mırıltıları, masanın başına geçmiş, oracıkta kaderin nabzını tutan bu beş insan için çok büyük olan sessizlikte boğuluyordu. Bir şeyden hiç şüpheleri yoktu: Savaşta postacılık yapmış ve tıpkı diğerleri gibi çarpışmaların tozuna bulanıp sefaletini çekmiş olan Jeannot'nun yüzündeki, ancak savaştan bahsettiği zamanlarda beliren bu ciddi ve ağırbaşlı ifadeyi veren kaderin ta kendisiydi. Herkesin gözü ondaydı. Bu sefer biraz cesaretlenmek için şarabından bir yudum daha almıştı ve hepsi biliyordu ki Jeannot'nun başlamadan önce biraz güçlenmeye ihtiyacı vardı; bekliyorlardı.

"Evet," dedi sonunda Jeannot, ceketinin yeniyle ağzını silerek, "bir mektup getirdim."

Ve çantasını açıp içinden çıkarttığı bir zarfı, herkesin rahatça görebileceği bir şekilde masanın ortasına bıraktı. İhtiyar kadınlar ayağa kalkıp zarfa doğru eğildiler. Sessizlik geri geldi; ilkel bir mağara kadar geniş ve kutsaldı. Zarf ise fırtınanın karanlığında küçük bir ışık kuyusu gibiydi; fakat ihtiyarların o an için ilgilendiği tek şey zarfın üstündeki siyah mürekkeple yazılmış harflerdi; şöyle yazıyordu sadece:

Maria
Combes Çiftliği

Daha önce benzerini görmedikleri bir de pul eklenmişti.

"İtalya'dan bir pul," dedi Jeannot, sessizliği yararak; çünkü ihtiyarların gizemli küçük kare kâğıdın üzerinde gözlerini yorduklarını anlamıştı.

Sanki tek vücut olmuş gibi hep birlikte sandalyelerinin hasırı üzerine geri düştüler. Dışarıda yağmurun şiddeti katlanmıştı. Hava şimdi saat altıya göre daha karanlıktı. Ateşte şarabının içinde yavaş yavaş pişen tavşanın dumanı yağmurun sesine karışıyordu; bu güzel kokulu, kutsal şiir çiftliğin içinde yankılanıyor, İtalya'dan gelen zarfın üzerine eğilmiş minik topluluğu sarıp sarmalıyordu. Teyakkuzun kıyılarında yeni bir an daha geldi geçti; sonra Jeannot boğazını temizleyerek tekrar konuşmaya başladı; gözlem için yeterince zaman ayırmış olduklarına kanaat getirmişti.

"Öyleyse zarfı açmamız gerekir mi?" diye sordu; sesi tarafsız ama aynı zamanda cesaretlendiriciydi.

İhtiyar kadınlar kurdeleli başlıklarının altından birbirlerine bakarken aynı şeyi düşünüyorlardı; bu tarz bir olayda ailenin tüm fertlerinin görüşü alınmalıydı; ve karar vermek için babanın işten gelmesi, annenin ise kentten geri dönmesi beklenmeliydi. Zira anne üç gündür, küçük kızı tüberkü-

lozdan mustarip olan kız kardeşinin yanındaydı (Doktorların müdahalelerinin pek bir faydası olmayınca umutsuzluğa düşmüşlerdi; genç kız günden güne gözle görünür biçimde güçten düşüyordu. Dolayısıyla anne, Eugénie'nin merhemleriyle dolu sabırsızlıkla beklenen bir çantayı kapıp gitmişti.). İşte durum böyleydi ve zihinleri şimdi bütünüyle İtalya ile meşgul olan bizim dört küçük ihtiyarımızın yaptığı hesaba göre, annenin dönüşünü beklemek en az iki gün iki gece beklemek demekti. Tam bir işkence.

Jeannot sanki bu hanımların iç seslerini duymuştu; kararsızlıklarının yarattığı gecikmeyi sonlandırmak istermiş gibi tekrar boğazını temizleyip, bu sefer daha kesin ve babacan bir tonda konuşmaya çalışarak şöyle önerdi:

"Belki de acil bir durum söz konusudur."

İtalya'dan aşağı illere giden posta ağlarının sağı solu belli olmaz; ama en azından bu zarfın birkaç saatten çok daha fazla süredir yollarda olduğuna kesin gözüyle bakılabilirdi; ve tabii ki yoldaki tüm tehlikeler karşısında hiçbir ayrıcalığa sahip olmadığı da açıktı. Hele hele üzerinde ne bir adres ne bir soyadı bulunduğu düşünülürse. Oysa şu an tam tersine, yağmurun ve tavşan yahnisinin seslerine ek olarak, odada aniden endişe verici acil durum çanları çalmaya başlamıştı. Angèle Eugénie'ye baktı, Eugénie Jeanette'e, Jeannette Marie'ye. Böylece tüm bakışlar birbiriyle kesişti; gözlerin bu dansına bir süre sonra, tecrübeli bir koro şefini hayran bırakacak denli kanonik bir ritim duygusuyla yavaşça bir o yana bir bu yana oynatılan çeneler de katıldı. İki ya da üç dakika kadar daha giderek artan bir kararlılıkla kafalarını salladılar; öyle ki Jeannot mükâfat olarak bir parça domuz kıyması isteme cesaretini kendinde bulmuştu; fakat ihtiyarların mimiklerindeki o olağanüstü uyumu kırmak istemiyordu. Neden sonra karar verildi:

"En azından zarfı açabiliriz," dedi Angèle, "bunu yapmakta sorun olmaz."

"Kesinlikle," dedi Eugènie.

"Sadece açacağız," dedi Marie.

Jeanette bir şey söylemese de aynı fikirdeydi.

Angèle ayağa kalktı ve büfenin çekmecesinden bir zamanlar sayısız asker mektubunu açan ince bıçağı aldı. Sağ elinde de Italya'dan gelen zarfı tutuyordu. Bıçağın ucunu zarfla kapağı arasına yerleştirip yırtmaya başladı.

O an her şey infilak etti; kapı hızla ardına kadar açıldı ve fonda fırtına altında bir kır manzarasıyla Maria'nın silueti beliriverdi; zaten bir yarım saatten beridir şiddetle düşen yağmur öyle güçlü bir tufana dönüştü ki avluda azgın rüzgârla savrulan sağanağın sesinden başkası duyulmaz oldu. Daha önce de böyle bardaktan boşanırcasına yağan, toprağı anında sular altında bırakıp boğan yağmurlar görmüşlerdi elbet, ama bu! Bu başka bir şeydi. Su yerde kalmıyordu; öyle sert düşüyordu ki şiddetiyle temas ettiği yeri vızıldayan devasa bir davula çeviriyor, çarpışmanın gürültüsüyle yankılanıp şişerek tıpkı tüten gayzerler gibi göğe doğru fırlıyordu. Maria, fırtınanın afallatan atmosferinin ve ürkütücü seslerinin orta yerinde bir an kapıda bekledi. Neden sonra kapıyı kapatarak ihtiyarlara doğru ilerledi ve elini Angèle'e uzattı. Kadıncağız, tam olarak ne yaptığı hakkında bir fikri olmadan, Maria'nın avucunun içine mektubu bıraktı. O an tüm dünya büyük bir kasılmayla sanki tekrar doğru yönde dönmeye başladı; yağmur durdu; ve geri gelen sessizliğin içinde, terbiyelenmiş suda döne döne pişen tavşanın çıkardığı bir fokurtu herkesi olduğu yerde sıçrattı. Angele Maria'ya, Maria Angèle'e baktı. Kimseden çıt çıkmıyordu. Tenceredeki tavşan kokusunun sardığı bir mutfağın sessizliği içinde olmanın hiçbir şeyle kıyaslanamaz hazzını tadıyor ve Maria'ya bakıyorlardı. Kızın

yüzünde yeni bir ağırbaşlılık belirmişti; içinde bir şeyler dönüşmüş, ruhun o bilinmeyen iskeletine bir direk daha dikilmişti.

"Söyle bakalım küçüğüm," diyebildi Angèle sonunda keçi gibi titrek bir sesle.

Maria şöyle fısıldadı:

"Bilmiyorum."

Kimse başka bir şey söylemeyince ekledi:

"Mektubun benim için olduğunu bildim ve geldim."

Kaderin nabzı bu şekilde hızlandığında ne yapılır? Beyaz şaraplı bir yahninin fokurdadığı bu çiftlik evinin mutfağında yoğunlaşan temiz kalpliliğin güzelliği şuradaydı: Böyle bir temiz kalpliliği kontrol edemediklerini kabul ediyordu. Maria'nın sözleri, dünyanın insanlardan çok daha yaşlı olduğuna ve dolayısıyla onlar tarafından yapılan tüm açıklamalara ayak dirediğine dair kadim inançla uyum içindeydi. Bu ihtiyarların tek istediği küçük kızın iyiliğiydi. Eugénie akdiken çayı hazırlarken diğerleri, her şeyin zincirlerinden boşandığı anda fırladıkları sandalyelerine geri oturmuşlar, usluca kızın mektubu açmasını bekliyorlardı; bu yüksek önem arz eden pusulanın, bu defa bıçağın saldırısı karşısında gıkı çıkmamıştı. Maria açılan zarftan dörde katlanmış bir kâğıt çıkardı; kağıdın öyle hassas bir dokusu vardı ki mürekkep diğer yüzüne geçmişti; o tek yüzünde ise şu satırlar yazıyordu:

la lepre e il cinghiale vegliano su di voi quando camminate sotto gli alberi

i vostri padri attraversano il ponte per abbracciarvi quando dormite[1]

1 Tavşan ve yabandomuzu, siz ağaçların altında yürürken, size göz kulak oluyor babalarınız siz uyurken size sarılmak için köprüyü geçiyor. (ç.n.)

Maria İtalyanca bilmiyordu; ama bunun önemi yoktu. Eugénie'nin cevaplarını sevmek gibiydi bu; çünkü onun cevapları, beraberinde dünyayı, onu daha lirik ve saf kılarak yoğunlaştırılmış bir bütün olarak getiriyordu. İşte tıpkı bu şekilde Maria, satırların nefesini hissedebiliyordu; onlara bakmak yeterliydi; hiç anlamadan. Kulakta bıraktıkları bir ilahinin titreşimiydi. Şimdiye kadar duyduğu en güzel ilahiler, Eugénie'nin bir bitki toplayıcısı olarak çalıştığı odasında söylediği menekşe veya akdiken ilahileriydi; ara sıra tavşan kafesleri ve bahçenin kerevizlerinin de katıldığı bu sesler, Maria öyle zannediyordu ki, onu kutsal olandan çevirmek şöyle dursun, imanına, kilisenin Latincesinin verebileceğinden çok daha yoğun bir biçim veriyordu. Fakat ağzında henüz nasıl çevireceğini bile bilemediği bu gizemli kelimeler ona, yeni bir şiir diyarı çizmekte ve kalbine telaffuz edilmemiş bir açlığı kazımaktaydı.

Oysa Maria şiirin dinini biliyor, bu dini, her gün ağaçlara tırmanıp dalların ve yaprakların şarkısını dinlediği zamanlarda pratik ediyordu. Diğerlerinin kırda körler ve sağırlar gibi hareket ettiklerini çok erken anlamıştı. Dinledikleri senfoni ve kucakladıkları tablolar, onlar için doğanın çıkardığı gürültüler ve dilsiz peyzajlardan ibaretti. Tarlaları ya da ormanlarında olduğu zaman Maria, elle tutulamayan fakat gözle görülebilir izler halinde kendisine şeylerin hareket ve ışımaları hakkında bilgi veren maddesel birtakım akımlarla aralıksız iletişim halinde oluyordu; ve eğer kışın komşu tarladaki küçük vadinin çınarlarına gidiyorsa, bunun sebebi o üç ağacın da kışı sevmesiydi; ağaçlar titrek resimler çiziyor, Maria ise usta bir elden çıkma bir gravüre bakar gibi seyrediyordu havada çizilen bu resimleri. Her fırça darbesini görüyor, çizdikleri her eğriyi hissediyordu. Dahası, Maria yalnızca madde ile diyaloğa girmiyordu; bu toprakların

hayvanları ile de bir çeşit konuşma halindeydi. Maria'nın bu yeteneğinin farkına varması o kadar kolay olmadı. Görüntülerde geçmişi görebilmek, sıradışı bir olay olduğunda ya da eğer kendisi yol açmamışsa tehlikenin eli kulağında olduğuna dair uyarılması ve son olarak da otlaktaki oyuklarda ya da tümseklerde yaşayan tüm hayvanlarla konuşabilmesi, hep doğudaki ormanın açıklığındaki serüvenden sonra gelişmişti. Evrenin büyük manyetik ışımalarını her zaman görebilmiş olsa da, bu hiçbir zaman o günkü kadar net bir şekilde olmamıştı; bu netlik o fantastik yabandomuzunun ortaya çıkıp o gece kızın içinde bir yerlerde bir şeyleri değiştirmiş olmasından mı kaynaklanıyordu? Bilmiyordu. Belki de köye gelişiyle ilgili sırrı öğrenmenin heyecanı, kendisindeki bazı yetenekleri keşfetmesinin yolunu açmıştı ya da belki de o doğaüstü yaratığın büyüsü ona yeni melekeler bahşetmek suretiyle Maria'yı kutsamış ve damarlarındaki kanın başka türlü dolaştığı yepyeni bir Maria'ya dönüştürmüştü. Kesin olan şuydu ki bu kızın hayvanlarla rahatlıkla konuşabilmek konusunda günbegün çoğalan bir yeteneği vardı; tıpkı ağaçlarla olduğu gibi hayvanlarla iletişimi de, yaydıkları titreşimleri ve akımları yakalamak suretiyle gerçekleşiyordu; bu titreşimleri tıpkı bir haritanın izdüşüm eğrilerini okur gibi okuyabiliyor, kendi düşüncelerini duyurmak içinse onları hafifçe bükmesi yetiyordu. Deneyimleyemediğimiz bir şeyi tarif etmek bir hayli zor; nasıl ki bazıları telleri eğip büküp, katlayıp açıp, düğümleyip tekrar çözebiliyorsa, muhtemeldir ki Maria da bu görünmeyen dalgalarla aynı şekilde oynayabiliyordu; böylece zihin gücü sayesinde, bu dünya algısını oluşturan çizgilerin büküm yerlerine etki edebiliyor, bunun sonucunda oluşan dilsiz sözcüklerden bir havuz, mümkün bütün diyaloglara izin veriyordu.

* * *

Maria, tüm hayvanlar arasında tavşanlarla konuşmayı tercih ediyordu. Yaydıkları ışınlar kolayca biçimlendirilebiliyordu çünkü; hafifçe konuşmaları, diğer daha kibirli hayvanların pek dikkat etmediği bilgilere ulaşmasını sağlıyordu. Kara okların gökyüzünde göründüğü günün ertesinde, gri atla ilgili bilgi almak için tavşanlara gitmişti; köyün üzerindeki o bir çeşit koruyucu kalkanın artık kalkmış olduğundan şüphelenmeye başlaması da yine onlarla konuşmalarından çıkardığı bir şeydi – nasıl ve nedenini söyleyemezdi ama tavşanlar mevsimlerin bir şekilde geri çekildiğinden ve bir çeşit gölgenin zaman zaman ormanların üzerinde dolaştığından söz ediyorlardı. Gri atın nasıl geldiğine dair bir şey söyleyememişlerdi ama Maria'ya ulaşamamaktan duyduğu sıkıntıyı duyumsamışlardı. Maria'nın gri ata bağırarak sorduğu *–adınız nedir?–* sorunun cevabını onlar da bilmiyordu; fakat öyle hissetmişlerdi ki gri atın bu soruya cevap vermesini engelleyen güç, iyi niyetli olmadığı gibi, heyhat, zayıf da değildi. Bu gücün güzelim kırlarda bıraktığı izler, Maria'ya her geçen gün daha fazla görünür oluyordu.

Yaban arazinin otları içinde yüzükoyun yatmış, düşüncesini bir mart akşamında bir oradan bir buradan pıtırcıklanan şiirin ritmine bırakmış uzanırken, ürkmüş bir kedi çevikliğiyle aniden ayakları üstüne sıçrayıverdi; çünkü ağaçların müziği birdenbire kesilmiş, yerini bir an için buz gibi bir sessizliğe bırakmıştı. Bu Maria'yı öldürebilirdi. Dahası, bunun hiç doğal bir şey olmadığından emindi; başka bir güç kararlılıkla devreye girmişti; bu güç ölümcül ve çok karanlık bir niyeti gerçekleştirmek için yanıp tutuşuyordu; Maria biliyordu ki şimdilik sadece üç saniye sürmüş olsa da, bu kötücüllük daha da şiddetlenerek tekrar edecekti. Maria, büyük güçler arasındaki rekabet oyununu anlayabilmek için henüz çok genç olduğunu da biliyordu; fakat hiç kuşkusuz uzaklarda olması

ümit edilen bir paniğin yarattığı türbülansı şimdiden sezebiliyordu. Kendisini huzursuzluğunu paylaşmak üzere bir tavşanın peşi sıra ormana fırlatan bu sezginin özüne nüfuz edemese de, bu son olayların sebebinin, güçler dengesini koruyan göksel mekândaki bir düzensizlik olduğundan emindi.

Tam bu sıralarda, bir öncekilerden daha az görkemli geçen o ilkbaharda –yağmurlar arzu edildiği gibi doğru zamanda yağmamış, bahçedeki kayısı ağaçları için gerektiğinden çok daha geç bir don olmuştu– Maria bir rüya gördü. Uyandığında, neşeli bir canlılıkla korkunun iç içe geçtiği bir duygulanım içindeydi.

Kendisine gönderilmiş olan İtalyanca şiir zaten hatırı sayılır bir heyecan yaratmıştı. Şiiri çevirmeye muktedir hiç kimse yoktu. Papaz efendi dizelere kararsızlıkla yaklaşmıştı; çünkü Latincesi bazı kelimeleri tahmin etmesine izin verse de bütünde anlatılmak isteneni ya da postaya verilişinin koşullarını anlamasına yetmiyordu. Ne aklın ne de imanın tatmin edici bir şekilde aydınlatabileceği bir olgular demetiyle karşı karşıya olunduğundan, kilisenin ileri gelenlerine danışıp danışmamak arasında gidip geliyordu. Papaz efendi *in fine*[1] kimseye bir şey yazmama kararı aldı; içinden geçtikleri zamanın şaşırtıcı olaylar listesini şimdilik kendine saklayacaktı. Dini otoritelere sormak yerine, şehirden güzel bir İtalyanca sözlük getirtti; sözlüğün kapağının taçyapraklarla süslü grenli yüzeyi, papazın yaşlı ve yorgun sumeninin ruhani ciddiyetini ışığa boğdu. Bu dilin seslerinde keşfettiği güzellik, Tanrı'nın yüceliği karşısında duyulan mutluluğa benzer bir kutsallık söz konusu olduğunda bilinen tüm sözsel translardan güçlüydü; buna papaz efendinin şefkatle sevdiği Latince de dahildi. Ne şekilde telaffuz ederse etsin, ağzında hep duru bir su tadı ve ıslak menekşelerin

1 Sonuç olarak. (ç.n.)

serinliği kalıyor, gözlerinin önünde ise yeşil bir gölün yüzeyinde rastlanabilecek hep o mutluluk veren aynı hareketliliğin imgesi canlanıyordu. Şiiri tercüme edip çiftliğe nasıl ulaştığı hakkında kafa yormasından sonra uzunca bir süre sözlükteki kelimeleri okumaya devam etmiş ve tanımlara eşlik eden alıntıları anlamasına izin verecek kadar bir temel edinmişti – kitabın sonunda fiil çekimlerine ayrılmış bir ek bulunuyordu; üstesinden gelmek her ne kadar zor görünse de şevki kırılmamıştı. Velhasıl papazımız altı ay gibi bir sürede, söz dizilimi bakımından belki Roma'da duymaya alışık olunmayan türden müterreddit bir İtalyanca konuşmaya başlamıştı; sözcüklerin telaffuzuna yönelik bilgisinin düzeltmekte yetersiz kaldığı küçük bir aksanı olsa da, dili başka şekilde pratik etme imkânı olmayanların çok çalışmak suretiyle edindikleri bilginin sağlamlığı hissediliyordu. Yaptığı çeviriyi diğerleriyle paylaşmıştı ama birkaç varsayım ve kafa sallamanın ötesine geçebildikleri söylenemezdi: Mektubun oraya tesadüf eseri gelmediğini ve Maria'ya gönderilmiş olduğunu düşünüyorlar, şu tavşan ve yabandomuzunun bu resim içinde ne aradığını kendilerine soruyorlardı; ya ağaçların altında dolaşıyor olsalardı, aman Tanrım... derin bir iç çekmişlerdi. Güçsüzlükleri huzurlarını gölgeliyor, tüm bunlar kalplerinde sessizlik içinde birbirini takip ederken bir sonrasında hangi patırtının kopacağını ve Maria'nın güvende olup olamayacağını sorguluyorlardı. Her şeyin farkında olan Maria ise gördüğü rüyayla ilgili tek kelime etmedi. Büyük beyaz bir at sisler içinde ilerleyip geçiyor, sonra Maria tanımadığı ağaçlardan bir kemerin altında dümdüz taşlarla döşeli bir yol boyunca yürüyordu. Ve müzik başlıyordu. Şarkı söyleyen kaç kişi vardı, Maria bunu söyleyemezdi ya da hepsinin erkek mi kadın mı ya da çocuk mu olduğunu; fakat sözlerini net bir şekilde duyuyor ve bu şafak vaktinin karanlığında coşkuyla tekrarlıyordu.

la renaissance des brumes
les sans racines la derniere alliance[1]

Sonunda, koristler sustuğunda Maria *son ittifak* sözlerini tekrar eden bir ses işitmiş, hemen sonrasında ise müziklerden duyduğu hayranlığın yanında sesin üzüntüsü içinde uyanmıştı; ne genç ne yaşlı olan bu ses, her bir neşeyi ve her bir kederi taşıyordu. Maria'nın, daha öncesinde gümüşi atın adını neden bilmek istediğine dair bir fikri yoktu fakat birkaç dakika için bile olsa bu ona dünyadaki en önemli şeymiş gibi gelmişti. Aynı şekilde, bu sabah o saf, gümüş renkli sesi bir kez daha duymaktan önemli hiçbir şey olamazdı. Günün birinde köyü terk etmek durumunda olacağına dair öngörüsü öyle büyüktü ki bunun çocukların korunup sevildiği yerleri terk etmeleri beklenen zamandan çok daha erken olacağını şimdiden hissediyordu; fakat rüyasında duyduğu bu sesteki arzu, köyünden ayrılma vakti geldiğinde içi ne denli parçalansa da Maria'nın tüm gözyaşlarına rağmen bunu hiç bocalamaksızın yapacağını duyuruyordu.

Bekliyordu Maria.

1 Sislerin yeniden doğuşu
Köksüzler son ittifak (ç.n.)

– Leonora –

Ne çok ışık

Bir partisyonun kenarına yazılmış olan o şiiri keşfedip, Maria ismiyle anılan yabancı bir kızın müphem bir ihanetle tehdit edildiğini öğrenmesinin ardından Clara, Maestro'yu görmediği birkaç gün geçirdi; ve öyle görünüyor ki ona o günlerde Pietro eşlik etmişti çünkü sabah derslerinin tekrar başlayacağı bilgisinin verildiği günün ertesinde tekrar ortaya çıkmıştı. Clara Pietro'yu yeniden gördüğünde duyduğu neşeye kendi bile şaşmıştı. Zira aralarındaki o ilk günkü lakonik anlaşmaya sadık kalmışlardı, odalarına çekilene kadar birbirlerine ettikleri laflar birkaç kelimeden ibaretti. Fakat hafif beli bükülmüş bu koca adamın sesinde ve hareketlerinde samimi bir şeyler vardı; sanki adamcağız evine dönmüş gibi hissediyordu. Clara, Roma'da yakınında bulunan bu iki adamın, şefkatli anların çok nadiren araya girdiği bu denli kısa bir zaman zarfında nasıl olup da kendisi için bugüne kadar beraber yaşadığı tüm diğerlerinden daha değerli hale geldiğine şaşıyordu. Çiftlikteki masanın etrafında toplanan insanları sarıp sarmalayan göz alıcı parıltı değilse bile, vahşi atlar ve ağaçlıklı yolların taşları, titreşim alanı ta Pietro Volpe'ye kadar ulaşan –duygu seli sayılmasa da– bir duygulanıma yol açıyordu. Ertesi sabah Clara çalışma odasındaydı, ders diğerlerinden farksız başlamıştı; fakat kızın gitmesi gereken saat geldiğinde, Maestro çay servisi yapılmasını istedi.

"Başka rüyalar da gördün mü?" diye sordu Maestro.

Clara, hayır anlamına gelen bir işaret yaptı.

"Gerçek görüntülerin gelişi tesadüfen olmaz," dedi Maestro, "rüyaları görmek isteyen, onları kontrol eder."

"Maria'yı görebiliyor musun?"

"Bana onun nerede olduğunu ve ne yaptığını söylüyorlar. Ama onu senin görmüş olduğun gibi rüyamda görmüyorum ya da senin gibi karar verip göremiyorum."

"Benim bunu yapabileceğimi nereden biliyorsun?"

Maestro'nun yüzünde öyle bir ifade belirdi ki, kanıyla canıyla tüm hücreleri Clara'ya bunun aşk olduğunu bas bas bağırıyordu.

"Biliyorum çünkü babanı tanıyorum," dedi, "onun çok büyük bir görü gücü var ve sanırım aynısı sende de mevcut."

Tıpkı şiiri bulduğu gece olduğu gibi, bir sessizlik baloncuğu göğsünde patlayarak Clara'nın canını yaktı.

"Babamı tanıyor musun?" diye sordu.

"Onu uzun zamandan beri tanıyorum," dedi Maestro, "partisyonun kenarında bulduğun şiiri o yazdı senin için; şiir, onu okuduğun zaman, seni Maria'ya ulaştırdı."

Baloncuğun tekrar tekrar oluşup patladığı uzunca bir andan sonra şöyle sordu Clara:

"Yabandomuzu ve tavşan bizim babalarımız mı?"

"Evet."

Clara'nın nefesi kesildi.

"Fakat görüntülere nasıl ulaşacağımı bilmiyorum," dedi sonunda.

"Piyano çaldığında görüyorsun."

"Manzaralar görüyorum."

"Müzik seni, yerlere ve varlıklara bağlıyor. O manzaralar var ve Maria da gerçek. Uzakta, Fransa'da yaşıyor. Olduğu yerde daha uzunca bir süre korunacağını düşünüyorduk; fakat şu an durum acele etmemizi gerektiriyor. Kendi güçlerine güvenmen gerekiyor Clara, tabii sanatının güçlerine de."

Sonra ayağa kalktı ve Clara anladı ki çalışma odasında sabah sona ermişti. Ama Maestro kapıda bir şey daha söyledi:

"Bu akşam seni Leonora isminde bir hanımla tanıştıracağım. Kasımda senin on bir yaşına basmış olduğunu hatırlattı bize dün; ve benden seni akşam yemeğine davet etmemi rica etti."

Akşamın içinde, başka bir tepenin yamacına doğru yol aldılar. İki yanında Clara'nın daha önce Roma'da görmediği ağaçlar olan bir yolun sonunda güzel bir konutun önünde durdular. Onları evin önündeki merdivende Maestro bizzat karşıladı. Karanlık basmış olduğundan bahçe ayırt edilmese de bir derenin çağıltısı işitiliyordu; suyla sürüklenen taşlar bir melodi besteler gibiydi; Clara'da titreşen ateşböcekleri ya da sis içindeki dağların görüntülerini uyandıran melodik bir itki. Maestro'ya baktığında gördüğü adam yine bir başkasıymış gibi geldi ona; ne müzik hocasıydı o an ne de hayaletlerin yüzünde tutkuları yansıttığı biri; aynı yöne fırlatılmış oklar gibi seyreden yakıcı özlemlerin içinden geçtiği bir ruhtu o şimdi. Sonra onu gördü. Bayan Leonora'yı. Esmer, kısa saçlı, çok uzun boyluydu. Gölgesinde gizlenmekteydi; gözleri uçsuz bucaksızdı. Keskin çizgilerdeki giyimi özenliydi; ağırbaşlı hatta sert bile denebilirdi. Yüzünde hiç makyaj yoktu. Yüzük parmağını son derece ince gümüş bir yüzük süslüyordu. Bu göz kamaştırıcı itidalin yanında yaşla beraber yüzüne eklenen çizgiler, kıyafetinin duru hatlarını daha bir belirgin kılıyordu. Desensiz dümdüz bir ipeklinin ardından görünen omuz çizgisi hayranlık uyandırıyordu ve kumaşın solgunluğu, yaka yuvarlağındaki dikişin keskinliği, çıplak sedefsi teni, buklelerinin loş parlaklığı, hepsi birden, solmuş renklerin ancak şaheser nitelikte duvar resimlerinde ulaşabileceği bir zarafetle, kumsalla gökyüzünün birbirini itip çekerek konuştuğu bir deniz manzarasını andırıyordu.

* * *

Pietro'nun kız kardeşi ve Maestro'nun karısı olmasının dışında, Leonora'nın kim olduğundan bahsetmemiz gerekir. Volpe'lerin evi, başarılı sanat tüccarlarından oluşan bir hanedanlığa aitti. Clara burada kalmaya başlamadan önce Pietro evinde büyük resepsiyonlar veriyordu; fakat Clara'nın gizli tutulabilmesi için bunlardan vazgeçmişti. Aynı şekilde Acciavatti'ler de sanatçıları ağırlardı; villaya bir gelen tekrar gelir, hatta neredeyse her gün ya öğle ya da akşam yemeği sonrası sohbetleri için mutlaka eve uğrama alışkanlığı edinenler olurdu. Volpe soyadıyla doğmuş olan Leonora Acciavatti hiç yalnız yaşamamıştı. Aile evinin müdavimi olan konuklar, Maestro'yla paylaştığı eve de gelir olmuşlar ve Leonora bir zamanların o aynı kendine has konuk ağırlama geleneğini yeni evinde de sürdürmüştü. Konukları koridorları izleyerek takip etmezdi onu; düz çizgileri yadsıyan bir geometri uyarınca, eğriler çizerek hareket edişine ayak uydururlardı; benzer bir şekilde, onun *karşısına* oturmaz, jeodezi kuralları-na uygun koordinatları bularak çevresinde konuşlanırlardı; öyle ki her birinin yerleştiği nokta, hep birlikte mahrem bir mekândaki görünmez bir dünyanın konturlarını çizerdi. Böylece akşam yemeğini yedikleri sırada, Leonora'nın hareketlerinin mükemmel bir uyum içine girdiği eğrisel çizgilerden bir ağ oluşur, göz ucuyla takip edilirdi. Yemekten sonra, gitme vakti geldiğinde, herkes bu kadının zarafetinden bir parçayı beraberinde götürerek oradan ayrılırdı. Güzel bir kadın değildi belki; ama çok soylu buluyorlardı onu; böylesi bir sanat çevresi için pek alışılmış değildi bu; çünkü Leonora müzisyen değildi, ne resim yapıyordu ne de yazarlığı vardı; günlerini kendisininkinden çok daha parlak zihinlerle sohbet ederek geçiriyordu. Fakat hiç seyahat etmemiş, dolayısıyla da böyle tebdil-i mekânın tadına hiç varmamış olmasına rağmen, kendisiyle aynı kaderi paylaşan birçok kadın için yalnızca zarif

ve şık oldukları söylenebilirken, bir tek Leonora için denebilirdi ki, o başlı başına bir dünyaydı. Kader, mensubu olduğu sosyal sınıfın çok şey vaat ettiği ama aynı zamanda kastının tüm iç sıkıntısını taşıyan bu vârisinden, öte yerlerin gücüyle donattığı düşçü bir ruh meydana getirmişti; o kadar ki onun yanındayken insan sonsuzluğa açılan pencerelerinin oluştuğunu hissediyor ve zindanlardan kaçıp kurtulmanın yolunun, kendini katman katman kazmaktan geçtiğinin ayırdına varabiliyordu.

Hiç yumuşacık dokunuşlarla okşanmamış da olsa, aşk bilinci her varlıkta doğuştan bulunur; ve henüz kimseyi sevmesi gerekmez, bedenleri ve çağları katedip ötesine geçen bir hafızayla tanır aşkı. Leonora yürümüyor adeta süzülüyor, arkasında nehirde bir gemininkine benzer bir iz bırakıyordu; ve her süzülüşü, dalgalarla şekillenen kıyılardaki kum kadar ipeksi bir atmosferi dağıtıp tekrar oluşturuyor ve her seferinde Clara'nın yüreğini, aşk hakkında ezelden beri sahip olduğu bilgiyle biraz daha buluşturuyordu. Küçük kız, akşam yemeğinin hazırlanmış olduğu masaya kadar takip etti onu; piyanosu ve aldığı dersler hakkında sorduğu sualleri yanıtladı bir bir. Hafif ve leziz bir yemek servisinden sonra, neşe içinde Clara'nın on birinci yaşını kutladılar. Nihayet evin önündeki merdivenlerde, suyun tuhaf müziği eşliğinde birbirlerinden ayrıldılar; sonrası ise gecenin soğuğunda iç avludaki ısısız odasına dönüş demekti. Gelgelelim Clara, kendisini Roma'da hiç hissetmediği kadar daha az yalnız hissediyordu; çünkü Leonora'da Abruzzo'sunun dağlarına ait o bildik nabzın attığını duyumsamıştı; kayalıkları ve dik yamaçlarıyla, kendi topraklarında kaynağını bulan bir kalp atışı. Uzunca bir süre başka bir şekilde tanıyamadığı, fakat kilisede mavi partisyonu çaldıktan sonra, arşınladığı yollarda ya da çaldığı güzel

eserlerde algılamaya başladığı o aynı titreşimdi bu; sadece gözleri ya da piyanosu aracılığıyla bağlandığı yerlerden değil, aynı zamanda çalışıyla aydınlanan zihni ve bedeninden de kaynaklanan bir itki. İşte birbirine sıkı sıkıya bağlı yeryüzünün ve sanatın bu frekansı Leonora'nın gözlerinde ve hareketlerinde birbiriyle tekrar kavuşuyordu; öyle ki, tüm Roma bu kadına, Maestro'nun birlikte olmasını çok doğal buldukları bir elit gözüyle bakarken, bir tek Clara, Maestro'nun hakikatte onda ne bulduğunu anlayabiliyordu.

Clara ve Leonora, bütün kış bir daha birbirlerini görmediler. Clara, kendisinden ısrarla görü gücünü geliştirmesini isteyen Maestro'nun denetiminde katı bir disiplinle çalıştı. Fakat hiçbir görüntü gelmiyordu; ne rüyalarında ne de gün içinde. Buna rağmen Maestro hiçbir sabırsızlık belirtisi göstermiyor, Clara'nın kentin taşları kadar ölü bulduğu partisyonları çalması konusunda ona bekçilik yapmakla yetiniyordu. Küçük kız ona, neden bu kadar iç sıkıntısıyla dolu parçalar seçtiğini sorduğunda ise asla yanıt vermiyor, yerine başka sorular soruyordu; Clara, Maestro'nun bu sorularında, beklediği cevapların ipuçlarını bulup çıkarmayı öğrenmişti. Yine bir sabah kendisini bitimsizce esneten bir parçayla ilgili Maestro'yu sorguya çektiği sırada, Maestro kaşlarını çattı ve şöyle sordu kıza: Işığın içinde bir ağacı güzel kılan nedir? Hemen sonra Clara tempoyu değiştirdi ve parça, öncesinde yokluğunun farkına varılamayan yeni bir zarafet kazandı. Bir başka seferinde ise, çalarken ağlamaya bile izin vermeyecek kadar kederli bir parça üzerinde uyuklamaktayken Maestro'nun, yağmur altında gözyaşlarının tadına ilişkin sorduğu bir soru üzerine, parmaklarını daha çok hava alacak şekilde açan Clara, hıçkırıkların konformist yankısının ardına

gizlenmiş apak bir melankoli hissetti. Fakat aralarındaki en önemli diyalog, bir nisan sabahı, kupkuru bir partisyonu defalarca çalmak zorunda olmaktan bezdiği sırada gerçekleşti. Clara aniden çalmayı bırakıverdi ve şöyle dedi:

"Hiçbir şey görünmüyor. Burada yalnızca gevezelik eden ve öylece geçip giden insanlar var."

Maestro, Clara'yı çok şaşırtarak, yerinden kalkmasını ve çay içtiği masanın etrafından dolanarak yanına gelmesini işaret etti.

"Sen çok duyarlısın; fakat dünyayla ilgili bildiklerin, dağların ve keçilerinle sınırlı ve tabii papazının sana söyledikleriyle ki onun da keçilerden daha fazla bilgiye sahip olduğunu söyleyemeyiz; halbuki sana hikâyeler anlatan yaşlı bir dadı kadın ile bir çoban vardı, hatırlar mısın?"

"Onların seslerini dinliyordum," dedi Clara.

"Sesleri unut, hikâyeleri hatırla."

Ve Clara'nın bakışından anlamadığını sezerek ekledi:

"Benim geldiğim yerde de hikâyelerle ilgilenmezler; değil mi ki yeryüzünün ve gökyüzünün şarkısı var."

Sonra küçük bir kararsızlığın ardından:

"Odanın duvarında bir tablo asılı, değil mi? O resim çok uzun zaman önce benim ülkemden gelen bir adam tarafından yapıldı; ve o da benim gibi hikâyelere ilgi duyuyordu. Bu akşam o tabloya bir kez daha bak. İhtiyar dadının sagaları ya da çobanın şiirlerine rağmen yeryüzündeki manzaraların, kalbinde neyi perdelediğini görebilirsin belki. Yeryüzü olmazsa ruh bomboştur; ama hikâyeler olmazsa yeryüzü dilsiz kalır. Çalarken anlatmalısın."

Clara'ya tekrar piyanosunun başına geçmesini söyledi. Kız, geveze partisyonu bir daha çaldı. Maestro'nun ne demek istediğini anlamadı ama durmadan konuşarak gelip geçen seslerin ötesinde daha derin bir ses işitti.

Gözlerini Maestro'ya doğru kaldırdı.

"Hikâyeleri hatırla," dedi Maestro ayağa kalkarken. "Hikâyeler dünyanın kavrama gücüdür; bu dünyanın ve diğer bütün dünyaların."

Maestro aynı akşam, Clara'yla çalışmak için Pietro'nun evine geldi. Nisan sonuydu. Mevsime göre yumuşacıktı hava. Avluda güller coşmuş, leylaklar çoktan çiçek açmış, kokuları akşam yemeği öncesi dökülen küçük bir yağmurla incelip keskinleşmişti. Clara piyano salonuna vardığında bir sürprizle karşılaştı; Leonora oradaydı.

"Geldim ve gidiyorum. Ama dersiniz başlamadan seni bir öpmek istedim," dedi.

Aslında akşamı dışarıda geçirmek üzere hazırlanmıştı. Siyah krepten dökümlü elbisesi iki damla kristalle aydınlanırken saçları ve gözleri daha bir koyulaşıyordu. Bu elbisenin ve durgun su tanelerini andıran sallantılı inci küpelerin akışkanlığından daha mutlak bir zarafet tasavvur edilemezdi; ve Leonora tüm bunlara hareketleriyle uyum sağlayan birkaç arabesk motifi de eklediğinden, bakmakta olduğunuzun bir ırmak mı yoksa kendi üzerine katlanan bir alev mi olduğunu bilemez hale geliyordunuz.

"Sana çok az şey söylediklerini ve senden yalnızlık içinde çalışmanı istediklerini biliyorum," dedi Leonora.

Gustavo ve Pietro'ya döndü.

"Ama bu adamlara güveniyorum. Öyleyse seninle gafletimi ve imanımı paylaşmak için geliyor ve acaba benim için bir parça çalmak ister misin diye sana sormak istiyorum."

Ve akşamın içinde, kendine has o frekansı, nadide ve hafif bir parfüm gibi yayarak, şunları ekledi:

"İlk defa kilisede çalmış olduğun, Alessandro'nun sana verdiği son partisyonu dinlemek isterdim. Yanılmıyorsam maviydi."

Clara ona gülümsedi. Bu çocuğun, kavga tasa bilmeyen on bir senelik varoluşu boyunca gülümsediği zamanların dördü aşmadığını söylememiz gerekir mi? Doğayla çok uzun zamandan beri bir duygudaşlık ilişkisi kurmuş olmasına rağmen insani yakınlıkların alanına şu zamana kadar hiç adım atmamıştı. Leonora bu gülüşü gördü ve bir elini göğsüne götürdü. Bu sırada Clara piyanonun önünde yerini almış, iki adam da yerlerine oturmuştu. Piyanoyla tanıştığı o ilk düğün günlerinden beri mavi partisyonu çalmamıştı. Maestro'nun öyküler hakkında söylediklerini anımsadı; ve parçanın şarkı söylercesine anlattığı sessiz göllerle üst üste çakışan yol gösterici bir güzergâh hissetti; bir ayak izini takip eder gibi gitti peşinden. Havada bir şeyler sarılıp dolanarak Clara'nın içinde bir yerlerde tekrar açılıp yayıldı. Bir rayiha gibi ama ondan daha fazlasıyken, bir anıyla da örtüşmüyordu. Dünyalara ait ve kalbe dair bir notaydı salınmakta olan. Parmaklarının gecenin içinde anlatmak istedikleri, bir keşifler tarihi biçimini almıştı. O zaman parçayı o ilk günkü gibi çaldı; aynı hızda ve aynı törensi edayla. Fakat elleri, yeni bir büyünün etkisiyle ağırlaşırken dengelenmişti. Bu büyü ona uyanık olduğu saatlerde bile rüya âleminin kapılarını açıyordu. Bir petrol lambası, ailenin çevresinde yemek yediği masayı aydınlatıyordu. Clara'nın, bir düşlem olmadığını pekâlâ bildiği, ta uzaklarda, kuzeyde, Maria'nın dünyasının yaşanmakta olan bir anına denk geldiğini idrak ettiği bu görüntü, hangi kristallerden geçerek ulaşıyordu ona? Çaldıkça muazzam bir kaleydoskobun içine giriyor, kalbi tanıdık bildik huzmelerle ışıldıyor ve gözü bir kartal misali dalışa geçip her kanat çırpışta, üzerinde uçtuğu sahnenin detayını biraz daha büyütebiliyordu. İlk rüyanın sonunda ancak şöyle bir görebildiği bu adam ve kadınların yüzlerini, şimdi inceleyebilecek kadar ayırt edebiliyordu. Akşam yemeğindeydiler; fazla konuşmuyorlardı; gündelik

hayatın dansına ayak uyduran hareketlerinde de benzer bir tasarruf vardı. Tıpkı huzur dolu son akşam yemeğinde olduğu gibi; ekmek sessizlik içinde bölüşülüyor, küçük kızın, masada hiçbir eksiği olmamasına her zamanki gibi özen gösteriliyordu. Sonra bir anda, babanın bir gözlemini dile getirmesiyle kahkahalar koptu ve ardından burunlar tekrar çorba kâselerine daldırıldı. Clara son notayı bastığı anda, hepsi birden gülerken anne odanın loş bir köşesine doğru elma dolu bir meyve tabağını almak üzere kalktı.

Clara çalmayı bıraktı; görüntü kayboldu.

Gözlerini kaldırdı. Elini koyu ahşaba dayamış olan Leonora gözyaşlarına boğulmuştu. Pietro'nun yüzünde de sessiz bir hıçkırığın izi vardı. Petrus ise uyuklamıyor, uyanık olduğu kadar da heyecanlı görünüyordu. Fakat Maestro ağlamamıştı. Leonora Clara'nın yanına geldi; eğilerek alnına bir öpücük kondurdu.

"Gidiyorum," dedi küçük kıza, gözyaşlarını silerken, "bu akşam bize sundukların için sana çok teşekkür ederim."

Ve Maestro'ya dönerek ekledi:

"Şimdi başka birçok saatler olacak."

Daha sonra odasına çekildiğinde Clara uyumadı. Leonora için çaldığı sırada içinde açılan yarığı hissediyor ve Maria'nın çiftliğiyle bir kez daha buluşmak istiyordu. Uzunca bir süre kendini sessizliğe bırakarak öylece kaldı. Zihnini bir zamanlar dadısının anlattığı hikâye kırıntılarının peşi sıra gezinmesi için serbest bırakmıştı; ve bir süre sonra, Sasso'nun küçük küçük öykülerinde bir araya gelen o büyük hikâyeyle yıkanacağı, bir anımsamalar birikintisi içinde bulacaktı kendisini. Her bir öyküyü takip etmeye çalışmadığı gibi, öyküleri tekrar kurmaya çalıştığı da söylenemezdi; fakat şimdi görüyordu ki

bu öykülerin kumaşı farklıydı. Öyle ki onları müziğe uyarlayabilirdi; formlarının sesine ve tonuna, Maestro'yla diyaloglarının bazılarında oluşan o aynı atmosferin eklendiği bir müzik; Clara'nın, odasında duran tablonun önünde duyumsadığı, renklerin baş döndürücülüğüyle imgedeki öykülerin birbirine karıştığı bir müzik. Yaşlı dadısını, bir yandan örgü örerken bir yandan dağda kaybolan çocukların ya da vadide yolunu şaşıran çobanın hikâyesini anlatırken gördü; ve kendisini ne yönü ne de devamı olan, melodisi mevcudiyetlerin ve zamanların ötesine giden bir derin tefekkürün akıntısına bıraktı. O zaman, öykülerin ve toprakların birlikte tutuşmasından oluşan yeni bir alev dalgasıyla, az önce partisyonun oluşturduğu kanal zihninde yeniden açıldı ve bu sefer ışığı orada tutmak için en ufak bir çaba sarf etmesine gerek yoktu. Oh, ne çok ışık! Çiftliğin küçük dünyasına gece çökmüş. Sessiz odada ateşin son korları da ölmekte. İnsanların etrafındaki taşların gücü hissediliyor; taşların koruduğu insanlar birbirlerine kenetlenip birbirlerini gözetiyorlar; ve ormanın gücü hissediliyor; antenlerini uzatmış, dokungaçlarını çeperlerin görünmezliğinde gezdiriyor. Karanlığa rağmen mineral ve organik titreşimler ışıklı bir ağ çiziyor; bu ağın izdüşümlerini görmek Clara'nın hayret ve hayranlıktan başını döndürüyor; çünkü Maria işte orada, tuhaf bir aydınlığın içinde hareketsiz duruyor; üzerinde toprak bir kahvedan, yarıya kadar su dolu bir bardak ve yemekten kalma birkaç diş sarmısak olan masaya bakıyor. Küçük Fransız kızın bardağın yerini değiştirip hemen yanına bir sarmaşık dalı koymasını sağlayan, durmadan ve şimşek hızında açılıp duran katmanlarda, evrenin tamamı tekrar açılıp serilmektedir. İşte Clara'nın duyduğu, bu açılıp yayılmanın muazzam çatırdamaları ve yer değiştiren buzullarının sesidir – sonra her şey yerli yerini alır ve susar ve esenliğin ciniyle kucaklaşılır. Tıpkı kadim zamanların o bü-

yük başlangıç gecesinde olduğu gibi. Clara, Maria'yı uykunun kollarındaki evde, koca kırmızı bir battaniyenin altında kaybolduğu yatağına kadar izledi. Fakat uykuya dalmadan hemen önce tavanda bir noktaya sabitlediği gözlerini kocaman açtı Maria. Clara bu bakışı kalbinde duyumsadı. Müzikler ve öykülerle birbirine bağlanmanın büyüsü olabilir miydi bu? Karşılığında kendisinden hiçbir şey beklemeyen bir varlıkla kurulan bu ilk yakınlık, Clara'yı bir hayli etkilemişti; ve avluya bakan odasının sessizliğinde, bir günde ikinci kez gülümsedi. Son olarak, hemen uykunun öncesinde, bir görüntü daha geldi gözlerinin önüne; bir bardak, bir toprak kap ve sarmaşık yapraklarının okşadığı üç diş sarmısağın doğru diziliminin yarattığı çekim gücünde, dünyanın tüm şatafatı ve yalınlığı ele geçiriliyordu işte.

"Onu piyano çaldığım sırada gördüm," dedi Clara ertesi sabah Maestro'ya. "Ve gece yine gördüm."

"Fakat o seni göremiyor," dedi Maestro.

Ve Clara'nın, Maria'ya dair gördüklerini, akşam yemeğini, Maria'nın etrafındaki adamları ve kadınları, paylaşılan gülüşleri, korunaklı ve bir yandan da nefes alan taşları betimleyişini dinledi. Ardından Clara'ya uzattığı, ovalardan bile daha kasvetli ve düz bir parçayla derse başladılar.

"Hikâyeye odaklan, ovaları unut," dedi Maestro. "Partisyonun sana ne anlattığını dinlemiyorsun. Sadece zamanda ve mekânda yolculuk etmeyiz, kalbe de yolculuk ederiz; hatta bilhassa kalbe."

Çalışı daha hassas, daha yavaştı. İçinde yeni bir kanalın açıldığını hissetti. Ovaların görüntüsünü aşıyor, mıknatıslı noktalardan bir ağ oluşturuyordu. Öyle ki çevresinde ancak müziğin tekrar açabileceği bir hikâye serimlenip sarmalanıyordu. Ve Maria'ya tekrar ulaştı. Simsiyah bulutlar altında koşuyordu Maria. Bulutlar öyle karaydı ki yağmurun kendisi

de koyulaşmış, gümüşi bir renk almıştı. Sonra bir ok gibi çiftliğin bahçesini geçtiğini, kapıyı adeta uçarak açıp, şaşkınlık içindeki bir postacı ve dört küçük ihtiyar kadının karşısında bir an için durduğunu gördü. Neden sonra içeri girmiş, elini uzatıp mektubu kavramıştı Maria. Clara, o dakika, gökyüzünden dökülen suyun bir anda kesilip geri gelen sessizlik ve güneşle beraber buharlaşışını gördü; Maria incecik bir kâğıt üzerine, tıpkı partisyonun kenarına yazılmış olduğu gibi, iki satır halinde döşenmiş şiiri okumuştu:

la lepre e il cinghiale vegliano su di voi quando camminate sotto gli alberi
i vostri padri attraversano il ponte per abbracciarvi quando dormite

Ve Clara, küçük Fransız'ın mektubu açıp şiirle buluştuğu an duyduğu heyecanın aynısını duydu. Gözlerini Maestro'ya doğru kaldırdı; ve burayı ve öteyi görebildiği bir kucaklaşma içinde her iki algının birlikte, aynı anda varlığını koruyabildi. Uzaktaki o yabancı çiftlik ve kentteki bu çalışma odası, tıpkı bir güneş ışınının içindeki toz zerreleri gibi bir aradaydı.

"Bu güç senin babanın gücü," dedi Maestro bir parça sessizlikten sonra.

Clara içinde alışık olmadığı bir mevcudiyet, hafif ama ısrarlı bir dokunuş hissetti.

"Benim gördüğümü sen de görüyor musun?" diye sordu.

"Evet," dedi Maestro, "Maria'yı sen nasıl görüyorsan ben de öyle görüyorum. Gören kişinin aynı zamanda gördürebilme gücü de var."

"Şiiri Maria'ya gönderdin mi?"

"Evet. Şiir ikinizin arasındaki bağı kurdu. Ama müziğinin birbirini arayan ruhların arasında bağ kurmasını sağlayan

yeteneğin olmadan şiir hiçbir şey. Çılgınca ve saçma gibi görünen bir bahse tutuştuk. Fakat meydana gelen her yeni olay, haklı olduğumuzu teyit ediyor gibi duruyor."

"Çünkü Maria'yı görüyorum," dedi Clara.

"Çünkü Maria'yı pavyonun dışında da görebiliyorsun," dedi Maestro.

"Pavyonun dışı mı?"

"Pavyonumuz. Bizimkiler pavyonun içindeyken görebiliyorlar."

Clara son bir soru daha sordu; içinden tuhaf bir dalga, düş gibi geçip yok olmuştu.

"Bir gün babamı görecek miyim?"

"Evet. Umuyorum. Sanıyorum."

Böylece yeni bir dönem başlamış oldu. Sabahları özel ders aldığı odada çalışıyor, ardından öğle yemeği için avlulu villaya geçiyor ama öncesinde mutlaka bir siesta yapıyor, öğle yemeği sonrasında ise çay vaktinde kendisini dinlemeye gelen Leonora'yla buluşuyordu. Ne var ki bu sağlam İtalyan dostluğuna katılan bir diğeri daha vardı: küçük Fransız ve onun, tarifi imkânsız ihtiyarcıkları için hissettikleri; çünkü Maria'nın görüntüsü artık Clara'yı hiç terk etmiyordu. Nefes almak gibi bir şeydi; Maria'yla birlikte yaşıyordu. Böylece Maestro'nun karısıyla birlikte geçirdiği saatlerle uzaklardaki çiftlikte geçirdiği zamanlar birleşiyordu. Bir çeşit tezadı da beraberinde getiren ateşli bir birleşmeydi bu; Clara'yı bizim Burgonyalı ihtiyarcıklara olduğu kadar Roma'nın büyük burjuva hanımına da yakın kılıyordu. İhtiyarları, mutfaktan bahçeye, kümesten kilere tüm gün boyunca takip ediyordu. Kadınlar kâh dua ediyor kâh dikiş dikiyor kâh toprakla uğraşıyordu. Geçkin yaşlarının ve çok çalışmanın aşındırdığı bu kadınların yüzlerini seyrederken, tuhaf gelen isimlerini

kendi kendine alçak sesle tekrarlayarak ezberlemişti Clara. Hepsinin içinde Eugenie'yi tercih ediyordu; çünkü Eugenie tavşanları beslerken onlarla nasıl konuşuyorsa, Tanrı'ya da dua ederken aynı şekilde hitap ediyordu; ama babayı ve onun yabani adam sessizliklerini de seviyordu; ve anlıyordu ki bu adamı, Eugenie ve küçük Maria'ya bağlayan güven, bastıkları toprakların altındaydı; ve bir yeraltı gücü gibi, derinlerde tarlaları ormanları katettikten sonra, tekrar tabanlarının altında bitiverirdi. Buna karşılık, evin annesi için durum farklıydı. Rose, gökyüzü ve bulutlara özgü tuhaf bir dil konuşuyor ve sanki çiftliğin küçük toplumunun biraz dışında ayrıksı bir yerde duruyordu. Gelgelelim Clara'nın şafaktan günbatımına kadar, gecenin inzivası içinde dahi takip ettiği öncelikle Maria'ydı. Karanlığın içinde gözlerini kocaman açıp, görmese bile Clara'ya bakan Maria; söze gelmeyen ışımalarla parlattığı bu köydeki her bir adımı Clara'nın kalbine değen kız.

Yeni bir sene gelmişti. Çok soğuk bir ocak ayıydı; ve Clara'nın kalbini sıkıştıran kederle karışık bir kaygıyı beraberinde getirmişti. Bir seher vakti, çalıştıkları sırada içindeki bu sıkıntıyı Maestro'ya açtı. Çok solgun bir sabahtı. Kentin ölü taşlarına yaraşır bir solgunluk diye geçiriyordu içinden kara kara.

"Korumamız hâlâ işe yarıyor," dedi Maestro.

Bir kez daha Clara'nın görüşünün içinden baktı; iç çekerek elini alnına götürdü; ve aniden çok bitkin göründü.

"Fakat belki de düşman bizim düşündüğümüzden daha güçlüdür."

"Hava ne kadar da soğuk," dedi Clara.

"Onun niyeti de bu."

"Komutan'ın mı?"

"Komutan yalnızca bir emir kulu."

Bir anlık sessizlikten sonra:

"On gün içinde Leonora'nın doğum gününü kutlayacağız; ve akşam yemeği için bazı arkadaşlarımız gelecek. Senin seçeceğin bir parçayı hazırlayıp bizim için o gece çalmanı istiyorum."

Clara, doğum günü akşamına kadar Leonora'yı bir daha görmedi; ama yarısını çalacağı parçaya diğer yarısını da sararmış topraklarını hararetle arşınlayan Maria'ya adadığı günlerinin her saniyesinde onu düşünmüştü. Maestro'nun çalışma odası yerine avluya bakan odada çalışmayı tercih etmişti. Büyük bir yalnızlık içinde çalıyordu; öyle ki Pietro bile ortadan kaybolmuş, Clara'yı diğer tepedeki eve götürdükleri doğum günü akşamında dahi görülmemişti. O gün sabahtan itibaren aynı kederli önsezi yüzünden acı çekiyordu Clara. Acısı öyle bir noktaya varmıştı ki, kente ilk geldiği günkü kadar zor nefes aldığını hissediyordu. Petrus, alışkanlıklarına olan tüm sadakatiyle, bir süre kızın kederli hallerini umursamaz görünerek her zamanki koltuğunda horlamıştı; ama Clara, kaygıyla yüklü karmakarışık bir ruh hali içinde Acciavatti villasına gitmeye hazırlandığı sırada Petrus, alışılagelmiş özensiz kılığıyla müthiş bir tezat oluşturacak şekilde, siyah bir kostüm içinde beliriverdi. Kızın şaşkın bakışını yakalayıp:

"Çok sürmeyecek," dedi.

Clara'nın aynı şaşkınlıkta bakmaya devam ettiğini görünce:

"Kıyafetler," dedi, "gerçekten tuhaf bir şey... bilmem bir gün buna alışabilecek miyim."

Hava önceki günlere göre çok daha soğuktu; ince ince ama iliklere işleyen sinsi bir yağmur yağıyordu. Yol, gecenin içinde yılan gibi kıvrılıyor, Clara kışın yükselen ve melodisi en üst seviyeye ulaşan suyun şarkısını işitiyordu. Bilmediği bir

nedenden, kalbi daha da fazla sıkışmıştı; ama bunu düşünecek vakti yoktu. Eve yaklaşmışlardı. Merdivenlerde onları karşılamak için bekleyen kartalı andıran yüz hatlarıyla tanıdık bir adam duruyordu. Son derece zarifti; frak ve ipekli mendiliyle ihtişamlı bir şıklıktaydı. Kıyafetleri soylu hareketlerine kayıtsız kalarak, bu gece için özel olan tüm o kılık değiştirmeye karşın uysallaşıp, bu adam için neredeyse ikinci bir tene dönüşmüştü. Büyük esrimelerin ve bitimsiz yangınların kaynağında yer alan doğuştan gelen bir zarafete sahipti; ve Clara anladı ki bu adam güzeldi; çünkü ağaçlar gibi derin derin nefes alabiliyor, bu da onu yerden yukarılara taşırken aynı zamanda dimdik kılıyordu. Güneşin tabiatına uygun bu solunum sayesinde insanlığın çok nadiren yakalayabildiği bir akışkanlıkla dünyaya mükemmel biçimde ayak uydurabiliyor, hava ve yerle bir harmoni içine girebiliyordu; ve bu harmoni onu muhteşem bir sanatçı haline getirmişti. Sonra ise, büyük yeteneklerin tutkulu vecdiyle uyum sağlayamayan bir türün mahkemesinde düşüşü başlamıştı; fakat o akşam, Alessandro Centi, bahsettiğimiz kişi ta kendisiydi, tekrar, bir zamanlar olduğu adam haline gelmişti.

"Ee küçük," diye mırıldandı, "işte hepimiz tam zamanında bir araya geldik," dedi.

Bir hikâye anlatmaya başlayarak Clara'yı peşinden sürükledi. Clara ne anlattığını dinlemeksizin, sesindeki şen şakrak havaya kendini kaptırmış ninni dinler gibi dinliyordu. Petrus arkalarında gizemli bir şekilde söyleniyordu; fakat Clara daha sebebini anlayamadan, mumlarla aydınlanmış büyük salona varmışlar, Petrus ise amber kokulu kadehlerdeki köpük misali bir anda yok olmuştu. Gustavo ve Leonora bir düzine kadar konukla sohbet ediyordu. Konuklar, kendilerine Sandro'nun yeğeni ve genç bir piyano virtüözü olarak tanıtılan Clara'yı kucaklayıp öptüler. Toplanan bu kalabalık

kızın hoşuna gitmişti. Yakın arkadaşlar bir araya gelmişti. Hepsi Alessandro'yu uzun yıllardan beri tanıyor gibiydi; onu tekrar aralarında görmekten çok hoşnuttular; ve oradan buradan kulağına çalınan konuşmalardan anladığı kadarıyla içlerinden çoğu sanatçıydı. Alessandro'nun da ressam olduğunu öğrenmek Clara için bir sürpriz oldu. Arkadaşlarının ona tekrar resim yapmasını ve gecenin ürkülecek bir tarafı olmadığını söylediklerini işitti. Ciddi konulara fantezilerin karıştığı, altın sarısı bir şarap eşliğinde yapılan sohbetlerden gülüşmeler yükseliyordu. Clara'nın içini yavaş yavaş o güne dek hiç tattığını hatırlamadığı bir mutluluk hissi dolduruyordu... aynı temayülle dokunmuş cemaatlerin yüceliği yanında ilkel, göçebe kalabalıklara has korunaklı bir sıcaklık... çıplak olmanın getirdiği bir kırılganlığın ortak bilinciyle birbirine bağlanan, arzuyla yaptıkları gizli işbirliğiyle sanatın baş döndürücü kıyılarında buluşan erkekler ve kadınlar... ve aynı gündüz düşüydü gördükleri; aynı rüya, aynı uçurumlar, aynı iştahlarla ikna olmuşlardı günün birinde kendi tarihlerini yazmaya; ama hikâyeler, ama notalar, ama renklerle.

Leonora konuşmak üzere Clara'nın yanına geldi; ve tüm arkadaş topluluğu Clara'nın, piyanosu ve Maestro'yla birlikte geçen çalışma saatleri hakkındaki sorulara vereceği cevabı dinlemek için etraflarında toplandı. Ne zaman ki Gustavo ondan çalmasını rica etti, kalbi hızla çarparak yerinden kalktı; gün boyu peşini bırakmayan o garip önsezinin ağırlığı yüz misli artmıştı.

"Ne çalacaksın?" diye sordu davetlilerden biri.

"Kendi bestelediğim bir parça," diye cevap verdi; Maestro'nun şaşkınlığını görebiliyordu.

"Bu senin ilk besten mi?" diye sordu kendisi de orkestra şefi olan bir başkası.

Başıyla evetledi Clara.

"Bir adı var mı?" diye sordu Leonora.

"Evet," dedi, "ama söylemem gerekip gerekmediğini bilmiyorum."

Herkes güldü ve Gustavo'nun bir kaşı kalktı; eğlendiği belliydi.

"Bu gece büyük bir hoşgörü ve iyi niyet gecesidir. Parçayı hemen ardından çalacaksan ismini söyleyebilirsin."

"Çalacağım parçanın ismi, *Ne yazık ki, o bir Alman'dı,*" diye cevap verdi.

Salonda bir kahkaha tufanı koptu; Clara Maestro'nun da keyifle güldüğünü gördü; anlaşılan bu esprinin tek muhatabı kendisi değildi. Adam az önce küçük kıza heyecanla şöyle demişti içinden: *İşte bu tam sensin.* Ve şimdi Clara'nın bakışlarıyla aynı heyecanı tekrar duyuyordu.

Ve Clara çaldı. Çalmasıyla birlikte üç olay gerçekleşmiş oldu. Birincisi, Clara'nın, çalışıyla adeta muma çevirdiği akşam yemeğinin tüm davetlilerinin gönlünü fethetmesiydi. Ikinci bir olay, suyun sesinin bahçedeki her bir taşın üzerinde büyüyerek çoğalmasıydı. Bu ses, Clara'nın kompozisyonuyla öyle muhteşem bir iç içelik gösteriyordu ki Clara, ana ait olan o müziği duyduğu anda artık onun içinde yaşıyor olduğunu anlamıştı. Üçüncü olay ise beklenmeyen bir misafirin gelişiydi; silueti birdenbire kapıda belirivermişti.

Kutsal gökkubbenin tüm melekleri kadar güzel Raffaele Santangelo gülümsüyor ve Clara'ya bakıyordu.

Elf Konseyi – Çekirdek Kadro

"Taşların canlı olduğunu biliyor. Kentte dahi unutmuyor bunu. Ve olağanüstü çalıyor; fakat hâlâ çok yalnız."

"Leonora orada ve Petrus da sürekli gözlüyor."

"Petrus çok içiyor."

"Evet ama, Petrus tek başına, tüm dünya nimetlerine sırtını dönmüş koca bir tabur savaşçıdan daha tehlikelidir."

"Biliyorum. İçtiğinde nasıl dövüştüğünü, düşman ordularını nasıl ikna ettiğini gördüm. Ayrıca Clara'nın güçleri de çoğalıyor. Ama ne kadar daha zamanımız var? Kendi taşlarımızı kurtarmayı bile beceremeyeceğiz belki."

– Eugénie –

Tüm O Savaş Zamanları

Nisan sonrası, İtalyanca yazılmış o mektubun gelişini takiben, çiftlikteki birkaç ay tıpkı mayasız bir ekmek gibi son derece yavan ve sıradan geçmişti. Bir mevsim bitmiş, bir başkası gelmiş, Maria on iki yaşına basmıştı; ve hâlâ kar düşmemişti. Yaz ise beklenmedik, alışılmışın dışında bir yaz oldu. O güne kadar bundan daha değişken ve kaotik bir havayla karşılaşmamışlardı; gökyüzü ne yönde hareket edeceği konusunda karar veremiyor gibiydi. Saint-Jean fırtınaları çok erken patlamıştı. Sonbaharın günbatımlarının ardından sıcak akşamlar çökmüştü, mevsimlerin kaymakta olduğu hissediliyordu. Sonra yaz, tüm şiddetiyle geri gelmiş ve yusufçuklar kalabalık sürüler halinde tekrar ortaya çıkmıştı.

Maria, ormanlardaki hayvanlarla sohbetine devam ediyordu. Olup bitene karşı diğerlerinden daha fazla hassasiyet gösteren tavşanlar topluluğunda söylentilerin gölgeleri yoğunlaşıyordu. Geyikler de aralarında, ormanın zenginliklerinin uğradığı bir çeşit bozulmadan söz etmeye başlamıştı. Nasıl olduğu bilinmiyordu ama bir şey kaynaklarda çürümeye yol açıyordu. Köyde şimdilik bu değişikliğin farkına varılmaksızın hayat her zamanki gibi aksa da, Maria şaşırtıcı bir çelişkiyi gözlemliyordu: Kırsal yaşamda böylesi bir düşüş varken, kocakarıların yetenekleri artmaktaydı.

Bunun kanıtı ise ocak sonunda geldi. Jeanette bütün bir gün boyunca, adeta simyacı kazanına dönüşen fırınların önünden kalkmadan yemek pişirmişti; çünkü o akşam –

Leonora'nın da doğum gününün olduğu akşamdı– babanın güneyden gelen kardeşlerinden birini karısıyla beraber çiftlikte misafir edeceklerdi. Güveçte pişmiş ciğerle sarmalanmış mantarlı beçtavuğu ve yumurta sarısından bir çeşit sos ile servis edilmiş sebzeli sığır çorbasından oluşan akşam yemeği, tam anlamıyla göz kamaştırıcı bir zaferdi. Tüm bunlara eşlik eden yabani enginar öyle bir karamelize edilmişti ki, tadı yörenin leziz şarabına rağmen damaklarda kalmayı başarmıştı. Yemek, nihayet Eugénie'nin ayva ezmesiyle servis edilen kremalı turtayla hız kesip karaya oturduğunda, gemimiz, mutlulukları az sonra hazımsızlıkla son bulacak olan şapşal midelerle ağırlaşmıştı. Nitekim yemekten sonra iki saat geçmiş geçmemişti ki Angele'in, konukları Marcel ve Léonce'a bıraktığı odasında, tüm çiftliği uyandıran bir patırtıdır koptu. Karanlığın içinde el yordamıyla ilerleyerek mumları yaktılar; odaya geldiklerinde ateşler içinde acıyla kıvranan bir Marcel buldular. Karaciğer atağı geçirmekteydi; öyle ki bir saat içinde krizin onu alıp götürmesi sanki işten bile değildi. Rüyasında sarımsı ve yapış yapış bir maddenin tortularının istiflendiği derin mağaralar görmekte olan Eugénie, bu kötü görüntülerden kurtulmaktan dolayı rahatlamıştı lakin kendini uyanır uyanmaz başka bir kâbusun içinde bulmuştu. Kulağına inmiş olan gece başlığını düzeltmeye çalışırken hâlâ sendeliyordu. Fakat hastayı yatağında o şekilde acılar içinde görmek onu aniden uyandırdı, kalın yün çorapları içindeki ayaklarını yere sağlam basarak doğruluverdi. Şimdiye kadar bütün aşağı illeri iyileştirmiş, kendisini muayene için ziyaret eden onlarca kişiyi çektikleri acılardan kurtarmış, onları kendi üretimi olan merhem, dilüsyon, tentür, şurup, pomat, balsam, gargara gibi türlü sağaltıcıyla geri göndermişti. Bu ilaçların verildiği hastalar arasında kurtulma şansı çok zayıf olanlar da olur, Eugénie cenaze törenlerine üzüntüyle katılırdı. Tuhaf gelebilir belki

ama bir hastayla, ölümün habercisi o kritik anda ilk defa baş başa bulunuyordu. Kriz tastamam önlerindeydi ve kaçacak bir yerleri yoktu; nitekim Eugénie'nin bu durumdan kaçmaya hiç mi hiç niyeti de yoktu. Tam tersine, yaşamının tüm yollarını bu acı dolu odaya çıkmak için katetmiş olduğu hissiyle dolup canlanmıştı.

Eugenie, Angèle gibi korları yavaş yavaş sönmekte olan yoğun ve şiddetli bir içsel yaşantıya sahip kadınlardan değildi. Dünyayı, varolmaları doğrulanmaları için yeterli olan görevler ve günler bütününden ibaret görüyordu. Sabah dua etmek ve tavşanları yemlemek için kalkıyor, sonra ilaçlarını hazırlamaya girişiyor, tekrar duaya oturuyor, dikiş dikiyor, eski elbiseleri onarıyor, temizlik yapıyor, şifalı otlarını biçiyor, bahçesini çapalıyordu; ve her şey zamanında ve sorunsuz yapılmışsa, halinden memnun, kafasında hiçbir düşünce olmaksızın yatmaya gidiyordu. Fakat içinde bulunduğu tevekkülün, dünyayı kendisine teslim edildiği haliyle kabul etmiş olmasıyla bir ilgisi yoktu. Eugenie, kendi seçmediği, acımasız ve nankör bir hayattan mutluysa, bunun sebebi, daha beş yaşındayken annesinin bahçesindeki bir nane yaprağından kulağına esinlenmiş olan o bitimsiz duaların içinde yaşıyor olmasıydı. Bitkinin yeşilinin, o müthiş kokusunun damarlarında aktığını hissetmişti; parmaklarının dokusu ya da koklama duyusuyla harikulade bir uyum içindeki bir madde değildi söz konusu olan yalnızca; bu bitki sözcükler olmaksızın bir hikâye anlatıyordu ve Eugénie bir nehrin akıntısına bırakır gibi kendini bırakmıştı anlattıklarına. İçinde yükselen aydınlık, kendisine görüntüler halinde gelerek bir şeyler yapmasını buyurmuş, o da bunları, kalbi delice çarparak yerine getirmek için harekete geçmişti; ta ki devam etmesini engellemek isteyen büyükler telaşla araya girene kadar. Fakat görmüşlerdi ki,

yanağını bir böceğin ısırdığı küçük kız, nemli ve baharatlı nane yaprağını yüzüne sürüyor ve böylece acıyı dindirecek bir ilacı tatbik ediyordu. Ne yaptığının bilincinde değildi. Hatta diğerlerinin kulağına böyle bir duanın fısıldanmamış olduğunu hiç düşünmemişti bile. Bu öyle bir duaydı ki, öncelikle Eugénie'nin küçücükken doğayla girdiği temaslar sırasında duyduğu o nefis şarkılarla biçimlenmiş, sonrasında içeriği onu ilk defa kiliseye götürdüklerinde dolarak anlam kazanmış ve bu ilahi şiirlerin tini, bir yüze ve kelimelere kavuşmuştu. Eugenie ise sadece zaten bildiği bir partisyonun dizelerine sözler yazmış; nanenin ihtişamı oracıkta kendi doktrinini ve tanrısını ilan etmişti. Bir şekilde doğanın ilahilerini duyumsamıştı Eugénie; tıpkı Maria gibi. Küçük kızın algılama biçimine olabildiğince yakındı bu. Maria'nın, çiftlik odasını yüceleştiren sarmısak tanelerinin yerini değiştirerek yaptığı kompozisyona duyarsız kalmamışsa, bunun sebebi Eugénie'nin görünmez nedenlerin düzenine kabul edilmiş olmasıydı; işte bu düzendi bu ihtiyarcığı, ne kadar fakir doğmuşsa o kadar mutlu kılan.

Fakat hayatının büyük dramı, ismi köye dikilen anıta kazınan oğlunu savaşta kaybetmesi olmuştu. Fransa'nın göğünü zehirli bir bıçakla yırtan tüm çarpışmalar boyunca, menekşelerin hep her zamanki zarafetleriyle solmaya devam etmesi karşısında sanki içi boşalmıştı; ve ne zaman ki oğlunu kaybetmişti, ona öyle gelmişti ki ormanların güzelliğinde, kutsal kitabın sayfalarında bile açıklanması mümkün olmayan bir liyakatsizlik vardı; çünkü bu denli ihtişama sahip bir dünyanın, nasıl olup da bağrından böyle bir acının kopabildiğini kavramak imkânsızdı. Kocasının ölümü, onu her ne kadar derinden etkilemişse de, oğlunun kaybı gibi bir trajedi değildi; çünkü kocası her canlı gibi gitmiş, tüm süsenler nasıl soluyorsa, nasıl sönüyorsa koca koca geyikler, öyle terk etmişti

bu dünyayı. Fakat ne yazık ki savaş tüm hatları tutuşturuyor, gerçekliği iliğine kadar yakıp kavuruyordu; ve nereye gidilirse gidilsin, güzelim ovaların ortasında ölümü ayağa kaldırıp yücelten katedraller gibi, yüksek duvarlara çarpılıyordu. Bütün bunların ilkbaharın buket buket çiçeklerinin şeffaflığında yaşanıyor olması Eugénie'nin hâlâ içinden çıkamadığı bir çelişkiydi; canlılar ve yaşadıkları toprakları düzenleyen kutsal etkileşimin çelişkisi. Oğlunun ölümünün öncesinde iştahını zaten yitirmişti; fakat onun o uzak tarlalardan bir daha geri gelmeyeceğini, çok büyük yangınlar yüzünden çok fazla kayıp verildiği için ellerinde geri gelmeyenlerin bir listesinden başka bir şey olmadığından oğlanın cansız bedenini bile göndermeyeceklerini öğrendikten sonra, Eugénie arzulamanın ne demek olduğunu bile hatırlayabilecek halde değildi artık.

Fakat bir sabah, savaşın bitmesine yakın, komşu köyden aylardır hasta olan ve sabahtan akşama tükenircesine öksüren bir oğlan çocuğu getirdiler. Zavallının göğsü öldürücü bir öksürükle adeta yırtılıyordu. Öyle ki Eugenie, elini ancak çocuğun göğsüne koyduğunda birazcık olsun yatışan derin bir acı duydu. Hastalığın içeride izlediği yolları hissetmeye çalıştı. Oysa ciğerlerde yolunda gitmeyen hiçbir şey yoktu. Eugénie'nin zihninde bir şimşek çaktı. Çocuğun, kendisini de öldürmekte olan aynı hastalıktan mustarip olduğunu anlamıştı. Elini, savaşın güçlerinin acı ve öfkeden derin bir yarık açtığı zavallı çıplak göğsün üzerinde daha bir bastırdı; ve çocuğun yanağını okşadı; ezilme ve burkulmalarda kullandığı kilden biraz sürdü. Allak bullak olmuştu. İçinde bazı kapakların açıldığını ve nefesini tıkayan ne varsa buradan akıp gittiğini hissediyordu. Yüreği, tüm yaralara ve nefrete rağmen yeniden şafakla bir olmuştu. Şöyle dedi çocuğa gülümseyerek: *Bu da geçecek meleğim.* İki gün sonra, annesi çocuğun ök-

sürüğünün geçtiği haberini verdi. Henüz konuşmuyordu fakat durmadan gülüyordu oğlancık. Eugénie ise çayırların ve meşe ağaçlarının şarkılarının suladığı o aynı varoluşun ritmini tekrar yakalayabilmişti. Ne var ki bu varoluşa artık bir yara halini alan kötülüğün bilgisi de dahildi; ve bundan böyle bu yaranın karanlık ağzında, her geçen gün, tenine ve tinine ait bir şeylerin öğütüldüğünü hissedecekti. İşin tuhaf yanı, bunun sonucunda hastalıkların derinlerde yatan sebebini daha kolay ortaya çıkarabilir olmasıydı; fakat öte yandan, yeteneğinin bir kısmının engellendiğini ve teşhis etmekte gösterdiği incelik artarken tedavi etmedeki gücünün azaldığını seziyordu. Bir şeyler büyürken başka bir şeyler küçülmüştü; ve her ne kadar felsefe yapmayı bilmese de, sağaltıcı eylemlerini baltalayan bu çatışkıyı mütemadiyen hissediyordu.

Yazgının yolları, kumsalların kumunda kendiliğinden yazılıveren harfler misali, neden bir anda ortaya çıkar? Çarpışmaların ardından hayat kaldığı yerden devam etmiş, insanlar, katliamlar sırasında yalnızca yaşlılar ve kadınların çalıştığı tarlalarına geri dönmüştü. Yeni hasatlar yapılmış, yeni kışlar geçmiş, daha başka sonbahar rehavetleri çökmüş ve hayatta kalanlar, kıyımların korkunçluğunda sonsuza dek tesellisiz kalırken ölülerine ağlamışlardı. Fakat hayattaydılar işte ve yazla gelen yusufçuklara gülümsüyorlardı; kırlar, köyler gri taşların altında ezilip un ufak olurken, onlar yusufçuklara gülümsüyordu. Taşların üzerine bir bıçak yarası gibi şu iki kelime kazınmıştı; tüm günahkârlara adanmış kelimeler: *Hatırlayınız! Hatırlayınız! Anılarınızı öğütüp duran ve yetinmeyip çeliğin soğukluğunda yitip giden aşkın lanetiyle, anımsamalardan sadaka dilenen yazgıyı hatırlayınız!* Eugenie, Marcel'in can çekiştiği odaya girerken Maria'nın elini duyumsadı; küçük kız, gölgenin içinde sessizce tekrar kaybolmadan önce yaşlı

kadının omzuna kısa bir süre hafifçe dokunmuştu. Bu dokunuşla birlikte Eugénie savaş yıllarından çıkıp geri geldi. Yazgının yolları... Bir diş sarmısağın yerini bir milimetre kadar değiştiriyorsunuz ve bakıyorsunuz ki bu küçücük hareketle tüm dünya tamamen değişmiş. Yok denecek kadar az gülünç bir yön değiştirme, ufacık bir kıvrılmayla heyecanlarımızın, görünenlerin ardına gizlenmiş o en derinde dizili oldukları yerlerinden oynaması ve aslında sonsuza dek değişecek olan tüm yaşamımız. Eugénie, hastanın çektiği çileyi müşahede ettiği sırada bunları hissediyordu. Küçük kızın kendisine dokunması sayesinde, anlamın ötesinde bir uzamı katettiğini ve terk edip çıktığı ıstırabının çok çok uzağında bulunduğunu görmek, onu hayretler içinde bıraktı. Savaşın onlarca yılının ağırlığını taşıyan yaşlı omzu, o dokunuşla birdenbire hafifleyivermişti; ve şimdi karşısında hiçbir düşmanlıkla alakası olmayıp sadece insanlığıyla, yani etten kemikten olma haliyle cebelleşen, ölmek üzere biri vardı. Eugénie dağınık yatağın yanına yaklaştı ve elini oğulcağızının alnına koydu.

Marcel ise keşke yemeseydim dediği beçtavuğunu ve yaşamının diğer kötü şeylerini aklından geçiriyordu; özellikle bir zamanlar çaldığı bir ördeğin pişmanlığı içindeydi. Tüm vücudunu muazzam bir enfeksiyon kaplamıştı. Bozulma midede başlamış, iki saat içinde irin dolu bir tepecik oluşturmuştu. Midedeki işinden memnun kalmış olacak ki, lejyonlarına buradan ani bir hareket emri vermişti. İşte o zaman Marcel'in bedeni, kangrenin artık alt edilemez hale geldiği saate kadar saklı kalan korkunç bir acıyla işkence çekmeye başlamıştı. Sancının bu ani yayılımının yarattığı sarsılma, entropinin tüm damarlarına ve dokularına sirayetini hızlandırmıştı. Bu aynı zamanda tüm savaşların prensibi değil miydi? Eugénie, bunu tüm açıklığıyla kavrayabilmesinin sebebini daha yeni anlı-

yordu; Maria'nın omzuna bıraktığı o dokunuştan beri. Küçük kız, Eugénie'nin yaşlı köylü kemiklerinin gen haritasında saklı bir bilinci açığa çıkarmıştı; eğer savaşların sebep olduğu tahribatı bu denli güçlü görebiliyorsa, bunun tek sebebi, şimdi şimdi farkına varıyordu ki, yıldızının, ısrarla Eugénie'nin bir şifacı olmasını dilemiş olmasıydı. Dünya büyümekteydi. Onlarca kötülük yılı boyunca onu sömürgeleştirmiş olan, iktidar ayaklanmalarının ardındaki bir toprak parçasından başka bir şey değildi artık; ve her seferinde menekşelerin direnciyle karşı karşıya kalacaktı. Firari bir düşünceyle şeylerin bilincine varmak için bunca zaman geçmesi mi gerekirdi diye hayıflandıysa da Eugenie, bir şeyi daha anlıyordu ki yeteneklerimizin komuta güçlerine emretmek yetmezdi. Onlara şefkati ve aşkı da öğretmek gerekiyordu; ve ruhların aydınlanması, büyük bir kederin ve yasın emeğini de talep ediyordu – evet, teselli olmamız için gerekenler çok yakınımızda; fakat onları tutup yakalayamıyoruz; zaman gerekiyor, seneler lazım; ve belki de ötekinin merhameti. Çiftlikte saat sabahın üçünü geçiyordu. İki kadın birlikte, ekstra bir yücelik ve zahmete girebilme gücü isteyen bir yere girmişlerdi; hayatı boyunca yalnızca bir ördek çalmış bir adamın varlığı, biri on iki öteki seksen yedi yaşındaki bu iki kadının elleri arasında, mücadelenin kendinden geçmişliği içinde bu elleri birleştiren ipe asılı duruyordu.

Eugenie gözlerini kapattı ve tıpkı beş yaşındayken koca nane yapraklarının sarhoşluğu içinde uzanırken olduğu gibi, sağaltımın birbirini takip eden sürecinin her safhasını, içsel bakışının o büyük ekranında tek tek gördü. Gözlerini açtı ve daha bir şey söylemeye fırsat bulamadan, küçük kız mutfağa gitti; geri geldiğinde avuçlarında, bir baş sarmısak ve bir demet kekik tutuyordu. Yakıcı ama mis kokuları tüm odaya yayıldı. Eugénie, Angèle'in başucu sehpası üzerinde duran

küçük maşrapanın içinde sarmısakları ezdi ve kekiği karıştırdı. Karışımı ölmekte olan adamın burun deliklerine yaklaştırdı; Marcel biraz daha rahat nefes alır göründü; gözkapaklarından birini araladı. Sararmış gözü cansızdı; kara bir kan oturmuştu. Dudaklarını hazırladığı yapışkan macunla biraz sıvadı. Marcel'in vücudu karşı koyarcasına ani bir kasılmayla sarsıldı ama hemen sakinleşti. Eugénie hastanın ağzını hafifçe açarak ilaçtan küçük bir dozu içeri bıraktı.

Bir rüyanın ne demek olduğunu bilir misiniz? Rüya, arzumuzun yol açtığı bir sanrı, kuruntulu bir illüzyon değildir; dünyanın tözünü soğurabilmemizi sağlayan başka bir geçittir; sislerin, görüneni gizleyip görünmezin örtüsünü kaldırmak suretiyle açığa çıkarttığı hakikatin aynısına bu geçitten geçerek ulaşırız. Eugénie, bu derece yayılmış bir enfeksiyonun ne sarmısak ne de kekikle iyileştirilemeyeceğini biliyordu elbette; fakat kavga etmeyi bırakanların kulağına, yapıp etme ya da yaşama geçirme gücümüzün hiçbir sınır tanımadığını ve saf ruhun her kuvvetten daha kudretli olduğunu fısıldayan bilgelikle yetişmiş bir kadındı o. Şunu da biliyordu ki şifacılığı başka bir melekeyi daha çağırıyordu; daha engin ve daha müthiş bir yeteneği; Maria, yüce nedenlerin hizmetinde olanların el ele verdiği gizemin içinde, mucizenin dönüm noktasıydı.[1] Arkasını döndü ve küçük kıza seslendi. Kız, Eugénie'nin omzuna ikinci bir defa dokunabilmek için öne doğru bir adım attı. Eugenie, bu şokun beklenmedik şiddetiyle titredi. İçinde üst üste katlanmış olan bütün enerjiler, isyanlar, dalgalar ve fırtınalar tek tek açılıyordu. Şaşkınlıktan hıçkırmaya başlayan Eugénie, küçük kızın etrafında bir gir-

1 Orijinal metinde *Point Omega* yani *omega noktası* olarak geçmektedir. Lexilogos'daki tanımına göre, omega noktası, insanlığın ve buradan doğru tüm kozmosun büküm noktası; yeryüzünün ruhsal ve sosyal olgunlaşmasını anlatmak için kullanılan terim. (ç.n.)

dap gibi döndürdüğü enerji akımlarının rastlantısallığında yolundan saparak ilerliyordu. Neden sonra, kendi şifacılığının coşkunluğu içinde yeniden yolunu bulduğunda, bu meddücezre sebep olan rüyayı aramaya koyuldu. İçe içe geçmiş harelenmelerden oluşan bir arka planda yavaşça belirginleşen bir görüntünün keşfiyle birlikte rüyasını da buldu; ve ritimler, duyumlar, Eugénie'nin sislerle kaplı iki kıyı arasına gerilmiş kırmızı bir köprüye ağır ağır yaklaşması için yavaşladı. Ne kadar da güzel bir köprüydü bu... Derin ve kadifemsi bir kızılın pigmentleri ardında ahşabın asaleti hissediliyordu; az sonra absürt ve kavraması imkânsız düşüncelerden bir geçit töreni başladı; bu düşüncelerin her biri, iki sisin arasındaki bu kırmızı köprünün, ona bakmak isteyen herkese sunduğu huzura çıkıyordu. Oysa bu, Eugénie'nin hep karşılaştığı bir huzurdu; ağaçları ve insanları birbirine bağlayan, insanların diliyle bitkileri konuşturan. Köprü, birleştirici, uyumlu kılan bir güç yayıyordu; bu güç Eugénie'ye, doğanın yollarını, henüz deneyimlemediği bir yoğunluk ve harmonide göstermekteydi. Sonra görüntü kayboldu. Bir iç çekişlik sürede gelip geçmişti; tıpkı tüm güzelliklerden daha güzel bazı seslerin ancak birkaç saniyeliğine duyulur olması gibi.

Barış... Geçen tüm o yıllar boyunca başka ne dilemişti ki Eugénie? Bağırsakları şeref göğünün altında patlayan bir oğul kaybettiğinde, insan başka neyi arzulayabilirdi? Daha aynı sabah acılı bir kesinlikte tekrar gözlerinin önüne gelen, şimdi ise hafızasını okşar gibi gelip geçen bir anıyı, bahçede Aziz Yuhanna yortusu için masayı donattıkları bir yaz akşamını hatırladı. Senenin en uzun günüydü; masayı yaz gündönümünün büyük süsenleri süslüyordu. Böceklerin vızıltısını taşıyan sıcak havaya, bahçenin sebzeleriyle pişen turna balığının dumanı karışıyordu; ve Eugénie, geçmiş yüzyıllardan

beri görmediği şekliyle tekrar gördü oğlunu; tam karşısında oturuyor, annesine kederle gülümsüyordu; çünkü ikisi de biliyorlardı ki, onca kocayı, onca oğulu yutmuş bu tarlalar üzerinde çoktan ölmüştü Eugénie'nin oğlu da. Hafifçe eğildi ve şefkatle bakarak, hiçbir üzüntünün, hiçbir pişmanlığın perdeleyemeyeceği bir sesle şöyle dedi oğluna: *Git, oğlum benim; ve seni ne kadar çok sevdiğimizi sonsuza kadar bil.* O an ölebilirdi Eugénie; kusursuz ve budala bir mutluluk içinde ölmek. Gelincikler ve yaz yusufçukları nasıl ölüyorsa öyle. Fakat ölmek bir yana dursun, ölümün pençelerinden kurtarması gereken bir oğulcağız vardı o an; ve Eugénie, bir ilahiyle sonsuza dek başı dönecek o eterli ruhlardan değildi. Gördüğü görüntü, başladığı işi bitirmesi için kaybolmuştu; bunu biliyordu. Gece başlığını boşuna doğrultmamış, kollarını boşuna sıvamamıştı; bir görevi vardı. Diş diş sarmısakları ezmişti parmaklarıyla bu görev için ve bir kış gecesinde oğlunu görmüştü yeniden.

Yine o aynı anda, Maria elini yaşlı kadının omzundan kaldırdı ve Eugénie her şeyi hissetti, anladı, tanıdı, bildi. Hastanın vücuduna daldı ve gördü ki enfeksiyona sebep olan, rüyalarındaki o yapışkan ve sarı maddeydi; savaş zamanı boyunca tüm havayı kaplayan, her yanı saran berbat kokusunu tanıyordu. Tek niyeti parçalamak, bozmak olan bir kangrendi bu. İstilacıydı. Yaşayan ve seven her şeyi yavaş yavaş içine çekerdi. Yani düşman zorluydu; basit bir köy şifacısının, imkânlarının tüm yoksunluğu içinde, temiz yürekliliği ve bilgisinin olanca saflığıyla karşı koyabileceğinden çok daha üstündü. Eugénie, bu kesinlik altında bir an için ezilmişti; fakat güçlüydü o da. Maria omzuna dokunduğunda, küçük kızın elinden geçen yeni bir ışıkla güçlenmişti. Savaşlar... Biliyoruz ki hepsi kendi yasalarını dikte ediyor ve ödettikleri bedeller, doğrunun yolunda gideni de kavgaya dahil olmaya mecbur

ediyor. Ya savaş alanlarındaki herkes, seherin tertemiz havasını içine çekerek otların üzerinde oturup silahlarını yana bıraksa? Komşu kilisenin Angelus'u[1] vuran çanı işitiliyor. İnsanlar korku dolu gece düşlerinden uyanıyor. Birdenbire yağmur yağmaya başlıyor; menekşelere has, akışta bir yaşamı duyuran bu duaya kendimizi bırakmaktır tek yapmamız gereken. Vahşet saçan ordular ve onca namlu karşısında elinden hiçbir şey gelmeyeceğini bildiğimiz üç asker feda ederek tüm hücumu bastırıp üstün gelmeyi ummak ne kadar da saçma. Barıştan, barışmaktan başka nedir ki iyileşmek, iyileştirmek? Ve nedir ki yaşamak dediğimiz, eğer sevmek için değilse?

Büyük kararlar, alçakgönüllülüğün görünmezliğinde meydana gelir. Karanlık ordu, enfeksiyonun karargâh kurmasını kolaylaştırmak için hastanın etine mahmuzlarını geçirerek burçlar inşa ediyordu. Eugénie ise askerlerini saflarında serbest bırakmak yerine onlara oturmalarını emretti. Yeteneği sayesinde, sarmısak ve kekiğin hastanın bağırsaklarında ve kanında izlediği yolu görünür kılmıştı; gördüğü rüya, bu yoldaki akışkanlığı on katına çıkarttı ve yolun çeperlerini, sivri bir şeyin batmasını engellemek üzere kayganlaştırdı. Rüyasını daha da güçlendirerek, hastanın etine batırılmış çengellerin diplerini, ezilmiş sarmısak ve kekik dikenleriyle iyice örtecek şekilde sıvadı; böylece sarmısağın ve kekiğin iyileştirici gücü, düşmanın açtığı deliklerden içeri boşalıyor, bu yaraları tüm yardımseverlikleriyle hamaratça kapatıyordu. Eugenie coştukça coşuyordu. Şifalı otlardan bu şekilde faydalanmak ve onları, hastalığa sebep olan maddenin üzerine doğrudan tatbik edebilmek ne kadar da kolaydı. Ayrıca iyileştirmeye çalışırken, rüyanın büyüsü sayesinde doğal süreçlere etki edip

1 Katoliklerin sabah, öğle ve akşam okudukları, "Tecessüdü İsa" duası ve bu duanın okunacağı zamanı haber veren çan sesleri. (ç.n.)

onları çabuklaştırabilmek harikulade bir şeydi. Buna mukabil Eugénie, yeteneğinin tükendiğini, rezervlerinin giderek boşaldığını hissediyordu; rüyasındaki enerjinin kuruması yüzünden vazgeçmesinin gerekeceği anın yaklaştığını gördü. İşte o zaman, bir süsen fark etti. Çiçeğin nerede olduğunu göremiyordu; buradaydı ama aynı zamanda hiçbir yerdeydi; ona bakabiliyordu ama çiçek görünmezdi; çevresine yaydığı yoğun bir mevcudiyeti vardı ama ne yeri belirlenebiliyor ne de ele geliyordu. Bahçede yetişen süsenlerden daha küçüktü; soluk maviyle çizgilenmiş beyaz taçyaprakları, koyu kırmızıya çalan mor kalbinde turuncu stamenleri vardı. Eugénie'nin formülünü ilk başta çıkaramadığı bir tazelik hissi yayıyordu; fakat aniden fark etti ki bu çocukluğun hissiydi. Böyle işte... Çiçeğin en görünür olduğu anda, göze gelmiyor olmasının arkasındaki gizemi biliyordu şimdi; ve görevini tamamlamak için yerine getirmesi gerekenin ne olduğunu anlıyordu. Çiçeğin, kokulu harflerle yazılmış mesajını, ilk çocukluk zamanlarının neşesiyle okurken irkildi Eugenie. Yeteneğinin saf ve basit kabulüyle kendinden geçmiş varlığını yatıştırarak, Maria ikinci defa omzunu okşadığında unutmuş olduğu seksen yedi yıllık bedenine geri döndü. Tekrar cisimleştiği bu bedende, o ana kadar hiç tanımadığı bir varoluşun hissini tadıyordu. Etrafına baktı; boyasının üstünden parlak ve yumuşak bir vernikle geçilmiş bir tabloydu baktığı. Oda sessizdi. Angèle, kilisenin ön sıralarındakiler gibi güzel, kırmızı kadifeyle kaplı olanlarıyla değiştirmeyi ısrarla reddettiği, kestane ağacından yapılma eski dua kürsüsünde diz çökmüştü. Adeta yalvardığı duasına kendisini öyle vermişti ki, ters dönen geceliğinin altından açığa çıkan genç kızlara has dantelli paçalarıyla pamuklu pantolonunun göründüğünün farkında değildi. Leonce, yorganın altında yatan Marcel'inin yanında oturmuş Meryem Ana sabrıyla kocasının ayaklarını ovuşturuyordu.

Jeanette ve Marie, önünde küçücük göründükleri bir kapının açıklığında durmuş bekliyorlardı; yıllardan çok şimdi korku ve kaygıdan iyice ufalmış görünüyorlardı. Eugenie oğlancağızın nabzını ölçtü ve bir gözkapağını kaldırdı. Nefes alıp verişi zayıf fakat düzenliydi; gözünü perişan eden kan dağılmıştı. Hastanın ağzına, âdet yerini bulsun diye son bir doz sarmısak ve kekik zerk etti. Kendini bir anda çok yaşlı, çok yorgun hissetmeye başladı. Sonra arkasını döndü ve birdenbire karşısında Maria'yı buldu.

Maria'nın kara gözleri yaşlarla dolmuştu ve kederini artıran iki yumruğunu sıkıyordu. Eugénie'nin, küçüğünü böyle üzgün görmekten kalbi acıyordu; maalesef büyü bütün diğer küçük kızlarınkine benzeyen bu küçük kalbe etki edemiyordu; ne yazık ki Maria'nın kalbi de, bu ilk yırtılmanın etkisiyle daha uzun süre kanayacaktı. Eugénie, tüm anne şefkatiyle gülümsedi Maria'ya; çocuğu için gerekirse yüz defa ölüp yüz defa öldürebilecek bir annenin şefkatiyle; ve eliyle, yeteneğin şuurunu ve görkemini çocukluğun süsen çiçeği şekline soktuğu bir el hareketi yaptı. Ama Maria'nın acı ve keder dolu gözlerinden yaşlar süzülmeye devam ediyordu. Sonra yana doğru bir adım attı ve aralarındaki temas kesildi. Oysa bu denli kederlenecek bir durum yoktu; çünkü odada acı yatışmış, büyük bir rahatlama hâkimdi; herkes çarpışmadaki görev yerini, dua kürsüsü ve kuştüyü yorgan dahil, terk etmişti; şimdi sıra, birbirlerine üstün başarılarından dolayı rütbe verip zafer kucaklaşması yapmaktaydı. Muzaffer bir edayla tespihlerini çekiyor, Eugénie'nin sarmısak ve kekiğin erdemlerinden her zaman övgüyle bahsetme konusundaki kararlılığını kutluyorlardı – fakat şu köylü kafalarından hangi düşünceler geçmekteydi acaba? Ne de olsa unutamadıkları o karlı iki geceden bu yana, iki kere ikinin dört etmesi gibi, bu küçük

kızın büyülü olduğundan hiç şüpheleri yoktu; ne de olsa gökten her sabah insan karışımı yaban domuzları düşmüyordu; mevsimlerse hiç bu denli zengin ve bereketli geçmemişti. Aslında bu insanlar beş duyuyla algıladıklarını imanla birlikte var ediyorlardı; Tanrı'nın ilişkili olduğu güçler söz konusu olduğunda inandıklarımızla gördüklerimizi uyumlu hale getirme endişesi taşımak yersizdi; bu düşünceyle ikna oluyorlardı. Marcel bir yeniyetme gibi acemice horluyordu; şimdi mükâfat olarak bir kahve için mutfağa inebilirlerdi; ama daha acil bir görev onları bekliyordu: Angèle'in başından beri kesin gözüyle baktığı bir sebepten, Maria'nın çok iyi korunuyor olduğundan emin olmaları gerekiyordu; çünkü Maria çok güçlüydü ve dünyanın diğer güçlerini durmadan kendine çekecekti. Eugénie'nin ise kahvesini içmediğini; yılların kemirdiği dudaklarında düşçü bir gülümseme, orada öylece oturup kaldığını hiç kimse fark etmedi.

"Oldukça uzun bir gece oldu ya da kısa," dedi baba sonunda fincanını tabağına bırakırken; ve odadaki herkese, ancak kendisinin yapabileceği şekilde gülümsedi. Ne ki bu gülümseme, zamanı tekrar huzurlu ve düzenli seyrine oturtuyor, günü, rutinlerin doğru ve düzgün yoluna geri döndürüyordu.

O zaman köyün çan kulesinden Angelus'u işittiler. O sırada mutlu çiftliklerden tüten duman gökyüzüne yükseliyor, akdiken ve aşktan beslenen bir yaşam, tekrar kendi yatağında akmaya başlıyordu.

– Raffaele –

Biz Hizmetkârlar

O nasıl bir güzellikti Tanrım; sapsarışın; upuzun; buzulların suyundan daha mavi gözler; erkeksi bir yüzü porselene çeviren o hatlar; müthiş bir özgürlükle hareket eden esnek bir vücut ve sol yanağını süsleyen o sevimli gamze; fakat bu göz alıcı fizyonominin en muhteşem yanı, dünyanın üstüne gökkuşağının renkleriyle pırıl pırıl bir sağanak gibi yağan o gülümsemeydi. Evet, meleklerin en güzeliydi hiç şüphesiz; daha önceleri, diriliş ve aşka dair bu vaat olmadan nasıl yaşanabilmiş, insan kendine sormadan edemiyordu.

Raffaele Santangelo parçanın sonuna kadar Clara'yı izledi; sonra geri gelen sessizlikte Maestro'ya doğru giderek:

"Kendi kendimi davet ederek düşüncesizlik ettim ve dostça bir toplantıya gölge düşürdüm," dedi.

Clara'nın geçmişten tanıdığı bir sesti bu. Bir ölüm yolu boyunca yayılan aynı şiddet, tekrar kulaklarında çınlıyordu.

"Sana saygılarımı sunmak isterim," dedi Leonora'ya.

Leonora ayağa kalktı ve öpmesi için elini uzatarak:

"Ah dostum," dedi, "yaşlanıyoruz, öyle değil mi?"

Raffaele ise kısacık öne eğildi.

"Hiç olmadığın kadar güzelsin."

Raffaele salona girdiği an bütün erkekler kalkmış fakat onu selamlamamışlar, göstermelik bir saygıyla ayakta durmaya devam etmişlerdi; ona karşı dostluk beslemedikleri yüzlerinden okunuyordu. Acciavatti ise Clara'ya yaklaşmıştı. Fakat en dikkat çekecek tepki, misket şarabına gerekli ilgi ve alakayı gösterecek zamanı bulup çoktan bir koltuğa gömülmüş

olan Petrus'tan gelmişti. Raffaele'nin gelişi onu koltuğundan ayıramamıştı; fakat oturduğu yerden bir bekçi köpeği gibi doğrulmuş, dudakları düzensiz ve düşmanca hırıltıların araya girdiği kötü bir sırıtışla çarpılmıştı.

Maestro ve Kumandan'ın gözleri karşılaşır karşılaşmaz, piyano salonunda, kahverengilere altın yaldızların karıştığı bir yıldız saçılması oldu. Clara öyle şaşırdı ki bir sıçrayışta yerinden kalktı; o sırada ortalık parlak bir tozla ışıl ışıl yanıyordu; içinde bilinmedik hafıza fragmanlarının dans ettiği, kaynağı bu iki adam olan iki ışık konisi oluşmuştu; güçlerinin yoğunlaşıp çarpıştığı kesişim kümesinde bir çifte koni görülüyordu. Herkesin içinde yalnız Petrus bu koniyi görmüşe benziyordu. Düşmanca homurdanmış, burnunu dikleştirmiş, savaş pozisyonundaydı. Kumandan Maestro'ya, Maestro Kumandan'a bakıyor, ne biri ne de öbürü diyaloğu başlatmakta acele eder görünüyordu. Bu sırada küçük arkadaş topluluğunun tüm korkusuna rağmen sakinliğini koruyarak hayran olunası sessiz bir hareketsizlik içinde kaldığını belirtmek gerekir. Nihayet Alessandro'nun yüzünde, onu gençleştiren, daha da keskinleştiren yeni bir ışık belirdi; Maestro'nun yüzündeki bu pırıltı Clara'nın hoşuna gitmiş fakat aynı zamanda içinde yeni bir endişe doğurmuştu; tıpkı büyük şeylerin ya da son büyük kararların, ceremesinden önce tatlı bir keyif vermesi gibi.

"Mutlu bir topluluk," dedi sonunda Raffaele.

Ama artık gülümsemiyordu. Yaptığı hareket –ah o ne zarafetti– konukların üzerinde, sanki bir dostluk cemaatini şahit yapmak istercesine bir bir dolaştı; ve şöyle ekledi:

"Gönül isterdi ki böyle kendi aralarında ittifak yapan başka topluluklar da olsun."

Gustavo gülümsedi.

"İttifaklar kendi kendilerine oluşur," dedi.

"Bir ittifak ihtiyaca göre tasarlanıp oluşturulur," diye cevap verdi Raffaele.

"Bizler sadece sanatçıyız," dedi Maestro, "ve yolumuzu bir tek yıldızlarla buluruz."

"Ama cesaret her insana gereklidir," dedi Kumandan, "ve sanatçılar da insandır."

"İnsanların kaderini kim tayin eder, kim yargılar?"

"Peki mantıksızlıklarını, tutarsızlıklarını kim yargılar? Yıldızların cesareti yoktur."

"Yıldızlar bilgelik sahibidirler."

"Zayıflar bilgeliğe başvurur," dedi Kumandan, "cesurlarsa, olgulara güvenirler."

Maestro'nun cevabını beklemeden, piyanoya doğru yaklaştı ve Clara'ya baktı.

"Ve işte bir küçük kız daha..." diye mırıldandı. "Senin adın ne küçükhanım?"

Clara cevap vermedi.

Petrus koltuğunda homurdandı.

"Virtüöz ve dilsiz, öyle mi?"

Maestro elini Clara'nın omzuna koydu.

"Aa demek ki icazet bekleniyormuş," dedi Raffaele.

"Adım Clara."

"Ailen nerede?"

"Buraya Sandro amcamla geldim."

"Sana piyanoyu kim öğretti? Ressamlardan iyi öğretmen olduğu görülmüştür; fakat taşlara şarkı söyletmeyi becerebildiklerini bilmiyordum."

Işık konisinde, birden siyah taşlarla döşeli, iki yanında birbirine doğru eğilmiş büyük ağaçlarıyla bir yol görüntüsü belirdi. Maestro'nun söylediği bazı kelimeler geldi Clara'nın

aklına. *Pavyonumuz. Bizimkiler pavyonun içindeyken görebiliyorlar*; sonra koni yine o anlaşılmaz projeksiyonlar havuzu haline geri döndü.

Kumandan, Clara'ya düşünceli düşünceli baktı; kız, altüst olduğunu hissediyordu.

"Ah sizler, sizin gibi deliler, hangi kuruntulu hayalleri kovalıyorsunuz?" diye sordu.

"Ozanlar kuruntulardan beslenirler," diye karşılık verdi Gustavo sevecenlikle.

"Şımarık çocuklara has bir tasasızlık; diğerleri hayal edebilecekleri şeyler için çalışırken..."

"Ama politika da kuruntulu bir hayal değil mi?" diye devam etti Maestro, o aynı pürüzsüz ve nazik ses tonuyla.

Kumandan, tüm güzel şeylerin neşesiyle ışıldayan tapılası bir gülüşle güldü ve Clara'ya bakarak şöyle dedi:

"Önceden önlemini al güzel kız, müzisyenler sofisttir. Ama birbirimizi yeniden göreceğimizden eminim. Müziğin onlara ilham ettiği tüm şaklabanlıklar hakkında rahatça konuşacak vaktimiz olacak."

Petrus'un koltuğunun civarından düşmanca bir ses işitildi.

Kumandan, Leonora'ya doğru döndü ve Clara'nın kanını donduran bir reverans yaptı. İçinde en ufak bir saygı barındırmayan bu dalkavukça harekette soğuk bir nefret açığa çıkmıştı.

"Ah ne yazık," dedi, "müsaadenizi istemek durumundayım."

"Seni tutan yok," dedi Petrus, şöyle böyle duyulur bir sesle.

Raffaele dönüp bakmadı.

Maestro'ya dönerek sordu:

"Desene ayyaşlar ve hayalperestlerle çevrili olmak hoşuna gidiyor?"

"Daha kötü refakatçiler biliyorum," dedi Gustavo.

Kumandan neşesizce gülümseyerek:

"Herkes kendininkileri bilip tanıyacak öyleyse," dedi.

Sonra gitmeye davrandı; fakat Pietro Volpe, kasten yapmış gibi tam o sırada salona girdi.

"Kumandan," dedi, "seni başka yerlerde sanırken kendi evimde buluyorum."

"Pietro," dedi Kumandan, az önce Leonora'ya gösterdiği aynı nefretin bir ucuyla, "seni şaşırtmaktan memnunum."

"Korkarım sayı avantajım var. Yoksa gidiyor muydun?"

"Kendi ailem beni bekliyor."

"Askerlerim demek istiyorsun herhalde."

"Kardeşlerim."

"Tüm Roma sadece onları konuşuyor."

"Bu daha başlangıç."

"Hiç şüphem yok Kumandan, seni geçireyim."

"Hep hizmetkâr," dedi Raffaele, "hüküm sürebilsen bile."

"Senin gibi kardeşim, tıpkı senin gibi. Ama zaman biz hizmetkârlarını ödüllendirecektir."

Petrus tatmin olmuş bir ifadeyle sırıtıyordu.

Raffaele Santangelo, Clara'ya son bir bakış fırlattı ve *nasıl olsa zamanımız var* demek ister gibi, bir balerin edasıyla omuzlarını silkti.

"Elveda," diyerek, siyah giysisinin altında savaşçı vücudunun mükemmelliğini açığa vuran son derece zarif bir hareketle salonu terk etti.

Raffaele tüm gölgelerini de beraberinde götürerek çıkıp gitmeden hemen önce Clara, kayalıklı bir suyun karanlığında bir kristal tanesi bulmuş gibi, meleksi hizmetkârın arkasında pusuda bekleyen yabancı bir aura sezmişti. Nasıl ki bir görüntü, geçip gittikten sonra uzun bir süre daha retinada iz bırakırsa, Raffaele'in gölgelerinden biri de o şekilde gelip

Clara'nın bilincinde çarpıcı bir etki bırakmıştı; onunla karşılaşmasına ait anlara geri gitti ve Kumandan'ın yüzündeki ifadeyi belli bir ölçüde tüm bileşenleriyle tekrar gördü. O zaman, o ölü sesini duyduğunda bu sesteki kontrastlardan ürktüğü ana benzer şekilde, bu sefer bir güzellik dalgasıyla sarıldığını hissetmiş, ne var ki bu güzellik daha o anda çirkinlik tarafından yok edilmişti. O kaçamak bakışında nasıl bir soyluluk, ne çok öfke ve acı vardı; oysa küçük kızın içsel algısına sirayet eden görüntü nasıl da ihtişamlıydı... Fırtınalı bir gökyüzü sisle kaplı bir vadi üzerinde yükseliyor ve gök mavisi içinde salınan bulutların arasından yer yer taşların kümelendiği bahçeler seçiliyordu. Clara dilinde kar ve menekşelerin tadını duyumsadı. Bu tada ağaçların, orman kümelerinin doygun kokusu karışıyordu. Bu, hem hayal edilemez hem de çok tanıdıktı; sanki ortadan kaybolmuş bir dünyanın tüm lezzeti ağzında tekrar oluşmuştu; ve parmağını kalbinin acıya en duyarlı uçlarında gezdirdiğinde, kanadığını görmüştü ilk defa. Birbirine karışan müthiş bir esrime ile korkunç bir acı; ıstırabın bıçağıyla bilenmiş sonsuz bir keder ve nefretin gürleşip giderek büyüdüğü eski bir rüyanın nostaljisi. Sonunda Clara, gökyüzünde, görünmez okçular tarafından fırlatılmış kuşları fark etti ve anladı ki Raffaele'in kaybettiklerini yine onun gözünden görmekteydi; felaketin ve ölümün yolu için duyduğu tiksintiye, aşka benzer bir itkinin karıştığını duyuyordu. Aslında Maestro ile Raffaele birbirlerine meydan okurcasına karşı karşıya geldikleri kısa süre boyunca, aralarındaki gerilim herhangi bir konuşma ya da hareket olmaksızın artmıştı; sanki bu iki adam, kavga etmek için herhangi bir temasa ihtiyacın olmadığı bir savaş sanatını ustalık düzeyinde pratik ediyorlardı. Clara, metabolizmalarının işleyişinde merkez noktayı müşahede edebilmişti, güneşten kaynağını alan aynı güç dalgası üzerindeydiler; bu da Clara'ya bu

adamların ikisinin de aynı dünyadan geldiğini söylüyordu. Ama Maestro çevresine kayalıkların ve kıyıların aurasını yayarken, Kumandan bir ok gibi yükseliyor, okun beyaz yeleği sonunda yanık tüylere dönüyordu. Yüreğinde, onu kendisinden uzaklaştıran bir burkulma vardı ve o ilksel göz alıcı mükemmelliğin üstünde duran açık bir yaraya benziyordu.

Kumandan'ın gidişinin ardından, Maestro'nun arkadaşları gecenin ilerleyen saatlerinde sohbet etmeye devam ettiler; aralarındaki konuşmalar sayesinde Clara, Roma siyasetinin satranç tahtası hakkında daha net bir fikir edinebildi. Maestro'nun, resmî herhangi bir konumla ilgisi olmadığı halde bu oyunun yapıtaşlarından biri olması, Clara için bir sürpriz değildi; fakat Maestro'nun, gerçeğin gizemli parçalarından biriyle fazla yakın bir temas içinde olduğunu herkesin bilmesi onu şaşırtmıştı doğrusu.

"Artık hiç tereddüdü yok. Zaferine kesin gözüyle bakıyor," dedi Pietro.

"Ama seni hâlâ kendi safına çekmeye uğraşıyor," dedi Roberto ismindeki orkestra şefi, Maestro'ya.

"Bu bir tehditti; bir dilek değil," dedi Alessandro. "Köpeklerini ülkenin bir ucundan öbürüne çoktan saldı ve Konsey üzerinde müthiş bir ağırlığı var. Fakat savaşın büyük bölümü için İtalya sadece bir piyon."

"Alessandro Centi! Lanetli ressam ama keskin bir stratejist," dedi davetlilerin arasından bir kadın; sesinde acı ve şefkat vardı.

Bunun üzerine herkes güldü; fakat dostluk ve korku karışımı bu gülüşte, Clara, Alessandro'da sezdiği aynı kararlılığın ayırdına varıyordu; ve içindeki arzuyu körüklediği ölçüde Clara'yı ürkütüyordu bu. Talihin üzerine titrediği insanlara has, ipek gibi nazik ve yumuşak tavırlı bu kadın ve

erkeklerin yüzlerinde gezdirdi gözlerini. Mutsuzluğun bilincini gördü. Bu bilincin kazdığı boşlukta, sanatlarının alevi yazgının rüzgârında dans ediyor, ruhlarının büyülendiği ve bitkin düştüğü iki uç arasında salınıyordu. Clara şunu da görmüştü ki, bu barışçıl insanlar, bir savaş için hazırlanmaları gerektiğini kabul etmişlerdi; ve verdikleri bu karar, ânı muhteşem kılan bir çekim gücü yaratıyordu. Dolayısıyla Clara, davetlilerden hiçbirinin burada tesadüfen bulunmadığını anlıyordu; Leonora'nın doğum günü için ve bu bahaneyle aslında küçük bir ordu toplanmıştı. Maestro'nun ordu kurması da böyleydi işte; partisyon seçer gibi. Yoluna şeftaliler ve sevilen kadınlar serpiştiriliyordu. Clara ise bu insanları seçkin bir savaşçı topluluğu yapanın ne olduğunu kendine soruyordu. Bu taburun üyelerinden hiçbiri, bildiğimiz –kendilerini tan kızıllığında, akşam kan kızılına boyanacak meydanlarda bulan– asker sınıfına dahil olmasa da, Maestro'nun birinci derece subaylarıydılar; akşam yemeği masasının altına gizlenmiş silahları ve güçleriyle bir aile oluşturuyorlardı; ve Clara bu ailenin bir mensubu olduğu için kendiyle gurur duyuyordu.

"İlk savaşı arkamızda bıraktık," dedi Maestro, "ve kaybettik. Kış sona ermeden güçleri oylayacak olan Konsey'in üzerinde artık hiç etkimiz yok."

"Hazırlanmalıyız," dedi Ottavio. Kır saçlı, Bizanslı bakışlara sahip biriydi. Sandro çok iyi bir yazar olduğunu söylemişti.

"Sizinkileri güvenli bir yere çekmenizin zamanıdır," dedi Pietro.

"Clara için nasıl bir koruma olacak?" diye sordu Roberto.

Clara, kendisinin, savaşta belirleyici önemde bir etkiye sahip olduğu konusunda herkesin hemfikir olduğunu gördü.

"Koruyan korunacak," dedi Maestro.

Nihayet Pietro, Alessandro ve Petrus dışında, bütün ziyaretçiler gitti.

"Görünür vaziyettesin. Artık avluya geri dönemezsin. Bu akşam burada uyuyacaksın," dedi Leonora Clara'ya.

Sonra onu kollarının arasında sıktı ve gitti. Pietro ve Alessandro birer bardak likör alıp son bir gece sohbeti için bir köşeye çekildiler. Petrus bir ara ortadan kayboldu. Neden sonra elinde bir şişe misket şarabıyla geri geldi ve şefkatli bir özenle kendine bir kadeh doldurdu.

"Benim gördüğümü Kumandan da görüyor mu?" diye sordu Clara.

"Sonuna doğru fark etti," diye cevap verdi Maestro, "senin yanında özellikle kalmama rağmen. Ama ne gördüğünü tam olarak anladığını sanmıyorum."

"Aranızdaki ışık tünelini gördüm," dedi küçük kız, "bahçendeki ağaçların aynılarının bulunduğu, taşlarla döşeli bir yol vardı."

"Taşlar hayatının merkezindeler," dedi Maestro, "o yolu çok sık göreceksin."

Clara, sesinden onunla gurur duyduğunu anlamıştı.

"Senin ırmağının şarkısını dinledim," dedi küçük kız.

Pietro, tıpkı partisyonun üzerinde yazılı şiiri boşuna görmeye çabalamasının ardından yaptığı gibi, aynı şekilde gülümsedi.

"Bundan böyle burada kalacaksın," dedi Maestro, "Raffaele harekete geçmeden önce iyice bilmek isteyecektir, önümüzde biraz daha zamanımız var; fakat gözetimimizi sağlamlaştırmalıyız."

"Adamları savaş düzenine sokarım," dedi Pietro, "fakat sabrımız taştı. Gözcülerimize rağmen Raffaele bilgilendirilmişti."

"Diğer küçük kız kim?" diye sordu Alessandro. "Öyle

görünüyor ki Kumandan onu öğrenmiş. Bu akşam bize ondan söz etmek istersin sanırım."

"Özellikle sana söz etmek istiyorum; çünkü yakında onunla buluşmaya gideceksin. Uzun bir yolculuk; tehlikeli olacak."

"Kızın ismini öğrenebilir miyiz acaba?"

"Maria," dedi Clara.

Fakat kendini daha fazlasını söyleyecek rahatlıkta hissetmedi; içinde büyük bir alarmın sesini duyuyordu; birdenbire ayağa kalktı. Yastıklarından fırlayan Maestro ve Petrus da onu takip etti.

Uzaklardaki çiftlikte can çekişmelerin gecesi! Marcel söndürülemez acısının ateşi içinde uyanıyor. Evdeki herkes, onun ıstırap içinde kıvrandığı odasına yöneliyor. Maria ve evin babası, ölümün aralarından birini avlamak için pusuda olduğunu diğerlerinden önce anlamış olacaklar, çoktan odadalar. Clara, zavallının başucuna doğru ilerleyen ihtiyar alayını ve acıdan tükenmiş Marcel'i görüyor; öleceğini, diğerleri gibi o da anlıyor; ve Marcel'in hastalığının bir tokat gibi uyandırdığı, kalın yün çorapları içinde bir anda ayağa kalkan Eugenie'yi görüyor. Görev duygusunun ışığıyla aydınlanan yıpranmış yüzü uzmanlığının bıçağıyla bilenmiş, hatları keskinleşmiş. Sanki ileri yaşı ve dur duraksız çalışmanın yorgun düşürdüğü iki büklüm olmuş o küçük ihtiyarcık gitmişti; ölmek üzere olan adama yaklaşan başka bir kadındı; öyle güzeldi ki! Bu güzelliğin görüsüyle Clara'nın kalbi sıkışıyor; çünkü hangi demirden dövülmüş olursa olsun güzelliğin geçici olduğunu biliyor. Sonrasında ise tehlike duygusunun anbean arttığı askıda bir zaman diliminde, iyileştirme sürecinin birbirini takip eden aşamalarını izliyor. Maria, Eugenie'nin omzuna elini koyduğunda Clara, içinde sonsuza dek kaybolup boğulmaktan korktuğu bir güç denizine battığını duyum-

suyor; ama yerinin, birlikte görünürün sınırını aşıp ötesine geçen bu ihtiyarların yanı olduğunu biliyor ve heyecan içinde fırtınada bir yol arıyor. Maestro'nun sözleri –*Pavyonumuz. Bizimkiler pavyonun içindeyken görebiliyorlar*– belleğinden fırlayıp bilincine hücum ediyor yeniden; denizin ortasındaki bir sal gibi bu sözlere tutunmaya çalışıyor Clara. O zaman görüyor pavyonu. Aniden gelen bir huzur... Kırmızı köprü, sislerinin içinden çıkıp bir kuğu edasıyla görkemle salınarak kendisine doğru geliyor; köprü yakınlaştıkça, en yüksek kemerin orta yerinde bir siluet seçiliyor; Clara bu gördüğünün, iki dünya arası geçişi sağlama misyonunu yüklenen babası olduğunu biliyor. Sonra siluet kayboluyor; köprü, harikulade bir şarkının ezgisiyle hareketsiz kalıyor ve Clara bütün görüntüleri kontrol edebildiğini duyumsuyor. Artık güçleri harekete geçirmek Maria'nın işi. Clara mesajı iletti ve şimdi görünürün birliğini sağlıyor.

"Bu olağanüstü," diye fısıldadı Maestro.

Az sonra Maria'nın görmediği süsen çiçeğini görüyorlar. Clara gözle görülemeyen çiçeğin sözle ifadesi olmayan taçyapraklarına bakıyor. Çocukluğun çiçeğine. Görüntünün öbür ucunda ise Eugenie anlaşmayı kabul ediyor ve değiş tokuşu onaylıyor; ve Roma'da, hiçlikten çıkıp gelen iki adam odanın içinde belirliveriyor. O sırada Maestro Alessandro'ya şöyle diyor:

"Şafak vakti bu adamlarla birlikte yola çıkacaksın."

Sonra Clara'ya dönerek:

"Maria'nın şimdi artık seni görmesi gerekiyor."

Elf Konseyi – Çekirdek Kadro

"İnanılmaz," dedi Konsey Şefi, "insanların dünyasında görüntülerin ve güçlerin ittifakı."

"Maria katalizör görevi görüyor," dedi Gardiyan, "Clara ise geçişi mümkün kılıyor."

"Köprünün güç alanında bir başkalaşma oluyor."

"Sislerin güç alanında bir başkalaşma oluyor. Sisler sadece geçidin yapısını değiştirmiyor."

"Ama değiş tokuş gerçekleşti," dedi Ayı, "ve bizim gördüklerimizi Aelius da görüyor."

"Bu, hareketin tüm çehresini altüst edecek," dedi Sincap. "Geçmenin zamanıdır."

"Çok erken," dedi Konsey Şefi. "Umarım bunun için hazırızdır."

"Köprü açık," dedi Gardiyan, "geçebilirsiniz."

- Clara -

Tespih Çekmeli Şimdi

Maria kırmızı yorganının altında ağlıyordu.

Birkaç haftadan beri, çok sevdiği tüm bu insanlar için bir zamanlar deneyimlediklerinden çok daha büyük bir sınavın yaklaşmakta olduğunun önsezisiyle karnına ağrılar saplanıyordu; Maria bu güzel insanların başına gelen kötü olayları biliyor ve o ölçüde korkuyordu; çünkü seneler geçmesine rağmen yaşadıkları felaketlerin etkisini hâlâ üzerlerinden atabilmiş değillerdi; ve yeni felaketler kapıdaydı. Aksi gibi, ocağın sonundaydılar; kışın en sert zamanlarıydı; karın düşmesi an meselesiydi. Hava çok soğuktu; geceler boyu don oluyor, buzlu şafaklar havanın bıçak gibi keskin soğuğunda asılı kalıyordu. Ne var ki güzel kar ne gündönümü öncesi ne de sonrasında bir türlü yağmamıştı. Maria, aşağı illerin buz kesmiş manzaralarını tavaf ederek dolaşıyordu. Hayvanlar, elle tutulamaz tehdidi günbegün keskinleşen gölgelerden endişeliydi. Müzik, tıpkı mart ayının o alacakaranlığında olduğu gibi, yer yer kesilmeye devam ediyordu; Maria, fantastik yabandomuzunu ya da gümüş renkli atı tekrar görmemişti ama şarkının bu şekilde yitişinin ölümcül bir saldırı alameti olmasından kaygılanıyordu. Çok erken, diye düşünüyordu artan bir endişeyle. Oysa tek isteği, ağaçlarının sonsuz gravürlerinden hayranlık duyulmaya devam edilen bir yaşamdı.

Ayrıca düşüncesiz bir adamın, yediği beçtavuğunun bedelini yüz katı ödeyerek can çekiştiği odaya girdiği zaman, şimşek hızında bir sezgi, küçük kıza, beklenen felaketlerden

ilkinin başlarına çöreklendiğini söylemişti. Eugénie'nin omzuna iki kez dokunmuş ve şifacı kadın, işinin başındayken sanatının nasıl da geliştiğine hayranlıkla tanık olmuştu. Eugénie'nin köprüyü gördüğünü ve mesajı anladığını biliyordu; savaşı nasıl reddettiğini ve ağaçların şarkısıyla uyum içinde cepheyi nasıl terk ettiğini görmüştü. Maria'nın düşünmesini ya da üzerinde yoğunlaşmasını gerektiren hiçbir şey olmamıştı – tersine yaşlı teyzenin kalbinde henüz açığa çıkmamış izlerin capcanlı hissine kendini tamamen bırakmıştı; ve Eugénie'nin içinde kısıtlı kalmış his dalgalarıyla, dalga yüksekliklerini yeniden belirlemek suretiyle oynamıştı; tıpkı üst üste sarılmış ipleri açmaya benziyordu bu; ilk olarak basitçe, dalgayı katlandığı yerden açıyor, sonrasında ise dalga yüksekliğini olasılıkların alanını olabildiğince genişletecek şekilde uzatıyordu. Hayvanlarla sürekli yaptığından çok da farklı bir şey değildi; tavşanlarla konuşmak istediği zamanlarda sadece hafifçe bükmesi gereken dalgayı, bu sefer sonsuza doğru germesi gerekmişti. Aradaki farka sebep olan şuydu ki, hayvanlarla insanların doğayla ilişkisi aynı şekilde kesintiye uğramıyordu; hayvanlar ulu ilahileri duymuyor, muhteşem boyanmış tabloları görmüyordu. Ayrıca elini Eugénie'nin omzuna koyduğu an gözünün önüne gelen harmonilerin köprüsünü göstermişti ona. Nereden gelmişti Maria'ya bu görüntü? Bilmiyordu. Ama her şey çok kolay ve çok hızlı olmuştu; bu güçleri serbest kılmak ve doğal akışları kendi haline bırakmak öyle basit ama aynı zamanda anlaşılmazdı ki, birinin bu şekilde acısını hafifletmek ve onu iyileştirebilmek, gündelik hayatlarında insanlara nasip olacak türden bir şey değildi.

Eugenie, köprüyü fark ettiği anda, semavi bir ezginin tekdüze söylendiği sesler işitmişti. Fakat Maria'nın aksine, sözlerini duymamıştı.

iki kurşuni bulutun arasından kayan bir gün ve
hafif sislerin içinde iç çeken bir akşamla

Dünyanın bu şarkılar sırasında büründüğü şeffaflık baş döndürücüydü; ve kayarak yer değiştiren sislerin içinde yer yer parıldayan kar ve kırağının ipeksi görünüşü, bu şeffaflığı derinleştiriyordu. Maria, geçiş seslerinden ve bulutlarından oluşan bu yüce kantoyu tanıyordu; geceleri rüyalarında ya da gündüzleri yolları arşınlarken duyuyordu onu. Böyle anlarda, öyle harikulade bir ürpertiyle sarsılıyordu ki neredeyse ölmeyi diliyordu – sonra şarkı ve görüntü kayboluyor, Maria, kendisini bir parça teselli edebilecek bir tavşanın peşinden gidiyordu; çünkü sesler her kesildiğinde, takip eden o bir saniyeyi, bu şarkı ve bu sislerin dışında başka hiçbir şeyden tat alamayacağını düşünerek geçiriyordu. Sonunda dünya yeniden aydınlanıyor; kederi, yapraklar ve menekşelerle biraz olsun hafifliyordu. Gezintisine kaldığı yerden devam ediyor, gördüğü bu zarafet ve iyilik bir düş mü, yoksa gerçekliği dokuyan aldatıcı ilmeklerden biri daha mı diye kendi kendine soruyordu. Bu şarkıyı duyduğu gibi, sisler içinde tuhaf manzaraların rüyasını da görüyordu: Asma bir köprüde, ağaçlara gömülü vadilerin üzerinde gün doğmaktaydı. Köprüye, tahtaları arasındaki geniş açıklıkların ihtişamlı manzaralar sunduğu ahşap bir pavyondan geçilerek varılıyordu. Yerde, güneş ışınlarının bir kuyrukluyıldız gibi parlattığı ince bir toz tabakasıyla kaplı girintili çıkıntılı meşe rabıtaların üzerinde, son derece yalın, toprak bir kâse duruyordu. Maria kâsenin eğri büğrü, pütürlü yüzeyine dokunabilmeyi, onu okşamayı ne çok isterdi. Fakat yaklaşamıyordu bile; çünkü biliyordu; bunu yaparsa, tozun üzerinde onursuz bir yazı kalacaktı; vazgeçti ve toprak kâseyi, şiddetli arzulardan doğan tapınmaya yakın bir hürmetle seyre daldı.

Şarkı şimdi daha da berraklaşmış, daha yırtıcı olmuş, derinleşip gürleşmişti; ve bu sabır yüklü uyarı, aynı anda görkemli ama korkunç olan yeni bir görüş açısı açmıştı. Clara, rüya ve sislerle gelen bu transın içine çekilmiş olduğundan, dönüm noktası olabilecek o belirleyici anda süsen çiçeğini görememişti; fakat aniden onlarca kornodan çıkan pes tonlarda çok güçlü bir nota kulağına çalınmıştı; öyle güzel, öyle hüzünlüydü ki, bir cenaze merasimini andıran bu sesle gerçekliğin tüm düzlemleri aynı anda titremiş ve kendi kendini yutan sabit bir nokta etrafında hızla dönmüştü. Nasıl yapabilmişti? Nasıl olup da bilmemişti? Kırmızı yorganın altında döktüğü yakıcı gözyaşları, küçük kızı avutmaktan uzaktı; çünkü Eugenie'nin gösterdiği süsen çiçeği, Maria'yı aşktan mahrum bırakan bu değiş tokuş karşısında teselli edemiyordu.

Eugenie küçük kızın odasına girdi. Yatağın kenarına oturup sevgili küçüğünün elini tuttu; hıçkırıklarla ıslanmış küçücük bir el, yaşlı, kupkuru ve buruşuk eline sıkı sıkı yapışmıştı.

"Ağla benim küçüğüm," dedi Eugénie," ağla ama üzülme... hadi ama."

Karlı gecenin armağanı küçük kızın alnını okşadı. Ne kadar mutlu etmişti onları! Eugenie kollarını kocaman açıp, göğsünün tam ortasına, üzerinden mutluluk görüntülerinin geçebilmesi için bir perde germek isterdi.

"Üzülme," diye tekrarladı, "ne yaptığını gör ve üzülme meleğim."

Maria birdenbire yerinde doğrularak:

"Ne yaptığımı!" diye fısıldadı, "Ne yaptığımı!"

"Ne yaptığını," dedi bir kez daha yaşlı teyze.

Kelimeleri olmayan, mucizeyi paylaşmaktan âciz, zavallı bir yaşlı köylü olduğunu duyumsadı Eugenie bir kez daha. Bir şimşek çaktı zihninde sonra. Kiliselerde işitilen seslerin

nasıl olup da o kadar yüreği birbirine bağladığını, onca sadık kulu birleştirdiğini anladı. Nüfuz edilemeyene methiyeler düzen dilin, ilmek ilmek dokuyan ve eğiten ne varsa hepsine isim veren yeteneğiyle tanıştı; ve nihayet bizzat kendi içinde varolan bir damarı keşfetmişti. Belki çizgili süsenler ya da Saint-Jean akşamlarından söz edecek kelimelere sahip değildi ama yine de gördüklerinin ve hissettiklerinin çıplak köküne yeniden biçim verebilirdi. O zaman Maria'ya baktı ve tüm yüzünü aydınlatan bir gülümsemeyle ona sadece şöyle dedi:

"Beni iyileştirdin, küçük."

Ve kendisini yetişkin insanların vahşetinden, her iki seferinde de bir çocuğun kurtarmış olduğunu düşündü.

Maria'nın içinde bir şey parçalara ayrıldı; sanki kırağı, örttüğü yerlerden kalkıp parlak ışıklar saçarak sessizce etrafta uçmaya başlamıştı; sonrasında ise cıva yansımalarının giderek içine gömüldüğü kadifemsi bir yüzeye konuyordu. Siyah mürekkep lekeleriyle kaplı gökyüzünde, çıt çıkarmaksızın kayarak ilerleyen yıldızlar ve kuş sürüleri vardı; ve bir nehirde, doğumun gizemi sürükleniyordu: Maria'ya, yaşlı kadınları yüklerinden kurtarabilme gücünü verip kutsayan gizem. Gözyaşları kuruyordu. Eugenie'ye ve yüzündeki zamanla çizilen derin çizgilere baktı. Tapılası bir yüzdü bu. Yaşlı kadının elini okşarken, gülümseme sırası Maria'ya gelmişti; çünkü ihtiyarın kalbindeki neşeyi görüyor ve çilesinden ve tüm yüklerinden arınmış bir ruhun ne demek olduğunu keşfediyordu. Eugenie, mahzendeki kerevetlerde sirkeleşmeye bırakılmış bir elmayı andıran başını salladı ve gizemli, güzel küçüğünün eline 'işte şimdi oldu' der gibi arka arkaya, okşarcasına vurdu. Kendini hafiflemiş ve mağrur hissediyordu; eskinin hevesleri sevimli bir gölge oyununa dahil olmuş, etrafında dönüp duruyordu; cennet şeftalileri gibi sulu sulu şeftaliler

görüyordu; ılık meltemin yaladığı yamaçlarda hasat zamanı ikindilerinin yarma şeftalilerini. Şeylerin tadı, lezzet duyularının henüz trajedilerle yozlaşmadığı zamanlardaki haliyle geliyordu ağzına. Bu öylesine bir tatlılıktı ki Eugénie, içinin sahillerine vurmuş tüm çöpleri alıp götüren gözyaşlarından bir denizde olduğunu hissediyordu. Sonbaharın en güzel armutlarının cilalı kabukları kadar net ve ışıl ışıldı içi. Belleği bir çocukken hayallere daldığı meyve bahçelerinde dolaşıyor, arıların dansında, büyük açlıkların kozmik göğüyle tekrar bir oluyordu; ve ölmeden önce, dünyayı bir kez daha çocukluğun duyargalarıyla alımlayabiliyor olmak, Eugénie için büyüklüğünü onurlandırmaktan hiç vazgeçmediği Tanrı'nın nihai kutsamasıydı. Hadi artık, vakit tamam. Şimdi tespih çekmeli! Kurdelelere sarınıp gündönümü akşamlarının, pazar gününün etekliklerini giymeli. Büyük ölüler cemaatine katılmak gerek; söylensin son bir kez fırtınaların ve gökyüzünün mezmurları, meyve bahçelerinin taptaze serinliğine elveda demeden önce. Eugenie hazırdı. Gereken ne varsa miras bırakmak ve bir devri, odalarının kapıları açılmamak üzere kapatmak. Ayağa kalktı; kapıya gitti; yarı yarıya arkasını dönerek Maria'ya şöyle dedi:

"Akdikenleri toplarsın artık."

Ve odadan çıktı.

Maria, henüz başlamakta olan yeni bir dönemin sessizliği içinde tek başına kaldı. Meyve bahçeleri ve çiçeklerin bu huzurlu atmosferinde, dünya yeniden organize oluyordu. Arkasını duvara yasladı; dönüşen yaşamında devinen, yeni duyumları karşılamaya koyuldu. Hayatının o güne kadar içine yerleştiği tekliklerin, ölçülemez büyüklükte bir düzen içinde nasıl da birbirlerinin aralarına girdiğini görüyordu; öyle ki önceden bildiği katmanların üzerine, birbirine yanaşan, değen

ve çarpan âlemler, baş döndüren bir alan derinliğiyle üst üste binerek ekleniyordu. Sisleri, hazzı yansıtan paravanlar olarak kullanabilen fantastik yabandomuzu, nasıl aynı anda hem at hem insan olabiliyorsa; dünya da silinip tekrar oluşan ve karmaşık bir mimariye göre gökyüzüne doğru çıkan düzlemlerin art ardalığına dönüşmüştü; her ikisi de aynı zamanda hem bir etkileşim hem de bir yok oluş hareketi içindeydi. Maria, sokakları ve köprüleri sabahların ıssızlığında parıldayan kentler görüyordu; o erken saatler, ardı ardına gelen hapşırıklarla birbirinden ayrılıp sonra kentin üzerinde yeniden yavaşça oluşan altın sarısı sislerin nezlesine tutulmuştu. Bir gün bu kentleri görebilecek miyim, diye sordu Maria kendi kendine; ve bu görüntülerin açtığı yarıkta uykuya daldı. İlk olarak, arı kovanları, güneşten sararmış otlarla kaplı meyve bahçeleri, dağlardan ve göllerden oluşan bir manzara ve bir tepenin yamacına bir deniz kabuğunun çukurluğunda dizilmiş evleriyle bir köy gördü. Her şey yabancı, her şey tanıdıktı. Sonra görüntü bir başkasıyla yer değiştirdi. Bu defa berrak bir su gibi parlayan parkeyle döşenmiş bir salon gördü. Küçük bir kız, orgu andıran bir enstrümanın önünde oturmuş çalıyordu. Fakat çaldığı ezgilerin sesleri, kilise dualarına eşlik eden orgunkine hiç benzemiyordu. Harika bir müzikti bu; çok gür değildi; kubbeye çarpıp dağılan o çınlamalar yoktu; bu müzik, Maria'nın arzusunu körükleyen o toprak kâseyi keşfettiğinde gördüğü altın tozuyla aynı kumaştan olsa gerekti; fakat güçlü bir mesaj da taşıyordu; kederi ve bağışlamayı dile getiren bir mesaj. Bir an oldu ki Maria kendini melodinin sunduğu hikâyenin kollarına bırakıverdi; sonra piyanodaki kız çalmayı durdurdu ve Maria, kızın sessiz bir çığlık gibi çınlayan uyarıya benzer bazı anlaşılmaz sözler mırıldandığını duydu.

Sonunda tüm görüntüler kayboldu ve Maria uyandı.

– Pietro –

Büyük Tüccar

Clara odada cisimleşen ve Petrus'un kollarına düştüğü iki adama bakıyordu.

"Uzun gecelerin yoldaşı!" diye haykırdı birincisi.

"Ne mutlu ki seni tekrar gördüm, yaşlı kaçık," dedi öteki, Petrus'un sırtına vurarak.

Sonra hepsi birden Sandro'ya döndü; çok koyu bir teni ve siyah saçları olan uzun boylusu, şöyle diyerek eğildi:

"Marcus hizmetinde."

"Paulus," diye kendini tanıttı öteki de aynı şekilde eğilerek. Petrus'unkiler kadar kızıl saçları Clara'nın dikkatini çekmişti.

Maestro'dan çok farklıydılar; fakat yine de seslerindeki bazı ritim ve tonlamalardan Clara, aralarında bir akrabalık olduğunu seziyordu; ayrıca bu iki adamdan her birinde, arka planda, Maestro'nun yabani atlar sürüsü biçimini alan tabiatına benzer özellikler bulunduğunu ayırt edebiliyordu; isminin Marcus olduğunu söyleyen, Pietro'dan bir kafa daha uzun boylu ve hantal cüsseli olanı, daha karanlık ve derin bir tabiata sahipken Clara'dan çok da uzun olmayan diğerinin parlak ve kaçamak bir mizacı vardı; bir tüy kadar hafif görünüyordu.

Ortaya çıkmalarına hiç de şaşırmışa benzemeyen Alessandro, adamları hatırı sayılır bir cana yakınlığın yanında merakla inceliyordu.

"Apar topar yola çıkmak zorunda olduğunuz için üzgünüm," dedi Maestro.

"Küçük kız ağlıyor," dedi Paulus, "ama gelmekte olan değiştirilemez."

Clara, Paulus'un Maria'yı gördüğünü anladı. O sırada, Eugénie Maria'nın odasına girmişti; küçüğünün yanına oturmuş ve gülümseyerek yavaşça elini tutmuştu. Clara'nın kalbi sıkıştı.

"Ne olacak?" diye sordu.

"Bilmediğimiz çok şey var," dedi Maestro, "fakat emin olduğumuz bir şey var."

"O da Eugenie'nin artık gücü olmadığı," dedi Clara.

"Güçler değiş tokuş edilebilir fakat kendi kendilerine oluşmazlar," dedi Maestro.

"Eugénie'yi bir daha göremeyecek miyim?" diye sordu Clara.

"Hayır."

"Ya öteki yaşamda?"

"Birçok dünya var; fakat tek bir yaşam var," diye cevapladı Maestro.

Clara başını eğdi.

"O, seçimini bilinçli yaptı," diye ekledi Maestro. "Eugénie için üzülme."

"Kendim için üzülüyorum," diye yanıtladı Clara.

Fakat Maestro, çoktan toplantıya odaklanmıştı.

"Maria Fransa'da bir köyde yaşıyor; düşmanın harekete geçeceği yer orası," dedi Alessandro.

"Vaktinde orada olabilecek miyiz?"

"Hayır. Oraya vardığınızda çarpışma çoktan sona ermiş olacak. Fakat Maria hayatta kalmayı başarmışsa, onu güvenli bir yere götüreceksin."

"Bu güvenli yer neresi peki?"

Maestro gülümsedi.

"Bir savaşçı değilim ben," dedi Alessandro.

"Hayır."

"Ve beni çarpışmanın ortasına göndermiyorsun."

"Hayır. Ama yine de tehlike olacak."

Bu sefer gülümseme sırası Alessandro'daydı.

"Bir tek umutsuzluktan korkarım," dedi.

Sonra tekrar ciddileşerek ekledi:

"Umarım Maria hayatta kalmayı başarır."

"Ben de öyle umuyorum," dedi Maestro; "çünkü o zaman ağlamak için bir sebebimiz olmaz ve eğer deli değilsek, belki kaderi tersine çevirebiliriz."

Clara Maria'ya baktı ve Maria'ya kendini gösterebilmek için ne yapması gerektiğini anlamaya çalıştı; fakat küçük Fransız, etrafına bitimsiz yalnızlıklarından bronz bir kalkan örüyordu.

"Bir yolunu bulacaksın," dedi Paulus Clara'ya.

Beş adam ayağa kalktılar; Clara güz güllerinden daha üzgün hissediyordu; fakat Alessandro küçük İtalyan'a döndü ve gülümseyerek ona şöyle dedi:

"Maria'yı görebiliyorsun, değil mi?"

Clara başıyla onayladı.

"Ya Maria'nın etrafındakileri?"

"Evet," diye cevapladı Clara. "Maria'nın gördüğü herkesi görebiliyorum."

"Öyleyse çok yakında beni de göreceksin," dedi Alessandro, "ve ben de bana baktığını biliyor olacağım."

Odayı terk etmeden önce Marcus Clara'ya yaklaştı ve cebinden bir şey çıkardı; yumruk yaptığı elinde gizlediği nesneyi, ciddiyetle Clara'ya uzattı ve avucuna yumuşacık küçük bir top bıraktı. Marcus elini çektiği zaman Clara, büyük bir hayranlık içinde, bunun yaklaşık on santimetre çapında, tavşanınkine benzer bir kürkle kaplı bir küre olduğunu gördü. Tuhaf ve biraz yamuk bir şekli vardı; yer yer düzleştirilmişti sanki; ve bir tarafı daha çıkıntılıydı; fakat tüm bu düzensizliklerine rağmen sevimli ve neşe saçan bir yuvarlaklığı muhafaza ediyordu.

"Atalarımızdan birinin sana eşlik etmesi iyi olur," dedi Marcus. "Geçişimiz esnasında bunu bana baban emanet etti. Pek tabii şu an hareketsiz durumda."

Küreyle temas ettiği anda içinde uyanan duyumsamalar, babasından söz edildiğini bile unutturdu Clara'ya.

"Ne yapmam gerekiyor?" diye sordu küçük kız.

"Onu hep yanında tutmalısın; fakat bizlerden biriyle temas etmemeli. Yoksa ölür."

Kürkün yaydığı frekans Clara'yı mest ediyordu. Boğuk bir ses kendisine konuşuyor gibi gelmişti; kulağına bebek dilinde bir şeyler çalınıyordu sanki; ya da ayırt edilemez bir dizi kelimeye, tuhaf birtakım yumuşacık kükremeler karışıyordu. Pietro, kızın avucundaki nesneyi incelemek için yaklaştı. O an, Clara gözlerini kaldırıp baktı ona; bakışları kesişti. Avlulu villada geçen upuzun aylara rağmen birbirleriyle hiç karşılaşmamışlardı. Fakat kürenin üzerine eğildiklerinde, her ikisi de içlerinde bir ummanın açıldığını gördü.

Pietro Volpe, otuz yıllık bir cehennem ve otuz yıllık bir cennet yaşamıştı. İlk otuz yıldan aklında kalan tek bir el değmemiş anısı vardı; bu anıyı belleğinde büyük bir saygı ve sevgiyle tutmasının tek sebebi ise ikinci otuz yılını onurlandırmaktı, o kadar. Her sabah yataktan kalkar kalkmaz, babasını tekrar görüyor ve ondan bir kez daha nefret ediyor, onu yeniden affediyordu; eğer aynı anda acı çekip iyileşebilme gücünü kazanmış olmasaydı kendisini deliye döndüreceğinden şüphe duymadığı çocukluğuna ait zamanları, tüm keskinliğiyle tekrar tekrar yaşıyordu. Pietro, doğduğu ve çocukluğunu geçirdiği evde oturuyordu. Dekoru değiştirmişti ama duvarlar, onun nefretine ve giderek kayboluşuna tanık olmuş aynı duvarlardı; ve bu duvarlar arasında yaşamışların hayaletleri avluda dolaşıyordu. Roberto Volpe, gelişini yakıcı

bir tutkuyla arzu ettiği oğlunu niçin canı gönülden sevmemişti? Kibar, zarif bir adamdı Roberto Volpe; güzel şeylerin kokusunu hemen alır, başarılı alışverişten anlardı; dolayısıyla iyi bir tüccardı ve yaptığı işi seviyordu; insanları gayet iyi tanıdığından, yüceltmeye çalışmadığı konuşmalarında yalana yer olmazdı. Hiç şüphesiz tüm bireylerin içinde bulunan bir çelişki, yani ne yapmacık ne de çok derin olmayı istemek, onun için de geçerliydi. Fakat baba ve oğul birbirlerini ilk defa gördükleri anda, kesin ve geri dönüşsüz bir şekilde birbirlerinden nefret ettiler – böyle gencecik bir ruhun bu şekilde küçümseyici olup mahkûm edebildiğine şaşıranlar varsa, hatırlamaları gerekir ki çocukluk, henüz bilinemez olanların anlaşılabildiği bir düşlemdir.

On yaşına geldiğinde Pietro, kentin kenar mahallelerinde bir eşkıya gibi çarpışıp kavga ediyordu. İri ve güçlüydü; ve duyuların şahlanışıyla paralel bir ritim duygusuna sahipti. Fakat alt edilemez olduğu kadar uğursuzdu da. Alba, Pietro'dan sonra doğurduğu kızının bile teselli edemediği bir üzüntüyle eriyip gidiyordu. Bir on sene daha böyle geçti; ve Pietro sokakta bütün dövüş tekniklerini öğrendi. Yirmi yaşındayken, tehlikeli bir adam mı yoksa kızgın bir hayvan mı olduğunu bilemiyordu. Geceleri, şiirlerden dizeler okuyarak dövüşüyor, ölümün kasveti üzerinde, ölümcül bir şekilde çarpışıyordu; ara sıra, babasıyla karşılaşmamaya özen gösterdiği avlulu villaya gelip gidiyor ve annesinin akıttığı gözyaşlarıyla, ablasının giderek artan zarafetini izliyordu. Hiçbir şey söylemiyor, ancak Alba'nın elini, kadının hıçkırıkları tükenene dek avucunda tutuyor, sonra da üzgünce hayatını içine hapsettiği dört duvar arasının sessizliği içinde evden çıkıyordu. Sonrası mı? Umutsuzluk içinde geçen bir on sene daha; zaman zaman kendisini duyuran iç sesi kadar cılız ve uçucu

bir on sene. Bu arada annesi yaşlanıyor, kız kardeşi Leonora serpilip gelişiyordu. Kızcağız hiç konuşmadan Pietro'ya bakıyor ve *Seni bekliyorum* dercesine gülümsüyordu; Pietro, bu gülüşe karşılık vermek istese de kederden donup kalıyordu. Böyle zamanlarda Leonora, onun kolunu sıkıyor ve hareketlerine daha o yıllardan kendine has ritmini veren eğriler çizerek uzaklaşıyordu; tam odayı terk edecekken kardeşine fırlattığı son bir bakış, yine aynı şeyi söylüyordu: *Seni bekliyorum.* Bu metanet, Pietro'yu hem ayakta tutuyor hem de ona sonsuz ıstırap veriyordu.

Bir sabah, zamanın çizgilerinin geriye doğru bükülmüş olduğu bilinciyle uyandı. Avlulu villaya ulaştığında içeriden bir papaz çıkıyordu; babasının ölmekte olduğunu öğrendi; gece boyunca aramışlardı onu. Doğruca Roberto'nun odasına gitti. Kendisini bekleyen Alba ve Leonora, onu kaderle karşı karşıya bırakarak çekildiler.

Otuz yaşındaydı.

On seneden beri görmediği adamın can çekiştiği yatağa yaklaştı. Tüm perdelerin çekili olduğu odada körlemesine ilerleyerek bir insan formu görmeye çabaladı; fakat midesine, sonun başlangıcındaki alacakaranlıklar içinde mücevher gibi parlayan yırtıcı bir kuşun bakışı saplandı.

"Pietro! Nihayet," dedi Roberto.

Uzun zamandır duymadığı, unutulmuş bir sesin her kıvrımıyla sarsılan Pietro, zamanın açtığı derin çukurların tekrar acıyla dolduğunu ve bu acıyı o ilk sabahki keskinliğiyle yeniden oluşturduklarını düşündü. Hiçbir şey söyleyemedi; buna mukabil hasta yatağına biraz daha yaklaştı; çünkü zayıflık ya da korkaklığa düşmek istemiyordu. Harap vaziyette olan babasının yüzü, bir zamanların o eski yüzüydü ama gözleri, akşam olmadan öleceğini bildiren bir ateşle parlıyordu; fakat babasının

gözlerindeki bu yangın, onu ölüme sürükleyenin yalnızca hastalığın eseri olmadığı şüphesini doğurdu Pietro'nun içinde.

"Otuz yıldır, tek bir günüm yok ki bu anı düşünmeden geçsin," diye tekrar söze başladı babası.

Ve güldü. Kuru bir öksürük göğsünü yırttı; Pietro yaşlı adamın korktuğunu fark etti. Bir an hiçbir şey hissetmiyormuş gibi gelse de, bir süre sonra içinde bir öfke dalgası yükselmeye başladı; ölmesi hiçbir şeyi değiştirmeyecekti çünkü; sonuna kadar bu babanın çocuğu olarak yaşamak zorunda kalacaktı.

"Seni tekrar göremeden ölme düşüncesi çok sık aklıma geldi; bu yüzden hep endişe ettim; ama kaderin, vazifesini bildiğine inanmak gerek."

Vücudu istemsiz kasılmalarla sarsılmaya başladığı için konuşmasına uzunca bir süre ara vermek zorunda kaldı; bu sırada Pietro, bakışını dahi çevirmeksizin hareketsiz kaldı. Nasıl bir odaydı bu... Kapkara dumanlar, şer yüklü tufanları andırır şekilde bir girdap gibi dönerek yatağın üstüne iniyordu. Katlanmak zorunda olduğu bu kıpırtısız bekleyiş içinde, hayatında harekete dair ne varsa infilak ediyordu sanki. Şeytana uyduğu tüm o kavgalardaki yüzler ve kan, gözlerinin önüne geldi; ve aklında da bir şiirin dizeleri. Sahi kimindi bu dizeler? Onları hiç okumuş muydu, hatırlamıyordu. Sonra kasılmalar durdu ve Roberto yeniden konuştu.

"Kaderin nöbette olacağını anlamam gerekirdi; beni ölürken görmek için burada olacağını ve benim, birbirimizi neden sevmediğimizi söyleyeceğimi."

Yüzü küle döndü; Pietro bu sefer gerçekten ölüyor diye düşündü; fakat bir sessizlikten sonra devam etti:

"Her şey vasiyetimde mevcut," dedi. "Olaylar, olgular, sonuçlar. Fakat pişmanlık duymadığımı bilmeni isterim. Yaptığım her şeyi bilinçli yaptım; ve başından beri bir kere bile keşke demedim."

Elini havaya kaldırarak kutsamaya benzer bir hareket yaptı; fakat dermanı yetmediğinden devamını getirmedi.

"İşte hepsi bu kadar."

Pietro sessiz, öylece kaldı. Babasının ağzından çıkan o incecik son notayı tamamen susturmak için kovalamaya başlamıştı. Nefret, ruhunu bir fırtına gibi sürüklüyordu; başı dönmeye başladı. Bir an için, şu kaçık babayı elleriyle öldürmeyi düşündü. Fakat kendisini ele geçiren bu bastırılamaz öldürme güdüsü, az önce doğal ve yüce bir güçle geldiği gibi, aynı gücün etkisiyle geçip gitti; ve gittiğinde Pietro içinde bir şeyin açıldığını biliyordu. Acı ve nefret değişmemiş, olduğu gibi oradaydı; fakat göğsünde, ötekinin ölümünün bıraktığı eseri hissediyordu.

Sonunda Roberto, bakışında Pietro'nun anlam veremediği donuk bir ışıltıyla şöyle dedi:

"Annen ve kız kardeşine dikkat et. Bizim tek rolümüz bu."

Yavaşça nefes alıp verdi, son bir kez oğluna baktı ve öldü.

Aynı günün akşamında noter aileyi görmek istedi. Babası tüm malvarlığını Pietro'ya bırakmıştı. Noterlikten çıktıklarında hava çoktan kararmıştı. Annesini kollarıyla sıkıca sıkıp ablasıyla kucaklaştı. Leonora'nın Pietro'ya bakışları şöyle diyordu: *İşte buradasın*. Pietro ise gülerek karşılık vermişti: *Yarın görüşmek üzere*.

Ertesi sabah avlulu villaya geri geldi.

Tüm odaları sırayla dolaştı, tüm eserleri tek tek inceledi. Hizmetliler bir bir mutfaklarından ya da odalarından çıkıyor, Pietro'nun arkasından fısıldıyorlardı: *condoglianze*[1] – fakat Pietro'nun duyduğu bir şey daha vardı: *ecco*.[2] Her tablo onunla konuşuyor, her heykel bir şiir mırıldanıyordu; her şey ona

1 Başınız sağ olsun. (ç.n.)
2 Burada. (ç.n.)

dost, her biri gelişinden mutluydu; sanki buranın tüm ruhlarını lanetleyip, bu evi nefretle terk eden kendisi değilmiş gibi. Göğsüne İsa'yı bastırmış, hıçkırıklar içindeki kadının resmedildiği bir tablonun önünde durdu; nihayet başından beri aslında neyi seviyor ve istiyor olduğunu anladı; nasıl büyük bir sanat tüccarı olacağını şimdiden görür gibiydi. Aynı öğlen, kasım olmasına rağmen kurşuni bir güneşin altında Roberto'yu toprağa verdiler. Roma'nın tüm ünlü sanatçıları, nüfuzlu kişileri cenazedeydi. Merasimin sonunda Pietro'yu selamladılar; böylece mirası sırtlandığını herkesin kabul ettiğini gördü. Onu selamlayan yüzlerde saygı okunuyordu; ve Pietro da yüzünün değişmiş olduğunu biliyordu. Serseri Pietro bir gecede ölmüştü; artık sanat eserlerinden başka hiçbir şey düşünmüyordu.

Fakat nefreti capcanlıydı.

Mezarlıkta Leonora'nın arkasında dimdik duran bir adamın, gözlerinin içine baktığını fark etti. Adamın bakışındaki bir şey Pietro'nun hoşuna gitti.

Leonora yanına geldi ve Pietro'ya şöyle dedi:

"İşte Gustavo Acciavatti. Kendisi büyük tabloyu satın aldı. Yarın seni görmeye gelecek."

Pietro adamın elini sıktı.

Kısa bir sessizlik oldu.

Sonra Acciavatti şöyle dedi:

"Tuhaf bir kasım, sizce de öyle değil mi?"

Ertesi gün, sabah erkenden, noter Pietro'dan kendisini görmeye gelmesini, ama yalnız olmasını rica etmişti. Ona, içinde iki sayfa bulunan bir zarf uzattı. Roberto, bu sayfaları geçmişte ya da gelecekte okuyanın sadece ve sadece Pietro olmasını şart koşmuş, "Bu isteğime karşı gelenin çekeceği var," diye eklemişti.

Pietro dışarı çıkar çıkmaz zarfı açtı. İlk sayfayı okudu; babasının itirafıydı bu. İkinci sayfaya ise babasının kendi elinden bir şiir yazılmıştı. İçindeki her şey alabora olmaktaydı; cehennemin kıyılarına hiç bu kadar yaklaşmamış olduğunu düşündü.

Villaya vardığında, Acciavatti'yi Leonora'nın yanında buldu.

"Bu tabloyu size satmak istemiyorum," dedi. "Babam onu size hiç bırakmamalıydı."

"Parasını çoktan ödedim."

"Paranızı geri ödeyeceğim; ne zaman isterseniz gelip tabloyu görebilirsiniz."

Adam sık sık geldi. İkisi dost oldular. Bir gün, Acciavatti'nin tabloyu ziyaretinden sonra, avluya bakan odada oturup, Acciavatti'nin aldığı Milano Orkestrası'nı yönetme teklifi hakkında konuşmaya başladılar.

"Leonora'yı özleyeceğim," dedi Pietro.

"Benim kaderim Roma'da," diye cevap verdi Gustavo, "tabii ki seyahat edeceğim ama yaşayıp öleceğim yer burası."

"Neden buradan kaçabilecekken kendini buraya mahkûm ediyorsun? Roma bir mezarlar cehennemi ve çürümeden başka bir şey değil."

"Çünkü seçme şansım yok," dedi genç Maestro. "Bu tablo beni bu kente bağlıyor. Senin burayı terk edememen kadar kesin bu. Ama sen zenginsin ve sanat alışverişini bütün büyük şehirlerde yapabilirsin."

"Kalıyorum çünkü nasıl affedeceğimi bilmiyorum; geçmişin dekorları içinde dolaşıp duruyorum."

"Kimi affetmek zorundasın?" diye sordu Acciavatti.

"Babamı," dedi Pietro. "Yaptığı şeyi biliyorum, ama altındaki sebeplere dair hiçbir fikrim yok. Bir Hıristiyan da olmadığıma göre, anlamadan affedemem."

"Öyleyse tüm hayatın boyunca maruz kaldığın acının kurbanı olmaya devam edeceksin."

"Başka seçeneğim var mı?" diye sordu.

"Evet," dedi Acciavatti. "Anladığımız zaman daha kolay affederiz; ama anlamadığımız zaman affediyorsak, bu daha fazla acı çekmemek için. Her sabah anlamaksızın affedeceksin; ertesi sabah tekrar başlaman gerekecek ama sonunda nefret olmadan yaşayabileceksin."

Pietro son bir soru daha sordu:

"Neden bu tablo seni mecbur kılıyor?"

"Sana cevap verebilmem için kim olduğumu söylemem lazım."

"Kim olduğunu biliyorum."

"Sadece gördüğün kadarını biliyorsun; ama bugün sana görünmeyen tarafımı anlatacağım ve sen de bana inanacaksın; çünkü şairler neyin hakiki olduğunu hep bilir."

İki adamın ertesi günün şafağına dek süren konuşmasının sonunda, Pietro şöyle dedi:

"Babamı tanıyordun."

"Bu tabloya baban aracılığıyla ulaştım. Onun ne yaptığını ve yaptığının sana neye mal olduğunu biliyorum. Fakat sana şu an, ne bu eyleminin nedenlerini ne de bunun bizim için neden bu kadar önemli olduğunu açıklayabilirim."

Acaba bu, Pietro ve Clara'nın üzerinde bakışlarını birleştirdikleri kürenin büyüsü müydü? Yoksa gecenin aciliyetlerinden, yeni bir duygudaşlık mı doğmuştu? Clara, gözlerini Pietro'ya doğru kaldırdığından beri belki bir dakika geçmişti; küçük kız, olayları ya da insanları isimlendiremese de, bu tüccar adamın kalbindekileri görüyordu. Savaşmak ve vazgeçmek, acı çekmek ve affetmek zorunda kaldığını; nefret etmiş ve sevmeyi öğrenmiş olduğunu fakat acının bu adamı, hep geri gelmek üzere terk ettiğini görüyordu; bu Clara'ya tanıdık geliyordu. Eugénie'ye kırmızı köprüyü gösterdiği ve

değiş tokuşun imkânını sunduğu için kendini affedemeyen Maria'nın kalbinde de benzer bir şey algılıyordu. Kalplerin içleri, Clara için, büyük harflerle yazılmış bir yazı kadar okunaklıydı; ve onları nasıl bir araya getireceğini ve yatıştıracağını anlıyordu; çünkü artık piyano çalarken anlatabilme gücüne sahipti. Atalarının içinden kendisine baktığı küreyi klavyenin soluna koydu; ve ilk notayı çaldığında, kürenin bu sesle uyum içinde olduğunu düşündü. Sonra bir bağışlama ve birleşme öyküsü anlatmaya dair tüm arzusunu parmaklarında toplayarak çaldı.

Pietro ağlıyordu. Maestro'nun bir eli kalbindeydi. Clara çalarken besteliyordu da; ve minik ellerinin altında, küçük dağlı kızın, vadilerin ve kırların küçük köylü kızıyla konuşmak istemesinden doğan olağanüstü ölçüler, Clara'nın yetim kalbine su serpiyordu. O günden bu yana kim bilir kaç gırtlaktan geçti bu beste, yola çıkmanın heyecanıyla? Kaç çatışma daha, kaç sancak, kaç ova dolusu asker daha olması gerekti Clara Centi'nin son ittifakın marşını bestelemesinden bu yana? Maria rüyasında, çıplak kayaların soylu hatlarına sahip küçük bir kızı duyuyor ve keşfediyorken, Pietro yakıcı ve şifalı gözyaşları dökerek ağlıyor, babasının yazdığı dizeleri mırıldanıyordu – o zaman, içindeki nefret asidinin ulaşılamaz tek bir kör noktada yoğunlaştığını gördü ve sonra altmış senenin acısı sonsuza dek kayboldu.

Çarmıh babalar için
Tanrı'nın inayeti ise yetimlerin.[1]

1 Ai padri la croce / Agli orfani la grazia.

"Olgunluğu dikkate değer," dedi Maestro, "ve sonsuz saflıkta bir kalbi var."

"Ama daha sadece küçük bir çocuk," dedi Petrus.

"Yetişkin bir deha gibi beste yapan bir çocuk," dedi Maestro. "Babasının yeteneğini almış."

"Hiç anne babası olmamış, on senesi, gerzek bir papaz ve yarım akıllı bir ihtiyarın yanında çürümüş bir çocuk," diye homurdandı Petrus.

"Bu on sene boyunca ağaçlar ve kayalıklar yanındaydı. İhtiyar dadının ve çoban Paolino'nun hikâyelerini de unutmamak lazım," dedi Maestro.

"Ne demezsin, derya deniz gerçekten!" diye alay etti Petrus. "Peki neden bir annesi olmasın? Ve gecenin içinde birkaç ışık huzmesi? Clara'nın bilmeye hakkı var. Karanlığın içinde ilerleyemez."

"Bizler de karanlıkta ilerliyoruz," dedi Konsey Şefi. "Kızlarımız için korkmuyor değilim."

"Bilgi, kurguları besler ve kurgular da güçleri serbest bırakır," dedi Petrus.

"Ne biçim babalarız biz?" diye sordu Gardiyan. "Onlar bizim kızlarımız. Biz ne yapıyoruz onları bıçak gibi bilemekten başka?"

"İyi ya, o zaman Clara'ya biraz hikâye anlatmama izin verin," dedi Petrus.

"Ne istiyorsan yap," dedi Konsey Şefi.

Petrus gülümsedi.

"Biraz moskatoya ihtiyacım olacak."

"Tatmak için çılgın bir istek duyuyorum," dedi Marcus.

"Mutluluğu tadacaksın dostum," dedi Petrus.

"Fedai, masalcı ve içkici. Gerçek bir küçük insan," dedi Paulus.

"Neler dönüyor hiç anlamasam da, gurur duydum," dedi Alessandro.

– François Baba –

Bu Diyarda...

Eugénie, ocak ayını takip eden gecede öldü. Huzur içinde uykuya daldı ve uyanmadı. Süt sağmaktan gelen Jeanette, günün ilk kahvesinden tüten dumanın kokusunu alamayınca, odasının kapısını vurdu; ve diğerlerini çağırdı. Baba, seher vaktinin hemen öncesinde odun kırıyordu. Henüz gün ağarmamıştı. Havanın donmuş karanlığı, buzdan sivrilmiş keskin parçalara ayrılıyor gibiydi. Fakat o, başında kürk şapkası, sırtında avcı montuyla, her zamanki gibi kendine has biçimde telaşsız ve düzenli yarıyordu kütükleri ortadan ikiye; soğuk, tıpkı hayatının başka veçhelerinde olduğu gibi onu derinden ısırsa da, buna herhangi bir önem atfetmeyen bu adamın üzerinden kayıp gidiyordu. Lakin zaman zaman başını kaldırıyor ve soğuktan taşlaşmış havayı derin derin içine çekerken, nasıl olduğunu hatırlamasa da kendi kendine bu şafağı tanıdığını söylüyordu. Anne yanına geldi; gözyaşları, doğmakta olan günün ışıkları içinde, erimiş koyu renkli mücevherler gibi parıldıyordu. Haberi verdi; kocasının elini usulca tutmuştu. Adam, kalbi yırtılmasına rağmen, karşısında duran kadının dünyanın tüm kadınlarından daha güzel olduğunu düşünmeden edemedi; karısının elini öyle bir sıkışı vardı ki, yerini hiçbir sözcük tutamazdı; dolayısıyla Maria'ya kimin söyleyeceği konusunda en ufak bir tereddüt yaşanmadı; tek başına bu bile, babanın nasıl biri olduğu hakkında çok şey söylüyor. Andre –babanın ismi buydu– Maria'nın odasına geldi; küçük kız çoktan uyanmış, bir kırlangıç sürüsü kadar ayıktı. Andre başını sallayarak onun yanına ilişti; hareketlerini tasvir etmenin mümkünatı yok; zira bu yeteneğiydi onun; asalet vardı bu

fakir köylü adamın kumaşında; sanki krallar soyundan geliyordu. Zaten bu yüzden olsa gerek, küçük kızın bir zamanlar –şimdi on iki yıldan biraz daha fazla oluyordu– adeta gökten düşüp, zamana yenik düşmüş görünen bu yabani çiftliğe inmesinin hiç tesadüf olmadığı söyleniyordu. Birkaç saniye boyunca Maria, ne hareket etti ne de nefes alır göründü; sonra yürek paralayan bir hıçkırığa tutuldu; ve tüm küçük kızların yaptığı gibi –buna fantastik yaban domuzları ya da cıva atlarla konuşabilenler de dahildi– ağlamaya başladı; tutulduğu hıçkırık, on iki yaşın hesapsızca tükettiği, kırkta ise zar zor gelen gözyaşlarının umutsuz hıçkırıklarına dönüşmüştü.

Eugenie'nin, iki savaşla kararmış, iki yasın üzüntüsüyle sarsılmış ama şifa verdiği sayısız kişinin gülüşüyle süslenen doksan senesini geçirdiği aşağı ülkede, ölümünden duyulan üzüntü çok büyük oldu. Ertesi gün onuruna düzenlenen ayinde, altı eyaletten kadın ve erkek ayakta durabilen kim varsa hazır bulunmuştu. Birçoğu kilisenin merdivenlerinde beklemek zorunda kaldı; fakat mezarlığa giden korteje herkes katıldı; kalabalık, papazın yapacağı duayı duyabilecek şekilde kabirlerin arasına dağıldı. Öğle vaktinin ısıran ayazında, çok yükseklerde üzerlerinden geçen kara bulutların güzel bir kar getireceğini, bitmek bilmeyen yakıcı bir buzun kalpleri yorduğu bu kışı biraz olsun yumuşatacağını ümit etmekten kendilerini alamıyorlardı; ve yas siyahı mantoları, eldivenleri ve şapkaları içinde, gizlice kar tanelerini çağırıyorlardı; bunun Eugenie'yi, papaz efendinin kilise neflerinde ya da yeraltı mezarlarında yankılanan Latincesiyle parçalayacağı birkaç sözcükten çok daha fazla onurlandıracağı düşüncesindeydiler. Fakat yine de susuyor ve imanın hakikatlerini dinlemeye hazırlanıyorlardı; amansız doğa koşullarının hüküm sürdüğü bu diyarlarda, yabani bir özgürlük duygusuyla

yoğrulmuş olabilirlerdi ama hepsi, tıpkı Eugenie gibi, sofu sayılacak kadar dindardı. İşkembesinde yırtıcı hayvanların etleri, kar gibi lekesiz kaftanı içinde, konuşmaya başlamadan önce dikkatini toplamaya çalışarak boğazını temizleyen papaza bakıyorlardı; merasim konuşması, litürjik metinler ve vaazlar arasında yitip giden kelimeler olmadı neyse ki. Papaz efendi, şifalı otların dilinden anlayan yaşlı bir kadını onurlandırmasını bilmişti; ve bu sözlerin herkesin yüreğine değebilmesinin tek sebebi, kulaklarda doğru tınlamış olmasıydı.

François Baba elli üç yaşındaydı. Tüm hayatını İsa'ya ve on üç yaşında yüklendiği misyonuna ters düşmeyeceğini düşündüğü bitkilere adamıştı. Tanrı'nın yoluna girmek konusundaki bu eğiliminin ne zaman başladığını bilmiyordu. Hıristiyan öğreti, öğretiler içinde belki en doğalıydı ama en uygunu muydu, onu da bilmiyordu. Bu uğurda bir dizi fedakârlıkta bulunmuştu; ama bu fedakârlıkların hiçbiri, ağaçlar ya da yollarla kiliseninki dışında bir dille konuşmayı gerektiren bir sezgisellikten vazgeçmesi anlamına gelmemişti. Papaz okuluna ve oradaki türlü saçmalıklara, kendi hislenişinde en ufak yankısını bulamadığı hiyerarşik düzenine, deyim yerindeyse, katlanmıştı. Bütün bunların altından sağanak bir yağmurda yürür gibi geçmişti. Sorumluluğunu yüklendiği bu sert mizaçlı insanlara olan inancına sığınarak ilerlemişti; ve eğer otoritenin söylemindeki tutarsızlıklardan acı çekmemişse, bu, Tanrı'sına ve O'nun sözünü taşıdığı insanlara duyduğu sevgidendi. Bugün tüm yaşamı bir çiftlikten ibaret bir ihtiyarcığı toprağa vermek için bu mütevazı mezarlıkta toplanan cemaate bakıyordu François Baba; ve içinde, yüksek sesle ifade edilmeyi talep edercesine bir şeylerin kaynadığını hissediyordu. Allak bullak olmuştu; ama endişeli değildi; tespih mucizesi gerçekleştiğinde ya da İtalya'dan o gizemli mektup geldiğin-

de, onu tüm bunlardan üstlerini haberdar etmekten alıkoyan ve bunun yerine Maria'yla konuşmayı tercih etmesinde etkili olan duyguya benzer bir şey hissediyordu. Küçük kız, olan bitenlerle ilgili olarak, ihtiyarlar ne demişse aynısını söylemişti; öyle bir temiz yüreklilikle konuşmuştu ki, bu geçit vermeyen saflığı, papazı ikna etmişti; daha fazlasını biliyor olsa bile, bu kristal kalpte kötülüğe yer olamazdı. Papaz efendi, kır hayatı ve çalışmadan başka bir şey bilmeyen bunca basit insanın yattığı sıra sıra mezarlarıyla, ağaçlıklı, küçük mezarlığa baktı; ani bir düşünce geldi geçti zihninden. Bu sessizlik ve ormanlar ülkesinde yaşamış ve umut ettikleri yegâne bolluk, yağmurların ve elmaların bereketi olmuş bu insanlar, papaz efendinin kentte okul yılları boyunca tanıdığı, kalplerin içine girdiği o korkunç tecridin acısını hiç bilmemişlerdi. Bugün insan sayısı ıhlamur ağaçlarınınkini aşmış bu mezarlığın üzerinde toplaşan, her biri bir sığır büyüklüğündeki kocaman bulutların şahitliğinde François Baba, nasıl bir hediye ile kutsanmış olduğunu anladı. Azla yetinen basit insanların, kendilerindeki sefaleti ve acıları kabul edebilenlere verdikleri bir hediyeydi bu; şimdi şimdi ayırdına varıyordu; papaz efendinin, melisa ve pelin otuyla ilgili günlük çalışmalarını kâğıda aktarırken, elleri toprakta, alnı güneşe dayalı, hiçbir şeyleri olmayan, hiçbir şey yapamayan ama ötekinin basit zaferinin ne olduğunu bilen bu insanların sıcaklığını hissetmeden geçirdiği tek bir akşamı olmamıştı. Şimdi Eugenie'nin hatırası başka bir boyut kazanmıştı; sanki kendi üstüne katlanmışken sonsuzda açılıyor, yaşlı kadının prizmasından geçerek, kadim zamanların gökleri kadar zorlu ama saf bir ülke vasıtasıyla, papaz efendinin artık derinliğini kavrayabiliyor olduğu bilinmeyen mekânlar ve zamanlarda yazılıyordu. Algısının nasıl değiştiğini bilmiyordu; fakat dünyayı hiç bu açıdan, bu cenaze gününün açtığı perspektiften değerlendirmemişti; açı

genişlemiş, yalınlık ve lütufların ülkesinde normal karşılanan katılıklara doymuştu.

Herkes oradaydı o gün. Bütün bir köy, bütün bir ülke, bütün bir kanton; üzerlerine özenle giydikleri yas kıyafetleri, topraktan söküp alabildiklerine kıyasla pahalıydı; fakat böyle bir günde, oğlak derisinden eldivenler ve güzel kumaşlı elbiseler giymemek söz konusu olamazdı. André Faure, siyah bir şapkanın altında, donmuş toprakta zar zor açılmış çukurun yanında duruyordu. François Baba tüm ülkenin arkasında olduğunu görüyordu; kendisinin, bir topluluğu bir arada tutabilen, bir topluluğun tekrar vücut bulmasına ve varolduğunu daha kesin bir şekilde hissetmesine, kendiyle gururlanmasına vesile olan insanlardan olduğunu düşünüyordu; bunu emir ve hükümler yağdıran o büyüklerden daha iyi yapabilirdi. Solunda Maria, susuyordu. Papaz efendi, karnında bir yerlerde bir çiçeğin açıldığını duyumsuyordu. Şiddetli soğuklara alışkın bir ülke için bile amansız geçmekte olan bu kış ayının ışığında etrafına baktı; düşmanca esen poyraza aldırış etmeden burada toplanmış bu alçakgönüllü, gururlu kadınlara ve erkeklere. İçindeki çiçek serpilmeye devam ediyor, François Baba'yı yeni bir kimlikte yeni bir kıtayı keşfe çıkarıyordu; hiç bilmediği, baş döndürücü bir uzamda yer kapladığını hissediyor, gelgelelim bu genişleme hissinin, bu ilkel köy mezarlığının daracık mekânından doğduğunu biliyordu. Dondurucu sert bir rüzgâr, ölülerin duvarlarını dövdü; uçuşan şapkaları yakalama telaşıyla yerlerinden fırlayan çocuklar, aynı hızla büyüklerinin yanına geri döndüler. François Baba ritüel olarak okunan duaya başladı:

Bizim çıkışımız ol, Tanrım
Bu cefakâr, engebelerle dolu günün sonunda,
Uzayan gölgelere ve çökmekte olan akşama kadar.

Bu kıpırtılı dünya sakinleştiğinde,
Hayatın ateşi düştüğünde,
Tamamlanacak bizim görevimiz de.

Ve sustu. Rüzgâr aniden yatışmış, mezarlık da onunla birlikte susmuştu. Tek işitilen, buzun çıtırtılarına karışan dindarlığın sesiydi. François Baba, duaya devam etmek istedi –*O zaman, Tanrım, merhametinde / bize huzurlu bir yer ver / Mutlu bir istirahat ve sonunda, barış ver / İsa aracılığıyla, kutsal babamız*– ama yapamadı. Bütün melekler aşkına, yapamamıştı işte; neden devam edememişti konuşmasına? İsa'nın ve tüm azizlerin bir arada, bu dünyadan göçmüş kız kardeşine borçlu olduğu bu konuşmasında ne işleri olduğunu hatırlayamadı. Bunun nedeni bu papazın nasıl biri olduğunda saklıydı. Tek bildiği, içindeki çiçeğin daha da büyüdüğü, kat kat açıldığı ve giderek aynı anda hem ufacık hem de sınırsız bir bedensel alanı olduğu gibi kaplayarak işgal ettiğiydi; ve geri kalan her şey bomboştu. François Baba uzun, derin bir soluk aldı ve içinde bir yerlerde demirleyen çiçeğin attığı çapayı aradı. Bulduğu şey, menekşelerinkine karışan bir reçine kokusu ve yoğun bir hüzün dalgasıydı; öyle ki kederden bir an için midesi bulanır gibi oldu; sonra geçti. Sonunda her şey yeniden sessizliğe gömüldü. Şimdi içinde bulunduğu mezarlığa, insanlara, ağaçlara arada hiçbir aracı olmadan bakmanın heyecanını duyuyordu; sanki birileri, camın üzerinde biriken tüm yolların tozunu kendisi için temizlemiş gibiydi. Harikuladeydi. Alışılmadık biçimde uzun bir süre konuşmayıp öylece durduğu için, herkes şaşkın yüzlerle kendisine bakmaya başlamıştı. Özellikle André, papazın yüz ifadesinde bir şeyler yakalamış olacak, suskunluğunun aynası dipsiz gözbebeklerini birkaç saniye boyunca adamın yüzünde gezdirdi; ve nihayet bakışları kesişti. Talihin bu çetin topraklarda bir araya getirdiği bu iki

varlık arasında çok az ortak yan vardı; bir yanda İtalyancayı seven, şarap düşkünü güleç bir çoban, diğer yanda sadece Maria ve tarlalarının toprağıyla konuşan ağır, ketum, sır dolu bir köylü; bir yanda okulda öğretilen din, diğer yanda gübre kokulu inanç; anlaşmalarının tek dayanağı bir cemaat kurma ihtiyacıydı. Fakat o gün farklıydı. Bakışları sanki ilk kez kesişiyordu. O dakika sadece iki adam vardı. Biri buralara yazgılanmış toprak insanlarının ruhlarını birbirine bağlayan, diğeri ise bunun henüz fakına varan ve aşkın bağlayıcı gücünü kendi kelimeleriyle onurlandırmaya hazırlanan iki adam. Evet, aşk bağıyla bağlanmak. Ne sandınız? Simsiyah bulutların sert kuzey rüzgârıyla sürüklendiği bu amansız koşullarda başka hangi kuvvet insanı sıcak yuvasından çıkarabilir ki? Seven biri Tanrı'yla uğraşmaz, Tanrı'yı dert edinmez; o gün papaz efendiye olan da buydu işte; ne Tanrı, ne İsa ne de azizler vardı o an; zerre kadar anlamadığı bir sihrin lütfuyla dünyayı, aşkla aydınlandığı haliyle keşfediyordu. Konuşmasına başlamadan önce, veda işaretini vermesi için bekleyen alçakgönüllü insanlar denizini seyretti son bir kez; her birinin yüzüne, açık alnına tek tek baktı; ve nihayet, kendi içine dalarak, bir zamanlar derenin otları arasında oynayan oğlan çocuğunun izini buldu; işte o zaman konuşmaya başladı.

"Kardeşlerim! Bu diyarda, sizlerle birlikte otuz yılım geçti. Emek ve acılarla, nice hasatlar ve yağmurlarla, birbirini takip eden mevsimler ve yaslarla, doğumlar ve düğünler ve ayinlerle geçen tam otuz yıl. Aslında bu otuz yılın her saati ayrı bir ayindi; neden mi? Çünkü siz erdemli bir hayat sürmektesiniz. Bu köy ve kırlar sizin; size bahşedilmiş, çabanın buruk tadını ve emeğin dilsiz mükâfatını tanıyın, bilin diye. Bu toprak, hiçbir unvana gereksinmeniz olmaksızın size aittir; çünkü sizler bu toprağa özsuyunuzu akıttınız, umutlarınızı bağladınız. Bu

toprak, onun için kavga etmenize gerek olmaksızın size aittir; çünkü insanlarınız sizden önce ağır şartlarda çalışarak borçlarını çoktan ödediler; ve bu toprağın altında huzur içinde yatıyorlar. Bu toprak hiçbir azap çekmenize yol açmayacak şekilde size aittir; çünkü sizler bu toprağın üstünde hak iddia etmek şöyle dursun, kendinizi onun hizmetlileri ve çocukları saymışsınız. Bu toprağın üstünde sizinle birlikte yaşadım ve bugün, dualar ve vaazlarla, ayinler ve seremonilerle geçen bu otuz yılın sonunda, beni de aranıza kabul etmenizi ve sizlerden biri olarak saymanızı rica ediyorum sizden. Körmüşüm ben; beni affetmeniz için yalvarıyorum. Ben küçükken büyük olan sizsiniz; ben fakirsem siz mütevazısınız ve bütünüyle yok olmaya yüz tuttuğum şu saatte, yiğit ve cesur olan sizlersiniz. Siz, kanaatkâr toprak insanları, her şafakta toprağı sabanla karış karış işleyen; takdir edilesi bir görevin askerleri! Besleyen, bolluk ve bereketle mutlu eden ve çocuklarınıza iyi şarap verecek bir bağın kolları arasında ölen sizler! Sizler gibi benim de tozu ve taşları kucaklamamı isteyen bu kadının tabutu başında, son bir kez daha beni aranıza almanız için yalvarıyorum; çünkü hizmet etmenin sarhoşluğunun hakikatte ne demek olduğunu bu sabah anladım. Öyleyse Eugénie için ağlayıp acımızı paylaştığımızda, etrafımıza bakacağız. Bizim olan, bize ağaçları, gökyüzünü, meyve bahçelerini, çiçekleri veren bu toprağa bakacağız. Evet, bu toprak bizim ve bize yeryüzünün cennetini sunuyor. Bu anın bize ait olduğunu bildiğimiz kadar eminiz bundan; ve bundan böyle kalbimin özlemini çekeceği tek teselliyi de yine onda bulmak mümkün olacaktır. İşte insanların zamanı geliyor ve *bir şeyden eminim: ne ölüm, ne yaşam, ne ruhlar, ne güçler, ne şimdi, ne gelecek, ne gezegenler, ne uçurumlar ne de tek bir yaratık...* hiçbir şey bizi aşktan ayıramayacak; toprağımızın aşkından, toprağımızla gelen aşktan. İşte ulu ormanların soyluluğunu ve ağaçların lütfunu

bilen insanların zamanı yaklaşıyor; o insanlar ki toprağın verdiğini almasını, gözetmeyi ve en nihayetinde sevmesini bilirler. *Zafer onlara olsun, yüzyıllar yüzyıllar boyunca. Amin.*"

Ve cemaat karşılık verdi: *Amin.*

Duydukları duanın tuhaflığını sindirmeye çalışarak birbirlerine baktılar. Kelimeleri sırasıyla hatırlamaya çalışıyor, fakat akıllarına onun yerine, ilahilerin sonunda duymaya alıştıkları ayetler geliyordu. Bu beklenmedik fantezinin arkasında yatanın ne olduğuna karar vermekte zorlanıyorlardı. Ya da aslında biliyorlardı. Sözdizimi ve kafiyesini dünyanın güzelliğinden alan tüm kelimeler gibi, papazın konuşması da herkesi güçlü bir şiirle okşamıştı. Ihlamurların ortasında, hava çok soğuktu; ama sürdükleri hayatın iyiliklerini, nehirleri, gülleri, göklerin efsunlarını içine alan dokunulmaz bir ateşle ısınıyorlardı; sanki bir tüy, her birinin içinde açılmış olan yarayı tatlı tatlı okşuyordu; beraber yaşamayı öğrendikleri ve belki bir gün iyileşir, sonsuza dek kendi üstüne kapanır dedikleri bir yara. Belki... En azından artık Latince olmayan bir dua biliyorlardı; tatlı bir ışıkla kendi üzerine kapanan hoş manzaraları andırır bir dua. Üzüm bağlarının kokusu, ürpermiş birkaç menekşenin kokusuyla birleşerek, vadilerin yalnızlığı üzerinde yükselen mürekkep boyalı göklere karışıyordu. Bu hayat onların hayatıydı; tıpkı bu zamanın kendilerine ait olması gibi. Kalabalık yavaş yavaş dağılmaya başlamıştı. Aralarında konuşuyor, birbirlerini selamlıyor, kucaklaşıyor, eve dönmeye hazırlanıyorlardı. Fakat bir şey vardı ki ilk defa ayakları üzerinde daha sağlam durduklarını hissediyorlardı; çünkü Tanrı demek, toprağın lütfu ve iyiliği demekti ve bunun farkına varabilen pek az insan vardı.

François Baba Maria'ya baktı. Kalbinin kıvrımları arasında açan çiçek, cereyan eden olaylar etrafında ördüğü hikâyeyi

doğruluyordu: Bu çiçeklenmeler ve sözcüklerle tarifi olmayan bu anlarda, hep küçük kızın parmağı vardı; nehrin yatağı, akışı önündeki engelleri aşarak değişiyorsa, bu Maria'nın sayesindeydi; ve tabii yaşanan şu olağanüstü mevsimler; mevsimler bu kızın etrafında biçim değiştirmiş, farklı bir zaman spirali oluşturuyordu. Papaz efendi başını, göğün limanında halatların ucundaki gemiler kadar sıkı sıkıya istiflenmiş duran bulutlara doğru kaldırdı. Andre elini onun omzuna koydu. Papaz, aralarında manyetik bir akımın dolaştığını hissetti; iki adam, aklın anlam vermekte başarısız olduğu olayların gerçekleştiğinde uzlaşıyordu; ama kalpleri hiç kuşku yok ki başarabilirdi; tabii aşkları da. André elini papazın omzundan kaldırdı. O sırada şaşkın bir köylü kalabalığı, birbirini keşfetmekte olan bu iki kardeşi seyrediyor, sonrasında olacakları tatlı bir ürpertiyle bekliyorlardı. Onlar da bulutlara bakmış ve gördüklerinin hiç dostane olmayan şeyler söylediklerini düşünmüşlerdi; fakat mezarlıkta olup bitenler, tehlikeleri göğüslemeye değerdi. Ne var ki defin töreni tamamlanmıştı. İşçilere toprağı atmaları için işaret eden François Baba, kalabalığı kutsuyordu. Baba'nın yakınında duran Maria gülümsüyordu. André şapkasını çıkarmış, taş çatlatan dondurucu soğukta yüzü güneşte biraz olsun ısınıyormuşçasına, gözleri yarı açık, başını kaldırmış göğe bakıyordu. Bir an sonra Maria çukura doğru bir adım attı ve cebinden çıkardığı akdikenleri bıraktı. Solmuş çiçekler rüzgâra aldırış etmeksizin yavaşça tabutun üzerine düştü.

Fakat Andre Faure mezarlığı terk etmeye niyetli görünmüyordu. Papaz efendiye bir şey gösterir gibi bir işaret yaptı. O Sırada Maria da alışılmadık bir biçimde kararmakta olan gökyüzüne bakıyordu. Bulutlar ışığın önüne geçmiyor, ama onu soluklaştırıyordu. Papaz efendi André'nin gösterdiği yere

doğru bakmak için arkasını döndü. Tarlaların güney ufkunda, yassı taşlardan örülü duvarın ötelerinde, duman ve yağmurdan duvar gibi bir hat oluşmaktaydı. Yavaşça ilerliyordu; ama toprağa düşen bulutlarla birlikte hareket ediyordu. Mekân ve uzam, ufuk çizgisiyle gökkubbe arasına sıkışarak gittikçe daralıyordu; küçük bir dağa yaslanan köy olmasaydı, kıskıvrak yakalanabilirlerdi; gök sanki delinmiş gibi kendini tarlaların üzerine bırakıp düşmeye devam ederse, hiç olmazsa köye doğru koşup kurtulabilirlerdi. Durumun farkında olan yalnızca Andre ve papaz efendi değildi. Bir tereddüt anı yaşadılar; özellikle de güneye doğru gidenler. Maria babasına yaklaştı; bir an için bakıştılar. Ne görmüştü André o bakışta? Bunu hiç kimse söyleyemezdi. Ama savaşa nasıl hazırlanmaları gerektiğini öğrenecekleri bir anda, nedenleri sorgulamanın sırası olmadığını anlamışlardı. Erkekler –en azından buna yetkisi olanlar– André'nin etrafında çember oldular; diğerleri ise rüzgârda bekleşiyordu. François Baba, André'nin sağında duruyordu; böylece, herkesin hiç şaşırmaksızın anlamış olduğu gibi, şunu demek istiyordu: *Onun arkasındayım.* André konuşmaya başladı. Herkes durumun ciddiyetini kavramıştı. Birkaç dakika geçmişti ki herkes dağılmış, kendisine verilen emri uygulamaya başlamıştı bile. Kuzeye, doğuya ve batıya doğru gidecek olanlar yola koyulmak için acele ediyor, arkalarına bile bakmadan ilerliyordu. Geri kalanlar ya çiftlikler arasında dağılıyor ya da zaman zaman sıcak şarap ve kalın örtülerin getirileceği kilisenin sunağına gidiyordu. Son olarak, on kadar adam, küçük kız, anne ve üç ihtiyar kadına, savunulması en kolay yer olarak görülen Marcelot'nun çiftliğine kadar eşlik etti. Çiftliğin etrafını kuşak gibi saran bir savunma duvarı vardı; ayrıca kartal yuvası gibi yüksekteydi; her yönden etrafa hâkimdi. Kadınları ve çocuğu, her çiftlikte bulunan o aynı büyük masanın etrafına oturttular. Ruhsal

ve fiziksel olarak kendilerine gelmelerine yardımcı olacak ne varsa önlerine koymaya gayret gösterdiler.

Savaşın başlaması an meselesiydi; Maria bunu biliyor ve Lorette Marcelot'ya gülümsüyordu. Saygı uyandıran, gösterişli bir kadındı Lorette. Etli butlu hatta şişman sayılırdı. Vücudunun önünde birikmiş kilolarını yavaş hareket etmesine borçlu olduğu bir heybetle taşıyordu. Işıltılı gençlik yıllarından kendisine kırışıksız bir yüz ve fener gibi dikkatleri üzerine çeken bir topuzda topladığı bakır rengi saçlar kalmıştı. Yeryüzünün sayısız sefaletiyle bilenmiş kalpleri dinlendiren, adeta kayar gibi sessiz adımlarıyla bu köylü kadını seyretmeye doyamazdınız. Maria, onun kat kat eteklerine sarılıp, jüponlarının içine diktiği küçücük keselerde taşıdığı mine çiçeklerinin kokusunu içine çekmeye bayılıyordu. Ağaçlara ya da mahzenlere has bir romansın beraberinde yayıldığı bir kokuydu bu. Yontulmamış onca insanın mantar gibi bittiği bu kırsalda, zarafet ve incelik adına eksik olan ne var ki diye sormadan edemiyor insan.

"Eh, güzel bir defin töreniydi, öyle değil mi küçük?" diye sordu Lorette, Maria'ya.

Herkesin duymayı beklediği sözlerdi bunlar; kadının süt kadar beyaz, pürüzsüz yüzünü nakışlıyor, acının karasını silerek tatlı bir iç huzuru getiriyordu. Sonra Maria'nın önüne, kendi ineklerinin peynirinden bir parça ve dumanı üstünde bir kâse süt koydu. Maria gülümseyerek karşılık verdi. Odaya yayılan kahve kokusuna, kızartılan tavukların kokusu karışmaya başlamıştı. Adamlar dışarıdaydı; üç ihtiyar kadın ve anne, yarım güne sığan tüm heyecanlardan yorgun düşmüş, sessizce dinleniyorlardı; gözleri, ekmeği kesmek üzere kollarını sıvayan Lorette'deydi. Her hareketini daha değerli ve gururlu kılan yorgunluğun eşlik ettiği bir rehavet içindeydi

Lorette. Hiç şüphesiz kadınların saatiydi bu. Erkeklerin savaşın arifesinde, kendi içlerine dönerek bulmaları gerekenin ne olduğunu bilen kadınların saati. Evdeki her mekânı tutmuş, her köşeyi sonsuz sevgileriyle örtmüş, her kirişe sarılmış bu kadınlar, içinde bulundukları yuva, kadınlığa has en doğal sapmalarla tek yürek olup çarpana dek çoğalacaklardı. Ve bedenlerini salondaki kirişlere kadar çekip uzatan bu kadınların ışımasıyla çatırdayacak kadar gerilen çiftlik, sonunda yeniden cisimleşecekti; öyle ki buralara kim adım atarsa atsın, dünyada neşe ve mutluluğa dair ne varsa paylaşabilen kadının hâkimiyetini hissedecekti.

– Alessandro –

Öncüler

Marcel'in iyileşmesiyle sonlanan o büyük gecenin şafağında Alessandro, Paulus ve Marcus ile birlikte Fransa'nın yolunu tuttu. Clara tüm gece uyumamıştı. Eugénie'nin yeryüzündeki son günüydü ve herkesin birbirine veda ettiği sırada, Roma'da yağmur yağıyordu. Evin önünde, Leonora Clara'yı üzgünce kendine bastırarak sarmaladı. Hemen yanında duran Pietro kayıtsız görünüyordu, sessizdi. Petrus hiç olmadığı kadar darmadağın bir haldeydi.

"Köyde neyle karşılaşacağınızı bilmiyorum," dedi Maestro, "ama yol boyunca görünmez olmanız gerekiyor."

"Tüm Roma gözetlenirken görünmez olmak, öyle mi?" diye sordu Leonora.

"Pietro'nun adamları onları dışarıda bekliyor olacak," diye cevapladı, "kentten gizlice çıkacaklar."

Sonra kucaklaştılar. Ama gitmeden önce Sandro, Clara'nın önünde diz çöktü ve gözleri Clara'nın gözlerinin hizasında, şöyle fısıldadı:

"Bir gün sana Teresa isminde bir kadının hikâyesini anlatacağım. Tanıdığım bir kadının."

Gözlerini Maestro'ya doğru kaldırdı.

"Düşünüyorum da..." diye mırıldandı.

Yağmur altında yola çıktılar. Fakat ağaçlıklı yolun dönemecinde kaybolmadan önce, Alessandro arkasını döndü ve Clara'ya eliyle bir işaret yaptı. Acaba bu atalarının saklı olduğu kürenin gücü müydü? Alessandro'ya sanki Clara kendisini ilk kez görüyormuş gibi geldi.

* * *

Clara villada Petrus'la kaldı. Normalde yalnız bırakıldıkları andan itibaren uyuklamaya başlayan Petrus, o sabah Clara'ya hülyalı hülyalı bakıyordu. Küçük kız, onun her zamankinden biraz daha fazla kafayı bulmuş olduğuna hükmetmişti.

"Teresa kim?" diye sordu Clara.

"Hayaletler hakkında ne biliyorsun?" diye cevap yerine bir soruyla karşılık verdi Petrus.

"Bizimle yaşıyorlar," dedi Clara.

"Hayır," diye cevapladı Petrus, "asıl biz onlarla yaşıyoruz ve bırakmıyoruz ki gitsinler. Bu yüzden, onlara hikâyeyi doğru anlatmak gerekiyor."

Clara hiçbir şey söylemedi. Ama Petrus'ta bir şeyler değişmişti.

"Teresa'dan bahsedemem bugün," dedi Petrus, "ama sana, seni kendi hikâyene götürecek bir başka hikâye anlatacağım."

İçini çekti.

"Ama önce bir kadeh içmem lazım."

"Belki içmeden daha iyi olur," dedi kız.

"Sanmıyorum," dedi Petrus, "insanlar, içtiklerinde hiçbir şey yapamayacak hale geliyorlar; ama ben daha da güçleniyorum."

Ayağa kalktı ve kendine bir kadeh yoğun aromalı bir kırmızı şarap doldurdu.

"Amarone ile yetenekleri açığa çıkan bir tek ben olmalıyım," diye ekledi. "Neden acaba? Ha ha... gizemler ve sisler."

"Ama siz nesiniz ki?" diye sordu Clara.

"Nasıl yani, biz neyiz?"

"Maestro, Paulus, Marcus ve sen. Siz insan değilsiniz, öyle değil mi?"

"İnsan mı? Tabii ki hayır," dedi yılgınlıkla. "Elfiz biz."

"Elf?" diye tekrarladı Clara, hayretler içindeydi. "Alkolik elfler de mi var?"

Petrus'un bu soruya canı sıkılmış gibiydi.

"Alkolik değilim; hatta alkole karşı o kadar dayanıksızım ki. Hepimiz öyleyiz gerçi. Güzel olan bir şeyden sırf bu yüzden mahrum mu kalmalıyız peki?"

"Sizde herkes içer mi?"

"Tabii ki hayır," dedi; biraz kafası karışmıştı. "Bu yüzden buradayım ya."

"Moskato için mi buradasın?"

"Moskato ve insanların sohbetleri için buradayım."

"Elfler arasında ilgi çekici sohbetler edilmiyor mu?"

"Tabii ki ediliyor," dedi.

Bir elini alnına götürerek:

"Bu düşündüğümden daha zor," diye söylendi.

"Siz, mesela, gün içinde neler yaparsınız?" diye övgüye değer bir çaba içinde yardım etmeye çalışarak sorusunu değiştirdi Clara.

"Çok şey yaparız elbet. Pek çok şey... Şiirler, kaligrafiler, ormanda yürüyüşler, taş bahçeleri, güzel çömlek işleri, müzik. Şafağın gelişini kutlarız, sonra sisleri... Çay içeriz bir de. Sular seller kadar çay içeriz."

Bu son tespiti, içini hüzünle doldurmuştu sanki.

"İçtiğimiz çayı sana anlatamam," diyerek lafını tamamladı; melankolisi içinde boğulmuştu.

"Peki ya sohbetler?"

"Ne olmuş sohbetlere?"

"Sohbetleriniz Maestro'nunkilere benziyor mu?"

"Hayır, hayır. Çoğumuzun öyle büyük esinleri, yüce istekleri yoktur. Sıradan elfleriz biz. Partiler yaparız. Ama buradakilerle aynı şey değildir."

"Neden aynı değil? Farklı olan ne?"

"Hiç kimse hikâye anlatmaz. Sayfalarca şiir okunur, ölçüsüzce diyebileceğim kadar çok ilahi söylenir. Ama hayalet ya da mantar avı hikâyelerine asla rastlanmaz."

Bunu söylerken tekrar canlanmıştı; daha dün kominin biri, mutfakta Toskana ormanlarında geçen, bitmek bilmeyen bir savaş hikâyesi anlatmaya koyulmuştu çünkü.

"Öyleyse şarap içmek ve mantar avı hikâyeleri dinlemek için mi buradasın?"

"Maestro beni hikâyeler için buraya getirtti. Ama şarap da onlara yardımcı oluyor."

"Orada, yukarıda canın mı sıkılıyordu?" diye tekrar sordu Clara.

"Doğrusunu söylemek gerekirse, bir *yukarı*dan söz edemeyiz," diye homurdandı Petrus. "Evet, biraz canım sıkılıyordu ama önemli olan bu değildi. Çok uzun bir süre hiçbir işin ucundan tutmadan avarelik ettim. Ve bir gün Maestro bana, sizin yanınıza gelmek isteyip istemediğimi sordu. Geldim, içtim ve burada kaldım. Ben bu dünya için yaratılmışım. Bu yüzden sana Alessandro'nun hikâyesini anlatabiliyorum; çünkü o da ben de tatminsizliğin çocuklarıyız."

"Maestro senden bana Alessandro'nun hikâyesini anlatmanı mı istedi?"

"Tam olarak öyle diyemeyiz," diye cevapladı Petrus, "aslında sana senin kendi hikâyenin anlatılmasını önerdim ben; ve içinde başka birçok hikâye de barınıyor elbette. Ve eğer soruların bittiyse, Alessandro'nun hikâyesine başlayacağım artık."

Normal zamanlarda içine gömülüp horladığı koltuğa zarafetle kuruldu, ikinci kadehini doldurdu; ve hikâyesine başladı. Bu sırada yüzünde, yuvarlak hatlarının altından alışılmadık, çelik gibi keskin bir ifade açığa çıkıyor, sesi yepyeni kadifemsi bir tını kazanıyordu.

"Alessandro'nun hikâyesi, kırk küsur yıl kadar önce Aquila'nın güzel bir evinde başlıyor. Bu evde, nevi şahsına münhasır bir kadın olan annesiyle birlikte yaşıyordu Ales-

sandro. Annesi, seyahat etmek için dünyaya gelmişti sanki; ve bahçesinin dışında başka bir ufka bakamadığı için üzüntüden kendini yiyip bitiriyordu. Tek mutluluk kaynağı ikinci çocuğu olan Sandro'ydu; Alessandro gökyüzünden bile güzeldi; bütün taşrayı dolaşsan daha kusursuz bir yüz bulamazdın; ve öyle görünüyor ki çocuğun yüzünün güzelliği mizacına ve karakterine de yansımıştı. Konuşmayı öğrendiği İtalyanca muhteşemdi; civarda kimsenin duymadığı cümle yapıları kullanıyordu. Genç yaşında müziğe ve resme, öğretmenlerin görmeye alışkın olduklarının çok ötesinde bir eğilim gösteriyordu. On altısında artık onlardan öğrenebileceği bir şey kalmamıştı. Yirmisinde ise, annesinin gözyaşları ve iyi dileklerini geride bırakarak Roma'ya gitti ve Kuzey yoluyla Abruzzo'ya ulaşan Doğu halılarını, zengin Romalılara satan rahmetli babasının, bir zamanlar kendisine bahsetmiş olduğu Pietro'yu buldu."

Hikâyeye burada bir ara verip üçüncü kadehini doldurdu.

"Güzel anlatıyorsun," dedi Clara.

"Yaşlı dadından daha mı iyiyim?" diye sordu Petrus.

"Evet, ama sesin onunki kadar güzel değil."

"Susadım da ondan," dedi ve amaronesinden bir yudum aldı.

"İyi bir hikâyenin sırrı nedir bilir misin?"

"Şarap mı?" diye tahminde bulundu Clara.

"Lirizm; ve gerçeklik kaygısı olmaksızın keyifle salınabilmek. Fakat kalplerle oyun olmayacağını bilmek gerekir."

Bardağındaki yakutu heyecanlı bakışlarla süzerek devam etti:

"Hal böyle olunca, Alessandro, yirmi yaşının tüm uçarı coşkusu ve karmakarışıklığı içinde Roma'ya gitmek üzere yola çıktı."

"Bir tablo görüyorum," dedi Clara.

"Benim zihnimi mi okuyorsun?"

"Neden bahsedersen onu görebiliyorum," diye yanıtladı küçük kız.

"Takdire şayan," dedi Petrus, "üstelik içmeden."

"Bu babamın gücü, öyle değil mi?"

"Babanın gücü, evet. Ama aynı zamanda senin yeteneğin. Bu tablo, Alessandro'nun, o güne kadar bir benzerine daha rastlamamış olan Pietro'ya gönderdiği ilk tablo. Pietro sanat pazarını gayet iyi tanırdı; bir mucizeyle karşı karşıya olduğunu biliyordu. Tuval hiçbir şeyi temsil etmiyordu. Mürekkep, bir yabayı andıran zarif çizgiler halinde, resmin üst kenarına doğru çıkıyordu. Dıştakiler biraz daha basık olmak üzere, alttan birbirlerine bağlanan, farklı büyüklüklerde üç dişli bir çataldı sanki. Tuhaf olan şey şuydu ki, dikkatli bakıldığında bu çizgilerin sadece tek yönlü olarak çizilmiş olabileceği anlaşılıyordu. Oysa Pietro bunun bir yazı olduğunu görüyordu; peki ama Alessandro bu dili nasıl öğrenmiş olabilirdi. Fakat kendisine sorduğunda, Sandro hiçbir şey anlamadı. Sen şimdi bu tuvalde *dağ* yazmış olduğunu bilmeden mi bu kaligrafiyi yaptığını söylüyorsun, diye sordu Pietro. *Dağ* mı yazmışım, diye şaşırdı Alessandro. Şaşkınlıktan donakalmıştı. Aquila'dan ayağının tozuyla gelmişti ve dünya hakkında ancak belli belirsiz bir fikir edinmişti. Gelgelelim tuvaline dağı simgeleyen işareti çizmişti; Pietro bunu okuyabiliyordu; çünkü bu işaretlerin ülkesini ziyaret etmişti ve bazılarını deşifre edebiliyordu. Aynı şekilde bizimkilerin hepsi bunu yapabiliyordu; çok zaman önce öğrendiğimiz bir dildi bu; dağlar ve taşlar çok önemlidir bizim için çünkü. Pietro, Sandro'ya başka tuvalleri var mı diye sordu. Vardı. Ve ilerleyen aylarda çok fazla resim yaptı Sandro. Her biri harikuladeydi. Roma'ya geldiğinde beş kuruşsuzdu; ama iki sene içinde, babasının hiç olmadığı kadar zenginleşmişti. Ayrıca herkes seviyordu onu. Kadınlar aşkla, erkekler dostça seviyordu. Arkadaşlığı müthiş-

ti. Davetlerin en cazibeli konuğuydu. Ne zaman uyuduğunu ise Tanrı bilir. Akşam yemeklerinde masada hep baş köşedeydi. Pietro ile gece boyu süren sohbetler eder, sabah olduğunda ise mürekkep ve füzenden mucizeler doğurmak için şövalesinin başına geçerdi. Büyük bir atölyeye ihtiyacı yoktu; Volpe'lerin villasında, avluya bakan şimdi senin kaldığın odada yaşıyordu. Bildiğin o tablo henüz yoktu. Fırçalarını koyduğu bir köşe ona yetiyordu; orada, beyaz duvara bakarak boyuyor, boyuyordu. Ve tabii daha o zamanlarda bile çok içiyordu. Ama o çevrelere mensup herkes hep çok içerdi. Alessandro resim yapıyor ve gülüyordu. Ve hiç kimse sonun gelmekte olduğunu görmüyordu. Sonra Marta ile karşılaştı."

Clara, Petrus'un zihninde beliren kadını gördü; yüzünü çökerten derin halkalardan, tuhaf bir şekilde, zarafet ve kendine güven okunuyordu. Venediklilere has, sarışın, solgunca bir yüzün iki yanından inen bukleler; cam gibi masmavi gözler ve dupduru bakışında bitimsiz bir melankoli.

"Marta, Alessandro'dan yaşça büyüktü; üstelik başka biriyle evliydi. Sandro ise çok kadın sevmişti; ama Marta onun ruh ikiziydi. Fakat bu büyüleyici genç adama duyduğu tüm aşka rağmen, hayatı boyunca yakasını bırakmayan bir kederden eriyip gitmekteydi Marta; çoğu kimse, meydana geleceklerin açıklamasını burada aramıştı. Fakat ben, yine de, nedenlerin zannedilenden çok farklı olduğunu düşünüyorum; çünkü olaylar, Pietro'nun, şimdi senin odanda duran o tabloyu Alessandro'ya gösterdiği döneme denk geliyor. Pietro sonradan anlamıştı ki Sandro o tabloyu gördükten sonra hiç konuşmamış, sonraki aylarda hiç resim yapmamıştı. Atölyesine kapanmış, ama tek bir fırçaya bile dokunmamıştı. Sanki artık yaptığı resimlere olan inancını yitirmişti. Akşamları ise içiyordu."

Sanki Petrus da susamış olduğunu hatırlamıştı; kendine bir bardak daha doldurdu.

"Tabloyu keşfettikten sonra Sandro, yine de son bir resim daha yaptı," diye devam etti.

Keten rengi bir tuvaldi; büyük bir mürekkep lekesinin her iki yanında, ateş kırmızısı bir pastelle çizilmiş iki yatay çizgi görülüyordu. Mürekkep, yer yer siyah ve çok mat, yer yerse kahverengi ve neredeyse lake gibi cilalıydı; ve pudralanmış gibi duran bazı değişken yansımalar, tuval sanki bir orman kabuğunun tozuyla kaplanmış hissini yaratıyordu. İlki kadar soyut olan bu ikinci resim de hiçbir temsile yer vermiyor, hiçbir yazıyı akla getirmiyorsa da Clara, enlemesine değil de derinlemesine yayılan mürekkebin hareketsiz yolculuğunda, daha önceden gördüğü bir köprüyü tanıdı. Maria'nın güç dalgaları arasına daldığında gördüğü köprüydü bu. Konturları ya da herhangi bir çizgiselliği olmayan kara bir lekenin, aynı zamanda iki kıyı arasına kurulmuş bir köprü olabilmesi, Clara'yı şaşkına çevirmişti.

"Köprü," diye çıktı ağzından.

"Evet, köprü," diye karşılık verdi Petrus. "Bizim düzlemimizdeki güçleri bir noktada toplayan ve pavyonumuzu bu dünyaya bağlayan köprü. Sandro ruhunu, sanki bu köprüyü geçmiş gibi onarabilmişti; halbuki köprüyü görmemişti bile. Bu nasıl mümkün olabilir ki? Sen köprüyü görebilirsin çünkü babanın kızısın. Peki ama Sandro? Dağ yazan kaligrafiyi hiç bilmeden nasıl yaptıysa, fırçalarının ipek dokunuşuyla, tanımadığı bir yerin özünü yakalayabilmişti. Köprüyü bilenlerin, onu, temsiline ilişkin herhangi bir tasavvur olmadan ortaya koymuş olan bu mucize karşısında, ağızları açık kaldı. Sonrasında Alessandro, o zamana kadar yaptığı tüm resimleri yaktı. Herkes onun aklını yitirdiğini düşündü; çünkü sevdiği iki kadının ikisi de iki gün içinde ölmüştü. Marta kendisini Tiber Nehri'ne atmış, bunu öğrendikleri dakika, Marta'nın kız kardeşi Teresa'nın da ölüm haberi gelmişti.

Sandro ile Teresa, etten kemikten iki varlığın arasında olabilecek en sıkı dostluk bağıyla bağlıydılar. Bu ölümün doğurduğu sonuçları sana daha sonra anlatacağım. Şimdilik söyleyebileceğim, Sandro'nun eserinin tümünü yakmış, Roma'yı terk ederek papaz olan kardeşi Santo Stefano'nun yanına gitmiş olduğudur. Orada bir sene kaldıktan sonra, Aquila'daki teyzesinin evinde inzivaya çekildi; ve Abruzzo'ya gelişinden dokuz sene sonra, piyano onu sana getirene dek, o evin ikinci katında yaşadı. Peki tüm bunların açıklaması nedir? Sandro'nun hayatı boyunca sevdiği ve sevildiği tüm kadınların gözü yaşlı oldu; annesi çok fazla gözyaşı dökmüş ve sonrasında feryatlar içindeki kadınları sevmiş herkesin kalbinde aynı melankoli vardır. Ama ben sanmıyorum ki, yaşanmış hikâyeler bizim içimizdeki, bizi biz yapan hikâyeler kadar önemli olsun. Bana öyle geliyor ki Sandro'nun asıl hikâyesi, aşkın yakıp kavurduğu bir adamın değil, köprünün yanlış tarafında doğmuş ve köprüden geçmeyi çok arzu etmiş bir varlığın hikâyesidir. İlk yaptığı resimle son yaptığı resmin bize söylediği budur."

Petrus bunları dedi ve derin bir iç çekti.

"İçine doğduğu dünyanın kendisi için uygun olmadığını kavrayan birinin neler çektiğini benden daha iyi kimse anlayamaz. Bazıları yanlış bedene iniş yapar, bazılarıysa yanlış yere. Bedbahtlıklarını kişiliklerinden kaynaklanan bir kusura atfederiz; oysa sadece yollarını şaşırmış ve sapılmayacak bir yöne girmişlerdir, hepsi bu."

"Peki o zaman Maestro, neden köprüyü geçmesi için ona yardımcı olmuyor?"

"Sanıyorum ki bunu yapamıyor," dedi Petrus, "bizler öncüleriz. Yeni birleşmelerin olması için öncülük etmek zorundayız; fakat geçişleri doğru yerde ve doğru zamanda sağlamak durumundayız."

"Elfler resim yapar mı?" diye sordu Clara.

"Evet," dedi Petrus, "kaligrafiyle uğraşırız, resim yaparız; ancak sadece önümüzde olanı resmederiz. Aynı şekilde, şarkı söyleriz, ruhu coşturmak için şiirler yazarız; hatta bunu çok iyi yaparız. Fakat bütün bunlar gerçeği değiştirmek için yeterli değil."

"Gerçeği değiştirmek için ne lazım peki?"

"Tabii ki hikâyeler," dedi Petrus.

Clara bir an için durup inceledi onu.

"Ben elflerde farklı olduğunu sanıyordum," dedi.

"Ah evet. Elfler, periler, folklorik cadılar, falan. Ya Maestro? Kafandaki elf fikrine biraz olsun uymuyor mu?"

"Biraz daha fazla, evet. Bana doğduğun yerden bahsetsene."

"Ne bilmek istiyorsun?" diye sordu Petrus.

"Neye benziyor?"

"Bir sisler diyarı."

"Sisin içinde mi yaşıyorsunuz yani?"

"Yok, yok. Öyle değil. Çok iyi görürüz. Sisler canlıdır. Görülmesi gerekeni bırakırlar ki görelim; ve ihtiyaçlar doğrultusunda gelişirler."

"Kimin ihtiyaçları?"

"Tabii ki topluluğun ihtiyaçları."

"Elf topluluğunun mu?"

"Topluluğun," diye tekrarladı Petrus.."Elfler, ağaçlar, taşlar, atalar, hayvanlar."

"Herkes hep beraber mi yaşıyor?"

"Herkes zaten birlikte," diye cevapladı. "Ayrışma bir hastalıktır."

Ve bir bardak daha şarap koyarken, üzgün bir ifadeyle:

"Heyhat, ama cennet artık kayıp," dedi.

Ardından, gözleri biraz kayarak ekledi:

"İnsanların hikâyelerinde iyiyimdir. Elfleriyse Maestro sana benden daha iyi anlatacaktır."

Clara omuz silkti.

"Maestro'nun benim ne hissettiğimle ilgilenir bir hali yok," dedi.

Ve Acciavatti'yi taklit ederek:

"Hadi bakalım. Çal, çal, ben sayfaları çeviriyorum," dedi.

Petrus gülmekten kırıldı.

"Yüksek elfler, duygusallıklarıyla ünlü değildir," dedi. "Fakat senin için sandığından daha çok endişeleniyor."

Bir an düşüncelere dalmış göründü. Sonra tatlılıkla gülümsedi.

"Sonunda çakırkeyif oldum," dedi.

Küçük bir sessizlikten sonra ekledi:

"Ama işimi yaptım."

Clara ona başka sorular daha sormak istiyordu ama Petrus kalktı; ayakta durmakta biraz zorlanıyordu. Çenesi düşecek gibi esneyerek:

"Hadi artık biraz dinlenelim. Önümüzdeki günler hareketli olacak," dedi.

Clara bütün gün uyumadı. Bitmek bilmez bir yağmur düşüyordu kentin üstüne. Rüyanın öbür ucunda ise Maria'yı gözlüyordu Clara; Eugenie'yi bir daha göremeyeceğim, diye düşündü; ve bütün kalbiyle kendisini biraz olsun rahatlatacak olan gözyaşlarının gelmesini diledi; ama gelmediler, ne gündüz ne de akşam. Gecenin sıkıntılı uyuşukluğu villanın üstüne çökmeden evvel, hafif bir şeyler yediler. Sabahın ilk saatleriydi. Maria'nın babası kızının yatağının yanına gelene kadar, Clara da yatağından çıkmadı. Babanın geliş sebebi belliydi; anlamak için kelimelere ihtiyaç duymuyorlardı. Clara, küçük Fransız kızın, kaskatı buz kaplı tarlaların ortasındaki o soğuk odalarda, yürek burkan üzüntüsünü izlerken, gözyaşları hâlâ kaçıp saklanıyordu. Sonra hiçbir şey yapamamanın yerine savaşı bile tercih edebilecekleri bir iç sıkıntısı içinde

ikinci bir kez yatıp uyumaya çalıştılar. İki zaman arasında kaybolmuş bir gün daha geçip gitti. Clara yalnız kalmış, Petrus bile ortalarda gözükmemişti. Fakat Leonora ile birlikte yedikleri akşam yemeğinde Maestro kısa bir süre için yüzünü gösterdi.

"Yarın Eugénie için cenaze töreni yapılacak," dedi Clara'ya. "Maria'yla konuşman gerekecek."

"Dilini bilmiyorum," dedi Clara.

Maestro hiçbir şey söylemeden gitti.

Sonra sabah oldu. Eugenie'yi toprağa verecekleri sabah. Şubatın ilk günüydü. Clara ne uyumuş ne de uyumamış gibi hissettiği, sıkıntılı gece bitip de kalktığı zaman, atalarının simgesi olan kürenin kaybolmuş olduğunu görünce, önce öğle yemeklerini yedikleri boş salona, oradan da piyano odasına koştu. İşte oradaydı, klavyenin üzerinde solda duruyordu. Petrus, berjer bir koltukta horulduyor, Maestro ise Clara'yı bekliyordu.

Küçük kızı görünce, "Ben geldiğimde buradaydı," dedi küreyi kastederek.

Sessizce, çiftlikte süregiden cenaze hazırlıklarını izlediler. Bir süre sonra herkes çok sevgili, yaşlı teyzelerinin ölü bedeninin beklediği kiliseye doğru yola çıktı. Clara, kilisenin önünde toplanan kalabalıktan etkilenmişti. Ne çok kişi vardı! Ve hepsi de derin bir tefekkür içinde saygıyla bekliyordu. Ayin sırasında birkaç Latince söz duydu; ama bakışlardan, merasimin herkesi tatmin ettiğini anlıyordu. Özellikle papaz kişiye olan ilgisi gittikçe büyüyordu. O güne kadar, Fransa'nın ücra köyündeki bu ruhaninin de, kendi tanıdığı papazın kumaşından biri olduğunu düşünmüştü çünkü. Centi Baba, su götürmez şekilde kasvetli biriydi. Hakkını vermek gerekir; kötülüğü yoktu; fakat iyi biri olduğu için teşekkür de edemezdiniz. Ayırım yapmaksızın, herkese, her şeye karşı iyi davranması onu bayağılıklar-

dan korusa da, yücelikler söz konusu olduğunda kısıtlayan bir zayıflık, bir eksiklikle malul kılıyordu. Oysa François Baba'yı vaiz kürsüsünde, sarsılmaz bir ahenk içinde konuşurken gördüğünde, ondan gözlerini ayıramayacağını sezmiş, bu sezgisi Clara'yı şaşırtmıştı. Cenaze alayının başına geçtiğinde ve sonrasında, tüm o mezarlar ve köylüler arasında, dondurucu soğuğun hücumuna karşın dimdik ayakta vaazına başladığında, Clara'nın gözü hep onun üzerindeydi. Maestro, papazın sözlerini çevirerek aktardı Clara'ya. Bu söylevde, küçük kız, kendisine tanıdık gelen bir müziği duyumsamıştı. Centi Baba'dan duyduklarıyla pek alakası olmayan bir müzik. Centi Baba'nınki monoton bir partisyonken, bu müzikte şeftalilerin ve bozkırların cömertliği saklıydı.

"İşte bir insan," dedi Maestro. Sesinde saygı vardı.

Bu kelimeler, Clara'nın içinde her saniye yeşermekte olan duygulara tercüman olmuştu. Aynı anda André'nin bu iyi yürekli papaza doğru yaptığı işaret, sanki bu sözleri onaylamış, Maestro'nun hislerini harekete geçirmişti. Clara da aynen tekrarladı: *işte bir insan.*

"A loro *la gloria, nei secoli dei secoli*, amin," diye tercüme etti Maestro.

Sonra sustu. Bir süre kalabalığın bir duygu seli halinde selamlaşıp kucaklaşmasını izlediler. Ardından Maestro Clara'ya şöyle dedi:

"Törenin sonu gelmeden birtakım sürprizler ve doğal olmayan bazı müttefikler olacak."

Sonra kararmış bir ses tonuyla:

"Bak."

Ve Clara simsiyah duvarı gördü.

"İlk çarpışma," dedi Maestro.

Clara köye doğru yavaşça yaklaşmakta olan devasa duvarı dikkatle incelemeye koyularak:

"Bir fırtına mı?" diye sordu. "Peki askerler yok mu?"

"Arkadan askerler de geliyor; ama bunun pek önemi yok."

"Raffaele'in şefi bulutlara hükmedebiliyor mu?"

"Evet," dedi Maestro, "bulutlara ve tüm mevsimsel ögelere."

"Ya sen? Sen de yapabiliyor musun bunu?"

"Bizden herkes yapabilir bunu."

"Öyleyse neden Maria'yı yalnız bırakıyorsunuz?"

"Köyü hep koruduk. Fakat eğer Maria'nın gücünü bilmek istiyorsak, bu savaşa müdahale etmemek için kendimizi tutmamız gerek. Bu zor bir karar; ama güçlerinin sınırını bilmek adına gerekli. Maria'nın güçleri şu ana kadar bizimkilerden hiç ayrışmadı."

"Ya ölecek olursa?"

"Ölecek olursa, biz başından beri yanılıyoruz demektir; ve bu savaşta hayatta kalma umudumuz oldukça azalır, hem tek tek bireyler, hem de tür olarak."

Clara, güneyli toprakların ufkunda dikilmekte olan canavarlığa bir kez daha baktı.

"Devasa," dedi Maestro. "Bu şimdilik, düşmanın ortaya koyabileceğinin yalnızca küçük bir kısmı. Girdiğimiz bahsi ciddiye almayacaklarını düşünmekte haklıymışız."

"Fakat düşmana bilgi sızdıran bir hain var."

"Evet, bizimkilerden birini takip edip Maria'nın varlığından haberdar olan bir hain."

"Gri atı takip ederek," dedi Clara.

"Konseyimizin gri bir at görünümündeki şefini takip ederek; çünkü bu dünyada özlerimizden yalnızca birinin şeklini koruyabiliyoruz. O gri bir at, bir adam ve aynı zamanda bir tavşan."

"Neden konseyinizin şefi Maria'yı görmek istedi?"

Sonra nasıl olduğunu hiç anlamadan, sorusunun yanıtını kendisi buldu:

"Çünkü Konsey Şefi, Maria'nın babası."

"Ve senin babanın geleceği bilme gücü çok büyük," dedi Maestro, "ve görü gücüyle başa baş gidiyor. Şimdi düşmanın kudretine bak; nasıl bir doğaya sahip olduğunu, nelere sebebiyet verebileceğini anla."

"İklimi eğip bükebiliyor."

"Ve bu bükülmelerden her biri, başka bükülmelerden besleniyor. Marcel'in ölmesi gerekiyordu. Güçler, müdahaleyle büküldüklerinde bir düzensizlik meydana getirilmiş oluyor. Arkasında yatan niyet, iyi ve saf olsa dahi; tıpkı Eugenie'nin niyeti gibi."

"Peki ama düşmanla aynı silahı kullanamazsak nasıl direnebiliriz?"

"İttifakın sorduğu asıl soru da bu."

Sessizce, François Baba ve Andre'nin etrafında toplanıp düzenli bir şekilde dağılan adamları izlemeye başladılar. Kimi yakınlarını at arabasına bindiriyor, kimi kadın ve çocukları korunaklı olduğunu düşündükleri kiliseye sokuyordu. Bir kısım da, ilk çemberdekilerle beraber Marcelot çiftliğine doğru yola çıkmıştı. Burası Maria'nın kaldığı çiftlikten daha büyük ve daha korunaklıydı. Maria'yı, saçları bakır renginde bir kadın karşıladı. Üzerine ekmek, bal ve yazdan kalma erik konserveleri konmuş büyük masanın etrafına yerleştiler. Bu sırada Marcelot'nun karısı ve kızı yemeği hazırlıyordu. Zaman tatlı bir rehavetle yavaşlamıştı; sanki anlar sıkışarak üst üste biniyordu. Dışarıda erkekler kafa kafaya vermiş uğrayacakları bozgunun büyümesinden endişeli, plan yapıyordu. Ama içeride, unutuş, her şeyin üstünü tatlı bir örtüyle örtmüş salınıyordu; gülüşlerin nakışlandığı, büyük otlardan bir nehrin menderesler çizerek aktığı, terk edilmiş mezarların çiçek açtığı bir örtü. Neresi burası? Bu içinde bulunduğum şey ne? diye sordu Clara kendi kendine. Bir yandan da, saçları alev

alev parlayan kadının ağır hareketlerine dikmişti gözlerini. Tüm hayatını burada geçirebilir, içine daldığı bu hayranlıktan hiç bıkmazdı. Sonra, Maria'nın önüne bir bardak sıcak süt koyarken yaptığı bir hareketten, Lorette'in tabiatını kavradı; on bir yaşına bastığı gün, Leonora da aynı dokunuşla, elini Clara'nın omzuna koymuştu.

"Bir gün sen de topluluğuna katılabileceksin," dedi Maestro, "şu an bundan yoksun olduğun için üzgünüm. Bil ki bu kadınlar seni aralarına alacakları günü bekliyorlar."

Dakikalar uzamıştı. Köy kuşatmaya hazırlanıyordu.

"Maria'ya ne söylemeliyim?" diye sordu Clara.

"Doğru kelimeleri bulacaksın," diye yanıtladı Maestro. "Ben de sana tercümanlık yapacağım."

"Kumandan kime hizmet ediyor?" diye bir soru daha sordu.

"Bizimkilerden birine."

"O nereden geliyor peki?"

"Benim geldiğim evden."

"Adı ne?"

"Bizde, insanların yaptığı gibi isim verilmez. Sakladığımız bir adımız yok. Fakat arkadaşlar eski Roma fantezisi yapmayı sevdiğinden, ismine Aelius diyelim."

"Ne istiyor bu Aelius?"

Maestro'nun yanıtını dinlemeden:

"İnsanlığın sonunu," dedi.

Elf Konseyi – Çekirdek Kadro

"Petrus'un biraz ayık olması lazım."

"Sarhoş olduğunda anlattığından daha güzel anlatamaz."

"Clara'nın durugörüsünü bilediğine şüphe yok. Korkutucu bir kumar bu."

"Ama ikisinin de güçleri hâlâ gelişiyor; ve Maria'yı emanet ettiğimiz insanlar etkileyici."

"Peder François bir günde büyüdü."

"Başından beri müttefikimiz o bizim zaten."

"Bu insanlardaki toprak hissi, en az cesaretleri kadar kuvvetli."

"Biri olmadan diğeri olmaz."

– André –

Toprak

Uzakta beliren duvar giderek büyüyordu. Adamlar, kendilerine meydan okumak üzere yaklaşmakta olan şeyi, çiftliğin avlusundan artık daha net görebiliyordu. Böyle bir şeyin mümkün olabileceğini asla düşünemezlerdi; çünkü ufuk, yer ve bulutları birleştiren bir dağa dönüşmüştü; tarlaları, ağaçları yutarak gürleye gürleye ilerliyordu. André suskundu. İkilem olmadan cesaretten söz edilemez; ve hiçbir karakter yoktur ki başarılarıyla olduğu kadar seçimleriyle de şekillenmiş olmasın. Kızının gücünü alt etmek için ülkenin üzerine yürüyen canavara baktı. Bir çığ oluşturabilmek için karşılıklı, sıra sıra dizilen sıkıştırılmış hortum kümeleri, kötülüğü ayakları üzerine kaldırmış koşturuyordu. Bu fırtına kükremeyi bıraktığında André, ülkesinden geriye ne kalacağını düşünmek bile istemiyordu; fakat düşmanın, Maria'nın büyüsü ile temasa geçtiği anda yavaşladığını hissediyordu; bir belirsizliğin ortaya çıktığı yer tam burasıydı; ve çok yakında düşmanın kalbine bıçağı buradan saplamak gerekecekti.

Biri arkasından bağırdı. Jeannot'ydu. Parmağıyla uzakta bir noktayı işaret ediyordu. Tarlaların yüzeyinde bir lekenin giderek büyüdüğü görülüyordu; suydu bu; vadi, fırtınanın atlarıyla aynı hızda, köye doğru tırmanan bir taşkının sularına gömülüyordu. Aşağı ülke, adıyla ters düşecek şekilde yüksekteki bir vadinin yukarı kısmına konuşlanmış olsa da, olup bitenlerin hiçbiri doğal olmadığı için, güneydeki toprakları kemirmeye başlayan sular pekâlâ evlerin dibine kadar ilerleyip kaçışı imkânsız kılabilirdi. André ve diğerlerinin kafasını kurcalayan buydu.

Babanın yanındaki bu delikanlılar, ruhani Mezmurları anlamakta pek başarılı değillerdi belki ama fare gibi kıstırılma tehlikesi söz konusu olduğunda ne yapacaklarını gayet iyi bilirlerdi.

Marcelot'nun çiftliğinin bulunduğu tepeyi tutanların hepsi avcı adamlardı; avların zafer şarabından içmesini bilirlerdi. Hayatlarının şafağından beri sert bir yaşam süren bu adamlar, gerek seneler gerekse zorlu çalışma şartlarıyla pişmişti. Andre'nin has yardımcısı Marcelot, aşağı ülkenin sadık kullarını donattığı tüm niteliklerden bir karışımın vücut bulmuş haliydi. Seçtiği kadın, Marcelot'dan on yaş büyüktü; üstelik daha önce evlenmiş, fakat sevdiği kocasını ateşli bir hastalık yüzünden genç yaşta kaybetmişti. Bu konuda kendisini uyaran herkese karşı gelen Marcelot, bu kadını almıştı. Nuh demiş peygamber dememiş, söylenenlere karşı sessiz kalma hakkını kullanarak, sezgilerin kalan tüm yollarını kapayan bir inatla ayak diremişti; çünkü bu kadının kendisine özel olarak gönderildiğini, buna yazgılı olduğunu anlamıştı; neredeyse mistik bir bilmeydi bu; kadın dünyayı öyle aheste katediyordu ki, günleri Marcelot için destansı bir ihtişama dönüştürüyordu. Marcelot, bedenin hissettiğini başkalarıyla paylaşabilir bir şekilde yeniden oluşturmaya yarayan kelimelerden veya okullarda kafaların içine yerleştirilen kutucuklardan yoksundu; dolayısıyla biri gelip, "Sen Lorette'i seviyorsun çünkü senin Lorette'in, gidişatın doğal akışını yavaşlatıyor; tavırlarındaki tembellik, bu akışların rahatça tadını çıkarabilme olanağını sunuyor," diye kendisine açıklasaydı şaşardı doğrusu. Fakat beklenenin aksine, Marcelot hiç de Andre gibi sessiz ve iç dünyasından çıkmayı sevmeyen biri değildi. Özellikle olayları ya da işleri açıklamakta kullandığı özlü sözlerini severlerdi. Mahzenindeki her zaman en iyi hasattan yapılan şaraplarından birini açarken görmeliydiniz onu; mantarın kokusunu bir içine çekişi

vardı ki! Hemen ardından ise, saf yüreklilere has, alaycılığın eşlik ettiği bir ciddiyetle günün özlü sözünü patlatıverirdi. Sözcüklerin, onları telaffuz edeni aşıp ötesine giden bir ağırlığı olduğunu bilirdi. Dolayısıyla da kendi ağzından çıkanlara aynı anda hem saygı duyar hem de onlarla alay ederdi sanki. Bıçağıyla ancak üç hamlede kesebildiği, kurutulmuş domuz sosislerini koca koca dilimlere bölerken günün anafikrini yapıştırıverirdi. Söylediklerini daha da etkili kılacak şekilde başını öyle bir sallardı ki, sanırsınız papa konuşuyor; ve hemen ardından, yeniyetmelere has bir kahkaha gelirdi. *Korkunun ecele faydası yok*, favori lafıydı; duyan iki kişiden birinin, tam olarak ne demek istediğinden emin olamadığı için başına ağrılar girerdi. O zaman konuğunun omzuna dostça vurur ve ardından, içmek ve birbirlerine av hikâyeleri anlatmak istedikleri ölçüde devam edecek uzun bir lakırdı başlardı. Her biri bilirdi ki, bu öykülerin ne gerçekten bir sonu ne de gerçeğe benzer bir tarafı vardı. Marcelot, düzenli aralıklarla, mekânı uyuyan bir dansçı gibi ağır çekim hareketleriyle aşkın kılan Lorette'e bakmayı ihmal etmez, nasırlı ellerine veya toprakla sertleşmiş ayaklarına rağmen, vücudunun dipdiri sinir uçlarında onu kristalleştiren bir büyünün fokurdadığını duyumsardı. Aşk işte. Çağlar içinde kaybolup yitmiş bir dünyanın yeniden doğuşuna adanmış bu sayfalarda, başka bir şey konu edilecek mi acaba?

Ön ismi Eugène olan ama herkesin Gégene diye çağırdığı Marcelot, gözlerini diktiği selden ayırdı ve çiftliğin arka tarafından gökyüzüne doğru baktı. André bakışlarıyla onu izliyordu. İkisi bir kez daha göz göze geldi; ve Marcelot kumandanına şöyle açıkladı:

"Kargökyüzü!"[1]

1 Metinde *le ciel de neige* diye geçen, Türkçeye ise kar toplayan gökyüzü olarak çevirilebilecek bu tamlamayı, metnin içinde geçtiği yerlerdeki anlamı ve kullanımı açısından uygun gördüğüm haliyle, bitişik olarak kargökyüzü şeklinde çevirmeyi uygun gördüm. (ç.n.)

André başını salladı.

Kargökyüzü. Bıçakları çekmenin vakti gelmişti. Hiçbir baba çocuğunun tehlikede olmasını istemez. Fakat André, küçük kızı çiftliğin duvarları arasına kapatarak koruyabileceğini ummanın boşuna olduğunu biliyordu; çocuğunu seven ama büyümesi için onu bırakmayı kabullenen bir ebeveynin iç çekişini duyumsadı kendinde. Maria'yı çağırmalarını istedi. Sonuçta çok az vakit kalmıştı. O kara duvar, boş arazilerin ardında bir yerde durmuş, üzerlerine atılmak için tek bir işaret bekliyordu. Adeta bir kaleydi; yağmurlar, hortumlar ve fırtınalardan bir kale; çünkü dökülen sular kayalar kadar sert görünüyordu. Tabanda ise karanlık ve delici damlalardan kabaran su birikintisi, toprağın yarım ayak üzerine çıkmıştı bile. Mideleri buracak şekilde tıslıyordu. Herkes bu kötülük ateşinde, zamanı geldiğinde en sağlam niyetleri bile bozup lekeleyecek nefret dolu bir çığlığın pişmekte olduğunu hissediyordu. Maria, sıcak tutacak kat kat kıyafetleri ve başında bir eşarpla sağlamlaştırılmış büyük fötr şapkayla babasının yanına geldi; gözbebeklerinde tuhaf, soğukkanlı bir pırıltı, düşmanı seyre koyuldu. Angele, endişeyle arkasından geliyor, ağır pelerininin eteklerini tutuyordu. Bölgeyi kaplayan buz, sanki yapış yapış bir görünüm almıştı. Hava sıcaklığı sürekli düşüyor, havada gözle görünür anaforlar oluşuyordu. Kötülük dolu iğrenç yağmurlardan ölüm kokusu geliyor, seller uğursuzca taşıyordu; her saniye daha da acımasızlaşan soğuk, hiç de doğal olmayan buzların zehriyle vücutları delip geçiyordu. Andre'nin getirttiği örtülere özenle sarındılar; sonra herkes Maria ve Angele'in çevresinde yerini aldı; merkezinde, on üç yaşına basmamış bir kız çocuğu ile neredeyse yüz yaşını bulmuş bir ihtiyarın bulunduğu kurul toplanmıştı; o gün Gégene'in avlusu üzerinden bir kuş uçacak olsaydı, on iki ayaklık kapkara bir kale duvarı önünde, on iki küçük

nokta seçebilirdi. Marcelot dört bir yandan gökyüzünü süzdü; başını sallama sırası ondaydı; her birinin kendi içinde vardığı sonucu gayet iyi özetler şekilde şöyle dedi:

"Mevsimlere karşı mevsimler."

Herkes, bunların Şeytan'ın mevsimleriyle Tanrı'nın mevsimleri olduğunu biliyordu.

Andre, bu kavganın imana dayanan nedenleri tanıyacağını düşünmüyordu. François Baba'yı çağırdı; ve ondan geri dönüp kilisede kalanlara göz kulak olmasını istedi. Papaz, artık sonsuza dek kendilerinin olduğunu bildiği bu köy hayatında tekrar görüp göremeyeceğini kendine sorarak Maria'yı kucakladı ve ihtiyar Angèle teyzeyi, tüm kalbiyle, her türlü belirsiz senaryoya rağmen, teselli niyetine ne varsa içinden geçirip kutsayarak, talihin vereceği karara kendini bırakıp kiliseye doğru yola çıktı. Delikanlılar, köpek gibi uluyan yıkım makinesini çıt çıkarmadan bekliyorlardı; kendi illerinin toprağından başkasına ayak basmamış, bir tarla ya da tarla işçisinden daha fazlasını görmemiş bu çocuklar içlerinden ne geçiriyordu, Tanrı bilir. Fakat Andre, Maria'ya bakıyordu. Görüşünün, görünenin ötesine gidebildiğini biliyordu; karda sağ kalmayı başarmış küçüğü kollarına alıp kızı olarak bağrına bastığı bir şafak vakti anlamıştı bunu. Tuhaf bir karıncalanma hissetmişti; görüşü önce bulanıklaşmış sonra da patlayıp, içinde geçmişten sahnelerin hemen o anda gerçekleşiyormuş gibi geldiği bir görüntü seline dönüşmüştü. Aynı şekilde geleceğe doğru giden öyle çok sayıda yol görmüştü ki hiçbirini net olarak ayırt edememiş, ama içlerinden bazılarını, daha sonraları, gösterdikleri sahneler gerçekten yaşandığında, ancak hatırlayabilmişti; Marcel'in ışığının sönmek üzere olduğu odada Maria, Eugénie'nin omzuna dokunduğunda olduğu gibi.

Andre, Maria'ya bakıp, "Görmeye ihtiyacım var," dedi.

Maria sesi kesilmiş olan siyah duvarı parmağıyla göstererek, "Mucizeye gerek yok," diye karşılık verdi.

André, yaklaşık on üç seneden beri yavaş yavaş ortaya çıkan yapbozun parçalarına bir yenisinin daha eklendiğinin kabulüyle, kafasını salladı; talihin istikametlerinin mühürlendiği o günde, toprağın kendisine söylediklerini tekrarladı; ve elini sevgili küçüğünün omzuna koydu; sessiz ve soylu kral bakışlarına, babalık aşkının lütfunu da ekleyerek şöyle dedi:

"Endişelenme, sadece görmek istiyorum."

Maria ona yaklaştı ve elini André'nin omzuna koydu. Eugenie gibi André de, doğanın güçlerini kullanan bir küçüğün, insani güçlerini tetiklemesinin yarattığı şokla titremeye başladı. Gözleri, tüm çatışmalar tarihinde hiçbir kumandanın sahip olamadığı kadar kesin bir bilgiyle tüm savaş alanını taradı; her şeyi görüyordu. Devasa bir uzamın her detayı, çılgın bir minyatür ustasının sanatçı ellerinden çıkmış gibi açık seçikti. Maria elini kaldırınca temas kesildi. Ama André görmüştü. Bu ona yeterdi. Gégène'i yanına çağırdı ve diğerleri çemberi daraltırken, Angèle de Tanrı'nın gözüyle fırtına kılığına girmiş düşmanın manevralarını takip etmek üzere onlardan biraz açığa oturdu.

Andre bildiği şeyi onlara da söyledi:

"Doğudaki arazilerin orada acayip süvariler var. Belki yüz kadar varlar; güneyde, duvarın arka tarafında pusuda bekleyen bir şey var; asıl tehlike orada; tam arkamızda gökyüzünde tuhaf hareketlenmeler olmakta."

Gégène, oluklardan sarkan buz sarkıtlarına dönmüş burnunu kaşıyarak sordu:

"Nasıl yani... acayip süvariler?"

"Neye bindiklerini ben de anlamadım."

"Ya gökteki tuhaf hareketlenmeler?"

"Çok fazla sis gördüm."

"İşte gitmem gereken yer orası," dedi Maria.

André istemeye istemeye onayladı.

"Ya kilise?" diye sordu Gégène.

"İlk saldırının menzilinde kalıyor."

"Ne emrediyorsun?"

"Dört kişi kiliseyi korumak için; iki kişi burada kalıyor; kalan diğer üç kişi de Maria ve benimle beraber ormanın açıklığına gelecek."

"Benim nereye gitmemi istiyorsun?"

"Kiliseye. Tabii eğer karını Jeannot ve muhtarın yanına bırakabilirsen."

"Yapabilirim."

Sonra André Maria'ya sordu:

"Senin talimatların?"

"Çatı altlarında hiç kimse kalmamalı."

"Bütün evler tahliye edilsin," dedi Andre adamlarına. "Gidelim."

Kararlaştırıldığı gibi dağıldılar. Fakat neler olduğunu anlatmaya devam etmeden önce, yöredeki tüm çiftliklerde yaşayanları dışarı çıkartmaya giden bu savaşçıların kim olduğundan bahsetmek gerekiyor; çünkü tüm bunların tesadüf eseri olduğunu düşünüyorsanız, onların, gökyüzünün tepelerine inmeye hazır olduğundan emin oldukları kadar iyi bildikleri bir şeyi kaçırıyorsunuz demektir. Aslında varolan sadece kurgular, hikâyeler; yine de sapla samanı, iyiyle kötüyü ayırmak gerek. Onların hikâyesi, inadına, ormanların güzelim odununun ve yabanıl şafaklar sökerken tüten otların kokusunu taşıyordu. Bu insanlar, kan bağı mirasçılığının sonunu gördüğü halde, paranın uşaklarını hâlâ hiçe sayabilen, kurtarılmış bir kırsalın bahşettiklerine sahip olmakla kalmıyor, bu

sahip olduklarının bir gün bir yerlerde anlatılmayı hak ettiğinin bilincini de hâlâ muhafaza ediyorlardı. Anlayan anlar. Gegene, diğerleriyle birlikte çiftlikten çıkmasına yardım ettiği Lorette'ine sarılıp veda ederken bunu çok iyi özetlemişti: *Tüm bunlar bize bir şarkı olarak geri dönecek.*

İşte bu hikâyede sözünü etmemiz gereken on adam vardı.

Marcelot vardı. Avlanan, çift süren, içen, ziyafet çekmesini bilen Marcelot. Aşkın kutsal mabedinin sonsuza dek koruyacağı bir adam olarak hayatı alaya alabilen, aslında dibinde ayakları toprağa batmış şu büyük mistiklerden biri olan Marcelot. Bir de şimdi görelim onu. Papazın omzuna, Meryem'in babasının emirlerini bildirircesine vururken bakalım; ve aklı her ne kadar yıldızlardan tarafa olsa da, savaş esnasında askerlerin en iyisine dönüşen bir adam görelim.

Jeannot vardı bir de. Bu savaşın, kendisine bir başka savaşı hatırlattığı, şimdiki zamanın, anıların ettiği işkenceyi hafifletebileceğine dair içinde bir yerlerde kök salmış delice bir umudu keşfeden Jeannot. Yaşamının, yine burada, bir savaş meydanında, kardeşinin ölümüne şahit olduğu gün kapanmış olan tüm yollarının şimdi önünde yeniden açıldığını hissediyor. Zira her sabah, kimsenin göremeyeceği bir yangınla uyanıyordu Jeannot. Dini vecibeleri kana kana içip hikâyelerle gülse de, ruhu güz gülleri kadar zayıftı.

Sonra Julot vardı. Büyük bir savaşın hemen sonrasında ve adaletin yaş sınırı sebebiyle kendisini koruduğu bir ikincisinden ise epey evvel, Jules Lecot olarak dünyaya gelmişti. Bu tılsımlı ve kayıp köyün muhtarı ve aynı zamanda bölgenin tüm yol işçilerinin müdürüydü. Herkes hemfikirdi, ondan daha iyi bir muhtar zor bulunurdu. Bunun birkaç sebebi vardı. Bu sebeplerden biri için, yaradılışın ilk altı günü kadar saf, doğuştan gelen bir yetenek denebilirdi: Civardaki altı ilde avların en iyi iz sürücüsü oydu. Bu iş, azim, kurnazlık, coşku ve

bir ermiş sabrı ister; alın size tartışmasız delikanlı bir muhtar; siyasi bir yöneticinin de sahip olması gereken nitelikler değil midir bunlar? Tüm bunlara ek olarak, ormanı avucunun içi gibi bildiğini söyleyelim. İşte size mükemmel bir muhtar figürü; tek eksiği iyi hasattan bir şarap ve paskalya orucu sonrası kaliteli av etinden alınacak keyif olabilirdi; ancak muhtarımız bunları da haizdi. Eh daha fazla söze ne hacet.

Sonra Riri Faure vardı. Andre'nin üçüncü erkek kardeşi. Ormana bekçilik eder, her ağacıyla, boynuzlu, kürklü ya da tüylü olsun, her yaratığıyla kardeşçe geçinirdi. Ağaç kesimini büyük bir sağduyuyla düzenleyebildiği, kaçak ve yasal avlar arasındaki dengeyi koruyabildiği için herkes severdi onu; zira ne aşırı serbestlik ne de katılıktan yana olan bu ülke için söz konusu dengeyi sağlamak, iyiler iyisi Tanrı'nın buyruklarından daha kutsal sayılırdı. Yine Tanrı'nın gözetiminde olmak kaydıyla, ormanı bu denli güzel kılan prensiplere tehdit oluşturmaksızın, bazı kaçamak av keyiflerine kurbanlar verilirdi; sonuçta devletin hesabından aşırılan birkaç tavşanın avlanmadıkları takdirde, arpa ve buğdayı kemirerek çok daha fazla zarar vereceğini bildikleri için, böyle küçük münasebetsizliklere göz yumma kararı almışlardı – ki daha büyükleri yapılmasın.

Georges Echard'da sıra. Chachard diye çağırırdı herkes; tabii görebilirlerse. Zira ekseriyetle, eyerleri ve koşum takımlarını tamir ettiği, bir ineğin kıçından daha karanlık, yağ ve deri kokan bir atölyenin dibinde bir köşede çalışır olurdu. Evi atölyesinin hemen üstündeydi; fakat üst katlara çok nadiren çıkardı. Bunun yerine, elindeki işi bitirir bitirmez, yargı gününe dek avlanmak için ormana gitmek üzere, fırlatılan bir top gibi odanın ucunda aniden beliriverirdi. Bir kadını olmadı hiç. Evlendiği takdirde, saraçlık yaptığı iniyle sevgili av hayvanlarını birleştiren yoldan sapmaktan fazlasıyla korkmuştu.

Fakat iyi dosttu. En iyisinden yoldaştı. Gelmekte olan günün güzel ışığının yudum yudum içildiği, sabahın o erken saatlerine gülümseyen, uykularından uyanmakta olan insanların mırıltıları arasında, ardıç kuşlarının ani havalanışıyla neşelenen bir dost. Fundalıklarına doğru seğirtmiş giderken hafifçe ıslık çalardı. Omzuna çaprazlama sıkıca astığı tüfeğini, ellerini cebinden çıkarması gerekmeden doğrultuvermesi, uyuşuklukla ivediliğin bu bileşiminden çok hoşlanan Maria'yı gülümsetirdi.

Ripol vardı bir de. Gerçek ismi Paul-Henri'ydi. Komşu köyde nalbantlık yapıyordu; ama bu köyde doğmuştu ve belirli zamanlarda köyüne gelip giderdi. Burgonya'nın en güzel kadınıyla evliydi. Yanından geçtiği herkes, Doğa Ana'nın en iyi eserlerine duydukları türden bir saygıyla bakardı bu kadına. Gelgelelim o kadar güzel olmasına rağmen, yiyecek gibi arsız değildi kimsenin bakışı; çünkü kadın kötü aşçılığıyla nam salmıştı. Mutfaktaki hünerlerin, bir kadına duyulan aşkın tamamını oluşturmasa da, aşağı ülke erkeklerinin kalbine giden yolda hatırı sayılır bir payı vardı. Öyle ki karıları gülümseyerek önlerine, dikkat buyurunuz, mart sonunda eriyen buzlar gibi ağızlarda eriyip giden havuçlu sığır etini koyduğunda, bu adamların gök mavisi gözlerle de olsa teselli bulmada çok zorlandığı söylenemezdi.

Ve son olarak, Leon Saurat vardı. Onu ismi ve soyadıyla, Leon Saurat diye çağırırlardı; civarda öyle çok Léon vardı ki, birbirine karıştırmamak için bu gerekliydi. Léon Saurat, iki oğluyla birlikte çalıştığı, bölgenin en büyük çiftliğine sahipti. İlk oğula, kırsal yörelerde gayet iş gören özel bir dikkafalılıkla, tıpkı babası gibi Leon ismi verilmiş, diğerine ise, babanın ve ilk oğulun vaftiz edildiği ismin kısalığını bertaraf edecek, hayran olunası bir iradeyle Gaston-Valery denmişti. Çiftliğin işlerini babalarının tez öfkelenen vekâleti altında yürüten bu

iki güzel ve becerikli delikanlı, mutluydu ve birer kaya kadar sağlamdı. Babalarının bir heykel gibi sürekli gözlediği bu iki tatlı yüze bakmaya doyulmazdı; heykel babanın granit taşları, bu neşe kayalıklarının dibinde parça parça dağılıp un ufak olurdu; ve günün sonunda, annenin ve kadınların açlıktan ölen on iki işçi için sofra hazırladıkları çiftliğe geri dönüş yolunda, saygıdeğer ihtiyarın asık suratındaki tarifi imkânsız gülümsemeyi yakalayabilirdiniz.

Mezarlıkta toplanan konseyde, kendiliğinden André'nin etrafında birleşen dokuz kişiyi biraz tanıyorsunuz artık. Isıtılıp dövülen demir gibiydi bu sağlam adamlar. Önce örs ve çekicin arasına, demircilerin maddeye duydukları tüm saygıyla yerleştirilmiş, ardından soylu bir form verilerek soğumaya bırakılmışlardı. Karacalar ve küçük vadilerden başka bir meşguliyetleri olmayan bu adamların demirleri pas tutmamıştı ama dinin telaffuz etmeyi yasakladığı şeyleri, kendilerine saklamayı bilmişlerdi; doğal dünyanın basit ama güçlü sihrine, onun özlerini on katına çıkarabilen küçük bir kızın gelişi eklenmişti – öyle ki, her biri çarpışmadaki görev yerini almak için acele ederken, hepsinin içinde çınlayan bir şey vardı. Bu şey, onlar bilmeden, André'den yayılan ve Maria'nın harekete geçirdiği dalgalardan doğmuştu; şimdi ise savaşmaya hazırlanan her kafada çınlıyor, büyü ve rüzgârın kelimelerine dönüşüyordu: *Toprak, toprak ya da ölüm!*

Böylece bu dokuz kişi, yöredeki herkesi sığındıkları çatı altlarından çıkardı. Erkekler, rüzgârdan ve ilk çarpışmadan olabildiğince korunabilecekleri köşeler bulmaya çabalıyordu; o kapkara duvara bakmamaya gayret ediyor, bir yandan da hiçbir şekilde aşina olmadıkları bir soğuktan tir tir titriyorlardı. Bununa birlikte herkes, bu kıyamet göğünün altında, bedenimizin kimi zaman merkez, kimi zaman kalp, kimi zaman

orta yeri dediğimiz kısmında, küçük bir ateşi harlayıp titreten bir duyguyla itaat ediyordu – şeyin kendisine sahipsek isminin ne önemi var ki; bu toprakların erkeklerini ve kadınlarını birbirine kenetleyen bağ, ülkenin üzerine görünmez gücünü ve düzenini örtüyordu; sahip oldukları şey, bu derin kavrayıştan başkası değildi. Herkes, kendi için, şeylerin bilgeliğine sahip olduğunu hissediyordu; şeyler gitmeleri gereken yönde gidiyordu. Ve biliyorlardı ki, yol göstericileri, kuruntu ya da fantezilerdense sürülmüş toprakları hesaba katarak karar almasını bilen muktedir şeflerdi. Bu kesinliğin, kendi sarhoşluğunda elli iki sene yaşamış olan Andre'nin her birinin içinde on katına çıkardığı toprağın şarkısından geldiğini bilmiyorlardı; ya da en azından, kelimelerle ifade edilebilen türden bir bilme değildi bu. Fakat bilmeseler de, hissediyorlar ve güçlerini bulaşıcı bir hastalığın pençesindeki bu bereketli topraklar ve vadilerden alıyorlardı.

Muhtar ve Jeannot, diğer subayları kayda değer gelişmelerden haberdar etmek üzere çiftlikte kalmışlardı; bölgenin tavşanlardan daha hızlı koşan gençleri aracılığıyla her an küçük posta gönderileri yapacaklarmış gibi hazırda bekliyorlardı. Marcelot, Riri, Ripol ve Léon Saurat ise, artık kendilerinden biri gibi gördükleri ve kelimeler kendisine o gün bir şemsiye kadar kifayetsiz geldiği için telepatik bir kavrayışla işbirliği yaptıkları bir papazla birlikte kiliseye gitmişlerdi. Son olarak Andre, yanında Maria, Chachard ve Saurat kardeşlerle birlikte ormanın açıklığına doğru yola koyulmuştu. İşte talihin nabzını tutan birkaç kişi: buzullardan daha soğuk bir ormanda, doludizgin ilerleyen bu adamlar ve bir küçük kız. Her şey öyle umutsuz bir sessizliğe bürünmüştü ki, sanki tüm orman bu sessizlik olup çıkmıştı. Gelgelelim o birkaç kişi tırmanıyordu; bir süre sonra hedefe ulaştılar.

Andre'nin dediği gibi, tuhaf bir hedef. Daha iki adım ötelerinde buz ve sessizlikle örtülü orman yolları, uyuşmuş gibi donup kaldığı halde, son ağaç dizisini aşar aşmaz sesler ve buğulardan ani bir çığıltı karşıladı onları. Heyecandan oldukları yere çakılıp bu gösteriyi seyre daldılar. İliklerini donduran soğuk şimdi biraz yatışmış gibiydi; sıradışı bir uyumun gözlendiği mekânda devinmekte olan sislerin marifeti miydi ki bu? André, kedisini takip eden üç adamı oracıkta durdurmuştu; Maria'ya baktı, sonra tekrar ilerleme emri verdi. Yoğun olmasına karşın arkayı görmeye izin veren sislerin hafif bir dansla kendi üzerlerine sarıldıkları dairenin merkezine vardılar. İşitilmiş şey değildi. Sis perdeleri duvarlar kadar donuk, fakat duru bir su kadar da şeffaftı. Aralarından görünen girdaplar, aynı zamanda görünmez olmalarına karşın taşlar gibi geçirimsizdi! Girdapların orta yerindeki açıklıkta duydukları mırıltılar, bu hayattaki en zarif, en tatlı şey gibi gelmişti onlara. Karmakarışık bir duyumsama halindeydiler; sanki bir kalp atışı gibi yükselip alçalan mırıltıların arasına bazı sesler süzülüyor, fakat ormanın açıklığını çınlatan titreşimler yüzünden tam olarak ayırt edilemiyorlardı. Tüm yolu, elleri ceplerinde, bir züppe edasıyla hızlıca tırmanmış olan Chachard, bu manzara karşısında istemsiz bir hareketle neredeyse cep astarlarını yırtıyordu; gördükleri, ellerini pantolonunun içinde tutmasına izin verecek şeyler değildi çünkü. Saurat kardeşler ise, durumun ağırlığına yakışır türden bir şaşkınlıkla, çeneleri düşmüş olarak ilerliyordu. Andre'ye gelince; ne pes eden ne zorlayan bakışlarını Maria'ya dikmişti.

Küçük kız, düzlüğün orta yerinde hareketsizdi; sisler, etrafında tuhaf ve karmaşık bir koreografiyi takip eder gibi hareket etmeye başlamıştı. Maria, İtalya'dan gelen mektubun ve beyaz atı gördüğü rüyanın ardından, geçmek bilmeyen o aylar boyunca sezdiği ve beklediği ne varsa nihayet görüyordu.

Görüyordu.

Gelmekte olan öfkeyi ve ölüm oklarını görüyordu.

Bu saldırıdan sağ çıktığı takdirde, buralardan gidişini görüyordu.

Diğerlerinin tahmin etmekle yetindiği sesleri, açık ve seçik olarak ayırt edebiliyordu.

sislerin yeniden doğuşu
köksüzler, son ittifak

İçinde bir şeyler yırtıldı; ve gökyüzü içsel bir bakışla sanki mürekkeple boyanmış gibi çizgi çizgi yarıldı. Çizgisel lekeler yavaşça dağılıyor, ışıkla kusursuzlaşmış son bir fırça darbesiyle yok oluyordu.

Maria, gücünün dalgalarının fokurdadığını, hız kazandığını duyumsuyordu.

Marcel'in iyileştiği gece duyduğu o sesi, küçük piyanistin sesini duyuyordu yeniden.

Maria
Maria
Maria

Adamlar bekliyordu. Hâlâ üşüyorlardı; ama soğuk, vadide olduğundan biraz daha azalmıştı. Etrafında sislerin vals yapar gibi dönüp durduğu, donakalmış ufaklığa bakıyorlardı; ne var ki Maria'yı donduran her neyse, dışarıdan gelen bir şey değildi.

Maria
Maria
Maria

Çok şiddetli bir patlamayla herkes kendini yere attı. Düşman sonunda harekete geçiyordu. Kapkara duvar, kükreyerek tüm gücüyle çullanmış, doğruca köyün sınırındaki son evleri ve kiliseyi vurmuştu; bu saldırının şiddetiyle yer değiştirdiği için, biçimsizliği ve kapladığı alanın büyüklüğü açığa çıkmıştı. Daha da kötüsü, bu açılmayla birlikte arkasında saklananları da görünür kılmıştı; ölümcül bir pusuydu bu. Katil yağmurların beslediği ıslık çalan kasırgalar, buz gibi keskin bir ölüm çığlığıyla uluyan, kara oklara yolu açıyordu.

Tüm çatılar yıkıldı.

İlk saniyeler en korkunç olanlarıydı. Sanki Deccal'ın tüm şerri aynı anda, başlarını sokacak bir yerden mahrum kalan köylülerin tepesine iniyordu. Şiddetle düşen yağmur öyle ağırdı ki, damlalar taş parçaları gibi çarptıkları yeri yaralıyor ve kanamayan fakat tüm bedeni iğnelenmiş gibi acıyla zonklatan bu yarıklardan içeri, eşi benzeri olmayan bir soğuk geçiyordu. Buna bir de çatıları uçurup atmak yerine garip bir şekilde içe doğru çökerterek yıkıp parçalayan rüzgâr eklenmişti. Gegene ve diğerleri, onları bu konuda uyararak bu kudurmuş öfkeden koruyan Maria'ya duacıydılar. Fakat en korkuncu kara oklardı. Güzergâhları üzerinde ilk neresi karşılarına çıkarsa, dosdoğru üzerine bir füze gibi atıldılar; fakat yarı yolda yavaşlayıp, fırtınanın içinde adeta asılı kaldılar; hedeflerini tutturmak için sonu gelmez bir şekilde nişan alır gibiydiler. Sonra bir anda, şiddetle, önden saldırıya geçtiler. Kâbus başlamıştı; çünkü bu oklar, kurbanlarının üzerine değil, birkaç santim yanına düşüyor ve onları, kemikleri parçalayan bir şok dalgasının gücüyle fırlatıp yere çalıyordu. Böylece birçok köylü düştü. Yine de saldırı başladığında neredeyse hepsi yere uzanabilmişti. Rüzgâr ve oklar, hava akımlarını maden ocakları kadar tehlikeli hale getirirken, gövdelerini zayıf olanların üzerine siper ederek onları koru-

maya çalışıyorlardı. Fakat daha kötüsü geliyordu. Şimdi sıra sudaydı. İmkânsız bir şeye tanık oluyorlardı. Kabaran bir su dalgası, bayırları tırmanarak yükseliyordu; kötücül bir gücün iradesi dışında bir sebebi olamazdı bunun... heyhat... tüm bir ülke, yaşamın doğal unsurlarını birer ölüm ve işkence silahına çeviren nefret bombardımanının altında kalmıştı... insanlık, gemiden kaçışan fareler gibiydi; evrenin tepsisi üzerinde, gittikçe küçülüp alçalıyordu.

Herkes kendini yere atmıştı. Fakat iki adam, tüm bu hiddete rağmen buna ayak diriyordu. Şu papazla şu gariban köylünün dosdoğru fırtınanın içinde ilerliyor oluşu az şey değildi doğrusu. Tüm vadi bombardıman altındayken, girdaplar oluşturan kasırga ve oklar mucize eseri bu ikisini esirgeyip koruyordu sanki. Bazı aklı evveller, burada söz konusu olanın şuursuzluk ya da cesaret olduğu sonucuna varacaklardır; iyi yürekli papaz ve köylü, kara okların fırtınanın içinde şimşek gibi patladığını gördükleri an, kendilerine bu savaşta silahlarının ne olduğunu öğreten bir kavrayışla aydınlandılar. Gerçekten de Gégène ve François Baba'nın hissettiği şey, bunun maddenin olduğu kadar aklın da savaşı olduğu ve tüfeklerle saldırılabildiği gibi, kalplerle de karşı koyulabileceğiydi. Nitekim her şeyin yerle bir olduğu şu saatlerde kara oklar, alnını dik tutmayı bilen bu iki yiğit insanı es geçiyor gibiydi. Zaten bunu gören Riri, Ripol ve –yaşlı romatizmalarını hiç bu denli ağır, buna karşın onu altmış dokuz yaşına dek ayakları üstünde tutan yaşam enerjisini hiç bu denli yoğun hissetmemiş olan– Leon Saurat ayağa kalktı; okların yerdeki hedeflere kilitlendiğini fark ederek, savunmayı düzenlediler. Nasıl ki bazı günler askerleri oturtmak gerekiyorsa, yaylım ateşine karşı ayakta durmaları gereken savaşlar da vardır. Bu beş kişi, tek kelime etmeden, çoban köpekleri misali, topluluğun

etrafına geldiler; ve hâlâ yürüyebiliyor olanları kısa bir süre içinde meydanın orta yerinde bir araya toplayıp sırt sırta vererek sıkışık bir daire içinde kalmalarını sağladılar; oklar kilisenin çevresine inmeye devam ettiği halde, oluşturdukları bu daireye önden saldırmaktan vazgeçmiş görünüyordu. Böylece bir parça soluklanabildiler. Fakat bunun çok uzun sürmeyeceğini biliyorlardı; çünkü sular yaklaşmaktaydı. Gegène, her geçen dakika artan bir endişeyle, ormanlara ve çiftliğine doğru başını kaldırıp, Maria'nın ne yaptığını, Lorette'inin hayatta kalıp kalmayacağını düşünerek, kocaman kızarmış burnuyla havayı kokluyordu.

Kilisenin nefi, sanki topla dövülmüşçesine bir gürültü çıkararak çökerken, taşları bin bir parça halinde her yöne saçıldı. Maria'nın annesinin bulunduğu Combes çiftliğinde dondurucu soğuk, bir açık deniz gemisini pupa yelken yürütmeye yetecek kadar sert esen borayla işbirliği halindeydi. Evin çatısı hâlâ yerli yerindeyse de, ahırın etrafını çeviren tahta perdeler bir bir kopuyor, avlu, yağmurun taşıyıp savurduğu çakıltaşlarına gömülüyordu. Ormanların içlerinde, hayvanlar toprağın altlarına yuvalanıyordu; fakat soğuk, ağaçların altında, vadide olduğundan daha da keskinleşmişti. Doğa, bir zamanlar tesis ettiği merhameti şimdi geri alırken, tüm bölgede benzer, korkunç tahribatlara sebep oluyor, o zamana kadar göğün altında tutunabilmiş ne varsa şimdi hepsini fırlatıp atıyordu; insan dehasının yüzyıllarını verip inşa ettiği hatırı sayılır bir kısmını birkaç dakika içinde yok ediveren böylesi bir fırtınaya daha ne kadar dayanabileceklerdi. Yine de umut etmekten vazgeçmiyorlardı; çünkü yanlarında sihirli bir küçük kız, yüceliği bilen bir şef ve altlarında ona hizmet edenlere asla ihanet etmemiş bir toprakları vardı. Her birini bir hayvana indirgeyen ilk panik dalgası geçtiğinde, içlerinde uç veren, gücenmeyle karışık bir kızgınlığın giderek büyüdü-

günü hissediyorlardı; çünkü ne kadar fakir olurlarsa olsunlar bu şekilde muamele görmeye alışkın değillerdi. Kış aylarının uzun süren avlarından, kaçak avladıkları hayvanlardan ve dostlukla tokuşturdukları kadehlerden ilham alarak, içlerinde hâlâ kafa tutan bir köşecikte, fırtınaya karşı yürekleri kabartan bir cesareti depoluyorlardı. Bu mertliği toprağa borçluydular; çünkü toprak, onu onurlandırmasını bilenleri yaralamazdı. Gerçekten de öyle görünüyor ki –bütün bu kıyamet eğer yüce göklerden geliyorsa– her birinin topraktan öğrendiği bu yiğitlik, felaketin orta yerinde bile yüreklere az da olsa su serpiyordu; yağmur ve rüzgâr, toprağın gücünün karşı duramayacağı bir gücün ötesine geçmeye muvaffak olamıyordu.

Evet, toprağın gücü. Andre, diğer bir çarpışmanın, Maria'nın kalbinde cereyan eden çarpışmanın sürdüğü ormanın açıklığında, bu gücü tüm şiddetiyle hissediyordu. Tarlalarının kiliyle yoğurulup dimdik durmaya adanmış yaşamı ve damarlarında akan köylü kanının taşıdığı tüm çağların bilgisiyle, ta iliklerinde hissediyordu bu gücü. Nasıl? Bilmiyordu; bildiği tek şey bunun bir tılsım olduğuydu; ve artık tek ilgilendiği, düğüm yerleri ve çizgileri aşağı ülkenin toprak haritasında bulunan ve kendisine aşkla bağlı olanların içine toprağın çıplak köklerinden doğan yepyeni bir kararlılık eken bu derin kavrayış yolculuğuydu. Fakat şunu da biliyordu ki, yukarılarda bir yerde, toprağın silahlarıyla alt edemeyecekleri bir engele toslamışlardı.

Maria'ya bakıp şöyle dedi:

"Gökyüzü sende."

– Teresa –

Clemente Kız Kardeşler

Clara ve Maestro, babasıyla birlikte sislerin açıldığı yere doğru çıkan Maria'ya bakıyorlardı. Etraflarındaki üç kişi de, sanki Hazreti İsa'ya eşlik eder gibi siper olmuş, onlarla birlikte yürüyordu; Adamlardan daha genç olan ikisi, sonbahar sülünleri kadar güzeldi; hiçbir tasaya yer bırakmayan tabiatlara has bir güçlülük kendini hissettiriyordu. Yaşça büyük olanın elleri ceplerindeydi; olgunluğun yanında, kahkahalarla gülebilecek bir dirayetle çizgilenmiş yüzünde özgürlüğü soluyor olmanın neşesi okunuyordu. Fakat hepsinin yüzünde, boylarını aşan bir şeyin içinde olduklarının bilincini yansıtan aynı ifade vardı. Ağaçların örtüsünden çıkıp ormanın açıklığına adım attıklarında Clara, sislerin oluşturduğu kaligrafinin etkisi altına girdi. Alessandro'nun, hiç anlamadığı işaretleri mürekkeple resmetmesi gibi, sisler de Clara'nın lehçesini yorumlayamadığı bir hikâye anlatıyordu. Fakat Clara daha çok Maria'yla meşguldü; Eugénie'nin Marcel'i iyileştirdiği geceden beri, Maria'nın ağzının kıyısında peyda olan kıvrım Clara'yı endişelendiriyordu. O kıvrımda saklanan acıyı ve kaygıyı bir taşa kazınmış gibi net görebiliyordu. Clara bunun, askerlerini kaybetme endişesindeki kumandanların yüzünde beliren türden bir işaret olduğunu düşünüyordu.

Gün boyu gürültülü bir şekilde durmadan horlamış olan Petrus, uzun uzun esneyip koltuğundan adeta sürünerek güçlükle kalktı. Maestro ile bir an için bakıştılar ve bir şey sanki onu aniden ayakları üzerinde doğrulttu.

"Bana bir kadeh içki lazım," diye mırıldandı.

Clara'nın zihnindeki görüntülerin arasında Fransa'daki

savaş tablosunu görünce, dişleri arasından tıslayarak konuştu.

"İşler pek iyi gitmiyor," dedi.

"Eugénie'yi düşünüyor," dedi Clara, "sevdiği başka varlıkları kaybetmekten korkuyor."

"Komutanlara has üzücü tecrübeler," dedi Maestro.

"O kimseye komuta etmiyor," dedi Clara. "Hem yanındakiler onun ailesi."

"Rose ve Andre, Maria'nın anne-babası değil," dedi Petrus.

Bu arada, doğudaki açıklıkta Maria, kargökyüzüyle karşı karşıya gelebilmek için arkasını dönmüştü. Yanındaki adamlar, süt gibi beyaz ve bir opal parlaklığındaki bulutlara doğru burunlarını kaldırarak tıpkı onun gibi yaptılar.

"Bu savaşta çok yetim var," dedi Clara kısa bir sessizlikten sonra.

"Dünyada çok yetim var; ve yetim olmanın türlü çeşidi var," dedi Maestro.

Yeni bir sessizlik oldu. Clara, Petrus'un Maestro'ya bakışında bir sitemin yansımasını fark etti. Sonra kendine bir kadeh daha dolduran Petrus, küçük kıza şöyle dedi:

"Sana bir hikâye daha borçluyuz. Clemente kız kardeşlerin hikâyesini."

Clara'nın zihninde, bir yaz bahçesinde, yan yana oturmuş iki genç kadının görüntüsü canlandı. İçlerinden birini daha önceden tanıyordu; Marta'ydı ismi, Alessandro'nun büyük aşkı; diğer kadına bakarken tatlı bir heyecanla karışık bir merak duydu; sıcak günlerde havadaki buğulu ışık huzmelerinden biriyle aydınlanmış bir meraktı bu. Esmer bir kadındı diğeri. Ateşliydi. Kulaklarında sallantılı iki kristal küpe, yüzünün pürüzsüz ovalini okşayan gamzeler, altın gibi ışıldayan

bir ten ve gecenin içinde alev gibi bir gülüş; fakat aynı zamanda yüzünde, yaşamı derinlerde, bütünüyle içrek sürdüren ruhlara özgü bir kendini açık etmeme çabası ve yaşla birlikte giderek gümüşlenen muzip bir ağırbaşlılık seziliyordu.

"Marta ve Teresa Clemente," dedi Petrus, "birbirlerinden onlar kadar farklı, fakat birbirlerine onlar kadar bağlı başka kız kardeşler düşünemezsin. Aralarında on yaş var; ve en önemlisi acılardan bir fay hattı. Clemente ailesi, evinde resepsiyonlar verirdi. Herkesin çok güzel ve melankolik bulduğu Marta'nın küçük üzgün yüzü, bir hayalet gibi gelir geçerdi insanların arasından. Yazdığı şiirler çok sevilirdi; şiirlerin yetişkin bir kalpten ve tek elden çıktıklarına yemin edilebilirdi. Yirmi yaşına geldiğinde, aşka olduğu kadar şiire de pek az kabiliyeti olan bir adamla evlendi; ve evlilik hayatını bahane ederek gecelerde bir daha görünmedi. Fakat onun yerine, herkesin çok güzel ve neşeli bulduğu başka bir küçük kız boy gösteriyordu artık; çok nadiren rastlanacak türden gencecik bir dâhiydi. Daha on yaşında, kendisinin iki katı yaşındaki piyanistleri kıskandıracak bir yetenek ve olgunluğa sahipti – bunun yanında bir saksağan kadar afacan, verilen parçaları çalmak istemediğinde ise bir tilki kadar inatçıydı. Alessandro onunla, Marta'yla karşılaşmasından uzun zaman önce dost olmuştu. Bu küçük kızın neşesini seven Alessandro, sanatçıların kederlerinden teselli bulduklarını çünkü sanatlarını kanatlandıran şeyin bu kederleri olduğunu söyleyen yasayı hükümsüz kıldığını sık sık dile getirirdi; fakat kızın içindeki baş döndürücü kuyunun da farkındaydı; ve gülüşünün hiçbir zaman, tek bir gün bile, sanatının derinlerine inmek misyonuna ihanet etmediğini biliyordu. Bazı zamanlar bulutlara dalardı; ve Maestro, yüzünde sislerin yansımasını görürdü. Sonra piyanosunun başına geçip çalar ve ruhu daha da yükselirdi. Marta onu çalarken dinler, küçük kız kardeşine duyduğu sevgide anlamını

bulan yaşamında, biraz olsun canlanıp cesaretlendiğini hissederdi. Akşam olunca, kardeşini kollarında döndürerek kucaklayıp giden abla köşeyi dönüp kaybolduğunda, küçük kız evin önündeki merdivenlere oturur ve sevdiği bir varlığın bu şekilde acı çekmesinden duyduğu kederin yatışmasını beklerdi. Çalışında tüm bunlar ifadesini buluyordu; mutluluğa olan olağanüstü eğilimi ve bedbahtlığın inzivasına çekilmeyi seçmiş bir kız kardeşi sevmenin üzüntüsü. Aynı kanı taşıyanların arasındaki yürek göçlerinden pek anlamam; ama sanıyorum Teresa ve Marta, yüce bir kardeşlikle mühürlenmiş sonsuz bir arayışta olanları buluşturan loncanın birer üyesiydiler. Çevrelerinde vızıldayıp duran anne babaları ise, üst sınıf fantezilerini süsleyen şaşaalı akşam yemekleriyle meşguldü; salonların tek bir ağacı arkasından insanlık ormanını görmede ne kadar beceriksizlerse, kızlarını anlayabilme şansları da o kadar azdı. Hal böyleyken Clemente kız kardeşler hizmetlilerin ve biri frak diğeri organze elbise giyen iki hayaletin arasında büyüdü; uzaklarda, rotalarında gidip gelen ama hiçbir zaman üzerinde insanların yaşadığı, balık tuttuğu ve sevdiği rıhtıma yanaşmayan gemileri seyrettikleri bir adada yaşıyorlardı. Marta, kardeşinden on yıl erken doğduğu için anne ve babasının tüm ilgisizliğini öyle bir soğurmuştu ki, Teresa'yı bir nevi kurtarmıştı; soylarında var olan, kim bilir, belki büyük büyük bir nineden geçen, belki de paranın, huzurlu yaşamların tadını henüz bozmadığı kadim zamanlardan kalan bir güç, Teresa'nın taze bedeninde yeşerebilmiş ve burada, ablasının derin melankoli kalkanının arkasında, başka yerlerde olabileceğinden çok daha büyük boyutlarda serpilip gelişmişti; fakat bunun sonucunda aralarında bir ittifak oluşmuştu: Teresa'nın yaşamsal prensibi kaynağını, Marta'nın kendi yaşamından yapmaya razı olduğu fedakârlıkta buluyordu; dolayısıyla birinin ölümünü hemen diğerininkinin izlemesine şaşmamak gerek; şartlar, nedenleri

yapay düzenlerden ayırmayı öyle güçleştiriyor ki. Sonunda hepimiz, kılı kırk yaran deli bir romancının karakterleri olduğumuzu öğrenecek olsak sürpriz olmazdı."

Petrus sustu.

"Tıpkı annen gibi çalıyorsun," dedi Maestro. "Senin çalışın, hikâyeyi doğru dürüst anlatmayı henüz bilemediğim annenin hayaletini çağırıyor. Birinin, yaşayanları ve ölüleri serbest bırakacak kelimeleri kendinde bulamamasının nedeni nedir biliyor musun?"

"Keder," dedi Clara.

"Keder."

Clara, onu tanıdığından beri ilk defa yüzünde acının izlerini gördü.

"Huzursuzluklar ve şüphelerin duyulmaya başladığı bir dönemdi; ve baban geceleri sık sık villaya gelirdi," diye tekrar söze girdi Maestro. "Bir akşam Teresa oradaydı; bir sonat çalıyordu."

Maestro sustu; Clara ise kendi anımsayışına daldı. Hoş ve tatlı yaz havası içeri girsin diye pencereleri açık bırakmışlardı; görüntüler uzamını delerek kalpleri birleştiren o şiirin kenarında yazılı olduğu partisyon çalınıyordu. Clara o partisyonu, iki sene önce, düşlerinin onu Maria'ya götürdüğü gece çaldığında, havaya anaforların ve ıslak toprağın kokusunu taşıyan bir parfüm yayılmıştı; fakat partisyonun anlattığı hikâyeyi çözememişti; şiir ise bir sessizlik balonu içine girip kalmıştı. Clara genç kadını çalarken dinledi; ve aynı balon göğsünde yeniden oluştu. Sonra odanın içinde bir adam belirdi. Hiçlikten çıkıp gelmişti ve ısrarla, müziğin kendi içinde açığa çıkardığı bir yere bakıyordu. Clara, kadının piyano çalışına dalan yüzünün hatlarını tek tek görebiliyordu; gençlik ışıltısıyla aydınlanan bu yüzde, binlerce yıllık bir sükûnetten yansıyan, ay ve ırmaklara has bir tefekkür seziliyordu.

"Sislerimizin esinine sahip," dedi adam Maestro'ya, "ama bu esine, kendi toprağından gelen bir güzelliği katıyor." On sene öncesine ait bu anıda, Maestro adamın karşısında duruyordu.

"Toprağından ilham aldığı doğru; ama piyanodaki yeteneği ve kendinden geçişi, kaynağını bir gizemden alıyor; adına kadınlık diyoruz," diye yanıtladı Maestro.

"Bütün kadınlar onun gibi çalmıyor ama."

"Ama hepsi, içlerinde, onun çalışında duyumsadığın özü taşıyorlar."

Sonra görüntü kesildi; Clara tekrar bugünün Maestro'suyla yan yanaydı.

"Beraber mutlu oldukları bir sene geçirdiler," dedi Maestro. "O bir senenin sonunda Teresa hamile kaldığını öğrendi. Bu tam bir felaket oldu."

"Konsey için mi?"

"Baban, bunu Konsey'deki herkesle paylaşmadı. Dedim ya, ilk karışıklıklar yaşanmaya başlamıştı. Aelius'un hırsı ve Konsey üzerindeki etkisi durmadan artıyordu ve bu da bize büyük endişe veriyordu. Kendi içimizde mahiyetini bilmediğimiz fikir ayrılıkları baş göstermeye başlamıştı; ve mümkün olamaz diye düşündüğümüz ihanetlere uğruyorduk. Teresa'nın hamileliğini öğrenince, bizim için sislerimizin ölümü kadar açıklanamaz olan bu mucizenin, bir insan ve bir elfin birleşiminden doğacak bir çocuğun sır olarak kalmasına karar verdik. Bu ilk defa gerçekleşiyordu ve bugüne kadar da bir ilk olarak kaldı. Diğer bütün insan-elf bileşimlerinin, kısırlaştırma yoluyla önüne geçilmişti."

"Teresa, bir sene kadar bir süre tefekkür içinde yalnız kalmak istediğini söyledi ve ailesinin Umbria'nın kuzeyindeki evine çekildi," dedi Petrus. "Kimse bilmedi."

Clara, dümdüz, büyük bir bahçeyle çevrili, sağlam duvarları olan bir villa gördü. Ev, yumuşak topraklı tarlalar ve küçük bayırlardan oluşan bir vadiye hâkim konumdaydı. Görünmez bir odada yankılanan sonatın, yeni bir derinlikle nakışlanmış, sağanaklar ve gümüşi iplerle desteklenmiş notalarını duydu.

"Senin doğumundan bir önceki gün Marta, Tiber Nehri'ne atladı. Teresa bir kız çocuk dünyaya getirdi; ertesi sabah ise ışığı söndü. Uyumuş ve bir daha uyanmamıştı. Fakat baban o sırada çoktan köprünün diğer tarafına geçmişti; çünkü bizimkiler onu başka bir doğum için çağırıyordu. Seninle aynı gün, aynı saatte ve senin gibi imkânsızlığa meydan okuyan bir mucizenin kanıtı olarak, Konsey Şefi'nin evinde de bir kız doğdu. Mucize şuradaydı ki, anne ve babası elf olmasına rağmen bu kız, dünyaya bütünüyle bir insan görüntüsünde gelmişti. Bizde böyle bir şeyin olduğu görülmemiştir, o zamandan beri bir ikincisi olmadı zaten. Bizler, farklı özlerden bir simbiyoz olarak doğarız; ve ancak dünyamızı terk ettiğimizde tek bir görünüme sahip oluruz. Fakat bu küçük kız, nasıl çevirirsek çevirelim, neresinden bakarsak bakalım her şeyiyle diğer küçük insanlara benziyordu. Aynı gün, aynı saatte iki imkânsız doğumla karşı karşıyaydık; güçlü bir tasarının parçası oldukları apaçık olan bu kızların gizlenmesi kararı alındı; onları Aelius cephesinden korumak istiyorduk."

"Siz de bizi köklerimizden uzaklara gönderdiniz," dedi Clara.

"Alessandro bana bir zamanlar kardeşinin yaşadığı köyden bahsetmişti," dedi Maestro. "Seni Santo Stefano'ya gönderdim. Maria ise İspanya'dan geçip Eugenie'nin çiftliğinde son bulan daha zorlu bir yolculuk yapmak zorunda kaldı. Onun hikâyesi ona ait; bugün anlatmayacağız sana."

"Maria evlatlık verildiğini biliyor mu?"

"Baban ona çiftliğe nasıl geldiğini gösterdi," dedi Maestro. "Bunu bilmesi güçlerini serbest bırakabilmesi için de gerekliydi."

"İkinizden, bir tarafı insan olan sensin," dedi Petrus, "o yüzden sen bağları ve köprüleri kuruyorsun. Tıpkı annen gibi çalıyor, ama buna babandan aldığın gücünü ekliyorsun; ve tıpkı baban gibi görüyor, ama buna annenin insani yanından gelen bağları ekliyorsun."

Bir görüntü Clara'yı bütünüyle etkisi altına aldı; zihnin anımsamalarından daha ince ve titreşimi daha yüksek bir görüntüydü. Clara biliyordu; baktığı yüz, sağanaklar ve gümüşle nakışlanmış sonatı çalmakta olan Teresa'nın yüzüydü. Son notaya gelince, annesi başını kaldırdı; Clara'nın başı dönmeye başladı; canlı bir kadının varlığını duyumsamıştı.

"Hayaletler yaşıyor," diye mırıldandı.

Ve ne gülmeyi ne de ağlamayı tanıdığı on iki senedir ilk defa, ağlamaya ve aynı anda gülmeye başladı. Petrus kocaman bir mendille gürültülü biçimde burnunu sildi, sonra iki adam sessizce, küçük kızın gözyaşlarının kurumasını beklediler.

"Bütün bu seneler boyunca, annenin seni tanımamış olmasına hep çok üzüldüm," dedi Maestro. "Senin, kristallere has özelliklerin ve değme yiğitleri imrendirecek şu cesaretinle büyümeni izledim; ve sık sık şöyle düşündüm: Yazgı, hayatımda tanıma fırsatı bulduğum en dikkate değer iki kadının karşılaşmasını yasaklamıştı. Annenin miras bıraktığı gücü ve saflığı defalarca buldum sende; ama sendeki, sadece sana ait olan şeyi de gördüm. Annen de görebilseydi, biliyorum gözleri kamaşırdı."

Annesini Umbriya'da yarı aydınlık bir bahçede otururken gördü Clara. Gülüyordu ve kristal küpeleri akşamın içinde parıldıyor, saat on ışığı altında, yüzünden tatlı bir rehavet bir nehir balığı gibi geçiyordu.

"Eğer kız olursa," dediğini duydu Clara, "dağları sevmesini isterdim."

Hiç şüphesiz biri ona cevap vermişti; çünkü gülümsedi ve şöyle dedi:

"Dağları ve yaz bahçelerini."

Ve kayboldu.

"Alessandro, papaz evinin meyve bahçesini, Abruzzo'daki diğer her yere tercih ettiğini söylemişti," dedi Maestro. "Bu hikâye bana, işaretlere güvenmeyi öğretti. Bir babanın, bir gün kızının okuması umuduyla yazdığı şiirlere, cehaletin fırça darbelerinden çıkan dağ betimlemelerine güvendim. Bir gün Abruzzo'lardan bana geleceğini biliyordum; benim seni oraya meyve bahçesi işaretini kullanarak gönderdiğim gibi, sen de unutulmuş bir piyanonun işaretini takip ederek Roma'ya doğru yola çıktın."

Sandro'yu şöyle derken işitti: *Burada şeffaf erikler ve çağlayan gölgeler var*; fakat gecede ateş böcekleri misali aydınlanan annesinin sesiydi; bu sese, içindeki bir çatlaktan başka sesler karışıyordu. Kadınlar ve mezarlar vardı burada; savaşta yazılan mektuplar ve akşamın içinde ılık, tatlı melodiler. Tüm bu sesler ve mezarlar ve kederin menekşelerine bürünmüş, mezarlıkların taşlıklı dar yollarında aşkı fısıldayan kadınlar... Clara, bir süsen bahçesi ve ışıltılı gözleri hüzünlü genç bir adam gördü; bir ses şefkatle şöyle mırıldanıyordu: *Git, oğlum benim; ve seni ne kadar çok sevdiğimizi sonsuza kadar bil*; kalbi sıkıştı; Eugénie'nin sesini tanımıştı. Sonra Rose'u gördü; parlak ve dupduru, fırtınanın kanatları içinden gülümsüyordu; şöyle diyordu bu gülümseme: *Anneleriz biz, ölümün ötesinde. Ölümün ve doğumun gizeminin.*

Ve Clara, on iki yıldır ikinci kez ağladı.

Sisler Pavyonu

Elf Konseyi – Çekirdek Kadro

"Clara bağlantı görevi görüyor."

"Empati gücü muhteşem."

"Bütün o kuraklık yıllarına rağmen."

"Bütün o kuraklık yılları sayesinde."

"Bu kızın bir mucize olması ve kuraklık yıllarının üstesinden gelmesi sayesinde."

"Bütün kadınlar onunla."

- Rose -

Kadınlar

Kötülük dediğimiz şey.

Saldırıda ilk düşen kişi, Marcelot çiftliği, kilise ve ormanın açıklığı arasında bilgi akışını sağlamak üzere tahsis edilmiş küçük ulaklardan biri oldu. Doğuda, Andre'nin, bilinmez hayvanları süren şu tuhaf süvarilerin olduğunu söylediği tarafta birtakım hareketlenmeler fark etmişler, habercinin bir an önce yola koyulmasını istemişlerdi. Rüzgârlar küçük tepeyi dövmeye başladığı sırada, tuhaf süvarilerin hareketsizliği onları kurtardı; ancak genç oğlanın hızı, fırtınanın antenlerinden kaçmasına yetmedi; fırtına onu, önce buz gibi hava akımlarının içinde salladıktan sonra, adeta bir çıkın gibi fırlatarak sağlam taşlardan örülü bir duvara çalmıştı. Oğlanın düştüğünü herkes gördü; iki adam, sert rüzgârlara yakalanmamak için yerde sürünerek zavallının yanına gitmek istedilerse de talihin önüne geçemediler; sonunda ok yaydan çıktı; düşman süvariler, iki çiftliğin de etrafını sararak hortumların içinde belirdi. Görünüşleri ürkütücüydü. Devasa boyutlardaydılar ve yüzleri olmayan, biçimsiz insan konturları çizen, soluk bir malzemeden yapılmış gibiydiler. Kanları donduran ise, sessizlik ve korkunç bir öfkeyle yoğrulmuş, hayaletlere özgü bir hareketsizlik içinde, bir anda çevrede cisimleşmiş olmalarıydı. Bindikleri hayvanlara gelince; inanmayacaksınız ama hayvan falan yoktu. Süvariler, boşluğa binmiş, boşluğu sürüyorlardı. Eğer tüm bu yiğit insanlar biraz olsun fizikten anlasalardı, bilinen dünyanın mekanizmalarını tersine çeviren bir antimadde kaynağının imkânsız mevcudiyetiyle baş başa olduklarını bilirlerdi.

Başka düşenler de oldu. Kilise tarafında oklar, başlangıçtaki ritimlerine geri dönmüştü. Dur durak yoktu. Taşlar sağa sola fırlarken, yok edici sarsıntılar ortalığı kırıp geçiriyordu. Yağmur dünyaya düşmüyor, çakılıyordu; ve yaralılar, iğne demetlerine dönüşerek çağlayan suyun altında sürünmek suretiyle ilerlemeye çalışıyorlardı. Üç adam, çan kulesinden sökülüp üzerlerine düşen molozların altında can verdi; başka iki kişi ise yenilenen bir şiddetle patlayan okların sebep olduğu şok dalgalarına karşı koyamadı. Kiliseye sığınanlardan sorumlu beş adam, meydana gelen yıkımları çaresizce izlemekten başka bir şey yapamıyordu; ilk ölümlerden sonra, Maria'nın büyüsünün onları uçurumlardan kurtarmaya yeteceğine duydukları inanç da yerle bir olmuştu. Papaz ve Léon Saurat, safları daha da sıklaştırırken, diğerleri kurbanlara doğru sürünerek ilerliyor, ellerinden gelen yardımı yapmaya çalışıyorlardı. Heyhat, çok az şey geliyordu ellerinden; ve çaresizlikleri onları yakıp kavuruyordu.

Ah, çaresizlik... Her şeyin yerle bir olduğu o son saatlerde, insan hayvanları için çaresizlik nasıl da sonsuzdu. Daha önce de belirtmiştik, çarpışmaların ardında bir yerlerde, gökyüzü kar topluyor ve bu kargökyüzü, ormanın açıklığının kıyısında bekliyordu; her taşın yerinden oynadığı o anlarda, kilisedeki adamlar, Lorette'in çiftliğini koruyanlar ya da Andre'yle birlikte ormanda bekleyen diğerleri, bu kargökyüzünün, üstü örtülü eski bir rüyanın kokusunu taşıdığını hissediyorlardı. Bu hatırlayışla çarpan yürekleri ilk kamçılayan tabii ki Gégène'di. Belirtmek gerekir ki, daha sonraları ortaya çıkacağı gibi, onun rüyası, kısa bir an süren o yüce düşlerden biri değildi; ve Gégène o gün, hiç olmadığı kadar kendisiydi: Tüm alaycılığının yanında tam bir görev insanı. Zincirlerinden boşalan düşman karşısında ilk şaşkınlık ve bu denli güçlü ve alçak olduğunu görmenin verdiği yılgınlık geçince, korkudan

ahlanıp vahlanmakla çok fazla zaman kaybetmiş oldukları hissiyle kıvranıyor, iyi şarap ve aşkla kutsanan bir yaşamın ondalığını ödeme vaktinin geldiğini düşünüyordu. Şu da var ki, onun gibi bir adama, boğulmak ya da çan kulesinin altında ezilip gitmek yakışmazdı. Şerefiyle ölmek istiyordu o; bulutların altında, bir sümüklüböcek gibi sürünmenin nesi şerefliydi. Fırtına, şeytan ya da bir başkası... hangi kötücül gücün eliyle silahlandırılmış olursa olsun, bununla zaman kaybetmemeliydi artık; karısının akşam önüne koyduğu yemeklerin tarifiyle ne kadar ilgiliyse, bu kötücüllük de o kadar meşgul etmeliydi beynini. Üstelik bir şeyi daha tüm açıklığıyla anlamaya başlıyordu: Dağın arkasında ölümcül kara okları gönderen okçular vardı. Riri ve Ripol'e, Léon Saurat'nın yanına gelmeleri için bir işaret yaptı; ve ağzında birleştirdiği ellerinin konisi içinden bağırdı:

"Herkes Chachard'ın atölyesine!"

Orada ne yapmayı planladığını yakında öğreneceğiz; fakat çaresizliklerinin şimdiden geçtiğini ve bir daha geri gelmeyeceğini bilelim. İçleri karanlık gölgelerle doldurulmuş yüz kadar garabet yaratığın kuşattığı çiftliklerin önünde, şimdi harekete geçen başka cesur yürekler de görülüyordu.

O sırada, herkesin ayakları yeryüzüne basıyorken, göklerle olma sırası, havadaki dalgalardan, bu otlaklar ve ekinler diyarının akarsularından beslenen Rose'daydı. Kişiliğini çelik gibi sağlam bir tavırla adeta silebildiği tevazuu ve su gibi şeffaf uçuculuğu buradan geliyordu. Maria, yatmadan evvel annesine sarıldığında, babası söz konusu olduğunda balçık ve kile saplanan kederin, Rose'da yasların sürüklendiği bir nehir gibi aktığını ve sıvılaşan soluğunda çözünerek kimsenin şüphelenmeyeceği bir taşkına dönüştüğünü hissedebiliyordu. Fakat eğer Andre, kızının kaderinin ne olacağını önceden sez-

diği halde geceleri huzur içinde uyuyorsa, sebebi, son derece kırılgan görünen Rose'un gücünü tanımasıydı. Ne yüzü, ne hareketleri, ne sesi ne de teninde bir gıdım ilgi çekicilik bulunmayan bu silik köylü kadınını dikkatle inceleseydiniz, heves ve canlılıktan bu derece yoksun olup sevecenlik ve iyilik dalgalarından bir girdabı nasıl oluşturabildiğine sonsuzca şaşar kalırdınız. André'nin ona söyleyip söyleyebileceği tek aşk sözcüğü, bir sabah yatakta yıldızları seyrettikleri sırada, avucumuzda tutabildiğimiz bir su, bir çakıltaşı ya da bir çiçeğin sözü olmuştu. Bu elbette bir istisnaydı; çünkü André Faure sözcüklerin adamı değildi ve karısına bilmesi gerekeni ekonomik yollardan, deharın sınırına dayanan ve hiç şüphesiz sevginin gözlere ve beden diline bahşettiği güçle kolaylaştırdığı yöntemlerle aktarırdı. Bu söz cimriliğinde boğulmaktan kurtulan bir kelime, ortalık yere kıvrılıverirdi: *Rose* diye mırıldanırdı André karısına bakarak; çünkü tek başına bu sözcüğün, bir bıçak gibi, kristalle nasıl bilendiğini hissediyor, aşk zamanlarında pırıldayan korkutucu güzelliğini görebiliyordu.

Rose; Jeanette ve Marie ile birlikte komşu çiftlikteki Lorette'e katılmak için erkenden dışarı, Combes çiftliğinin merdivenlerine kadar çıktı. Fakat fırtına, ön cepheden saldırısına başlamıştı; korkudan çarpılmış tavuklarla, oradan buradan kopup gelenlerin tangosunu izledikleri avluyu geçmek imkânsızdı. Rose, iki ihtiyar kadınla birlikte ahırın, şiddetli rüzgâra şimdilik dayanmakta olan güney duvarının dibine sığındı. Burada beklediği sırada, fırtınanın ötelerinde Maria'nın şaşkınlığını ve rüzgârla birlikte tüm yaşamının kendisine geri geldiğini duyumsuyordu.

Her şey, okuma-yazması olmayan ailesinin, kızlarının talihinin kendilerininkinden daha iyi olmasını istemeleriyle

başlamıştı. Fakat kentli hayata dair gördüğü azıcık şey Rose'un annesini, orada erdemli bir hayat sürmenin imkânsız olduğuna ikna etmeye yetmişti. Fakir olduklarını kabullenmelerinin tek şartı, kendilerinden başka hiç kimseye ait olmamaktı. Hemşerileri büyük şehre sütannelik veya dadılık yapmak için gittiği halde, annesi kızının zengin konutlarında kaybolmasını istememişti. Bunun yerine küçük kızı haftada bir kez, sörlerin, kantonun fakir kızlarına kendi dogmalarıyla birlikte okuma yazma öğrettikleri, komşu kasaba yakınlarındaki manastıra götürmüşlerdi. Oraya ulaşabilmek için iki saatlik yol gitmek gerekiyordu; şafak sökerken, büyük ağabey, kız kardeşini tek atın sürdüğü arabaya bindirip götürüyor, ders bitene kadar da mutfakta bekliyordu. Lakin haftalar birbirini takip ettikçe, kız uzun dua ve vaazları dinlemez olmuştu; çünkü rahibelerin akşam ayininden sonra verdikleri kitapların esrikliği başını döndürmüş, onu mest etmişti; ırmaklara ve göklere yazılmış şiirleri okudukça ağlıyordu; çünkü gerçekten kendisine ait olan tek dünya, bu şiirlerde açığa çıkıyordu; tarlaların kilinden daha dokunulası bulutların altında geçen bu hikâyelerde, kutsal kelamın sırrı çözüldükçe, yansımaların verdiği hayranlık içinde gözyaşlarına boğuluyordu. Bir süre sonra François Baba ona, denizcilerin, yıldızların rehberliğinde, karayollarından çok daha iyi kavradıkları rüzgârlı rotalarda ilerlediği bazı seyahat hikâyeleri okuttu. Bu deniz yolculuklarının, yıldız kümelerinin çağrısı, Tanrı'nın göksel metinlerinden de kıymetliydi Rose için. Fakat akışkan elementlerle kusursuz bir uyum içinde olmasını sağlayan doğuştan içinde bulunduğu bu simbiyozun Rose'da, fizik âlemlerin bilincinde olmakla bir ilgisi yoktu; Rose'u akışlar ve bulutlarla bağlayan prensibi, elle tutulur dünyanın dışında, başka bir yerde aramak gerekliydi. Bazı kadınlar, dişil özün bir yankı efektiyle azalmasından gelen bir zarafet taşırlar; bu yankı efekti, onları aynı anda hem tekil hem

de çoğul kılarken, bu kadınların hem kendilerinde hem de kuşaklar boyunca kendi soylarında tecessüm etmelerini sağlar. Rose eğer göklerin ve nehirlerin kadını ise, bunun sebebi Rose'un içinde, yalnızca kan bağıyla açıklanamayacak, bunun çok ötesinde, kadın olmanın getirdiği masum bir suç ortaklığının büyüsüyle, kendinden önce yaşamış kadınlar ırmağının akıyor olmasıdır; ve eğer yolculuk hayali kuruyorsa bu, görüsünün mekânları ve zamanları delip geçerek kadınlık kıtasının hudutlarını birbirine bağladığı içindi; işte onu ele geçirilemez ve hafif kılan şeffaflık ve kaynağını kendisinin çok ötelerinde bulduğu akışkan enerji buradan geliyordu. Hafızanın açıklanamaz mekanizması sayesinde kendini, üstünde bir etek ve beyaz bir bluz, saçlarında dantelle nakışlanmış bir tül, düğün gününün sabahında gördü. André'nin köyüne doğru erkek kardeşlerinin eskortluğunda yürüyordu; gençlik ateşiyle, at arabalarının giremediği kısa yollardan gidiyorlar, bu yüzden Rose ayaklarında saboları, lekesiz, tertemiz kunduralarını kilisenin kapısında giymek üzere elinde taşıyordu. Delikanlılar siyah yün kumaştan kılıklarıyla, alınları ter içinde keçiyollarında ilerleyip komşu köyün kızlarına vermek üzere çiçek toplarken, Rose'un kalbi parlak güneşin altında yerinden fırlayacak gibi çarpıyordu. André'yle, gelip kendisini babasından istemeden önce yalnızca bir kez karşılaşmıştı. Aziz Yuhanna yortusunda şenlik ateşine ulaşmak için bariyerleri aşmaya çalışırken, uzaktan, bakışını görmüştü; ve kendi içine çekildiği zamanlarda duyduğu o yavaş yavaş akıp yok olma hissi, şimdi André'nin de gördüğü pırıltılı şelalelere dönüşmüştü. Aynı şekilde Rose da, Andre'nin toprağa dair sahip olduğu farkındalığın içinde açtığı, sürülmüş tarlaları andıran karanlık yarıkları ayırt edebiliyordu: Birbirlerine paralel halde eklenip uzayıp gidecek yerde, sabanın açtığı bu izler yükseliyor ve sonra André'yi de gökyüzüne doğru yükseltiyordu; Rose, kendi konuştuğu su

ve gökyüzü dilini Andre için anlaşılır kılanın, bu adamın topraktan ve yerden aldığı güç olduğunu anlamıştı. Sonra hafızanın tekerleği biraz daha döndü; Rose bu sefer Angèle'i gördü; kollarında bembeyaz bir kundağa sarılı yeni doğmuş bir bebek tutan Angèle'i. Nakışlarla süslü patiska bezleri aralayan Angele, birtakım izlerle aydınlanan eter gibi hafif ve ince bir mutlulukla çocuğu, kızı olarak kabul etmişti. Rose, ışık izlerini tam olarak çözemiyordu; fakat ilettikleri mesajı almıştı; aynı şekilde, çocuktan yayılan billursu çağıltıda, iki farklı dünyanın aynı anda varolduğu müjdesini alıyordu. Hangi dünyalardı bunlar? Bilmiyordu; ama bu dünyalar vardı.

Hatıralar durdu.

Yağmur sanki elinde bir baltayla iniyordu. Rüzgâr öfkesini on kat artırmıştı. Rose, köyün civarından gelen yeni haykırışlar işitti. Ahır damının üzerinden arkaya, Maria'yı beklemekte olan kargökyüzüne baktı. O anda tüm kadın yüreğini, tüm anne yüreğini katarak rüzgâra savurdu.

Bu sırada Gégène'in adamları, tüfekleri almak için Chachard'ın atölyesine gitmişti. Ormanların avcı asilzadesinin, karısını okşuyormuşçasına aşkla temizleyip parlattığı yığınla tüfeği vardı; yalnız önemli bir detayı atlamamak lazım; bir kekliğin tek bir tüyü, herhangi bir öpücükten çok daha arzulanır bir şeydi bu adam için. Kısacası herkese yetecek kadar tüfek vardı; kendilerine uygun bir tanesini seçip Gégène'in talimatlarını dinlemek için bir anlığına durdular. Talimat demek yanlış olur, daha çok tahminler diyelim; fakat durumun vahameti düşünülürse bu, bir şey yapmıyor olmaktan iyiydi.

"Ortasından geçmeliyiz," dedi. "Burada tüfeklerin üstün gelmemesi gibi bir durum olacağını sanmıyorum."

"Bize arkadan saldırmak için pusuda bekleyen adamlar olduğunu mu düşünüyorsun yani?" diye merakla sordu Riri.

"Nasıl geçelim ki içinden?" diye sordu Ripol.

"Yapılabilir," dedi Léon Saurat.

Derin üzüntüsü bir yana, bu vahim günde kendilerinden hâlâ iş çıkabileceğini ve ölmeye hiç de niyetli olmadıklarını gördüğü için, gizliden gizliye bir sevinç duyuyordu.

"Fakat burada daha fazla kalamayız," dedi çatıyı göstererek.

Sakın bu konuşmanın, mis gibi fok yağı ve iyi tabaklanmış deri kokan atölyenin konforlu ortamında kısık seslerle yapıldığı gibi bir sahne canlanmasın gözünüzde. Birbirlerini duymaları için içeride dahi avaz avaz bağırmaları gerekiyordu; ve acilen dışarı çıkmalıydılar; Maria böyle talimat vermişti; kiliselerinin boynu vurulup da havaya saçıldığını tecrübe ettikten sonra bu talimatın doğruluğunu sorgulamıyorlardı. Ne var ki, dışarıda konuşmak imkânsız olduğundan, Gégène, bir süre daha atölyede kalma riskini göze aldı; anlatmaya çalıştığı kesinliğin, adamların kafalarına iyice girmesini istiyordu.

"Bir kekliği havadayken, rüzgâr da varsa, nasıl vururuz?" diye bağırdı.

Bu onlar için kolay bir soruydu; cevap vermelerine gerek bile yoktu.

"Peki okla bir hayvana nasıl nişan alırsınız?"

Bu soru da kolay sayılırdı; o kadar kolay olmayan ise bu iki sorunun birbiriyle olan alakasını kurmaktı; Gégène'in köylü aklında bir şeyler olduğu belliydi. Bölgede yaygın avlanma biçimi sürek avı olsa da, kaçak avlanmayı kolaylaştırması hasebiyle yasaklanmış, hâlâ iş gören ve diğerlerinden daha güzel bulunan başka bir av geleneği daha vardı. Gerek malzeme, gerek bilgi ve beceri eksikliğinden, bu geleneği sürdüren çok fazla kişi yoktu; yine de bu uğurda tüfekleri bırakıp eline ok ve yay alan üç dört gönüllü bulabilirdiniz. Yay çekerek avlananların güçlü oldukları varsayılırdı; çünkü bu oyunda yalnızca, avlayacağı hayvanları gerektiği kadar

tanıyan, kaçırmamak için iyi nişan alabilen ve hayvana yakınlaşabilmek için gerekli tüm kurnazlıklara ek olarak arazi, konum ve rüzgârların gelişmiş bilgisine haiz olmak gerekirdi (Ani bir rüzgâr, hayvanın burun deliklerinden içeri çiğnediğiniz tütünün kokusunu uçuracaksa, o karacanın burnunun dibinde olmak neye yarar, öyle değil mi?). Bizim illerin gerçek atmacalarını tayin eden tüm bu meziyetlere, doğanın antik güçleri de katılır; ve insanlarla hayvanların güçleri, bir günlüğüne, aynı temel maddeye dönüşür, kovalamaca ilk etkileşimin gerçekleştiği, ilkel suç ortaklıklarının yuvası haline gelir. Böylesi bir amaca hizmet eden yayın bakacı yoktur; avın eğlenceli bir meşgaleye dönüştüğü zamanlarda pıtrak gibi çoğalan cici aksesuvarları da yoktur; ince ayar mekanizmalarından yoksun bu alet, yüzlerce kat fazla inceliği onu tutan ellerden talep eder. Aynı zamanda kürek ya da baston olarak da kullanılabilir; çünkü sadelikleri, zarafet ve sağlamlığın bir kombinasyonunu gerektirir; bu çok amaçlı ve faydalı alet, sırtına yüklenen yükten hiç sızlanmadığı için de son derece saygı uyandırıcıdır. Lakin okların kalitesine çok dikkat edilmelidir; izledikleri yolun şaşmaması ve etkilerinin mükemmelliği için ustaca yontulmaları ve o ustalığa yakışır şekilde sadaklarda taşınmaları gerekir (bir yabandomuzunun üç santim yakınında olup sevimli hayvancığı kaçırmak yazık olurdu). İşte diğer adamlar da tünelin ucunda bir ışık görmüştü sanki; kafalarının içinde, kendine has vecizeleri ve alaycı tonuyla çın çın öten Gegene'in sesini duyar gibiydiler; lakin zafer şişesini açıp dostluk sosisini doğrama zamanı yakın değildi. Fakat korku, an itibariyle, hamamböcekleri gibi ezilmek yerine karşı durmaya karar verdiklerinden beri, Gegene'in burnunda parıldayan coşku kıvılcımını yok etmeye muktedir değildi; şarap ve domuzu şimdilik unutmaya hazırlardı; yeter ki günün özlü sözünü kavrasınlar. Her birinin gözünün

önüne gelen şu cümle, Marcelot'nun ağzından çıkmış kadar netti: *Yaklaş, nişan al ve rüzgârın içine ateş et.* Sonuç olarak bu gelinen nokta, pazar günlerini ormanların kuytularında geçirmeye alışmış bu adamlar için, şeylerin gizli seyrini anlaşılır kılıyordu: kurnazlık edecek ve öngöreceklerdi. Yaptıkları plan, toprağın lütfunun kendilerine ait olduğunu hatırlayan bu kalpleri canlandırmıştı; planlarının güzelliğini görmelerine nasıl engel olunabilirdi ki.

"Dümdüz rüzgârın içine! Boş tarlalara doğru!" diye bağırdı Marcelot; ve herkes başı ile net bir şekilde tasdik ederek elindeki silaha davrandı.

Onlar içeride düşmanı alt etme planları yaparken, fırtına şiddetini daha da artırmış gibiydi. Neyse ki çatı dayanmıştı. Bir rüzgâr ve dolu kaosunun içine girdiler. Şimdi ilerliyorlardı. Ortalığı kasıp kavuran hortumlar ve sellere rağmen, yavaş yavaş ve emin adımlarla yol alıyorlardı; sanki bu yiğit adamların kararlılığı, sert ve delişmen rüzgârlara daha az geçit veriyor gibiydi; ve sanki bir şekilde düşmana görünmez olmalarını sağlamıştı.

Ve tepelerde, ormanın açıklığında seneler, rüzgârın konukseverlikten uzak çığlıklarının tecellisiyle girdap halinde katılaşırken, kaderin birinci perdesi sonunda oynanıyordu. Prelütler yağmurun buzdan mızrakları altında yitip gidiyor, hikâyenin geçtiği sahne her geçen saniye daha da dramatikleşip netleşiyordu. Maria, köydeki trajediye rağmen uzun bir an kıpırdamadan durdu. Etrafında, onu kargökyüzünün arkasında bekleyen dostların varlığını duyumsuyor, diğer küçük kızın, Maria diye ismini fısıldayan sesini işitiyordu; bir de rüyalarından tanıdığı bir manzara görüyordu. Budanmış ağaçlardan bir saçağın altında uzanan siyah ve yassı taşlarla döşeli bir geçitle ulaşılıyordu buraya; ve sonunda pencerelerinin yerinde ne cam ne perde olan ahşap bir pavyon ve sisli

bir vadinin üzerinde salınan asma bir köprüye varılıyordu. Fakat insanlar ölüyordu; çok sevgili Eugénie'nin ismi hâlâ buzun içinde yankılanırken, Maria gördüğü bu manzaradan ne şekilde yararlanacağını kestiremiyordu.

Bir görüntüler silsilesiyle sendeledi. İlk önce bir köy yolu geldi gözünün önüne; pazar giysileri içinde sıkışmış, tarlalardan kucak dolusu çiçek toplayan genç delikanlılar; sonra bir kış sabahı ağaran günün ışığında, bir pencere önünde iki yıldız; seyirleri sonsuza dek durmuş, öylece donup kalmışlar; ve son olarak şiddetli bir yağmur altında bilinmeyen bir mezarlık, yere vuran damlalar granit taşlarında köpürerek geri sıçrıyor. Normalde rüyalarındaki görüntüler, tarlalar ya da tavşanlar kadar cisimleşmiş bir kesinlikte olurdu; fakat bunlar bulanık ve parazitliydi; temmuz güneşinin altında şakalaşan genç adamların yüzünü göremediği gibi, mezar taşlarının üzerindeki isim ve tarihleri de okuyamıyordu. Yine de savaşın ortasında bu görüntülerin iletilebilmiş olması hayranlık uyandırıcıydı; biliyordu; annesinin gözlerinden görüyordu. Bunları, Rose'un hafızasından gelen başka görüntüler takip etti. Maria, annesinin hafızasıyla daha önce kimseyle deneyimlemediği bir iletişime girmişti; böylesini ne Marcel'i iyileştirdiği sırada Eugénie'yle ne de sessiz uzun bakışları sırasında Andre ile yaşamıştı. Görüntüler birbirini kovalıyordu; ağaçlar vardı, yollar, kış gecesinde çıtırdayan alevler, altında odunların durduğu gri kiremitli küçük bir sundurma vardı; yüzler vardı sonra; anılarla kırışmış ama zaman zaman bir gülüşle yeniden canlanıveren yüzler. Yaşlı bir kadın gördü; gözlerinin feri sönmüş, yıpranmış bir şapkanın tülünü onarıyor, bir yandan da gülümsüyordu; Maria'nın daha doğmadığı zamanlardan gelen bu görüntü, anneannesine aitti. Kadınlardan oluşan büyük bir soyağacı görüyordu. Çağlar içinde kaybolan bir zincirde eriyip giden yüzleri gördü. Mezarlar ve

kadınlar. Akşamları ninniler söyleyen, cepheden gelen mektupları okuyup feryat eden kadınlar. Maria, tüm yüzlerin dönüp durduğu son bir karede, her bir yüzü ve pırıldayan her bir gözyaşı zerresini gördü. Sonra tüm kadınlar kayboldu. Ama ortak hafızanın burgaçları içinde mesajları yerini bulmuştu.

Ve Roma'da, kadınların Maria'ya verdiği mesajı Clara da aldı. "Sen bizimsin, sen bizdensin," demişti soyları ölümden öte onurlandırılması icap eden bu kadınlar. Clara bu mesajı aldı ve küçük Fransız'ın kendisine seslenen sesini duydu:

"Senin ismin ne?"

– Petrus –

Bir Dost

"*Tu come ti chiami*?" diye çevirdi Maestro.

"*Mi chiamo Clara*," diye cevap verdi.

Ve Maestro yeniden çevirerek aktardı.

"Senin ülken neresi?"

"*E l'Italia*," diye cevap verdi Clara.

"Ne kadar uzak." dedi Maria. "Fırtınayı görüyor musun?"

"Evet," dedi Clara. "Peki sen de beni görebiliyor musun?"

"Evet, ama başka kimseyi görmüyorum. Oysa Fransızca konuşan bir adam var."

"Evet, ben onunla birlikteyim ve bilen başkalarıyla."

"Benim ne yapmam gerektiğini biliyorlar mı?"

"Sanmıyorum. Nedenini biliyorlar ama nasılını bilmiyorlar."

"Zaman daralıyor," dedi Maria.

"Evet, zaman daralıyor," dedi Maestro arka arkaya Fransızca ve İtalyanca olarak. "Fakat anahtarlar yok elimizde."

"Vahiyler tek başına gelmeyecek," dedi Petrus, "ve gökyüzünün şu anda pek de bizden yana olduğu söylenemez."

"Konuşan kim?" diye sordu Maria.

"Petrus, hizmetindeyim," dedi Fransızca olarak.

"Seni tanıyorum."

"Hepimizi tanıyorsun. Ve güçlerini de tanıyorsun. Yüreğin ferahladı, artık güçlerini serbest bırakabilirsin."

"Ne yapmam gerektiğini anlamıyorum."

"Clara seni yönlendirecek. Fırtınayı bir süre daha tutabilir misin?"

"Tutmuyorum ki. İnsanlar ölüyor."

"Elbette tutuyorsun; ve biz de sana yardım ediyoruz. Sen olmasaydın, bu köy ve topraklardan geriye hiçbir şey kalmazdı. Şimdi Clara'yla İtalyanca konuşacağız ama seni unutmuyoruz ve çok yakında yeniden seninle olacağız."

Sonra Maestro'ya dönerek:

"Anahtar hikâyelerde. Clara bunu bilmeli."

"Açığa çıkmış bir kehanetle ilgili ne söyleyebiliriz?" diye sordu Maestro.

"Kehanet olmaya devam eder," dedi Petrus, "ve belki de yol gösterici bir ışık. Bu daha önceden yapılmış olmalı. Ama baştan başlamak lazım."

Clara, Petrus'un zihninde otuz yaşlarında daha genç bir Maestro gördü; Pietro'ya benzeyen birinin elini sıkıyordu. Sonra adamın peşinden, tanıdık koridorlar geçerek ilerlemeye başladı. Mermer konsollar ve brokar kumaştan perdeler, sıhhatsiz, boğuk bir sıcak havayı cisimleştirmişti. Sıcak, tanımlaması imkânsız, korkunç bir sahnenin üzerinde salınıyor, adamın sevimli yüzüne yırtıcı kuşların gölgelerini düşürüyordu. Roberto Volpe, yabancı bir odanın kapısını açtı; ve Maestro Clara'nın ilk günden beri bildiği tabloyla karşı karşıya kaldı.

"Daha önce pavyonumuzdan insanların sanatını görmüştüm," dedi Maestro, "ve onların yaptığı resimler ve müzikler her zaman gözlerimi kamaştırdı. Fakat bu tablo farklıydı."

"Bizim orada neler olup bittiğini bilmen lazım," dedi Petrus. "Bizim dünyamızda kurgu yoktur."

"Elflerin hikâye anlatmadığını söyledin bana," dedi Clara.

"Elfler insanların yaptığı şekilde anlatmaz hikâyelerini; ama önemli olan, asla yoktan uydurmazlar. Güzel eylemleri, yüce olguları şarkıya döker söyleriz; göllerdeki kuşlara övgüler yazar, sislerin güzelliğine methiyeler düzeriz, varolanı onurlandırırız. Fakat hayal gücünün buna eklediği bir şey

olmaz. Elfler dünyanın güzelliğini övmeyi bilirler; ancak gerçekle oynamayı bilmezler. Muhteşem, sonsuz ve durağan bir dünyada yaşarlar."

"İnsanların yaratılarını başından beri seviyorum," dedi Maestro, "ama o gün, yeni bir şey keşfetmiştim. Roberto Volpe, bizim yazgımız üzerindeki etkileri hâlâ süren bir şey yapmış olduğu için Konsey'in dikkatini çekmişti. Köprüden geçtim ve onunla karşılaştım; ve bana tabloyu gösterdi. Daha önce de İsa için yakılan ağıtların, yakarışların resmedildiği tablolar görmüştüm; ama bu farklıydı, yarattığı etki çok büyüktü. Halbuki her zamanki alışılagelmiş sahneydi. Bakire Meryem ve Maria Magdalena, başında dikenlerden tacı, çarmıhtan indirilen İsa'ya doğru eğilmişler, hepsinin gözlerinde yaşlar. Fakat hiç şüphe yoktu ki bu resim bir elf tarafından yapılmıştı. Bunu tabloyu görür görmez anlamıştım; ve biraz soruşturduktan sonra doğru olduğunu öğrendim. Bizlerden biri, dört yüzyıl önce, dünyamızı bu dünya için terk etmiş, bir insan ismi almış ve Flaman bir milliyete bürünmüştü –Amsterdam'da yaşamış olduğunu düşünüyoruz– ve nadiren yakalanabilecek bir mükemmellikte, insanlığın en büyük kurgusunun resmini yapmıştı."

"Roberto ne yapmıştı peki?" diye sordu Clara.

"Roberto birini öldürmüştü," dedi Maestro, "fakat bu hikâye başka bir güne kalsın. En önemlisi ise, bu tablonun önünde, ben de onu yapanla aynı kararı aldım. Yaşamımın en olağanüstü, en büyük heyecanıydı. Öncesinde, insanlığın ortaya koyduğu sanat içimi sıkar, tüketirdi beni. Şimdi ise, bu bilinmeyen ressam tarafından çizilen yolun açıldığını görüyordum. Köprünün bu tarafına geçişin yolu, bu dünyanın müziğinde tamamen eriyip gitmenin yolu. Benim dışımda, benden önce ve sonra bu keşfi yapanlar olmuştu. Başka sebepler için olsa da."

"Bazıları insanlığın sonunu getirmek istiyor, bazılarıysa onunla ittifak yapmak," dedi Clara.

"İttifak, Flaman ressamın tablosunda verdiği mesajdı," dedi Maestro, "tıpkı Alessandro'nun tuvallerinin öteki tarafa geçme arzusunu ifade etmesi gibi. Köprüyü geçmeye yönelik bu çağrıları duyup anlamamızın bunca zaman almış olması inanılır gibi değil. Üstelik bundan bir süre önce, senin de iyi tanıdığın ve feraseti bilge ve ulu kişilerin çok ötesinde bir elf sayesinde bir şeyi daha keşfetmiş olmama rağmen. O zamanlar hâlâ konsey şefliği görevindeydim ve eski metinleri incelemek için bizim dünyamızın kütüphanesine gitmiştim. İçinde yaşadığımız zamanları anlamama yardımcı olacak bir şeylerin arayışındaydım; ama o güne kadar bir şey bulabilmiş değildim."

"Maria'nın babasından önceki Konsey Şefi sen miydin?"

"Evet. Maria'nın babası... karşısına başka bir rakip dikildi ve neredeyse onu deviriyordu."

"Aelius."

"Evet, Aelius. Bugün Burgonya'nın göğünde esip gürleyen öfke, Aelius'un öfkesi. Neyse. Kütüphaneden çıktıktan sonra, çöpçüyle enteresan bir sohbetim oldu; davranışlarında bir tuhaflık vardı sanki."

"Elflerin dünyasında da çöpçüler var mı?" diye sordu Clara.

"Kütüphanelerimizin etrafında bahçeler vardır," dedi Petrus, "ve ağaçların yapraklı olduğu mevsimlerde her sabah şafak vakti ve her akşam alacakaranlıkta bahçelerin yolları süpürülür. Bu iş için çok güzel süpürgeler kullanılır; çünkü yosunu zedelememek gerekir. Bana hiçbir zaman çok enteresan gelmese de soylu bir iştir bu; ama sana daha önce söyledim; ben esin konusunda iyi değilim. Bir de ben okumayı sevdim hep. Hayatımı okumakla geçirdim sanırım. İçtiğim zamanlarda bile okurum."

"Bu çöpçü, yaprakları süpürmek yerine, bir ağacın altında kitap okuyordu," dedi Maestro, "ve okuduğu şeye öyle yoğunlaşmıştı ki benim yaklaştığımı duymadı bile. Ona ne okuduğunu sordum."

"Ben de şöyle cevap verdim kendisine: Bir kehanet," dedi Petrus. "Kehanet mi, diye sordu Konsey Şefi; evet, bir kehanet dedim. Bizim şiirsel metinler külliyatımızda, bir tanesi vardır ki diğerlerine hiç benzemez. *Canto de l'alliance* başlığında toplanmış bir derlemeye aittir; çoğunlukla ağıt niteliğinde şiirlerden oluşan, doğal ittifaklara övgüler düzen metinlerdir bunlar: akşam sislerine, mürekkep renkli bulutlara ve diğerlerine."

Belli belirsiz bir hüzünle içini çekerek devam etti:

"Ama o bir tanesi hepsinden farklıydı. Bilinen hiçbir olayı kutlamak için yazılmamıştı. Hafızamda herhangi bir şeyi canlandırmıyordu; fakat başımıza gelen fenalığı önceden görmüş gibi tanımlıyor, ilacını ise rüyasını görmüşçesine söylüyordu. O güne kadar hiç kimse bu şiiri dikkate almamıştı. Fakat onu okuduğum zaman, dünyanın ikiye yırtıldığını, kalbimde bir kapının açıldığını sandım. Bilinmeyen bir hikâyeye ait altı üstü üç mısradan ibaretti; fakat çay içip yüce şiirler dinleyerek geçen tüm o yüzyıllardan sonra yaşamın bütünü, tıpkı bir bardak misket şarabından sonraki gibi, bir patlamayla en üst parlaklığına ulaşıyordu."

Gözleri bir zamanlar duyduğu o aynı heyecanla ışıldamıştı.

"Metni okudum ve çöpçünün ne demeye çalıştığını anladım," dedi Maestro. "İş bundan sonra, benim dışımda başka kişileri de ikna etmekteydi; ve Petrus bunun için tüm yeteneğini ortaya koydu. O günden beri bu kehanet, savaşta bize rehberlik ediyor."

Şiiri zikreder etmez, atalarının sembolü küre titredi; ve Clara, küreyi kaplayan yumuşacık kürkün üzerinden gümüşi bir yansımanın şimşek hızıyla gelip geçtiğini sandı.

kasımda karla gelen iki çocuk
sislerin yeniden doğuşu
köksüzler son ittifak

"Bizimkiler tarafından yazılmış ilk ve tek kurgu metin," dedi Maestro. "İşte bu yüzden bir kehanet taşıdığını düşünüyoruz; hâlâ gerçekleşmekte olan bir kehanet; ve bizi kurtarabilecek bir gerçeği ortaya koyduğunu düşünüyoruz. Tarihimizde ilk defa sislerimiz düşüşe geçti. Bazıları bunun sorumlusu olarak insanları görüyor; onların dikkatsizliklerinin doğayı zayıflattığına hükmediyorlar; diğerleri ise tersine, kötülüğün, bizim kendi aramızda yeterince birleşmemiş olmamızdan geldiğini düşünüyor. İnsanların ve elflerin ittifakı düşüncesinden esinlenen şu iki tabloyu, yani bir elf tarafından resmedilen ve o güne dek hiç o denli insani olmayan şu İsa'yı; ve Alessandro'nun bizim dünyamıza uzanan köprüyü, göstermeksizin yücelten son tablosunu göz önüne alınca insanlığın sanatının bize, bizim hiçbir şekilde kurgulayamayacağımız hikâyeler sunduğunu ve karşılığında bizim sislerimizin de onları yeryüzünün ötelerine taşıdığını görebiliyorum. Yazgımızı yazmanın ve bu son ittifaka güvenmenin zamanı geldi. Aynı köprüyü iki tarafın da aşmak arzusunda olduğunu gösteren çok fazla işaret var."

"Kasımda karla gelen iki çocuk, Maria'yla ben mi oluyoruz?" diye sordu Clara.

"Evet," dedi Maestro.

"Ama kasımda yağan karda doğan başka çocuklar da var."

"Ama elf ve insan olarak kasım karında doğan başka çocuklar yok. Bununla birlikte, bu mucizeyle ne yapacağımızı biz de bilmiyoruz."

Clara, kalplerinden uzaklarda doğmuş ve kendilerini kalplerinin götürdüğü yere ulaştıracak köprüler ve dağlarla

büyülenmiş insanları; ve ressam, çöpçü ya da müzisyen olsun, insanların yaratıcı dehasıyla büyülenmiş elfleri düşündü. Sanatın ışığıyla çepeçevre sarılmış bir enginliğin içinde, bu iki dünya arasındaki geçitleri geçirdi aklından. Tüm o ışıkların en üstünde daha yoğun bir aydınlık, tüm müziklerin ve formların yerini alıyor, onları üstün gücüyle esinliyordu.

"Kâinat devasa bir hikâye," dedi Petrus, "ve her birimizin kendi hikâyesi var, kurguların göğünde bir yerlerde ışıldıyor ve kehanetlerin ve rüyaların göğünde başka bir yere doğru götürüyor. Bana bunu gösteren amarone. İki, üç kadehten sonra hep aynı görüntüyü görüyorum. Tarlaların ortasında bir ev ve işten sonra evine dönen yaşlı bir adam. Bu ev ve bu yaşlı adam acaba gerçekte var mı? Bilmiyorum. İhtiyar, şapkasını büyük bir büfenin üzerine bırakıyor; torunu mutfakta kitap okumakta. Kendisi için daha az yorucu bir hayat ve bir iş istediğini duyumsuyorum. Okumayı ve düş kurmayı seviyor olmaktan mutlu, şöyle diyor: *non c'e uomo che non sogni.*[1] Neden acaba sürekli bu hikâyeye geri geliyorum? Her seferinde dede torunuyla konuşuyor, ben ağlıyorum. Sonra mı? Rüya görüyorum."

"Güçleriniz, kurguların kuvvetine bağlı," dedi Maestro, "ve heyhat biz ne yazık ki kurgulardan pek bir şey anlamıyoruz."

"Bu hayatta her şeyin mümkün olduğu iki an var," dedi Petrus, "içtiğimiz ve hikâyeler uydurduğumuz zamanlar."

Clara, içinde kadim zamanlardan kalma bir bilincin titreştiğini duyumsadı; Rose sayesinde deneyimlediği; kadınların mekânlar ve zamanların ötesindeki birliğine benzer bir şeydi; fakat bu sefer, varlıklar aklın yaratılarına bağlanıyordu. İçsel bakışında çok geniş bir takımyıldızı kümesi belirdi. Parıltılı bir dünya haritası üzerinde, ruhlar ve yapıtlar yerlerini bu-

1 Rüya görmeyen insan yoktur.

luyordu; ışık projeksiyonları kozmosun bir ucundan öteki ucuna gidiyordu; öyle ki bu yüzyılda Roma'da yapılan bir tuval, birbirinden fersahlarca uzak çağlar ve yerlerde bulunan kalplere dek bir yol çiziyordu. Yeryüzünün ve sanatın bileşik frekansı uyarlanıyor, uyum içinde olan kendilikleri öyle doğal bir şekilde birleştiriyordu ki, bunlar coğrafi olarak birbirinden uzak olabiliyordu. Bu frekans, yalnızca Clara'nın kendi duyumsama katmanları arasında salınmakla kalmıyor, gerçeğin birbirine benzemez tüm düzlemlerini katediyor, mesafelerin maddeselliğini yüceleştirerek aydınlanan bir ağ gibi açılıyordu. Bu son derece doğal ve son derece insaniydi. Aynı şekilde, birbirini ardı ardına takip eden, saniye şaşmayan bir görüntüler dizisi kaydediyordu Clara. Burada Petrus'un empatisi bir hikâyeyi geçiriyordu; Petrus'un Clara'ya daha önce anlatmış olduğu hikâyeler kadar lirik ve karmaşık bir hikâye; çünkü her ikisi de gökyüzündeki sonsuz bağlantılarla temasa geçmişti; ve başkalarının yalnızlık ve yokluk hissettiği boşlukta, onlar geçiş yapılabilecek köprüleri görebiliyorlardı. Clara, akşamın gölgeleriyle yıkanan bir köy evinin mutfağında oturmuş küçük bir oğlan çocuğu görüyor. Acının derin izler bıraktığı ihtiyar bir adam, köylü şapkasını bir büfenin köşesine bırakıyor ve bir dinginlikle alnını siliyor. Köyün çan kulesinden saat yedinin Angelus'u vurmakta; mesai sonu; dedenin yüzünde, bütün ülkeyi aydınlatan bir gülümseme beliriyor; sonra gülümsemesi, ülkenin dağlarını, ovalarını aşarak yabancı illerin ötesinde, daha da ötelerde bir kıvılcım demeti halinde patlıyor ve hiçbir insanın katedemeyeceği kadar geniş bir yöreyi aydınlatıyor.

"*Non c'è uomo che non sogni,*" diye mırıldandı Clara.

"Şu ana kadar hiç kimse bu şekilde görüşüme girmemişti," dedi Petrus. "Mevcudiyetini rüyalarımın kalbinde hissediyorum."

Ve tatlılıkla, biraz da heyecanlı ekledi:

"Maria ve sen, iki dünyanın toplamısınız; doğanın ve sanatın dünyalarının. Fakat elleri arasında yeni bir hikâyenin ihtimalini tutan sensin. Ve eğer bunca insan iki bin sene, başında dikenli bir taçla çarmıha gerilen birinin dirilişine duyduğu inançla biçimlenen bir gerçeklik içinde yaşayabilmişse, bu dünyada her şeyin mümkün olduğunu düşünmek pek de aptalca olmayacaktır. Şimdi sıra sende. Sen ruhları görüyorsun; onlara, insanların ve elflerin geçmeyi özlemle beklediği yerde geçiş imkânları yaratmaları için gerekli kurgularını ve rüyalarını verebilirsin."

"Bana yardım etmen gerekiyor," dedi Clara.

"Ben yalnızca basit bir çöpçü ve bir askerim," diye yanıtladı Petrus. "Sense kâhin bir yıldız; benim yardımıma ihtiyaç duyacağını hiç sanmıyorum."

"Sen asker miydin?"

"Evet, bir askerdim; doğduğum ülkede savaştım."

"Elflerde de ordular var mı?"

"Elfler de savaşıyor; onların savaşları da en az insanlarınki kadar çirkin. Bir gün ilk çarpışmamın hikâyesini anlatırım sana. Bir domuz kadar sarhoştum; fakat düşerken çok fazla kötülük yapılabilir."

"Hiç birini öldürdün mü?"

"Evet," dedi.

"Birini öldürünce ne hissediyorsun?"

"Korku," dedi. "Sen korkuyor musun?"

"Evet."

"Güzel. Ben seninleyim ve bundan sonra seni hiç bırakmayacağım; ne savaşta ne de barışta. Bir ailen olmadı ama bir dostun var."

Clara düşündü: *Bir dostum var.*

"Ama şu an ilk çarpışmanın içindeyiz," dedi Petrus. "Geri çekilemeyiz."

"Kar," dedi Clara. "Bu Maria'nın rüyası. Toprak, gökyüzü ve kar."

Ayağa kalktı, piyanonun yanına gitti. Bugüne kadar yüzlerce partisyonu hikâyelerini duymadan çalmıştı; fakat Petrus'un düşü, Maestro'yla geçen uzun çalışma saatlerinin anahtarını sunmuştu Clara'ya. Her partisyonda, kompozitörün kalbiyle sıkı sıkıya bağlı bir hikâye vardı; ve her bir hikâye, belleğinde adeta bir geçit töreni yaparak kurguların şu koca yıldızlar kümesine kaydolmuş –ister göz kamaştırmaya devam etsin ister sönmüş olsun– rüyalardan birinin rengine büründü. Ve Clara, bir birleşme ve bağışlanma arzusu içinde, bestelediği ittifak şarkısını tekrar çaldı; ve bu sefer, Maria'nın kalbinden gelen soluğu ve sözleri de ekledi.

Sisler Pavyonu

Sisler Konseyi – Yarı Kadro

"Korumamızı üzerlerinden çekiyoruz. Kızlar artık sadece kendilerine güvenecekler. Yakında bileceğiz."

"Geçiş için mesajlar alıyoruz. Kumandan görevinde olanlar hazır bulunsun."

"Köprüde mi toplanmalıyız?"

"Nerede toplandığımız önemli değil."

SAVAŞ

Kasımda Karla Gelen İki Çocuk

– Eugène –

Bütün Rüyalar

Ülkenin etrafındaki koruma kalkanı tek bir hamlede çöktü. Sanki denizin dibinden gelen koskoca bir dalga şimdi aniden geri çekilmiş, arkasında keder ve boşlukla süpürdüğü bir kumsal bırakmıştı. Maria'nın içinde hissettiği buydu. Küçük kız biliyordu ki aşağı ülkenin bolluk ve bereket içinde geçen bütün o yılları kaynağını, fantastik yaban domuzları ve cıva atların gücünde buluyordu; fakat bu güç kendi gücüyle öyle iç içe geçmişti ki, bir anda yok olması, doğanın şarkısını ve enerjisini onda bulmaya alışmış olan Maria'yı, sanki operalarını daha önce hiç duymamış, gravürlerini hayran hayran seyretmemiş gibi bir körlük ve sağırlık içinde bırakmıştı – ve Maria sıradan insanların yazgısının bu olduğunu biliyordu.

Doğu ormanının açıklığından, kilisenin merdivenlerine kadar bir ümitsizlik dalgası zincirlerinden boşanmışçasına her yeri kaplamış, herkesi ayakları dibinde cehennem ağzı gibi açılan uçurumdan aşağı itmişti. François Baba ve Gégene aniden kaskatı kesilmişlerdi. Küçük kızın yaşadığı altüst oluşla birlikte fırtınaya karşı durmalarını sağlayan gizil güç de yok olup gitmişti. Özellikle François Baba, içinde serpilip gelişen çiçeği boşuna arıyordu; onun yerine, kutsal olana ettiği küfürlerin uç uca eklenerek kapladığı alanı görüp dehşete düştü; ve bu büyük felaket sonrası ilk iş olarak piskoposa günah çıkarma kararı aldı. Günah işledim diye sayıklıyordu dişleri soğuktan birbirine vururken; etrafında gördüğü bu kırsal alan, kendine biçtiği vaiz rolüyle yaşadığı coşkunluk kadar sefil ve yolunu şaşırmış görünüyordu şimdi. Böyle hisseden

bir tek François Baba değildi; herkesin içinde yeşeren özgürlük ilhamı uçup gitmişti. Gégène, bir zamanlar Lorette'in geçmiş aşklarına duyduğu o eski kıskançlığın içinde tekrar tırmanmaya başladığını hissediyordu; tüm ülke baştan uca aynı durumdaydı; bir yanılsamadan çıkışın bıraktığı keder ve tiksinti tüm ruhları ele geçiriyor ve yazgının sefaletini çığırıyordu. Gégène'in peşinden giden adamlar isimlerini bile bilmez olmuştu; kilisedekiler, oyunbozanlık eden sahte kabadayılara dönüşmüşler, ilk uyarı ateşinde kargalar gibi dağılmaya başlamışlardı; ormanın açıklığında ise, üç kişinin cesaretinden arta kalanı kurtarmak için Andre'nin bütün gücünü kullanması gerekirdi. Eski izler yeniden derinleşirken, sonsuza kadar kapandığı sanılan yaralar tekrar iltihaplanıyordu; dünyayı onur kırıcı bir kaosa batırıp çıkaran bu uğursuz küçük kıza acı bir hınç duyuyorlardı. Papazın ve Dijon piskoposunun vaaz ettikleri dışında başka hiçbir şeyi görev olarak bellememeleri gerektiğini yeni anlıyorlardı; ve kâfir güçlerle donatılmış olduğu muhakkak bir yabancıyı kurtarmanın bu görevler arasında olmadığına inanıyorlardı. Kısacası şu an tünellerini kazıp içine mayınları döşemekte olan şey, Maria ve onu koruyanların bir araya gelen güçlerinin bir süredir toprağın altına gömüyor olduğu eski karanlıklardı – pişmanlık ve miras alınan suçluluk duyguları; pintilik, soysuzluk ve korku; alçaklıkların yadsınması ve dünyevi hazlara duyulan isteklerin savuşturulması için okunan uzun korkak dualar; ve dehşete dair her şeyin kapatıldığı bir çukurun sakladığı diğer bütün aşağılıklar.

Sonra Roma'da Clara çalmaya başladı ve gelgit yer değiştirdi. Maria'da ise keder ve boşluk geri çekilerek yerini bir hatıralar ırmağına bıraktı; Eugenie'nin yüzünün şeffaflığında, fantastik yabandomuzunu ve cıva atı gördü; ona köye

gelişinin hikâyesini ve yaşam, açıp içine bakabileceğimiz şekilde ikiye bölünürken herkesin rüyalarının içinde süzüldüğü kargökyüzünden bahseden sisleri gördü. Maria için doğanın müziği ve tüm dalgaları tekrar kavranabilir hale geldi. Clara'nın çaldığı aynı parça ilk defa, Eugénie'nin ölümüyle işkence çeken yüreğini teskin etmişti; çünkü Clara'nın çaldığı bu parça, Maria'nın içindeki gücü bileyen bir hikâye anlatıyordu bugün.

in te sono tutti i sogni e tu cammini su un cielo
di neve sotto la terra gelata di febbraio

Ormanın açıklığında büyük bir esinti çıktı. Apokaliptik bir manzara vardı. Gökyüzü bir tehdit ve ölümün ağzındaki kocaman bir kapak gibi duruyordu; fırtınanın loş ışığı ve gürlemesi, bu kapağın her an açılabileceğini söylüyordu; ve dünyadan geriye bir tek, tehlikenin sonsuz büyüklüğünü hissettiren bir duygu kalmıştı.

"Tüm cepheler toplanıyor," dedi Petrus Clara'ya. "Fırtınanın bu görünümü savaştan başka bir şey değil; ve şu an gördüklerin senden önce her askerin gördüğü şeyler."

Sisler Maria'nın etrafında toplanmak yerine onun avuçlarından doğan yeni bir hareketlilik kazanmıştı. Muazzam bir şimşek çaktı gökyüzünde ve ülkenin başına gelen yıkımı tüm çıplaklığıyla aydınlattı. Sonra Maria yavaşça kargökyüzüne fısıldamaya başladı.

İşte o zaman... o zaman tüm rüyalar, ülkenin bir ucundan öbür ucuna, Clara'nın gökyüzünün perdesinde duyumsadığı olağanüstü bir senfoni halinde çağıldamaya başladı; her ruhun gökkubbeye gerili tuval bezi üzerine nakışladığı arzunun incilerini görebiliyordu; çünkü her ruh, yeraltındaki dehşet çukurunun yüreklere saldığı ümitsizlikten sonra

yeniden doğduğunu görüyor ve zaferlerin ihtimaline yeniden inanmaya başlıyordu. Clara'nın, gökyüzünde hayranlıkla temaşa ettiği şey, Gégène'in rüyasıydı. Bu rüyada, Lorette ve Gégène için büyülü, refah içinde büyük bir ülke vardı; içinde ise güzel ağaçlarla çevrili ahşap bir ev ve ormana çıkan bir yol. Ama bu aşka ve huzurlu varoluşlara özlem duyan bir adamın düşü olmakla birlikte, yalnızca kendisine ait olan bir toprağa, hakkaniyetle ve güzel geçecek bir ava ve bereketiyle insanları yüceleştirecek yüce mevsimlere dair bir görünümü de dile getiriyordu. Bu ülkede kayıp çocuklar, büyüklüğün kıyılarına yaklaşmaları için küçük insanların kapıları önüne bırakılıyordu; bu ülkenin yoksul ama akdikeni candan tanıyıp bilmenin zenginliğiyle zengin ihtiyar kadınları ve küçük İspanyol kızlarını huzur içinde uyutma misyonunu yerine getirmenin verdiği sarhoşlukla sarhoş eski kafaları vardı; ve orada saf halde bulunmayan ama düşün, arzuların periyodik cetveli üzerinde yalıttığı bir uyum içinde yaşıyorlardı; yine bu uyum sayesinde, insan insan olalı beri ismine aşk dediğimiz, şu yerler ve zihinler arasındaki sınırları kaldırabilme gücünü buluyorlardı.

Çünkü Eugene Marcelot bir aşk dehasıydı.

Ülkenin üzerine kargökyüzünün harekete geçirdiği rüyalardan bir şelale dökülüyordu; ve diğerlerinden çok daha fazla parlamış olan Marcelot'nun rüyasına ait görüntü, bu dehadan soluk alıyordu. Zor şartlar altında yaşıyorlardı ama ne kadar da mutluydular! İşte her adam, kendi kendine böyle diyor ve her kadın daha da fazlasını tekrar ediyordu; bu sırada genç delikanlılar, yenilenmiş bir neşe ve canlılık içinde, şeytanın okçularına karşı yürüyüşe geçiyorlar, papaz efendi gözlerini bulutlara doğru kaldırıp tekrar kavuştuğu imanıyla güçlendiğini hissediyordu. Her yerde, rüyaların yeniden doğuşundan gelen aynı neşe, cesaret ve umut aşılama işini yeri-

ne getiriyordu. Çiftliğin avlusundan savaş meydanını izleyen Jeannot, burada ağabeyini ilk defa çocukluğundaki yüz ifadesiyle görüyordu; çektiği işkenceler, seneler önce ağabeyinin yüzüne, bakışını silen çarpık bir sırıtış olarak yansımıştı; kendisi ise o zamandan beri bir kez olsun mutluluğu tatmamıştı. Oysa bugün, mutluluk bir kadın vücudu ve eski gözyaşlarını dindirecek beyaz bir omuz biçimine bürünmüş, kendine koyduğu yasaklar buhar olup fırtınaya karışmıştı. Biliyordu, yakında evlenecek ve bir oğlu olacaktı. Ağabeyinden ve barışın kutsadığı zamanlardan bahsedecekti oğluna. Muhtara dönerek neşeyle adamın sırtına vurdu.

"Ah, diye yanıtladı," sırtına dostça vurduğu Julot, "insan gençleştiğini hissediyor."

Muhtar, içinde av öncesi saatlerin şiirini tadıyordu; bu zamanlarda orman, onu diğerleri için hazırlayan iz sürücünün olurdu. Fakat şafak vakti geçtikleri soğuk yollar, şimdi yeni bir büyüyle sarmalanmıştı. Alnı boyalı bir adam gördü; adam hareketsiz duran bir karacaya bir şeyler söylüyordu; hayvanın postundan mükemmellik fışkırıyordu. Herkes rüyalarıyla ilgili benzer bir aydınlanma yaşadığı için Burgonya göğünde büyük bir curcuna vardı; her şey iç içeydi: buz mavisi gözler ve alacalı keklikler, ormanda yürüyüşler ve gecenin içinde verilen öpücükler, taşlar ve bulutların yankılarla haberleştiği alev alev yanan günbatımları; ama her görüntünün ve her dileğin prizmasında yaşamın tamamı yer alıyordu. Ne çok gözyaşı içe akmış, ne gizli acılar birikmişti... Tek bir kimse yoktu ki gözyaşlarının tuzunu tatmış olmasın, çok sevmekten ya da yeterince sevmemekten dolayı acı çekmiş ve kendinden bir kısmı çok çalışmanın arkasına saklayıp kapatmış olmasın. Ve bir kişi bile yoktu ki, kalbinin o hassas çeperine pişmanlıklardan meşum bir kazık ya da acıların anısına tozlu bir tabela çakılı olmasın. Evet, vicdan azabının bitmeyen çekiç sesinin

bir insana neler yapabileceği hakkında hepsinin ayrı ayrı bir fikri vardı. Ama o gün farklıydı. Herkes, içinde bir yerlerde, masaya bırakılmış üç diş sarmısağın yerini değiştirmiş ve gündelik hayata dair sahneler güzelliğin sergilendiği tablolara dönüşmüştü. Herkes gökyüzünde kendi rüyasını tanımış ve kararlılık gösterecek gücü bulmuştu; bu rüyaların içinde en kuvvetlisi olan, Gégène'in rüyasının taşıdığı yiğitlik ve ihtişamın bir kısmı başkalarına sunulmuştu; öyle ki Gégène'i takip eden adamlar, içinde bulundukları savaş serüvenini estetik bulduklarını ve ülkenin tekrar eski masum ihtişamına kavuşması için acımaksızın ama öfke de duymaksızın öldüreceklerini söylüyorlardı.

Doğudaki ekili olmayan tarlalara ulaşmış, arkasından ölümcül okların fırlatıldığı küçük tepenin çevresini sarmışlardı. Oklar kafalarının üzerinden hızla geçiyor, fırtınanın gücüne karışarak katil bombalara dönüşüyordu. İyi ahşap ve iyi tüyden yapılma oklardı. Hayali bir düşman değildi karşılarındaki; ve her biri siyah duvarın arkasında saklanan o tabansızlarla gırtlak gırtlağa gelmek için can atıyordu. Tam o dakika Gégène bir işaret yaptı; tıpkı avlanırken yaptıkları gibi, düşman yaklaştıklarını görüp işitemeden onun yanında sokulacaklardı. Böylece olabildiğince yakına geldiler; şimdi okçuların karşısındaydılar; okçulara karşı okçular gibiydiler; fakat ellerinde modern av silahları vardı; bombaları rüzgârın yardımını alacak şekilde fırlattılar. Ah o anın güzelliği tarif edilemezdi! Bu bir savaştı ama aynı zamanda bir sanattı da. Düşmanın kiralık askerinin karşısına dikildikleri o saniye gözlerinin önünde, her şeyden azade olmuş adamlar olarak kendi görüntüleri canlandı; solukları, ayak izlerinin hafifçe okşadığı toprağın soluğuna karışıyor, birlikte uyum içinde nefes alıyorlardı; o anda her birinin içinde ok ve yay kullan-

manın o kendine has soylu bilinci tekrar aydınlandı; ormanları ve ağaçların kardeşliğini onurlandırmak gerektiğinin bilinciydi bu; ve simsiyah olmuş tırnaklarına rağmen bu toprakların gerçek efendileri olduklarının bilinciydi. *Efendi hizmet ediyorsa efendidir* derdi şimdi Gegene, eğer kötülere tetiği çekmek yerine şişenin mantarını çekiyor olsaydı. O kritik saniye geçip gitmiş ama her birinin içinde uyanan o bilinç kalmıştı. Bu arada bu sürpriz saldırı, tehlikeli ordunun yarısının hakkından gelmişti; diğer yarısı ise hızla geri çekiliyor, tepenin diğer tarafında kayboluyordu; doğruyu söylemek gerekirse tavşanlar gibi kaçışıyorlardı. İçlerinden yoğun bir kovalama isteği gelse de bu itkiye karşı koyup vazgeçtiler; çünkü köye geri dönmeleri gerekiyordu. Yalnız düşenlere şöyle hızlıca bir bakmışlar ve karşılarında tüm zamanların en iğrenç kiralık uşaklarını bulmuşlardı: Bembeyaz tenli, koyu renk saçlıydılar; savaş giysilerinin sırtında bir Hıristiyan haçı vardı; her birinin gözlerini kapadıktan sonra yollarına devam ettiler. Kiliseye dönmeyi denediler. Fakat sular tüm yolları kapatmıştı; yürüyerek ulaşabilecekleri hiçbir yer yoktu.

Ormanın açıklığında Clara'nın Maria'ya sunduğu hikâye, Maria'nın kargökyüzüne fısıldadığı bir cümlede vücut buluyordu; Maria'nın yaşamının üç büyük gücünün yoğunlaştığı, üç kollu bir ağaç gibi dallanan bu cümle ne İtalyanca ne de Fransızca olmadan önceki hikâyelerin ve düşlerin yıldızlara has dilindeydi.

Senin içindedir tüm rüyalar; ve yürürsün
bir kargökyüzünün üstünde, şubatın donmuş toprağı altında

Toprak. Toprağı, ilk gece onu kızı olarak kabul eden adam sayesinde biliyordu.

Gökyüzü. Gökyüzünü, onu öz kızı gibi seven ve kadınların uzun soy zincirine ekleyen kadın sayesinde biliyordu.

Kar. Karı ise, doğumların başlangıç hikâyesinde bahşedilen fantastik sisler sayesinde biliyordu.

Clara'nın notaları, bu toprak-gökyüzü-kar formülünü çözmenin yordamını serbest bırakmıştı; ve Maria, rüyasının oluşmakta olduğunu görüyordu. Kırmızı köprü, yabancı bir dünyaya ait güç alanlarının ışıdığı bir şimşekle aydınlandı; Maria, ışığını ve yaşam enerjisini bu yabancı dünyadan alan sisli kentler gördü. Küçük kızın içinde ruhani bir birleşme gerçekleşti; içsel âlemleri, yepyeni bir düzenlemeyle yeniden birbirine eklemleniyordu. Bu eklemlenmenin birleşim noktaları, içinde gerçekliğin tüm katmanlarının eridiği organik bir bütünlüğü doğurarak yok oluyordu. Sonra bu içsel yeniden düzenleniş, Maria'nın dışına, dış dünyanın sınırsızlığına yayıldı. O zaman piyano sustu. Maria, mutlak bir kabullenme hareketiyle, piyanonun kendisine hediye ettiği hikâyeye itaat etti. Kargökyüzünde dünyayı baştan uca katedecek uzunlukta bir yarık açıldı. Pırıltılar saçan bu dipsiz yarıktan tuhaf varlıklar çıktı ve buz tutmuş yere kondular. Tüm bunların yanında gariban köylüleri asıl hayretler içinde bırakan ise Maria'nın büyüsüyle meydana gelen bir tersyüz oluştu: Yerle gök yer değiştirmişti; bastıkları toprak, bulutların yerine geçmişti; fakat buna rağmen o güne kadar alışık oldukları şekilde hareket edip dolaşabiliyor, nefes alabiliyorlardı. Hatta köyü savunmaya yardıma gelenlerin geçmesi için gökyüzünde oluşan yarık, bu tersyüz oluş sayesinde gerçekleşmişti. Doğrusu bulutların üzerinde yürüyorlarmış ve sanki savaş toprağın altında oluyormuş hissi oldukça etkileyiciydi. Başlığını kulaklarına kaldırmış olan Andre, bir hâkim gibi dimdik ve iki duygu arasında adeta bölünmüş halde kızının yanında duruyordu; gurur ve korku olmak üzere iki eşit parçaya ayrılmış gibiydi.

Ormanın açıklığı müttefiklerle dolmuştu.

"Yeni köprü, Maria'nın kendisi," dedi Maestro. "İlk defa Sisler Ordusu'ndan bir birlik, insanların dünyasında savaşabiliyor ve elfler kendi yasalarını burada devam ettirebiliyorlar."

Yeryüzü yeniden ayakları üzerinde durmaya başlamış gibiydi. Elli kadar tuhaf varlık Maria'nın etrafında bir çember oluşturdu. Bazıları fantastik yaban domuzları görünümündeyken, diğerleri tavşana, sincaba ya da ayı olduğunu düşündükleri ağır ve hacimli bir yaratığa benziyorlardı; ama susamuru, kunduz, kartal, ardıç kuşu ve bilinen bilinmeyen her çeşit hayvana benzeyenleri de vardı; buna –görünce ağızları şaşkınlıktan açık bırakan– masalların ünlü tek boynuzlu atı da dahildi. Ama her biri mutlaka bir at, bir de insan özüne sahipti; ve bu iki öze, bu saydığımız hayvanlardan birininki ekleniyordu; ve bu üç öz bir araya gelmek yerine, Maria ve yanındakilerin önceden bildiği bir balede, birbiri içinde sürekli eriyordu. Andre, en iyi adamlarına baktı. Onların da şaşkınlıktan şapkaları uçmuştu. Bu tuhaf orduya bakarken kanları donmuştu; buna rağmen meydan okurcasına bir çalımla hazır olda bekliyorlardı; süngülerini bırakmaktansa ölürlerdi daha iyi; her biri, tek boynuzlu atlar ve ayıların önünde dimdik durarak verilecek emirleri bekliyorlardı. Büyük bir sessizlik oldu. Sonunda gökyüzünden gelen bu tuhaf yaratıkların arasından biri kalabalığı yararak gelip Maria'nın önünde eğildi. Güzel bir doru attı bu; sincap olan özü, diğer iki özünün önüne geçtiğinde kuyruğu kıvılcımlar saçan bir ateş çemberine dönüyor, yüzü insan yüzü haline geldiğinde gözlerinin grisinde altın yaldızlı benekler parıldıyordu. Selamını verip doğruldu; ve Maria'ya hitaben, bir zamanlar ortaya çıkan

fantastik yabandomuzunun konuştuğu o anlaşılmaz lisanla bir şeyler söylemeye başladı.

O sırada Roma'da, atalarının simgesi küre Clara'nın ellerinden kurtuldu ve bir insan boyuna gelene dek büyüdü; sonra odanın içinde fırıldak gibi dönmeye başladı; her turda, kürkle kaplı küreden bir öz kopup ayrılıyor, yok olmaksızın halkaya dahil olup dansa devam ediyordu. Clara, bir at, bir sincap, bir tavşan, bir ayı, bir kartal ve büyük esmer bir yabandomuzu gördü; hepsi havada ve karada yaşayan bir hayvanlar topluluğu oluşturana kadar tek tek valse dahil oldular. Nihayet küre dönmeyi durdurdu; bu sırada tüm hayvanlar, hareketli ve tam bir etkileşim içinde görünürlüklerine devam ediyordu. Maestro ayağa kalkmıştı, eli göğsündeydi. Petrus'un gözleri ışıl ışıldı.

"Tanık olduğun bu mucizenin gerçekleşebileceğine dair ümidimizi yitirmiştik," dedi Maestro Clara'ya. "Eski zamanlarda her birimiz, atalarımız gibi, tüm özlere sahiptik. Sonra sonra özler gitgide derin birer uykuya girdiler; ve bu özlerin bazılarından yoksun olarak dünyaya gelmeye başladık, sonunda sahip olduğumuz öz sayısı üçe kadar indi. Daha da azalmasından endişeliyiz. Bu yok oluşa neyin sebep olduğunu bilmiyoruz; ama sislerimizdeki azalmayla paralellik gösteriyor. Bununla birlikte çok güçlü bir şekilde hissettiğimiz iki şey var. Birincisi şu ki, sizin doğumlarınız bu evrimde önemli bir role sahip ve beraberlerinde İyi'yi getiriyorlar; ikincisi ise, bir birlik sonsuza kadar kaybedildi fakat onu başka türlü yeniden kurmak mümkün. Doğayı bölen kötülüğün önüne belki ittifakla geçilebilir."

Clara, Maestro'nun gözlerindeki yaşları gördü.

Doğu ormanının açıklığında, Sisler Ordusu'ndan bir tem-

silci Maria'ya bir şeyler söylemeye başladı; atalarının gücü ve türlerin birbirinden henüz ayrılmamış olduğu zamanların yeniden dirilişi sayesinde küçük Fransız ve küçük İtalyan, temsilcinin ne dediğini anladıkları gibi, birbirlerinin ne dediğini de anlıyorlardı. İnsanlar ise konuşulanların hiçbirini işitmiyordu; sessizce Maria'nın, kendileri için torbadan çıkacak olanı söylemesini bekliyorlardı.

"Çağrınıza kulak verdik ve geldik," diyordu doru at. "Her ne kadar bu savaşta bize ihtiyacınız olmasa da. Lakin yeni bir köprünün açılmış olması hayati öneme sahip bir olay; ve bizler bunun sağlayacağı umutları ve güçleri anlamak zorundayız."

"Yardımınıza ihtiyacım var," dedi Maria. "Bunu tek başıma başaramam."

"Hayır," diye karşılık verdi temsilci, "asıl bizim senin yarattığın ve içinde sislerimizin yasalarının geçerliliğini sürdürdüğü yarığa ihtiyacımız var. Fakat yalnız değilsin; ve çarpışmada gökyüzü, toprak ve kar senin tarafında."

"Yalnız değilsin," dedi Clara.

"Yalnız değilsin," diye tekrarladı Petrus.

"Kar seninle birlikte," dedi tekrar Clara.

Ve nihayet bu son cümle diğer tüm sözleri geride bıraktı; çünkü başlangıçları belirten karlar olduğu gibi sonlar için yağan karlar da vardır; siyah taşlı bir yol boyunca fenerler gibi parlayıp geceyi delip geçen bir ışık olurlar içimizde. Bilmediği bir sahnenin üzerine yavaşça gece çökerken, tanıdık bir sıcaklık sarmaladı Maria'yı. Bir sıra adam, uzaklardaki patlama sesleriyle ara ara delinen zayıf bir ayışığı altında ilerliyordu; Maria biliyordu, bir zamanlar köyün askerleriydi bunlar. Savaşta galip gelmişlerdi. Ölülerinin anısıyla sonsuza dek lanetlenecekleri bir zafer kazanmışlardı. Fakat soğuk, tarihin en büyük savaşının dize getiremediği bu yiğitlerin iflahını

kesiyordu. Acı içindeki adamlardan biri başını kaldırdı; ve Maria bu yakarırcasına bakışın ne ima ettiğini anladı.

Kar yağmaya başladı.

Kıvılcımlar saçar gibi pırıltılı, güzel bir kar düşmeye başladı. Kar örtüsü ormanın açıklığından kilisenin sular altında kalan merdivenlerine kadar her yeri kaplamıştı bile. Ne yer ne gök ayırt edilebiliyordu; güzel ve lekesiz kar tanelerinin yoğunluğunda iç içe geçmişlerdi. Mucize gibiydi; toprağın üstünden bir ılık hava dalgası yayılıyordu. Ah! Geri gelen bu sıcaklık... buz tutmuş alınları okşuyordu adeta; eğer serde yiğitlik olmasaydı, hepsi çaylak askerler gibi bağıra çağıra ağlayabilirdi. Bölük, Maria'nın bir işaretiyle yürüyüşe geçti ve bir süre önce yüreklerinde bir ağırlıkla tırmandıkları zikzaklı geçitten aşağı indiler; bu sırada kar, *kasımı* üfleyerek *şubata* doğru itmiş, kırların buzunu çözüyordu. Köy merkezine geldiklerinde rüzgârlar zayıflamıştı; yoğunluğunu kaybeden fırtına, köyün son evleriyle ekili olmayan tarlaların arasında boğuk sesler çıkararak homurdanıyordu. Köylüler, Maria'ya eşlik eden orduyu gördüklerinde heykeller gibi taş kesildiler; ilk iş kaçsınlar mı yoksa gelip Maria'yı mı öpsünler, bilemediler; her ne kadar Chachard ve Saurat kardeşler bu şoku herkesten önce atlatıp tek boynuzluların ortasında hiçbir şey olmamış gibi rahatça dikiliyorlarsa da, diğerlerinin bu hareketli, tuhaf şahısları panik yapmadan inceleyip değerlendirmesi için biraz zaman gerekmişti. Nihayet azıcık kendilerine gelir gibi olduklarında, insan suratlı susamurlarına yönelik bir karşılama merasiminin nasıl olması gerektiğine dair kafa yormaya başladılar; devasa sincapların adabımuaşeretine ilişkin bir iki ipucu vermesini dileyerek, yalvarırcasına papazın gözünün içine bakıyorlardı. Andre ise giderek artan kara bakıyor, paradoksal bir şekilde kalınlaştıkça daha da ısınıp şeffaflaşan kar tabakasını izliyordu. Az sonra, beklenildiği üzere

Jeannot, muhtar, Lorette, Rose ve ihtiyar kadınların geldiği görüldü; fırtınanın gösterdiği ilk dinme alametleriyle birlikte yola koyulmuşlardı; düşman süvariler ise aniden karın içinde dağılıp parçalanmışlardı. Kilisedeki topluluğa katılan takviye birlikleri görünce, Lorette ve ihtiyarlar defalarca istavroz çıkardılar. Gençlere gelince, ilk defa adamakıllı ıslatıldıkları günkü gibi hissetmişlerdi. Fakat bu sırada gözcüler aciliyet arz eden bir haberle geldiler. Gerçek bir kıdemli asker rolüne soyunan Leon Saurat, André'ye rapor verdi:

"Tepenin arka tarafında başka bir birlik var," dedi, "daha kalabalık ve silahlılar. Bizimkilerse hemen ön saflardalar; fakat yükselen sular yüzünden geri çekilemiyorlar."

Ve durumu bu kadar net ifade etmiş olmasına kendi de şaşırarak, o an yaşamakta oldukları drama rağmen afacan bir çocuk gibi sırıttı.

Maria başını salladı ve gözlerini kapadı. Kar daha da yoğunlaştı. Sonra aşağı ülkeye bolluk ve bereket aşılamış, bu topraklarda doğal hâkimiyetin bütünlüğünü korumuş aynı sihirle kar sıvılaşarak elmas gibi keskin ve parlak bir perdeye dönüştü ve gökyüzünde oluşan siyah duvara doğru ilerlemeye başladı. Çarpıştıkları esnada benzeri görülmemiş bir heyecan dalgası, sismik düzenle hiçbir ilgisi olmayan bir titreşim tüm köy ve civarını katetti; aynı türden bir dalga elf topluluğunu da sarsmıştı; ve elflerin, küçük kızın yapmakta olduğu şeyi onayladıkları her hallerinden belliydi. Nihayet kötülük süvarilerinin kendi hiçlikleri içine çekilerek yıkılıp kaybolmaları gibi, fırtınanın da kendi içine göçüp yok oluşunu seyrettiler. Fırtına, kelimenin tam anlamıyla kendi kendini yutmuştu; ve Maria'nın gücünün çok daha fazla olduğu ortadaydı. Bir an için herkes, belleklerinde hâlâ taze olan korku ve zaferle gelen rahatlama arasında dondu kaldı. Ne düşüneceklerini, ne yapacaklarını bilmeksizin birbirlerine baktılar (zaten

bir şey düşünmek ya da yapmak için zamanları olmamıştı). Neden sonra ağlamalar gülmelere karıştı; tespihler havalarda uçuyor, coşkuyla istavroz çıkarıp kucaklaşıyorlardı. Bir tek Andre tuhaf yaratıklarla aynı teyakkuz halini muhafaza ediyor, gözünü Maria'dan ayırmıyordu. Küçük kızın gözlerinin çevresinde, incecik derisinin altından koyu renkli damarlar iç içe geçmiş halkalar halinde yayılıyordu; tüm yüz hatları, gökyüzünden gelen yaratıkların önünde saygıyla eğildikleri olağanüstü bir yoğunlaşmayla kasılıyordu. André, bu tuhaf varlıkların, şaşkınlık ve hayranlıklarını dile getirir biçimde kendi lisanlarında bir şeyler fısıldadığını duyuyordu. Bir süre sonra, tıpkı yüce bir komutanın etrafını saran muhafız birliği gibi kızın çevresinde konuşlandılar; ve Maria André'ye dönerek şöyle dedi:

"İleri marş."

Fakat bölük hareket etmeden önce Maria, François Baba'yı yanına çağırdı.

François Baba'nın yaşamı, kardan bu beyaz örtüyle birlikte tamamıyla değişmişti. Kar sıvılaşıp siyah duvara doğru ilerlerken papazın içindeki, Eugenie'yi toprağa verdikleri sırada açtığını hissettiği çiçek geri dönmüştü. Oysa üç gün öncesine kadar bildiği tek şey, bu çiçeğin ruhun zindanlarından çok daha ötelere uzanan bir aşkın izlerini taşıdığıydı. Fakat şimdi, kar tanelerinin büyülü ışıltılarında âlemlerin bir özünü görüyor ve mezarlıkta verdiği vaazın kutsal kitaba dair mahiyetini nihayet tüm açıklığıyla kavrıyordu. Dünyanın bölünemezliğinin kesinliği, papaz efendinin nezdinde açığa çıkıyordu; hem de hiç duyulmamış bir kudretle. Peki bu bölünemezlik, nasıl olmuştu da yerle göğü birbirinden ayıran sebebin sadık bir hizmetkârında hasıl olmuştu? Maria bu sorunun cevabını verebildiği için, nasıl bir yanında André'yi istiyorsa, diğer ya-

nında da François Baba'nın yürümesini istiyordu. Birdenbire tezahür eden bu aydınlanışla onları bekleyen çatışmanın dehşeti, papaz efendinin her bir hücresine sindi. Sevdikleri varlıkları kaybedecekler, beklenmedik ihanetlerle acı çekecek, hak hukuk tanımayan fırtınalara karşı yürüyecek, insanlık dışı bir soğukla tir tir titreyecek, insanlığın kulağına bugüne kadar fısıldanmamış en karanlık, en şeytani kötülüklerin ortasında yollarından sapacak ve tüm imanlarını kaybedecek, buzdağının görünmeyen yüzüyle tanışıp çaresi olmayan ümitsizliklere gark olacaklardı. Fakat papaz efendi, insanlığın iki bin yıllık içsel devrimlerini korkuya biat etmek için katetmemişti. Bir ürperti tüm bedenini dolaştıktan sonra yerini, bir zamanlar nehrin kıyısındaki otların içinde oynayan küçük çocuğun umutlu bekleyişine bıraktı. Ve François Baba ayrılmış olanların birleşeceğini, bölünüp parçalanmışların tekrar uzlaşacağını biliyordu; yoksa öleceklerdi ve canlılığın birliğini yüceltmeyi istemiş olmaktan başka hiçbir şeyin önemi olmayacaktı.

Böylece ekilmemiş tarlalara doğru yola çıktılar; ve tüfeklerin savaşının devam ettiği tepenin birkaç yüz metre kadar yakınına vardılar. Kadınlar kilisede kalmıştı; François Baba Maria ve Andre'nin yanında, artık yan yana olmaktan şaşırmadıkları tek boynuzlular ya da ardıç kuşlarının önünden, ileri karakol konumunda yürüyordu. Hiçbirinin silahı yoktu fakat çıplak elle savaşmaya hazırdılar; ancak müttefikleri olan bu tuhaf varlıkların, tam işi noktalayacakları sırada güçsüz düşmelerinden endişe ediyorlardı. Kargökyüzü de onlarla birlikte ilerliyordu. Bir parça muhakeme yeteneği olanlar Maria'nın, tepetaklak olan yer ve gökten fırlayıp gelen destek ekibinin savaşabildiği alanı, bu kargökyüzü sayesinde yarattığını anlayabiliyordu. Sonunda tepeye vardıklarında, Gegene ve üç adamının zor durumda olduğunu gördüler;

sular geri çekilmişti çekilmesine ama etrafları acımasızca, gelişine ateş eden zalimlerce kuşatılmıştı. İlk silahlar patladığında, kendilerini arazinin eğimi altında bir yere atmışlardı; fakat mitralyözler çok yakından geçmiş ve düşman her iki yanı da sarmıştı; üstelik elliye karşı dört kişiydiler. Bizimkiler tepeye vardığında gördükleri bu manzaradan anladılar ki Gégène ve adamları, mucize eseri hayatta kalmışlardı; nitekim içlerinden biri yerde yatıyor, kıpırdamakta zorlanıyordu. Aslında şu ana kadar tespihböcekleri gibi imha edilmemiş olmak için destansı bir direnç örneği sergilemek zorunda kalmışlardı. Bunu görünce, adilane olmayan çarpışmalar karşısında duyulan o gizli öfkeye kapıldılar; müttefiklerinin de aynı hislerle adaletin terazisini dengelemeye yönelik aynı yakıcı arzuyu duyuyor olmalarını diliyorlardı – ki doru atın Maria'ya doğru eğilip bir hareketiyle kristalden daha berrak hale gelen birkaç kelime etmesine hiç şaşırmadılar: *Gerisini bize bırak.* Maria buna razı oldu.

Kar yok oldu.

Savaş boyunca sanki tek kar tanesi düşmemiş gibi bir anda kaybolup gitti. Toprak en az yaz mevsiminde olduğu kadar temiz ve kuruydu. Güvercinleri andıran bembeyaz bulutların arasında gökyüzü, mutluluktan hıçkırtacak bir maviye boyanmıştı. Yüzyıllardır böyle bir maviyle karşılaşmak nasip olmamıştı. Sonunda fantastik müttefik birliğiyle karşılaşacak olan düşmana doğru daha da hızla ilerlediler. Doğaüstü bir fırtınada ok atabilen bu kiralık katillerin böylesi olağandışı bir görüntü karşısında herkesten daha sağlam durması beklenirken düşman birliktekiler oldukları yerde donup kalmışlardı; sanki bir şaşkınlık ve endişe denizinde boğulmuş gibiydiler. Buna rağmen içlerinden biri bu felçli durumdan kurtulmuş görünüyordu; silahını yaklaşanlara doğrultmuştu.

Tüm ülke bir başkalaşım içindeydi. Tuhaf bir başkalaşım; çünkü aslında ne görünüş ne öz olarak herhangi bir dönüşüm söz konusuydu. Fakat tüm bileşenler yüceleşmiş, tözsel enerjilerinin çıplaklığında görünür olmuştu; ve herkes bunu, dünyanın görünür hale gelen bir boyutuna açık daha önce bilmedikleri algılayıcılarıyla algılıyordu. İlkeldi; ama bir o da kadar muhteşemdi. Dünyalı hayvanlarla etkileşimde olan müttefik birliklerin etrafa yaydığı titreşimler toprağı yerden kaldırıyor, sonra bir yeraltı depremi gibi ilerleyip düşman askerleri deviriyordu. Kartallar, ardıç kuşları, koca koca martılar, yani tikel yanları gökyüzüne ait olan müttefikler, havayı büküp düşman hedeflere kilitlenen anaforlar oluşturdu. Susamuru, kunduz gibi karada ve nehirlerde yaşayan diğerleri ise havayı suya çevirerek, bizimkileri iki arada bir derede de olsa hayran bırakacak şekilde, metal ya da ahşap silahlardan çok daha fazla yaralayabilen su kütlelerine mızrak biçimi verip düşmanın üzerine boca ettiler. Lanetli fırtınanın gazabı, doğal elementlerin bozulmasından güç alır görünürken, bu hayvansı yaratıklardan oluşan acayip ordunun, doğanın ritmine mükemmel bir uyumla ayak uydurup süzüldüğü hissediliyordu.

"Kediyi, tüylerinin tersine okşamayacaksın," diye mırıldandı François Baba.

Bunu işitince yanında duran Andre'nin yüzünde, o güne dek görülmemiş bir gülümseme belirdi. Ağırbaşlılıkla yaptığı anlaşmaya hep sadık kalan Andre bugün, papaz efendinin bu tuhaf sözlerine bir yeniyetme gibi gülüyordu işte. François Baba ise geçek bir insan gibi hissediyor olmanın yepyeni sevinciyle karşılık verdi Andre'ye; ve iki adam, masmavi zafer göğünün altında kısacık bir an gülüştüler; zıt yönlerden gelseler de aynı kardeşlik ocağının önünde birbirlerini sever bulmuşlardı.

Sonuncu düşman da düştü.

İlk savaş sona ermişti.

Gégène yaralıydı.

Ayakları üstünde doğrulamayan bu yiğit adamın yanına doğru koştular. Vurulmuştu; ceketinden sıyırdıkları gömleğine bir kan lekesi yayılıyordu; fakat gülümsüyordu Gégène. Herkes yanına geldiği zaman yüksek sesle, anlaşılır bir şekilde şöyle dedi:

"Beni hakladılar, domuzlar, ama öncesinde ben de birkaçını indirdim."

François Baba, durumunu anlamak için yanına sokuldu ve eşarbını çıkarıp yaranın üzerine bastırdı.

"Üşüyor musun?" diye sordu.

"Yok yahu," dedi Gégène.

"Ağzında nasıl bir tat var?"

"Hiçbir tat yok; acınası bir durum."

Bir hayaletten daha solgundu; her kelimede müthiş acı çektiği görülüyordu. Julot paltosundan yassı bir şişe çıkardı ve Gégène'in dudakları arasına koydu; avlanırken yudumladıkları brendiyi apaçık bir memnuniyetle emen Gégène, derin bir iç çekti.

"Sanırım kurşun kaburgalarımdan birine girdi," dedi. "Yakında zaten göreceğiz çünkü Lorette'i tekrar göremeden ölmüş olacağım."

Maria yanında diz çöktü ve elinden tuttu; ama öncesinde Clara'ya seslendi ve şöyle dedi:

"Öğrendim."

Sonra gözlerini kapadı ve Eugène Marcelot'nun avucundan kendi avucuna geçen titreşimlere yoğunlaştı. Hiç ümit yoktu; Gegene'in de bunu bildiğini anladı. Yaralı adamın yanında diz çökme sırası François Baba'ya gelmişti.

"Bu bir günah çıkarma olmayacak," dedi Gégene.

"Biliyorum," dedi papaz efendi.

"Ölüyor olduğum şu anda, kâfirin tekiyim."

"Onu da biliyorum."

O zaman Gégene Maria'ya döndü ve ona şöyle dedi:

"Yapabilir misin küçük? Bana kelimelerimi ver. Konuşmasını hiçbir zaman bilemedim ama hepsi işte burada."

Ve bitkin bırakan bir hareketle göğsünü gösterdi. Maria hafifçe elini sıktı adamın; sonra Clara'ya sordu:

"Ona kelimelerini verebilir misin?"

"O konuştuğun da kim?" diye sordu Gégene.

"Bir başka küçük kız," dedi Maria. "Kalpleri bilen, tanıyan odur."

"Papaz efendi de diğer elinden tutsun," dedi Clara.

Maria'nın bir işaretiyle, François Baba ölmekte olan adamın elinden tuttu.

Maria'nın avucunda sıktığı avuçtan Clara, Eugène Marcelot'nun müziğini duyuyordu; bir süre önce gökyüzünde hayranlıkla seyrettiği düşe benziyordu bu müzik: Bir aşk hikâyesi anlatıyordu ve sürüyle av hikâyesi; mine çiçekleri ve yaprakların rayihasında, bir kadının ve ormanların hayalini canlandırıyordu. Yoksulluk içinde doğup büyümüş bir adamın yalınlığının yanında, mistik dantellerle iğne oyası gibi işlenmiş saf bir yüreğin karmaşıklığını söylüyordu. Dürüst bakışlar, söze gelmez iç çekişler, kahkahalı gülüşler ve yüce Tanrı'dan hiçbir şey talep etmeyen dinsel bir susuzlukla sarmalanıyor, bu adamı küçük İspanyol kızların sığınıp huzur bulduğu bir ülkenin temsilcisi kılan bir sertlik ve cömertlikle yüceltiyordu. Artık Clara'nın tek yapması gereken, çalmak ve yüce adanmışlığıyla Eugène'inkini hatırlatan bu zarafeti iletmekti. Parmaklarını olağanüstü bir akışkanlıkla tuşların üzerinde gezdirdi; ta ki Lorette ve Eugène Marcelot'nun hikâyesini anlatan bu müziği François Baba duyana kadar. Piyano sustuğunda, François Baba diğer elini Gégene'in alnına koydu.

"Lorette'e söyleyeceksin, değil mi?" diye sordu ölümün eşiğindeki adam.

"Evet. Lorette'e söyleyeceğim," diye cevap verdi papaz.

Eugène Marcelot gülümsedi ve gözlerini gökyüzüne doğru kaldırdı. Dudaklarının arasından bir parça kan sızarken başı yana düştü. Ölmüştü.

François Baba ve Maria ayağa kalktılar. İnsanlar ve elfler suskundu. Aynı sessizlik Roma'da devam ediyordu. Petrus devasa mendilini çıkarmıştı.

"Her savaş birbirine benziyor," dedi sonunda. "Her askerin kaybettiği dostları oluyor mutlaka."

"Ölenler asker değil, yiğit insanlardı," dedi Maria.

Yeni bir sessizlik daha oldu. Tepede küçük kızın dediklerini duymuşlar, tanımını bulamayacaklarını bildikleri bir cevabı arıyorlardı içlerinde. Fakat doru at bu cevabı bulmuş, onu saklandığı yerden diğerleri için büyük bir ciddiyetle çekip çıkarmıştı:

"İşte bu yüzden savaşı kazanmak zorundayız; ama önce ölülerinize elveda demek zorundasınız."

Böyle dedi ve diğer elflerin yanına gitti. Hepsi birden yekvücut olup, şaşkınlık içindeki köylülerden oluşan birliğin önünde eğildiler. Bu selamda, eski silah arkadaşlarının birbirine duyduğu saygı ve kardeşlik vardı. Maria gözlerini kapadı ve teninin hemen altında koşturup duran karanlık çizgiler daha da hızlanıp yoğunlaştı. Avuçlarındaki eğrilerden çıkan sisler, bir sarmalama hareketiyle bu tuhaf varlıkları birbiri ardına içine alıp yok etmeye başladı; son olarak, Sisler Ordusu'nun temsilcisi geride kalanlara gülümseyerek eliyle bir selam gönderip ortadan kayboldu. Geriye acı ve akıl tutulmasının paramparça ettiği bir avuç adam kaldı; müttefiklerinin gidişiyle çocuk gibi mahzun ve çaresiz kalmışlardı. Acıya terk edilmiş yetimler gibi hissettikleri bir süreden sonra

toparlandılar; çünkü ölümün kapılarına dek onlardan dostluğunu esirgememiş bir arkadaş için son görevlerini yerine getirmeleri gerekiyordu. Düşen kardeşlerini, dul kalan karısının huzuruna layıkıyla çıkarmak için seferber oldular. Savaşı bitiren sözler, Gegene'in görevini devralan Léon Saurat'dan geldi:

"Onu devirdiler, tamam, ama o da öncesinde birkaçını indirdi."

Kadın ve çocukların beklediği kiliseye yaklaştıklarında Lorette onlara doğru seğirtti. Biliyordu. Yüzünde, acıların açtığı bıçak yarası gibi karanlık bir ifade vardı; yine de François Baba'dan, kocasının ona aktarılmasını istediği sözcükleri dinledi.

"Eugene'den Lorette'e; benim sesim aracılığıyla fakat sadece onun kalbinden gelen kelimelerle: Aşkım, şu göğün altında, şerefimle yaşıyor olmaktan bir kez olsun tereddüt etmeksizin otuz yıl yürüdüm; bir kez bile duraksamadım, sendelemedim. Herkesin içinde, eğlenceye cümbüşe en düşkünü bendim; gevezeydim; serçeler ve tavus kuşları kadar sersem ve yararsızdım; ağzımı kolumun tersiyle sildim, evime ayağımın çamuruyla girdim; kahkaha ve şarabın ortasında geğirip duran kaba saba bir adam oldum. Fakat fırtınada geçen her saat başımı dimdik tuttum; çünkü seni sevdim; ve bildim, karşılığında sen de beni sevmiştin; bu sevginin sarmalandığı ipekler, adına okunan şiirleri olmadı ama sefaletimizi içinde boğup yok ettiğimiz bakışlarımız oldu. Aşk, bir kurtarıcı değildir; ama bizi yetiştirir, büyütür; içimizi aydınlatan meşaleyi taşır, ormanların ahşabından yontar onu. Anlamsız günlerin, sevimsiz işlerin, gereksiz saatlerin oyuklarına yuva yapar aşk; ışıltılı nehirlerin, altın salların üzerinde salınarak gelmez; ne şarkı söyler ne parıldar; ilan ettiği hiçbir şey

olmaz. Ama gece olur; oda süpürülüp korların üstü örtülür, çocuklar uykuya dalar gecede; o gece ki –çarşafların arasında, kıpırdaman, çıt çıkarmadan, aheste bakışlarda– nihayet kıt kanaat hayatımızdan bezmişliğimiz ve varoluşumuzun tüm sıradanlığında, birinin suyunu ötekinden çektiği kuyulara dönüştürür bizi; seviyoruzdur birbirimizi; ve kendimizi sevmeyi öğreniyoruzdur."

François Baba sustu. Dünyanın sağır edici sessizliği içinden koparıp apardığı tek anlam, hayatına anlam katan hizmetkârlık misyonuydu; ve bu misyona o an hiç olmadığı kadar yakınlaştığını biliyordu. Geriye kalan tüm zamanlar boyunca, kelimesi olmayanların sesi olmaya yazgılanmıştı o. Lorette, dimdik ve muhteşemdi; ağlıyordu ama yüzündeki o kapkara ifade geçmişti ve gözyaşları arasından hafifçe gülümsüyordu. Elini ölmüş kocasının göğsüne koydu ve Maria'ya bakarak şöyle dedi:

"Ona güzel bir cenaze töreni yapalım."

Akşam oluyordu. Hâlâ ayakta durabilen çatıların altında yeniden bir araya geldiler; ve Marcelot çiftliğinde, ölülerin başında nöbet tutma işini düzenlediler, düşünmek için kendilerine zaman ayırdılar. Aşağı ülke zalimce yakılıp yıkılmıştı; alışkanlığa benzer bir şeyi tekrar tutturmak için seneler gerekiyordu. Düşmanın ölülerini gömmeleri lazımdı. Tarlalar yerle bir edilmişti; ekinler kim bilir ne vaziyetteydi. Evleri tekrar ayağa kaldıracaklardı; ve kiliseyi de ihmal etmemeliydiler çünkü onlarınki gibi bir papazın başka bir çan kulesine gitmesini istemiyorlardı. Ve tabii sonrasında ne olacak diye sormadan edemiyorlardı; uğursuz kara duvar geri çekilmişti belki ama hayatta kalan başka kötüler olduğundan ve yeni saldırılar hazırlanacağından şüphe ediyorlardı. Fakat fantastik yaban domuzları ve sincaplarla omuz omuza vermişler,

yüreklerindeki tüm acıya ve yasa rağmen bu birliktelikle birlikte sonsuza dek dönüşmüşlerdi.

Ertesi gün, yani şubat ayının ikinci günü, Combes çiftliğinde André, François Baba, Gégène'in yoldaşları, Rose, ihtiyar kadınlar ve Maria'dan oluşan bir konsey toplandı.

"Köyde kalamam," dedi Maria.

Adamlar evet der gibi başlarını salladı; fakat kocakarılar hemen istavroz çıkarmıştı.

Sonra papaza bakarak devam etti Maria:

"Yarın üç kişi gelecek. Onlarla birlikte gideceğiz."

"İtalya'dan mı geliyorlar?" diye sordu iyi yürekli papaz.

"Evet," dedi Maria. "Clara orada; ve ikimizin güçlerimizi birleştirmemiz gerekiyor."

Bu haberin ardından büyük bir sessizlik çöktü. Bir gün önce başka bir küçük kız daha olduğunu anlamışlardı; fakat işin içinde nasıl bir rol oynadığına dair hiçbir fikirleri yoktu. Nihayet iki elinden güç alarak cesaretini toplayan Angele sordu:

"François Baba da mı sizinle gelmek zorunda?"

Neredeyse Maria'nın gitmesinden çok, François Baba'dan mahrum kalacak olmaktan korkuyormuş gibi bir hali vardı.

"İtalyanca biliyor ya, ondan," dedi Julot.

Papaz efendi başını salladı.

"Gideceğim," dedi.

Kocakarılar homurdanmaya başlayacak oldular; fakat André'nin bir bakışıyla sustular.

"İletişimde olacak mıyız?" diye sordu André.

Maria, kendisine söylenmekte olan bir şeyi dinliyor gibi göründü.

"Mesajlar olacak," dedi.

Andre kendisine gülümseyen Rose'a baktı ve şöyle dedi:

"Evet, sanırım olacak. Yeryüzünden ve gökyüzünden mesajlarımız olacak."

Eugénie'yi toprağa vermelerinden ve fırtınanın ülkeyi harap etmesinden iki gün sonra, cenaze törenlerinin yapılacağı sabah geldi çattı. Boynu gövdesinden ayrılan kilisede herhangi bir ayin olmadı ama ölen yedi kişiye veda sırası geldiğinde François Baba, yaslı yüreklerde uzunca bir süre yankılanacak birkaç söz söyledi. Konuşmasını bitirdiği anda, üç kişi mezarlıktan içeri girdi; köylülerin bakışları altında ağaçlıklı yolu tırmandılar; onlar geçerken şapkalar çıkıyor, başlar öne eğiliyordu. Yabancılar Maria'nın yanına ulaştığında, eğilme sırası onlara gelmişti.

"*Alessandro Centi per servirti*," dedi düşmüş bir prens havasında olan.

"Marcus," dedi ikincisi; ağırbaşlı yüzünde, zaman zaman esmer bir ayının suratı beliriyordu.

"Paulus," dedi üçüncüsü, kızıl bir sincap hızlıca güneş ışığında sekiyordu sanki.

"*La strada sara lunga, dobbiamo partire entro un ora*,"[1] diye tekrar konuştu birincisi.

François Baba derin bir nefes aldı. Hemen ardından bir parça gurura benzer bir tavırla cevap verdi:

"*Siamo pronti.*"[2]

Alessandro Maria'ya döndü ve ona gülümsedi:

"*Clara mi vede attraverso i tuoi occhi*," dedi. "*Questo sorriso e per lei pure.*"[3]

"O da sana gülümsüyor," dedi Maria.

Savaşın sona ermesinden bu yana iki kız, dış dünyayı algıladıkları gibi birbirlerini de görüyorlardı belli belirsiz. Bu bağın sürekliliği Maria için büyük bir teselliydi; öyle ki güçlerinin ortaya çıkması için duyduğu susuzluğun da ötesine

1 Yolculuk uzun olacak, yola vakitlice çıkmamız lazım.
2 Biz hazırız.
3 Clara beni, senin gözlerinden görüyor. Bu gülümseme biraz da ona.

geçmişti; güçleri onu elementlerle sancılı, mahrem bir yakınlaşma içine sokarken, şimdi de en sevdiği varlıklardan ayrı koyacaktı. Kargökyüzüne konuştuğu sırada, sanki kendisi de maddi bir bütünlüğe dönüşmüş gibi, göğsünde her bir doğal parçacığın gücünü hissetmişti; fakat bu aynı zamanda küçük kızın içinde korku salan bir değişiklik olarak tezahür ediyordu ve Maria'ya öyle geliyordu ki yalnızca Clara bu şiddeti yumuşatabilirdi. Ayrıca Maria tüm endişelerini saklı tutuyor, Clara'yla serbestçe iletişime geçecekleri zamanı bekliyordu.

Çarpışmanın hemen ertesinde, Clara atalarının simgesi küreyi dizlerinin üzerine koymuştu. Sisler Ordusu, gökyüzünde açılan yarıktan tekrar geçip dünyayı terk ettiği zaman küre yeniden hareketsiz kalmıştı.

"Şimdi ne olacak?" diye sormuştu Maestro'ya.

"Maria Roma'nın yolunu tutacak," diye yanıtlamıştı Maestro da.

"Babamı ne zaman göreceğim?"

"Her şeyin cevabı bugünden verilemez. Ayrıca ışığın peşinde olan bir tek sen değilsin."

"Benim de babamla ilgili bilmek istediklerim var," dedi Pietro.

"Küçük köprüler," dedi Clara, "başka köprüler, başka geçişler de lazım, öyle değil mi? Acaba bir gün diğer dünyayı tanıyacak mıyım?"

Fakat Maestro susmuştu.

Koltuğundaki Petrus karanlık bakışlarıyla, söylediğine katılmıyormuş gibi görünmüştü bir an için Clara'ya.

Cenaze törenlerinin yapılacağı bu günde, dördü birlikte piyano odasındaydılar.

Maestro Pietro'ya döndü:

"Dostum," dedi, "bilmemeyi kabullendiğin bunca seneden sonra, sana söz veriyorum: Sona gelmeden önce biliyor olacaksın."

ve Clara'ya:

"Başkaları için açtığın dünyaları tanıyacaksın," dedi ve Petrus'a kaçamak bir bakış attı; Clara, bu bakışta iyi niyetli bir uzlaşmanın izlerini gördüğünü sandı.

"Bir çöpçü ve bir asker tarafından söylenecek şu sözleri de dinle öyleyse," dedi Petrus. "Sen avlunun güzel güllerinin mis kokuları içinde piyano çalarken, ben de rahatça oturup içmeyi çok isterdim. Kütüphanelerimizin ağaçlıklı yollarında dolaşır, güzelim yosunların üzerinde kendimizden geçer ya da Alessandro'yla Abruzzo'ya gider, tüm vaktimizi sohbet edip harika eriklerden yiyerek geçirebilirdik, ta ki ölüm bizi bulana dek. Ama planlarımız arasında şimdilik bunlar yok. Yine de deneyimlerimden biliyorum ki, tehlikelerin ortasında olsak da ışığı göreceğiz. Sisleri ve canlı taşları tanıyacak, kendi rüyanla karşılaşacaksın. Maria'yla tanışacaksınız ve bu büyük bir dostluk hikâyesi olacak; ateşin ortasında, kardeşlik bağıyla bir araya gelen insanların yoldaşlığı nasıl olur göreceksin. Birlikte işaretler ülkesine gidip çay içeceğiz; ama bir gün, sislerimiz şahidim olsun ki, bir bardak misket şarabı içecek kadar büyüyeceksin. Ve bu uzun yolculuğun her adımında senin yanında olacağım; çünkü sonsuza dek senin dostunum. Hikâyelerde kahraman sayılmam ama dövüşmeyi bilirim; tabii yaşamayı da. Dostluğa ve gülebilmeye verdiğim değeri hiçbir şeye vermem."

Kendine bir kadeh moskato doldurdu ve rüyalar koltuğuna güzelce yerleşerek şöyle devam etti:

"Fakat şu an kadehimi, savaşta ölenlerin şerefine kaldırmak ve bu sabah François Baba'nın, Eugène Marcelot isminde büyük bir adamın anısına söylediklerini hatırlamak isti-

yorum: *Kardeşim, toza geri dön ve ulu ormanlar ve ağaçların sonsuzluğu adına, ne çok sevmiş olduğunu bil. Bu zafer ve güçle, her zaman dayanacağım*. Hiç şüphe yok ki, sözcüklerinin arasına sislerimizin mottosu olan o iki kelimenin süzülmüş olması bir tesadüf değil:

Manterrò sempre.[1]

1 Her zaman dayanacağım. (ç.n.)

Sisler Konseyi – Yarı Kadro

"Bizimkiler bu gece Katsura'da sürpriz bir şekilde saldırıya uğradı," dedi Konsey Şefi.

"Kayıplarımız nedir?" diye sordu üyelerden biri.

"Hepsi öldü," diye yanıt verdi Gardiyan.

"Bu yeni bir savaşın başlangıcı," dedi başka bir üye.

"Büyük bir ordu topladık," dedi Konsey Şefi, "tüm ihanetlere ve döneklik eden tüm köprü görevi görenlere rağmen. Ve insanların ordusu da toplanıyor. Yakında tüm cephelerde savaşıyor olacağız."

"Aynı anda iki savaşa birden karşı koyabilir miyiz? Düşmanın köprüsünü bulmamız gerek."

"Maria bizim yeni köprümüz. Fakat şu ana kadar hiçbir insan bu tarafa geçemedi ve geçmeye çalışanı ne tehlikeler bekliyor, bilmiyoruz."

"Beni bu belirsizlikten daha çok, bu sıralarda uğruyor olduğumuz ihanetler endişelendiriyor," dedi Konsey Şefi. "Ama kızımın güçlerine güveniyorum."

"Şu an bile içimizde bir hain olabilir," dedi Gardiyan, "ama yol açık, sunduğu saydamlıklar katıksız; en azından kuşattığımız yerlerden emin olabiliriz. Kızımın güçlerine gelince... yakında benimkilerin ötesine geçecek."

"Değerli konsey üyeleri," dedi Konsey Şefi ayağa kalkarken, "sislerimizin giderek soluyor olması sadece topraklarımızın güzelliğini tehdit etmiyor. Eğer onlar yok olursa, biz de yok oluruz. Dünya hiç durmadan parçalanıp yolunu kaybetmekte. Eski çağlarda insanlar ve elfler kardeş türler değil miydi? En büyük acılar, hep ayrışmalar ve örülen duvarlar-

la geldi. Bugün düşmanın susuz bıraktıkları, yarın modern bir dünyaya uyanacaklar; yani yaşlı ve büyüsünü yitirmiş bir dünyaya. Ama ittifakların gerçekleştiğine inandığımız şu zamanlarda umudumuzu koruyor ve eski şairlerin hayallerinin peşinden gidiyoruz. Pavyonumuzun silahları ve onların kurmacalarıyla karşı koyacağız; nerede yazılmış rüyalar ve çay yolları silahlardan üstün gelmeyecek diye. Köprümüz ayakta. Doğal harmonilerin gücünü yoğunlaştırmaya; canlılığı, bölünemez gizli bir işbirliğiyle bir arada tutmaya devam ediyor. Bu iki küçük kızın dümen suyunda giden, doğa ve rüyalarıyla inşa edecekleri geçitlerin özlemini duyan erkekler ve kadınlar görüyoruz. Maria ve Clara, acaba bizim beklediğimiz çocuklar mı? Bunu henüz kimse bilmiyor. Ama ikisi cesurca savaşıyor; bizi yeniden canlandıran ümidi onlara borçluyuz; ayrıca bu ilk savaş, onların insan koruyucularının yiğitliğini ve yüreklerinin saflığını bize göstermiş oldu. Bu savaştan sonra başımıza ne gelecek olursa olsun, onların isimlerini hafızanıza kazıyın ve sıranız geldiğinde şerefinizle savaşın. Ve şimdi, kaybettikleriniz için döktüğünüz gözyaşlarının ardından yerlerinize dönün ve savaşa hazırlanın. Bana gelince. Yapmam gerekeni yapacağım. Dayanacağım."

Nefret ve kötülük bulaşıcı bir hastalık gibi her yere yayıldığında insan ile doğa arasındaki uyum tekrar nasıl sağlanır?

Birbirinden ayrı şehirlerde yaşayan, aynı dili bile konuşamayan Maria ve Clara'nın ortak noktası, elflerin dünyasıyla temas halinde olmalarıdır. Maria doğayla iletişim kurar, hayvanlarla konuşup ağaçların şarkısını dinlerken Clara ilk kez dokunduğu piyanonun siyah beyaz tuşlarıyla herkesi büyüler. Kötülüğün güçleri dünyadaki yaşamı tehdit edip felaketin habercisi olduklarında, dünyadaki uyumun yeniden kurulması için uğraşan güçlerle mutlak bir kaosa sürüklenmesini isteyenler arasındaki savaşta, sisler içinden gelen elflerle toprağa bağlı köylülerin tek umudu bu küçük kızlar olacaktır. Yitip giden uyumun yeniden kurulması, ancak doğanın ve sanatın güçleriyle bir araya gelinirse mümkün olabilecektir. Barbery, doğayla uyumlu yaşamanın, onu dinlemenin, onunla bütünleşmenin bütün canlılar için vazgeçilmezliğini, fantastik bir evrenin pastoral fonunda, şiirsel bir dille anlatıyor.

"Bu ateşli ve özel roman şiirsel bir hayal gücünün yadsınamaz kanıtı."

Kirkus Reviews

"Bu roman dünya ve aklın arasındaki sınırları yıkan iki gücün; kadınların ve sanatın ibretlik hikâyesini anlatıyor."

The New Yorker

KIRMIZIKEDİ
www.kirmizikedi.com
/kirmizikedikitap
/krmzkedikitap
/kirmizikediyayinevi

₺22